

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Livu Rebreanu

ISCURUL

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL V Nr. 1-2 (39-40) *** IANUARIE - FEBRUARIE 2000 *** 8 PAGINI *** 2500 LEI

FUNDAMENTAREA LINGVISTICĂ A MĂIER/MAIER-ului

EPILOG la "Ispita dacică la Maieru - Încercare de
întemeiere mitico-lingvistică a toponimului MAIERU"

VALER SCRIDONESI-CĂLIN

1. "Limba română e la sine acasă împărăteasă bogată..."

Pentru a săvârși <"Ispita dacică la Maieru..."> fundamentând o "Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului Maieru", ne-am gândit și ne-am pregătit îndelung, ca de străbună sărbătoare, în fața tuturor tentațiilor de îndoială ori de renunțare, mereu ivindu-ni-se, mereu îndrumându-ne și apărându-ne lumina binecuvântării eminesciene, din manuscrisul 2257: <"Limba românească e la sine acasă împărăteasă bogată... A o dezbrăca de averile, pe care economică și chibzuită le-a adunat în mii de ani, însemnează a o face din împărăteasă cerșetoare">. Cu sficiune și pioșenie îngăduindu-ne a scrie că, la Maieru, "limba românească e la sine acasă", atât de acasă la sine, încât poate documenta asupra substratului dacic prin comori lingvistice între care toponimul MAIERU de proveniență străromână dacică se înconjoară, în subgraiul local măierean, cu nestemate străromânești, foarte puținele dintr-o foarte bogată zestre strămoșească exemplificate, precum: supranumele/porecele (<porecle>, spun măierenii)/ocările CAGELU și DURGĂL, toponimele DEALU' FIC și DEALU' ȘTEF, toponimele LA SÎMNIDĂ/PICIORUL SÎMNIDĂ, substantivul fabuloasei noastre copilării măierele GRINDEL/GRINDEA (la plural GRINDEI/GRINDELE),

ultimele două, noi, putându-le demonstra existența scrisă (!) în secolul II d.Chr. (pentru SÎMNIDA), respectiv în secolul VI d. Chr. (pentru GRINDEL/GRINDEA), în documente extrem de importante pentru istoria și cultura Europei, celui de-al doilea enumerat (DURGĂL) identificându-i corespondentul sanscrit.

2. Despre cercetările etimologice după Sextil Pușcariu

Încercarea noastră de fundamentare a toponimului MAIERU ne-a fost continuu însoțită de sfatul competent al marelui lingvist SEXTIL PUȘCARIU (1877-1948), întemeietorul <Muzeului Limbii Române> și al revistei "DACOROMANIA" (1920-1948), conducătorul lucrărilor de elaborare a "Dicționarului lingvistic român", care scria: <"Cu cât cercetările etimologice progresează la noi, cu atât ne convingem... că în cazuri când cuvinte românești se potrivesc ca înțeles și formă cu cuvinte ale popoarelor împrejmuitoare, la cele obscure etimologicește, noi am fost mai ales cei care le-am dat, decât cei care le-am primit">. Adevărul acestei constatări competente se transferă, considerăm noi, și asupra străromânului măier/maier, căruia dicționarele explicative rare, dar în uz în limba română, îi afirmă origine maghiară prin filieră germană, ori germană-săsească, după cum am menționat la locul potrivit în episoadele derulate în revista "Cuibul visurilor", unde am argumentat împotriva grabei dezinteresate ori intenționate a dicționarelor explicative, respectiv pentru originea străveche a cuvântului/termenului (lingvistic) care a generat toponimul MĂIERU/MAIERU.

3. Cadrul lingvistic-românesc din "DACOROMANIA" (Sextil Pușcariu) pentru familia lingvistică a măier/maierului. Verbul fundamental al acestei familii.

Consultând prestigioasa revistă "DACOROMANIA" (1920-1948) a lui Sextil Pușcariu și fixându-ne prin ea, cadrul lingvistic daco-românesc, vom considera că proba de foc a argumentării întemeierii lingvistice a toponimului MAIERU este răspunsul la întrebarea: <Care-i verbul ce ar trebui să aparțină bogatei familii lingvistice a măier/maier-ului?>, verb neidentificat și deci neinclus în cele 13 episoade ale "Ispitei dacice la Maieru...", episoade desfășurate în numerele 11-34 ale revistei măierele "Cuibul visurilor". În sprijinul "Dacoromaniei", la care am apelat pentru a fixa cadrul lingvistic daco-românesc, vom aduce una din cele mai noi lucrări de istorie românească: "Traco-geto-dacii națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic" [autor G.D. ISCRU (doctor în istorie), Casa de editură și librărie "Nicolae Bălcescu", București, 1998], care la pagina 191 afirmă: <"Cine a trăit într-un sat, iar apoi, prin formația intelectuală, a putut conștientiza <zestrea> primită de acolo, și n-a pierdut contactul cu satul, a înțeles cu mai mare ușurință conservatorismul pozitiv al satului românesc, și, în context, înțelege mult mai repede, continuitatea etno-lingvistică la traco-geto-daci, absurditatea tezei privind <"uitarea"> sau abandonarea limbii vorbite de secole, de milenii. În <"cabinele de lucru">, rupte de realitatea vie, sau în <"creuzete"> sau abandonarea limbilor este posibilă, totul este posibil, dar în realitatea istorică vie aceasta nu s-a putut petrece și lucrul acesta trebuie înțeles odată pentru totdeauna">. De asemenea, trebuie specificat faptul că reeditarea multilingvă a monumentalei <"Biblia - Dumnezeiasca Scriptură Veche și Nouă"> de la 1688, întreprinsă de Universitatea "Al.I.Cuza" din Iași în colaborare cu Albert-Ludwigs-Universität-Freiburg, din care au apărut volumele I (1988), II (1991), III (1993), IV (1994) și V (1997) poartă supratitlul "MONUMENTA LINGVAE DACOROMANORUM". Tot pentru a furniza documente în favoarea cadrului daco-românesc necesar argumentărilor noastre lingvistice, vom aminti excepționala lucrare de 437 de pagini "Dacia din Vestul și din Estul Europei" a lui Alexandru Bădin (trăitor în Occident din 1965), apărută în 1998 în limba engleză la New York și în limba română în 1999 la Editura Albatros, care ne furnizează o listă de peste 1000 de cuvinte de origine dacică existente în limba română actuală, argumentate prin documente aflate în bibliotecile Occidentului, în principal, engleze și irlandeze.

(va urma)

Prof.univ.dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Noaptea lui Rebreanu (1)

Așa cum se știe, Rebreanu scria greu. Calvarul scrisului îi cerea uneori încordare maximă, de aceea, a ales noaptea, ca timp al creației.

Despre această preferință specială a marelui romancier au scris mulți interpreți ai operei sale. A scris și el însuși de nenumărate ori. Numai din jurnalele sale am extras mai mult de cincizeci de texte aferente acestui cadru nocturn al unei trudei uriașe.

Noaptea era împărăteasa scrisului său, iar scrisul său, cum recunoaștem toți, mărturisește o adevărată asceză a travaliului artistic.

Iată-l la Maieru, luni 8 august 1927, notând în jurnalul său abia început: "Acuma, la 12, 1/2 noaptea am terminat transcrierea Ciuleandrei..." Era găzduit de preotul Ciorba, prieten vechi... "fiindcă m-am dus cu întreaga familie, mi s-a pus la dispoziție pentru scrisul meu o sală de clasă din școala comunală... Școala era veche, cu o grădină care mergea până la malul Someșului. Scriam numai noaptea, ca totdeauna, într-o liniște ideală. Când deschideam ferestrele se auzeau apele Someșului murmurând parcă numai amintiri. În școala aceasta, cu mulți ani în urmă, făcusem și eu primele clase primare, învățător fiind tatăl meu. Deseori, mai ales în primele nopți, mă pomeneam copleșit de amintirile copilăriei, întorcându-mă înapoi cu gândul, ca să-mi regăsesc jocurile și bucuriile, în loc să isprăvesc aventurile eroului meu din Ciuleandrea" 1/.

Marioara Telcean, fiica lui Constantin Partene, prieten din copilărie al romancierului, își amintea cu emoție: "Geamurile de la clasa lui erau luminate până în zori. Eram de vreo 12 ani și-i puneam, seara, pe măsută un coș cu pere și o ulcică cu flori proaspete, ca să aibă noaptea".

Vălul nopții îi împrumuta o magică putere de lucru. Poate și din cauza asta scrisul său exultă acea limpede impresie de soliditate și obiectivizare în redarea complexității vieții, cum afirmă mulți comentatori și exegeți. În liniștea nopților se fortifica, introspectiv, pentru uriașe încordări întru găsirea "cuvântului ce exprimă adevărul". O singurătate majestuoasă îl împresura, îl inspira.

Aflăm, așadar, multe astfel de relatări ale scriitorului, despre nopțile lui jertfite construcției și șlefuirii expresiei. Au mai fost, vor mai fi creatori de noapte, dar cazul lui Rebreanu uimește prin unicitatea sa atât de convingătoare.

În nopțile senine de la Valea Mare ieșea să admire cerul înstelat prin faimoasa lui lunetă, părăsind pentru un scurt răstimp masa de lucru. La Maieru, însoțit uneori de tânărul, pe tunci, badea Alexandru Flămând, în plimbările nocturne pe marginea Someșului, zicea șoptit: "Ascultă, Alexandre, cum doarme apa!" Apoi se întorcea la lucrul său, întărit și înviorat.

SEVER URSA

(continuare în pag. 6)

Lirica

Portret de dascăl

Prietenilor RADU TELCEANU, FLOREA GUȘĂ și IONUȚ N. POP, plecați prea devreme

Chipul tău, blândul, e numai un ochi cu pupila mărită să soarbă lumina luminii.

Rar când clipești, lumea se răstoarnă în el și lacrima cade în sus, în cerul albastru.

De aceea, Dumnezeu știe prea bine când plângi... Ți cântărește lacrimile, le numără câte una, prețuindu-le, și le iubește.

Boabele lor curate sunt mătăanii în palmele Lui, când te iartă pe rând de toate suferințele, neputințele, cele cu voie și cele fără de voie.

Universul tău - orgoliu rotund, suflet de copil înmiiat multiplicat în oglinzi paralele. EMIL BĂLAI

Culise
Cresc umbre prelungi după ușile grele: soare închircit, opoșit după ochiul închis. Frigul din nări năclăiește zăbrele ideilor nude prăbușite în vis.

Îngerii plâng când te strigă din ceață - lacrimile lor sfinte atârnă pe cer.

Trage-ți, cabotin, peste nădejde și greață, Spiritul - cortină de fier!

Culise

Cresc umbre prelungi după ușile grele: soare închircit, opoșit după ochiul închis. Frigul din nări năclăiește zăbrele ideilor nude prăbușite în vis.

Îngerii plâng când te strigă din ceață - lacrimile lor sfinte atârnă pe cer.

Trage-ți, cabotin, peste nădejde și greață, Spiritul - cortină de fier!

EMIL BĂLAI
director Școala Generală Rodna
fost învățător la Maieru

Titus
Când tatăl tău, Vespasian, ți-a pus moneda sub nas, demonstrându-ți că banul nu are miros, chiar dacă era colectat de la closetele publice, mi-ar fi plăcut să-i spui că banul nu are miros, dar că mâinile lui miroase a hoit.

Herman Menz,
Știu că ai ridicat lui Satan O statuie, aproape de New York. Altceva nu știu: cum l te închini, de câte ori pe zi și ce-i lași moștenire?

Thetis,
Dacă ai ști de câtă vreme mă gândesc la tine, n-ai face nici un pic de economie la milă. Iată ce-mi doresc de la tine: să mă scufunzi în Styx, dar să nu mă scoți afară cu mâna, ca pe Achile, ci cu un aspirator puternic...

Herbert George Wells,
După o experiență de zece ani de la zicerea și plecarea ta, nu pot decât să te aprob: homo sapiens n-a apărut încă. În locul lui există o specie animală, pe care o numești "homo Tewler". Mângâie-mă măcar cu o precizare a la Nostradamus... Bineînțeles, prin vis...

Amesinas,
Tu, care te antreneai cu taurul, punându-l cu botul în țărână și culcându-l pe-o parte, sub privirile uimite ale celor veniți la Olimpia, la cea de-a 80-a olimpiadă din 460, nu-i dăduși adversarului nici răgazul să realizeze măcar o priză, până îl făcuși una cu pământul! O, tracule! de ce nu am eu puterile tale în verbul meu ca să nimicesc minciuna, corupția, cameleonismul, jaful, crima vremilor mele, pentru a face zilele mai ușoare omului cinstit, harnic și credincios?...

Amon,
Cum te simți cu drepturile uzurpate de creștinism? Frustrarea ta de drepturi se aseamănă cu frustrarea de drepturi a Adevărului de către Măiestatea-sa Minciuna... Ce ai de gând cu Camakul, îl revendici sau nu?

FLORIAN BRĂDEANU-SIMERIA

Monolog

Soliloc în ziceri înțelepte

CUVIINȚĂ ȘI MĂSURĂ

A fi cuviincios și măsurat de dimineața până seara și, de ce nu, și de seara până dimineața, înseamnă a fi de Om de Omenie.

Dicționarele definesc **cuviința** ca fiind o regulă de bună conduită, o atitudine sau o purtare cuviincioasă care corespunde regulilor; decentă; așa cum trebuie. În firea limbii noastre s-au fixat expresii indispensabile, aferente: după cuviință, cele de cuviință, necuviință etc.

Despre buna-cuviință, altădată. Acum să ne oprim la **măsură**, așa cum este concepută noțiunea în gândurile unor mari înțelepți ai lumii.

Cuvântul **măsură** se bucură de o largă eflorescență de sensuri și expresii derivate, ca dovadă că ea, **măsura**, este una dintre cele mai necesare noțiuni omenești. **A măsura**, de la gestul practic până la evantaiul de metafore izvodit de aici: a fi în măsură, a lua măsură și măsuri, a nu fi în măsură, a-și da măsura - a-și manifesta talentul; cu măsură, adică cu chibzuială, pe măsură ce, a întrece măsura - a exagera, măsuri de siguranță, incomensurabil, nemăsurat, în măsura posibilului, în mică, în mare, în egală măsură etc.

Horatius, într-o clipă de înaltă inspirație a spus: **Est modus in rebus, sunt certi dinique fines** - Este o măsură în toate și limite bine trasate. Găsim aici o formă sintetică de relevare a moderației, cumpărării, a îndemnului de a nu depăși măsura, de a nu încălca limitele bunului simț. În morala antică, **măsura** era ridicată la rangul de principiu fundamental.

Vai de omul care n-are **simțul măsurii** în tot ce zice și ce face. Vechii gali aveau o vorbă: trebuie să-ți tunzi oile, iar nu să le jupoi. Francezii au modernizat zicala strămoșilor lor: **L'exces en tout est un défaut** - Excesul în toate e un defect. Grecul Cheobul, mai imperativ, zice: **Păstrează măsura**, poruncă, de altfel, gravată pe frontispiciul templului din Delphi.

Cu ce măsură măsoară, cu aceea ți se va măsura. Nu măsură pe alții numai cu palma ta. Seneca, în scrisorile către Lucilius: **Orice virtute se bazează pe măsură**. Democrit: **Una este a trăi frumos, altceva este a trăi fălos**. Căci prima vine din cumpătare, măsură, ordine, cuviință și mulțumire cu puțin, a doua, din desfrânare, risipire și abatere de la ordine și bună-cuviință. Prima merită laudă, a doua dispreț. Dacă întreci măsura, faci din lucrul cel mai dorit, cel mai nesuferit.

În Manualul lui Epictet găsim: **"Nimic nu înalță mai mult în lume decât măsura și modestia**. Aristotel: Orice exagerare și lipsă de măsură la mâncare, beutură, dragoste, strică sănătatea, pe când o măsurare potrivită o produce, o întărește, o păstrează.

În înțelepciunea noastră carpatină întâlnim ziceri, una mai profundă decât alta: **Sarea-i bună la fiertură, însă nu peste măsură. Cască gura cât poți înghiți. Ori să nu bei peste măsură, ori să fugi de băutură. Pedepsește cu măsură, ca să nu-ți aducă ură. Ce-i oare lăcomia, dacă nu o lipsă a măsurii? Măsoară de trei ori și taie o dată. Să ne cunoaștem lungul nasului, să ne măsurăm cuvintele, să ne întindem numai cât ne e plapuma etc.**

De câte ori nu ne flutură printe frumoasele fărâme de vers eminescian: **... dacă ști a lor măsură, ... cu asupra de măsură**. Auzim de atâtea ori, până la deprecierea cuvântului, expresia **"să luăm măsuri..."**

Chiar atunci când lauzi pe cineva peste măsură, săvârșești o greșală împotriva politeții, ne avertizează la Bruycre.

Dar maxima cea mai profundă, care le conține pe toate celelalte și încă pe multe altele, necuprinse aici, mi se pare a fi: **Omul este măsura tuturor lucrurilor**.

ION DELAMARGINĂ

Viata Astrei

CENTENAR IUSTIN ILIEȘIU (1900-2000)

La 18 martie, anul acesta, se vor împlini 100 de ani de la nașterea în comuna Maieru a aceluia care avea să fie cunoscut ca fiind poetul "Sângerărilor ardeleni". Ca unuia dintre cei mai luminați fii ai săi, satul i-a conferit în octombrie 1995, cu prilejul "Zilelor măierene" titlul de Cetățean de Onoare - post mortem.

În numărul din martie-aprilie al revistei noastre îi vom consacra un spațiu larg, cu aspecte din viața și opera sa atât de bogată. Conducerea cercului ASTRA invită forurile locale să ne sprijine în pregătirea unei festivități omagiale închinată poetului. S.U.

Clemetina Timuș

Epistolar

Stimate Domnule Damaschin Pop-Buia,

La mulți și fericiți ani, Dvs. și familiei! alături și sincera urare de a rămâne mereu nostalgic locurilor natale și iremediabil idealist.

Scriu aceste rânduri sub imperiul primului imbold și de teamă ca lăsând timpul să treacă să nu renunț. Răspund invitației lansate privind sugestii recomandări, nu chiar cu gândul de-a o face în mod precis, ci mai curând cu dorința de a vă exprima întreaga solidaritate pentru ideea de a scrie impresiile Dvs.

Cred că cei născuți sub semnul utopiei, idealismului au datorita de a se susține reciproc în demersuri de acest fel, cu neștirbită încredere, că undeva, cândva, cineva va înțelege cu adevărat menirea mărturisirii sincere, oneste și va avea la rândul-i gândul bun de a prelua modelul.

Scrieți, Dle Pop Buia, fără a vă face atât de multe probleme asupra eroului ce-l vor avea rândurile Dvs. Sunt convinsă că se vor găsi mulți, puțini, dar ce contează dintre cei ce vor găsi sfaturi utile.

Cu sinceră încurajare,

Istorie

MAIERU - file de monografie (18)

În izvoarele menționate până aici, prinse și de Emil Boșca - Mălin 1/ se menționează în ordine cronologică preoții care au servit biserica măiereană începând cu anul 1723. De observat că bisericile locale (e vorba și de cele din Poiana și Măgura Ilvei) aveau cei mai mulți preoți din întreg ținutul. În anul menționat, sătenii din Maieru sunt chemați în fața comisariatului bistrițean și protopopului Lupul Naszodi, mărturisind că cele două biserici vechi din sat au fost arse de

tătari. E vorba de cea din Drogomana și, probabil, cea veche a Bobenilor. Sătenii le-au clădit din nou, pe rând, de aceea o numeau pe prima, cea "veche" și pe a doua - ce "nouă". Tot măierenii au mai clădit o biserică după Măgură (noul sat Măgura Ilvei). Se consemnează că cea "nouă" posedă arătură de 32 ferdele (8 ferdele era egal cu un jugăr, adică avea 4 jughere, cu fânașe de 2 care, iar cea "nouă" 1 jugăr arătură și 4 jugăre fânași.

Așadar, începând cu anul 1723, în Maieru slujea preotul Tănase, apoi Gavril Pantea, hirotoniți de episcopul Atanasie. Ei declară că documentele au ars, probabil în 1717, în urma groaznicii năvăliri tătărești. În conscripția din 1733, pr.Pantea se declară unit și declară averea sa: 8 boi, 1 vacă, 60 de oi, 4 cai, 8 porci și 15 stupi. Apare apoi popa Gavrilă, cu mențiunile: vădov, neunit, hirotonit de epp. Iosif Stoica. Acesta posedă: 2 boi, 2 vaci, 1 cal, 2 porci și 4 stupi. Preotul Iacob (Sotropa ?), "a popii Petru" avea 8 boi, 4 vaci, 100 oi, 10 cai, 6 porci și 30 de stupi. Urmează "popa Ion", având numai o vacă.

În același an, 1733, "Grigore a popii Gavril": 2 boi, 2 vaci, 1 cal, 2 porci, 6 oi și 4 stupi.

Comuna avea în 1733, un număr de 1865 locuitori 2/. În această epocă se semnalează frământări legate de trecerea la catolicism, așa se explică și numărul mare de preoți de după anul 1762, anul militarizării forțate a ținutului nostru, prin ordin imperial de la Viena.

O conscripție din anul 1750 consemnează nu mai puțin de 9 preoți în Maieru. Este pomenit "popa Petru" (Ureche ?, mort la 10 iulie 1825). În 1796 "după ce preotul din Poiană era slab, a venit din Maieru preotul Petru Ureche, care a stat

până la moartea sa. Petru era bătrân. Toți fiii lui erau născuți în Maieru, unde rămâne ca preot Alexa Popițan, care din 1772 a servit singur. În 1772 e naș mare la fiul lui Grigoraș din Poiană... Sub preotul Ureche, avându-l ca făt pe Petre Ursa, a venit episcopul Ioan Bob în vizită canonică (1804) 3/.

O figură singulară, rămasă și în memoria bătrânilor, pare a fi fost "popa Cosma din Marmația" care servește biserica Maierului până în 1766, când e numit învățător la școala trivială de aici, primul dascăl atestat nominal. El predă până în 1769 când se constată că își reia slujba de preot, fiindcă este notat ca preot botezător al copilului Toader al lui Onu lui Dănilă din Poiană 4/.

Sunt consemnați apoi, în ordine: "popa Gherasim, popa Dumitru și popa Opre, care începând din 1777, este naș la copiii lui Simion Candale. Urmează Iacob Șotropa (1705-1788) care a avut-o de soție pe Susana. Popa Ilarion Gălan, mort în 11 aprilie 1796, care a avut-o soție pe Maria "popii Petre Roată".. Apoi popa Gavrilă, mort în 1806, naș în 1773 la botezul lui Simion Toma Candale din Poiană, având-o ca soție pe Nastasia. Popa Grigore, zis Cornișor, mort în 1774.

Încă din 1762, Maierul are înregistrați opt preoți care se declară uniți, deși monograful Em.Boșca Mălin, spre deosebire de pr. Iuliu Pop este de altă părere. O cercetare mai atentă ar putea duce la limpezirea punctelor de vedere. Într-un raport statistic asupra românilor din Ardeal, întocmit de Virgil Ciobanu în 1924, reiese că în anii 1760-1762, Maierul este menționat după Rodna, cu opt preoți și cu 398 de familii și o biserică unită 5/.

(va urma)

SEVER URSA

Note bibliografice:

1/ Boșca Em-Mălin: *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc*, Ed. Asociației Scriitorilor..., București, 1945;

2/ *Anuarul Inst.de Istorie...* pag.270 (vezi nr. trecut al rev."Cuibul Visurilor")

3/ *Buzilă Ștefan, Monografia somunei Sânosif sau Poiana*, 1910. Tipografia lui G.Matheiu, Bistrița, 1910, pag.125 și urm.;

4/ *Ibidem*, pag. 199;

5/ *Anuarul Inst.de Istorie Națională, III, Cluj, 1924-1925*

Proiecte

Gânduri pentru anul 2000

La fiecare sfârșit de an ne facem o retrospectivă a ceea ce am realizat sau urmează, să continuăm, să finalizăm, dar fiecare început de an e netăgăduit prilej de planuri, gânduri noi. E, cred, bine să pornim cu încredere și totală disponibilitate pentru a ne implica în cât mai multe proiecte cu toată voința și disponibilitatea de investire spirituală și nu numai.

Mi-aș îngădui să fac unele propuneri vrednicilor fii ai Maierului atât de nobil implicați, pe lângă curente de obligații profesionale și private și în această activitate de promovare a celor mai bune și valoroase tradiții pe Valea Someșului.

Am convingerea că, deși există multe priorități să le spunem mai acute, există în cele din urmă bani și pentru intenții valoroase; trebuie găsite doar căile de a le obține. Proiectele bine întocmite și serios argumentate pot fi susținute și au șanse de finanțare. Există modalități de finanțare de tip PHARE fără rambursare, există de asemenea proiecte finanțate direct de Banca Mondială chiar prin Ministerul Educației Naționale sau Ministerul Culturii.

În acest sens mă gândesc la întocmirea unui program complex al cărui scop să fie "Promovarea tradițiilor autentice în zona Someșului". Programul ar putea cuprinde:

- culegerea produselor de artă populară autentică locale: cântece, legende, colinde, blesteme, vorbe de duh etc. cu editarea unor casete audio și video (inclusiv Cununa, Irozii etc.);
- editarea unui pliant de popularizare a comunei cu valorile sale inedite, muzeu, casa de cultură, tradiții etc.
- introducerea comunei în circuitul turistic rural;
- un pliant de prezentare a muzeului cu principalele obiecte de valoare;
- organizarea unor manifestări culturale cu invitați de specialitate din țară și străinătate. Partenerii francezi ar putea la rândul lor susține acțiunile la forurile de specialitate;
- editarea unor variante în limbi străine pentru o informare cât mai corectă a celor interesați;
- repetarea la un interval stabilit de autoritățile locale a Zilelor măierei;
- înființarea unei pagini pe Internet de prezentare a comunei.

Fiii comunei risipiți pe meridianele mapamondului sau plecați cu alte misiuni ar putea ei înșiși contribui la a face cunoscute valorile autentice ale țării noastre. Ca să putem impune respect, trebuie să respectăm noi întâi și să prețuim ce ne-au lăsat strămoșii.

CLEMENTINA TIMUȘ

Scrisoarea lui Pontiu Pilat către Tiberius, Împăratul Romei

- Arestarea, judecarea și răstignirea lui Iisus - (III)

Răstignește-II Răstignește-II (III)

Răstignește-II, răstignește-I, striga mulțimea neînduplecată. Vocile gloatei înfuriate a zguduit palatul din fundație. Un singur om era acolo care părea să fie calm în mijlocul acelei mulțimi înfierbântate: acela era Nazarineanul. După multe încercări zadarnice de a-l proteja de furia reclamanților nemiloși, eu am luat o măsură, care în acei moment mi s-a părut a fi singura ce ar putea să salveze viața lui. Eu am propus, așa după cum era obiceiul lor, să eliberez un prizonier la astfel de ocazie, speram că îl voi slobozi pe Iisus și va fi lăsat să plece liber. Mă gândeam că el ar putea fi socotit numai un țap ispășitor. Dar ei au spus, Iisus trebuie să fie răstignit. Eu le-am vorbit despre judecata lipsită de bază, ca fiind incompatibilă cu legile lor, arătându-le că nici un judecător nu poate să dea o sentință unui criminal dacă el nu a postit o zi întreagă, și acea sentință trebuie să fie aprobată de Sanhendrin, precum și semnătura președintelui tribunalului; deci nici un criminal nu poate să fie executat în aceeași zi în care i s-a fixat sentința. În ziua următoare, în ziua execuției, Sanhendrin trebuie să revadă întreaga procedură, de asemenea, potrivit cu legea lor, un om trebuie să stea ia ușa tribunalului cu un steag și un altul la o mică distanță, precum și numele martorilor lui și să se știe dacă mai este cineva să declare ceva în favoarea lui. Apoi prizonierul în drumul lui spre execuție are dreptul să se oprească de trei ori și să pledeze cu noi în favoarea lui. Eu am folosit toate aceste pledoarii, sperând că ei ar putea să se teamă și să se supună lor, dar ei însă au strigat mai tare: "răstignește-II, răstignește-II!"

Eu atunci am cerut un lighean și mi-am spălat mâinile

Atunci am dat ordin ca Iisus să fie biciuit, în speranța că aceasta ar putea să satisfacă mulțimea, însă aceea le-a provocat mai multă furie. Văzând cum stau lucrurile, am cerut un lighean și mi-am spălat mâinile în prezența acelei mulțimi gălăgioase, aceasta ca o dovadă că Iisus din Nazaret, după judecata mea, nu a făcut nimic pentru ca să merite moartea. Dar totul a fost în zadar, nemernicii aceia erau setoși după viața lui.

Eu am fost martor la multe din frământările noastre civile, cu mulțimi înfuriate și pline de mânie, dar nici una nu se poate compara cu ceea ce am văzut cu această ocazie. S-ar fi putut într-adevăr spune că toate fantomele din locurile infernului s-au adunat la Ierusalim. Mulțimea nu a venit aici ca la plimbare, ci a fost ca într-o mișcare, ca un vârtej, rotindu-se ca niște valuri ce fâlfâiau de la intrarea principală a Pretoriumului chiar până la muntele Sionului, și urlând cu strigăte de groază, țipete și vociferări care nu au fost auzite niciodată nici în răzvrătirile Panoniei, ori în tumulturile de la tribunale.

Cu toate că momentul ca soarele să apună încă nu a sosit, ziua a început să se întunece în mod gradat ca la un asfințit, așa cum s-a întâmplat și la moartea marelui Cezar Iulius. Totul s-a asemănat cu Idele lui Martie. Eu, guvernatorul actual al provinciei răzvrățite, m-am sprijinit de o coloană a bazilicii mele, contemplând prin întunericul mohorât pe acești diavoli ai Tartarului, cum l-au târât la execuție pe nevinovatul Nazarinean. Toți din jurul meu m-au părăsit. Ierusalimul și-a vomitat puternic locuitorii lui prin poarta funerară care duce la Gemmonica. Un aer de îndurerare și tristețe

m-a învăluit. Gărzile mele s-au asociat cu cavaleria și centurionul, ca o expunere a puterii, silindu-se să mențină ordinea. Eu am rămas singur, și inima mea frântă m-a muștră de cele ce s-au întâmplat în acele momente, care au aparținut mai degrabă istoriei zeilor decât oamenilor. Un strigăt puternic s-a auzit emis de la Golgota, care adus de vânturi, a părut să anunțe o agonie de care nu s-a mai auzit niciodată de urechile muritorilor. Nori întunecați s-au lăsat în jos până la turnulețul templului și acoperind orașul ca un voal peste tot. Așa groaznice au fost semnele pe care le-au văzut oamenii, atât către cer, cât și pe pământ, după cum a exclamat Dionisie Areopagitul: "Ori creatorul naturii este în suferință, ori universul s-a dărâmat". În timp ce aceste scene groaznice ale naturii se desfășurau aici, în partea de jos a Egiptului, un cutremur înspăimântător a umplut de frică și a speriat de moarte pe Evreii superstițioși. Așa s-a spus că un Evreu bătrân, savant, din Antiohia, a fost aflat mort, după ce a trecut pericolul. Dacă el a murit de alarmă sau de mâhnire adâncă, nu se știe. El a fost un foarte bun prieten al Nazarineanului.

Sacrificiul s-a consumat

La primul ceas al nopții eu mi-am luat mantaua pe mine și m-am dus în oraș spre porțile Golgotei. Sacrificiul s-a consumat. Oamenii se întorceau spre casă, încă agitați, dar într-adevăr, erau mohorâți, tăcuți și desperați. Cele ce au văzut i-a atins cu spaimă și remușcări. De asemenea, am văzut mica mea cohortă Romană trecând întristați, portdrapelul avea vulturul acoperit cu un voal, mărturie de adâncă mâhnire și am auzit fără să vreau niște Evrei mur-

murând niște cuvinte stranie, pe care eu nu le-am înțeles. Alții povesteau minuni ca acelea care au lovit pe Romani prin voința zeilor. Unele grupuri de bărbați și femei se opreau și priveau îndărăt spre muntele Calvarului, rămăneau nemișcați oarecare timp, ca și când așteptau alte semne rele.

Eu am plecat pe furie, ca niște câini răi și fricoși

M-am întors la Pretorium întristat și gânditor. Urând treptele pe urmele care încă mai erau pătate de sângele Nazarineanului, am zărit un om bătrân în poziție de rugăciune și în spatele lui câțiva Romani plângând. El s-a aruncat la picioarele mele și a plâns cu amărăciune. Este foarte dureros să vezi un om bătrân plângând și cu inima supraincercată de tristețe, iar noi, deși eram străini, am plâns împreună. Și într-adevăr, mi s-a părut că lacrimile s-au așezat prea superficial la mulți pe care i-am zărit în mulțimea aceea de oameni, în ziua aceea. Eu niciodată nu am văzut o asemenea schimbare extremă de sentimente eși simțiri. Aceia care l-au trădat și vândut, aceia care au adus mărturie mincinoasă împotriva lui, toți aceia care au strigat: "Răstignește-I, noi vrem sângele lui", toți au plecat pe furie ca niște câini răi și lași, și și-au spălat dinții lor cu oțet. Așa după cum mi s-a spus că Iisus a învățat despre o înviere și separare după moarte, dacă aceasta va fi în realitate, eu sunt sigur că aceea se va începe în această vastă mulțime.

"Tată, am zis eu către bătrân, după ce mi-am revenit asupra simțurilor mele, cine ești tu, și care este cererea ta?"

(va urma)

S-A INAUGURAT UN NOU

Însemnări

Cum a fost ?

În data de 8.01.2000, ora 14, au fost prezenți la inaugurarea noului local din de școală din localitatea noastră: Andrei Marga, ministrul Educației Naționale, Anton Vlad, ministru secretar de stat la Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, Vaier Bindea și Marcel Seserman, prefectul și, respectiv, subprefectul județului Bistrița-Năsăud, Florin Vasile Șomlea și Vasile Aldrofan, vicepreședinți ai Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Constantin Totir și Traian Lușcan, inspector școlar general și, respectiv, inspector școlar general adjunct, Ioan Naroși, prim vicepreședinte al F.S.L.I., Gheorghe Pop, șeful Inspectoratului de Poliție Bistrița-Năsăud, Gavril Țărmure, consilierul șef al Inspectoratului pentru Cultură Bistrița-Năsăud, alte autorități județene și locale, cadre didactice, elevi și locuitori ai Maierului.

După slujba de sfințire a noului local, au luat cuvântul: Larion Cărbune, directorul școlii, Andrei Marga, ministrul Educației Naționale, Vaier Bindea, prefectul județului Bistrița-Năsăud,

Florin Vasile Șomlea, vicepreședinte al Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Constantin Totir, inspector școlar general, Sever Ursă, directorul muzeului "Cuibul visurilor".

Cu această ocazie, di. primar Ioan Cărbune, a înmănat titluri și diplome de onoare din partea Consiliului Local Maieru următorilor: RADU TELCEANU, CETĂȚEAN DE ONOARE POST-MORTEM (însemnele acestui titlu au fost ridicate de soție, d-na prof. Cătălina Telceanu); TITUS REGVALD, CETĂȚEAN DE ONOARE POST-MORTEM (însemnele vor fi trimise soției

în localitatea Constanța);

DIPLOME DE ONOARE POST-MORTEM au fost înmănate urmașilor celor care au fost:

- IERONIM LĂZĂROAIE, măierean, fost medic în Buzău;
- ADRIAN COBZAȘ, fost maistru instructor la Școala Profesională din Maieru.
De asemenea, s-au înmănat însemnele titlului de CETĂȚEAN DE ONOARE AL COMUNEI MAIERU d-ilor:

- ANDREI MARGA, ministrul Educației Naționale;
- DUMITRU VRANĂU, profesor pensionar, fost director al școlii din Maieru;
- JEAN PIERE BOURCIER, președintele Comitetului Nort-sur-Erdre-Maieru.
Tot în semn de prețuire a muncii domniilor lor, s-au acordat DIPLOME DE ONOARE următorilor:

- LOGIN SORIN, profesor universitar doctor;
- VALER SCRIDONESI-CĂLIN, profesor doctor, inspector școlar;
- LAZĂR AVRAM, profesor universitar doctor;
- LAZĂR URECHE, profesor universitar doctor;
- DOREL HOZA, conferențiar universitar doctor;
- AUREL PUI, lector universitar doctor;
- LOGIN T. BERENDE, doctor în științe medical-veterinare;
- OVIDIU URSA, asistent universitar doctorand;
- GRIGORE AVRAM, inginer doctorand, director tehnic ROMSILVA Bistrița;
- DĂNILĂ BOB, doctor inginer;
- MACAVEI AL. MACAVEI, procuror la Curtea de Conturi Bistrița-Năsăud;
- MIRCEA PRAHASE, senator;
- GHEORGHE MARINESCU, președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud;
- CONSTANTIN TOTIR, inspector școlar general;
- VALER BINDEA, prefectul județului Bistrița-Năsăud;
- IOAN OLTEAN, deputat;
- GHEORGHE POP, șeful Inspectoratului de Poliție Bistrița-Năsăud;
- IOAN NAROȘI, prim vicepreședinte al F.S.L.I.;
- TITUS RAUCA, liderul județean al F.S.L.I.;
- EMANOIL MOISIL, inginerul proiectant al noului local de școală;
- VIOREL HARPA, inginerul constructor al noului local de școală;
- GRIGORE SILAȘI, inginerul constructor al noului local de școală;
- IOAN CONON, inspector școlar;
- ANTON BUTA, fost inspector școlar general adjunct.

Programul artistic de colinde și Plugușor, realizat de elevii școlii și ai cercului de muzeografie din Maieru, a încântat auditoriul. A urmat, apoi, vizitarea noului local de școală precum și a Centrului zonal de informare și documentare.

Manifestarea s-a încheiat cu o conferință de presă a d-lui ministru Andrei Marga și o masă comună în sala de festivități a noului local de școală.

ICU CRĂCIUN

- Gânduri -

Prof. dr. Sorin Login

Deși s-a născut la Rodna, în 18.05.1936, dl. Sorin Login este măierean în cele mai îndepărtate colțuri ale sufletului său. Școala primară a făcut-o la Rodna (2 clase) și Maieru (2 clase), pentru ca, apoi, să-și continue studiile la Bistrița (liceul) și la Iași și Cluj (Facultatea de medicină generală). Copilăria, adolescența și o parte din tinerețe și le-a petrecut la Maieru. A parcurs toate treptele învățământului superior: asistent universitar (1975), doctor în medicină umană (1977), șef de lucrări (1986-1987), conferențiar (1993) și profesor universitar doctor (1996), toate la Facultatea de Medicină din București. Are peste 160 de articole publicate în reviste de specialitate din țară și străinătate. Este autorul a două tratate de medicină: "Radiologie stomatologică" (1996) și "Radiodiagnosticul afecțiunilor odontoparodontale" (ediția I - 1998, ediția a II-a - 1999). A inventat serigraful și a făcut prima identificare obiectivă radiografică în România a ceea ce specialiștii numesc "șeaua turcică goală".
Cu ocazia inaugurării noului local de școală la Maieru, ne-a trimis următoarele gânduri pe care le publicăm în revista noastră. (I.C.)

Dragi măiereni, stimați invitați,

Am început cu o impolitețe: m-am adresat întâi gazdelor și apoi invitaților. Este de fapt o premeditare profund ascunsă în sufletul meu, originea acesteia este marea mea dragoste pentru Maieru, pentru oamenii lui, pentru tot ce este legat de Maieru.

De fapt Maieru nu este o banală localitate în care locuiesc oameni cu preocupări și aspirații diferite. Maieru este un suflu, Maieru este un spirit, este o mișcare, este imaterial greu de definit, Maieru este un nor, o floare sau un tunet; Maieru este un imbold. De aceea îl iubesc eu atât de mult. Nu degeaba Maieru i-a inspirat pe Boșca Mălin, pe Iustin Ilieș, pe Rebreanu sau pe Sever Ursă. Suflul acesta imaterial, care este Maieru, are în el toate generațiile care l-au clădit ca spirit, toți oamenii săi mari care prin vorbă înțeleaptă rostită sau scrisă au creat mentalitatea măiereană unică, dreaptă, curată.

Din sala în care vă aflați, stimați participanți, mergeți pentru o clipă cu gândul la Muncel. Ei se naște pe neașteptate din Maieru, din Fundul Văii, iar coama lui aproape vertical atinge cerul. E atât de înalt Muncelul și atât de aproape de Maieru încât nu te mai gândești că după ei mai este Bliderea, Anieșul Mic, Rabla, Cișa sau Puzdrea.

Cu siguranță la vârful Muncelului s-au uitat Rebreanu sau Niculiță Ilieș (descoperitorul "Apilarnil-ului") sau Boșca Mălin și Sever Ursă când au vizitat, când au gândit și apoi au scris. O parte din Muncel a coborât de acolo de sus de la ei, a coborât în sufletele lor și le-a dat aripile minții și scrisului.

Tot din sala în care vă aflați stimați participanți la această înălțătoare sărbătoare a sufletului mai plecați o dată cu gândul "între Văi" acolo unde se prăvălește Muncelul, acolo unde hăul doar de el știut păstrează toate tainele Maierului, tainele înaintașilor, incertitudinile și întrebările fără răspuns ale Maierului începând cu tătarii, cu zidirea bisericii din deal, cu curțile grofului și toate celelalte.

Toate aceste taine cu strășnicie izvorâte de Muncel în răpa din care începe să izvodească Valea Caselor au frământat și au stârnit pe toți cei care au zburat cu gândul și sufletul peste

Pârcioaia, peste Măgura din sus, peste Colnic sau peste Hântoia.

În mesajul primit de la D-I profesor Icu Crăciun am dedus că ar fi oportunitate să evocăm fiecare dintre noi modul în care Maieru a influențat evoluția noastră intelectuală și profesională.

Mă conformez propunerii și în ceea ce mă privește încep cu afirmația: "Maieru în sine m-a impus spre în sus". Cum să nu dorești să urci în ierarhia acestei vieți când lângă tine străjuiește falnic Muncelul; este destul să vezi unirea lui cu cerul ca să simți fiorul dorinței de ascensiune; oricum e bine: ascensiune pe Muncel sau ascensiune pe scara valorilor intelectuale și profesionale. În cazul Maierului urcușul pe Muncel îți deschide aripi să zbori spre segmente valorice superioare aie vieții.

Maieru pentru mine a fost copilăria cu bățăile cu Ilie a Crețului și cu Onofrim Boșca, cu culesul de pomeți și hribi împreună cu copiii lui Vasile Hogeș, prietenia cu Dorel Boșca, scaldatul la Someș, isprăvile curajoase ale lui Sandu Boșca.

Dar lângă mine în perioada copilăriei și adolescenței s-au aflat 2 oameni mari, 2-urși ca suflet, educație și rectitudine morală: unul a fost bunicul meu Silviu Coruțiu (Siiivan), învățător cu har și cu dragoste de copii; celălalt a fost preotul Iuliu Pop exemplu de corectitudine, cult peste măsură cu dragoste pentru Dumnezeu și pentru credință, dragoste până la sacrificiu. De altfel, faptele de mai târziu ne-au confirmat faptul că devotamentul pentru credința în care a fost botezat l-au dus curând în lumea pe care noi cei vii nu o cunoaștem.

Silviu Coruțiu, bunicul meu, era alături de mine și acasă și la școală. Eram elevul lui la școala cea cu clopot (pe vremea aceea clopotul bătea zilnic la ora 8). În clasă am mai învățat cu Nucu Sângeorzan, cu Ioana Rauca, cu Leonte Onișor.

Bunicul meu a fost un model; de atunci doream și poate chiar știam că voi ajunge ca el. Îmi povestea nespuse de multe lucruri și știa atâtea... Drept și înalt ca un brad, exigent dar apropiat, bunicul meu era un dascăl de excepție. Când am plecat din Maieru, colegii școlilor la care am ajuns se mirau de multitudinea cunoștințelor mele. Bunicul meu nu făcea compro-

misuri. La vârsta pe care o am eu acum bunicul nu purta ochelari, avea spatele drept, purta un baston mai mult de formă; era respectat de toată lumea; cred că dintre toți eu eram acela care doream cel mai mult să fiu ca el. El m-a învățat să fiu răbdător, tenace, perseverent, curios în aflarea adevărului și insistent în depășirea dificultăților; ce adevăr cuprindeau sfaturile lui și ce utile s-au dovedit a fi ele ulterior!

Bunicul meu, deși independent și sigur pe sine, avea un sprijin: bunicul meu. Sufletul ei sensibil și devotat, extrem de devotat familiei, completa armonios seriozitatea și severitatea bunicului.

Preotul Iuliu Pop a păstorit mulți ani în Maieru. Mergeam duminica la biserică cu străbunica mea. Popularitatea, apropierea sa de credincioși, influența sa în rândul enoriașilor era atât de mare încât un cuvânt spus de el era urmat cu convingere de interlocutor.

Răspândirea credinței creștine era îndeletnicirea sa naturală. Dacă întrebai un copil: al cui ești?, ei răspundea: "ai lui Hogeș Vasile și al Domnului Isus".

Preotul Iuliu Pop îmi împrumuta cărți. Avea o bibliotecă cu nenumărate volume. Bunicul nu avea bibliotecă pentru că i-a fost confiscată și arsă de către autoritățile maghiare în 1940. Bisericii greco-catolice nu au îndrăznit să-i creeze prejudicii așa încât biblioteca părintelui Iuliu s-a păstrat. Toate cărțile copilăriei și adolescenței au trecut prin mână și prin mintea mea. Nu știu dacă fără aceste cărți gimnastica mentală atât de necesară formării viitorului intelectual ar fi funcționat și ar fi putut crea premise pentru acumulări teoretice ulterioare.

Așadar, stimați participanți la acest splendid eveniment de cultură cu certe reverberații în viitor vă pot răspunde sincer la întrebarea: cum a înrăurit Maieru evoluția mea intelectuală?

Răspunsul: prin el însuși, prin spiritul său nedefinit, dar unic, precum și prin câteva personalități uriașe, generoase și profund competente care prin exemplul lor mi-au devenit modele; aceste personalități aveau darul să stărnească plecarea lăuntrică a devotării celorlalți asemenea lor.

Prof. dr. SORIN LOGIN

LOCAL DE ȘCOALĂ LA MAIERU

Gânduri ... Gânduri ... Gânduri ... Gânduri ... Gânduri

Trecerea prin școala măiereană...

Motto "Ce voi fi când m-oi întoarce la obârșie, ia izvor? Fi-voi nor atuncea? Fi-voi DOR?"

(L.Biaga)

Oriincotro m-au dus pașii prin iumea asta, cele mai scumpe trăiri ale sufletului meu au jăruit odată cu amintirile mele măierene. Așa încât "trecerea" mea prin Maieru și implicit prin școala măiereană înseamnă, în fapt, o **permanență**, de ecouri adânci, care au fost mereu călăuză pașilor mei însângerați de singurătate.

Nu împlinisem 40 de ani când am atins cea mai înaltă treaptă a gradelor și onorurilor universitare. Sunt sigur că și acest succes al meu pornește de undeva de departe, din începuturile mele măierene, din dârzenia și tenacitatea pietrarilor și țapinarilor năsăudeni, din zâmbetul și lacrima unor dascăli *uriasi* care se numesc: Sever URSA, Cornelia SÂNGEORZAN, Larion CĂRBUNE, Titus REGVALD, Iosif PANEȘ, Simion SÂNGEORZAN, Iacob NAROȘ, Onița POPIȚAN, Mircea ȘTEFAN etc., etc.

Prietenii mei cei mai buni tot din acele vremuri îi am. De câte ori mă întâlnesc cu Liviu NAROȘ (inginerul constructor, de excepție, stabilit acum în Germania), ori cu maiorul-pompier Costică PUI (trăitor de mulți ani în Bistrița), mă întorc într-o lume binecuvântată de razele din cer, care ne-au luminat ochii minții întru devenirea noastră ulterioară.

Se zice că după noi rămân faptele. Cu timpul acesta se subțiază și uneori pier asemena valorilor. Vorbind însă de școală, parcă rămâne ceva mai mult, ceva ce se transmite din suflet în suflet ca un ecou, care cu timpul capătă accente de cântec solemn, ori rugăciune, ori șoaptă eternă. Și ne cheamă mereu câte o cruce, din umbră, spre taine neștiute decât de lucreții de seară care prind contur prin preajmă-le: Alexandrina GROZE, Radu TELCEANU etc. Sau alții - Nicolae MUTE, Silvia VRANĂU, Ioan POPA ș.a. - care au trudit mai departe, pe o altă treaptă, la un liceu din apropiere și care au lăsat, la rândul-le, o dâră adâncă în formarea unor generații întregi de OAMENI.

Și încă ceva. Tot din Maieru au "nins" poemele mele, și cele mai noi și cele "cărunte". Cum ar fi, de-o pildă, și această "Măiereană":

Bate-o lacrimă nomadă cum un fulger pe Bârgău
Risipind sămânța clipei în hotarul unui veac:
Disperata mea sosire se învârte pe arac
Să-și culeagă dimineața jefuită pe pândău.

Va scrâșni țâțâna porții cu lumină în triunghi
Când sârmana mea măicuță o privi mirat în jur:
Rădăcina, în spirală, m-o cuprinde ca un șnur
Și voi crește-n mine muguri și bunici și veri și unchi...

Ce-ar putea mai mult un rege peste timpul cel olog?
Într-o sămbătă de sânge pârguirea mi-ar fi grea:
Aș rămâne aici sub streșini, aș apune ca o stea
Cu privirea împletită între iarbă și polog.

Prof. dr. ing. LAZĂR AVRAM

Stimați participanți,

Permiteți-mi să mulțumesc Consiliului local al comunei Maieru și d-lui primar Cărbune pentru acordarea acestei Diplome de Onoare.

Cum destinul a făcut ca eu să locuiesc și să profesz la Cluj, mă simt obligat să afirm, aici și acum, că, de fapt, ca fiu al Maierului, o parte esențială din mine va rămâne de-a pururi aici...

Doresc să folosesc acest prilej pentru a mulțumi celor care mi-au îndrumat pașii: părinților mei, învățătoarei mele Veronica Bureacă și tuturor profesorilor mei.

Vă urez tuturor un an bun!

Drd. OVIDIU URSA

ȘCOALA MĂIEREANĂ ȘI EROII

În această zi de sărbătoare sublimă, care are o măreție aparte, o cascadă de amintiri îmi scaldă ființa și mă învâluie într-un mod cât se poate de plăcut. Datorită lor, amintirile, mintea mea este plină acum de vremurile în care nu eram altceva decât un "sâmbure" aruncat de Destin pe terenul fertil al școlii din Maieru și care, alături de mulți alții care au "germinat" în acest neegalat "cuib al visurilor" am fost și eu "condamnat" la căutări, frământări, dezvoltări și descoperiri. Așadar, încă de pe vremea când sufletele noastre fragede miroseau a copilărie, copleșite fiind de lumea nemuritoare a basmelor și legendelor mărețe, clopoțelul școlii acesteia a fost cel dintâi care ne-a chemat să devenim IZVOARE vii, menite să țâșnească până la înălțimea idealurilor visate.

Școala măiereană, prin corifeii ei neîntrețuți, ne-a învățat că viața nu este altceva decât efort, sau poate un vis mai mult sau mai puțin reușit, dar care, prin truda, perseverență și răbdare ne poate conduce înspre ideal - un ideal care ne-a fost servit pe aceste bănci ca pe un prototip al realității. Tot în acest lăcaș am regăsit templul în care cu toții am încercat să descoperim Arhanghelul din noi și în care, fiecare dintre dumneavoastră, profesori și învățători, ați fost altare vii în care am adus jertfa viitorului tinerețea noastră.

De fapt, întreaga viață a dascălilor noștri a fost și este o luptă eroică, încununată de laurii biruinței, iar noi nu suntem altceva, decât vâlstare altoite din sudorile care le-au curs decenii pe frunțile late și senine sau, mai degrabă, roadele coapte pe care se cuvine să le culeagă acum și întotdeauna.

Am fost frumoși, dar incapabili să ne înfrumusețăm singuri. Marele merit că astăzi suntem îmbrăcați în limpezimea tăului înalt din care izvorăște știința, li se cuvine în totalitate tot dascălilor noștri. Ei au fost cei care ne-au silit la eroism, iar istoria, prin judecata care cu siguranță o va face, ne va obliga mereu să ne gândim la promotori, pentru că ei au fost cu adevărat eroii.

Ei au fost cei care, cu o măiestrie demnă de iscusința artistului desăvârșit, pe mulți dintre noi ne-au cioplit în Lucreții care să lumineze în nopțile reci și tulburi ale vremurilor pe care le trăim și ei au reușit cum nimeni altcineva nu ar fi putut, să răscolească în noi, ori de câte ori a fost nevoie, mădularele luptătorului adormit, arătându-ne că trebuie să fim mai mult decât suntem, mai tari decât credem și mai sus decât putem aspira.

De la ei am învățat că pentru a urca avem nevoie de entuziasm și că o viață împlinită nu o pot avea decât cei înzestrați cu suflete inflamabile și pline de înflăcărare. Încrăzători și cu inima deschisă, avându-i în față ca model, tot de la ei am mai învățat că trebuie oricând să avem curajul de a ne arunca în văpaie pentru a arde pe altarul speranțelor și al năzuințelor. Fără a fi posedat această cutezanță, de a ne mistui în flăcări asemeni unui rug, de a face viața noastră o lumânare aprinsă care să ne fie călăuză în drumul către lumină și adevăr, nu am fi ajuns niciodată în tinda vieții eroice.

În realitate, școala din Maieru, prin luptă și jertfe de secole, a trăit și trăiește prin însăși eroii ei. Fără aceștia, aureola care astăzi strălucește în jurul mai puternic decât oricând, n-ar fi avut limpezime și nici nu ar fi fost posibil. Pașii înaintașilor noștri - Rebreanu, Ilișe, Barna, Vranău, Coruțiu, Constantin, Groze, Telceanu, precum și a domnilor Ursa, Ștefan, Sîngeorzan, FLămând, Todoran, Larionese etc. - se aud și acum în locurile în care aceștia au cutreierat flămânzi de știință și însetați după cunoaștere, dascălii activi de astăzi, și ei au bătătorit coclauri pentru a descoperi discipoli și ei au contribuit la ridicarea Maierului la înălțimea culmilor de pe care acum strălucește. Iar în ceea ce ne privește pe noi, cei care vă vorbim de aici, pot să afirm cu certitudine că acest lucru a fost posibil numai pentru faptul că am știut, prin trudă, să descoperim cărările celor care au devenit izvoare nesecate de învățătură.

Datorită lor, a celor care au fost, dumneavoastră, cei care sunteți și lor, cei care vor veni, școala din Maieru a ajuns să fie scrisă cu litere de aur în cartea nemuritoare a Istoriei.

Fie-vă numele binecuvântat!

Ing.drd. GRIGORE AVRAM

"Feriți cei vegheați de spiritul Meșterului Manole"

Spre final de secol XX în Maieru ați înfăptuit două mari acte de renaștere națională și de însănătoșire sufletească exemplare.

Întâiul vă laudă prin noua biserică, stingând, în 1997, vâlvtăile vrășmașilor dintre frați întru aceeași luminoasă, creștinească credință.

Al doilea, ispravă și mai mare, la început de 2000, dăruindu-ne nouă lăcaș izvoditor de învățătură românească: limbă, cultură, știință, artă, credință și simțire. Isprava atât de însemnată, ca deschiderea unei

școli pentru români, în chiar una din obârșiile ei, într-un prezent atât de tulburat pentru români vă binecuvântează cu puterile Dumnezeului ce ne-a ocrotit trecerea prin vremi.

De 8 ianuarie 2000, tuturor dascălilor Maierului, al nostru dar și ale noastre lumini ce ni s-au aprins întru înțelegerea de departe a norocului și a bucuriei de a fi măiereni în zi de sărbătoare.

Cu mândrie de măierean, din departele Bucureștiului,
prof.univ.dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Gânduri la ceas de sărbătoare

Mă încântă invitația și diploma oferită oficialităților măierene. O consider o onoare a ASTREI măierene către ASTRA năsăudeană și cea centrală, acolo unde Maierul are un reprezentant strălucit - profesorul Sever Ursa.

IOAN SENI

Nu știm câte momente plăcute ne va hărăzi anul 2000, dar preafericirii măiereni, încă din primele zile ale acestui an își inaugurează un nou și modern local de școală, obiectiv la care s-au întrebuițat cu folos doi miniștri ai ÎNVĂȚĂMĂNTULUI proveniți din celebra cetate a culturii ardelenne - Cluj-Napoca - ,prof. universitari Liviu Maior și Andrei Marga, universitari cu numeroși discipoli în zona Someșul Mare; s-au întrebuițat doi inspectori generali: Leonida Ștefănescu și Constantin Totir - intelectuali remarcabili care și-au câștigat un bine meritat prestigiu prin competență și solitudine. ASTRA năsăudeană se mândrește să-i aibă în rândurile sale ca membri de ONOARE; s-au întrebuițat cu folos doi directori coordonatori - Mihai Roman și Larion Cărbune, bine cunoscuți și apreciați între intelectualii Maierului.

Tineretul școlar măierean are deci o motivație serioasă în obținerea de performanțe școlare prestigioase. Pe lângă noul local, școlarii măiereni au numeroase modele de consăteni realizați pe care i-au putut cunoaște din numărul mare de diplome oferit la această sărbătoare, dar mai ales din paginile periodicului CUIBUL VISURILOR, unde o redacție astristă harnică publică cu regularitate nume de fapte și oameni ce fac multă cinste acestei localități.

Cu zestrea acumulată pe băncile acestui edificiu tinereții școlari măiereni se vor putea realiza profesional și oriunde ar fi să trăiască (în localitate, în județ, în țară, în străinătate) vor rămâne, conform obiceiului, punct de sprijin pentru interesele măierene sau naționale.

Fie ca beneficiarii de mâine ai acestui edificiu, să reprezinte o societate civilă românească puternică, viguroasă, apărătoare consecventă a valorilor românești, deschisă mereu ia nou, îndrăzneată în competiția realizării de veritabile performanțe, iar în cadrul acestei societăți civile, segmentul cel mai strălucitor l-aș dori pe cel al ASTREI culturale.

Președinte DNA, IOAN SENI

Noaptele lui Rebreanu

(urmărire din pag. 1)

De câte ori mi l-am închipuit, un uriaș aplecat peste măsuța lui și peste coala albă, cu șuvița aceea de păr albit înainte de vreme, mângâindu-i fruntea, cu privirea lui albastreă scrutând lumea nesfârșită de dincolo de pereții încăperii...

Istovit după isprăvirea câte unei capodopere, în zorii zilei, ca după niște dureri ale facerii, dar enorm de mulțumit, nota înfrigurat în jurnal: "În sfârșit, liber. Insprăvit "Răscoala" complet... M-a obosit mult. Parcă mai mult ca oricare din celelalte cărți. A fost o efortare grea și foarte îndelungată. Dacă numai anul acesta, de la sfârșitul lui aprilie până azi, cu absolut neînsemnate întremențe, am stat nopțile întregi la masa de scris, deseori câte 12-14 ore în șir!... M-am simțit la urmă epuizat, parc-aș fi tras la jug, cu o somnolență aproape dureroasă. Dar, în sfârșit, e gata!" 2/

De nenumărate ori nota expresii lapidare, de tipul: "Azi-noapte am scris bine" Alteori îl prindea lumina dimineții cu foaia albă, ori doar cu câteva cuvinte așternute, iar coșul de sub masă văruia cu sei rupte și motolite.

Mereu aștepta cu sete liniștea nopții. Întrebat fiind de Ion Massoff, cum lucrează, romancierul răspunde cu nedismulțumirea lui modestie: "Dacă poate să intereseze... Scriu numai noaptea de la 10-11 până la 5-6 dimineața și mai mult. Numai noaptea poți găsi liniștea desăvârșită. Mi se pare că inspirația e mai ales concentrare. Firește, concentrarea aceasta nu vine totdeauna. De multe ori te apucă dimineața fără a fi putut așterne pe hârtie două fraze mulțumitoare. Scrisul e o plăcere chinuitoare" 3/. Cu alt prilej, aceluiași interlocutor îi răspunde: "Mai întâi de toate trebuie să am liniște completă și, fiindcă n-o găsesc decât noaptea, scriu noaptea, ca să pot trăi realmente cu prezențele mele pe care vreau să le evoc. Dorința de cât mai multă liniște mă face să scriu în diferite locuri. Înainte de a avea via, scriam unde mi se pune la dispoziție o cameră... în care stăteam complet izolat pentru a face opera aceasta de incubație și creație literară... Îți închipui că trebuie să fi foarte rezistent ca să poți face aceasta nopți de-a rândul. Ca să pot rezista atâtea nopți albe, mă întrec în cafele și țigări. Aceasta nu înseamnă că dacă iau loc la birou scriu neapărat. De mult eori nu izbutesc decât să înșir câteva rânduri, și, recitându-le în zori, să mă văd nevoit de a le arunca la coș. În medie, într-o noapte scriu cam patru, cinci pagini" 4/.

În muzeul "Cuibul visurilor" veți găsi lampa nopților sale măiere, păstrată și donată de profesorul pensionar Dumitru Vranău.

"Noaptea - spune autorul lui "Ion" - în afară de liniște, mai este și un mare întuneric care începe dincolo de lumina lămpii mele. Vezi d-ta, privind pe geam văd case, arbori, păsări, pe când noaptea ferestrele sunt acoperite de o perdea neagră de întuneric. Pe acest fond negru, privind atent, cu toată puterea ochilor și sufletului meu, îmi descifrez eroii. Noaptea, viața noastră interioară se adâncește, devenind de-o extraordinară realitate. Din fundurile misterioase ale nopții vin spre mine, în jurul lămpii, eroii ale căror chipuri le zugrăvesc în cărți. Din conversațiile cu acești vizitatori nocturni a ieșit opera mea" 5/.

Întocmai la Tolstoi, Dostoievski sau Balzac, Rebreanu și-a zămislit majoritatea operelor noaptea, cu o intensitate a stăruinței ridicată până la durerea jertfei.

(va urma)

Note bibliografice:

1/ Rebreanu, Liviu, Jurnal I, editat de Nicolae Gheran, Ed. Minerva, București, 1981, pag.2; Vezi și nota de subsol, cf. B.A.R. ms.4063;

2/ Ibidem, pag. 246;

3/ Ibidem, pag. 363 (Addeenda);

4/ Interviu apărut în Adevărul literar și artistic, XIII, nr.702, 20 mai 1937, pag.1, semnat de V.Cristian; Vezi și Jurnal, pag. 482;

5/ Ibidem.

REBREANU și ALEXANDRU DAVILLA (2)

Dacă Liviu Rebreanu își exprimă și îndoiele în privința originalității pieselor jucate de "companie", se arată, totuși concesiv cu Alexandru Davila, care este silit să se mulțumească și cu reprezentațiile "en vogue", căci "întreprinderile particulare de teatru, să nu uităm, sunt totdeauna mai mult întreprinderi comerciale, în a căror conducere cuvântul casierului are cea mai mare greutate", dar nu pregetă ca, în același articol, să-și manifeste nedumirirea, în fapt o gravă acuzație: "Cu toate acestea, suntem surprinși că în repertoriul unei întregi stagiuni nu descoperim nici o singură piesă românească. Nu este nici un teatru în lume care să desconsidere până într-atâta literatura dramatică națională (...). Este convins în schimb că "afișarea" clasicului "Cid" al lui Pierre Corneille, în traducerea lui Șt.O.Iosif, ca și a altor piese (printre care "Mugurul" - Georges Feydeau, "Aricul și sobolul" - Victor Eftimiu, "Puhoiul" - Max Halbe, "Refugiul" - Dario Nicodemi, "Gringoire" - Théodore de Banville, "Salomeea" - Oscar Wilde, "Fecioara răătăcită" - Henry Bataille etc.), va constitui un moment remarcabil al mișcării teatrale românești. Vom adăuga în acest context că înainte de a fi demis din primul directorat, în care fusese numit la 1 februarie 1905 de ministrul conservator de atunci al Cultelor și Instrucțiunii Publice, Mihail Vlădescu, de către noul ministru liberal de resort Spiru Haret, la 12 martie 1908, și înlocuit cu prof. univ. Pompiliu Eliade, al său cumnat, succedat de Ion C. Bacalbașa (1912), Alexandru Davila montase cu un deosebit succes doar o singură piesă originală românească, anume "Sanda" de Alexandru Florescu. Dramaturgul Victor Eftimiu va remarca la noul director imboldul dat dramaturgiei naționale, preocupare care a intrat și în atenția lui Alexandru Davila însă numai în a doua perioadă de directorat, pentru că nu avea suficientă încredere în literatura noastră dramatică, nici chiar în traducerea pieselor străine. Dar "(...) ocupat cu pregătirile noii sale trupe, fire de gentilom, Alexandru Davila n-a sabotat activitatea lui Eliade, își plătea fotoliul, venea la premiere și se entuziasma pentru toate lucrurile care se făceau sub noua direcție" (Apud Victor Eftimiu, Portrete și amintiri, Edit. pentru Literatură, București 1965, pag. 66-78, citat de Marin M.Bădescu, Alexandru Davila și teatrul, Edit. Unitext, 1996, pag. 132-139). Și pentru Liviu Rebreanu Pompiliu Eliade era modelul directorului de teatru, căci încercase să stabilească un anumit echilibru între piesele străine și cele românești jucate, cu toate că acestea din urmă nu răspundeau întotdeauna exigențelor. Ne vom reaminti acum că la cererea directorului în discuție George Coșbuc tradusesse capodopera "Don Carlos" a lui Friedrich von Schiller, jucată pe scena Teatrului Național din București în stagiunea 1908/1909.

Într-un articol, intitulat "Afacerea Manasse", publicat în "Rampa" (An II, Nr. 538/15 octombrie 1913, pag. 2), Liviu Rebreanu va face aluzie la "scandalul" de la Teatrul Național din 13 martie 1906, când directorul Alexandru Davila, îngăduitor cu unele comedii ușoare, bulevardiere, jucate în franceză, cerute de protipendada bucureșteană cosmopolită, va permite prezentarea unui spectacol "coupé", cu o piesă românească ("Pe malul gârlei" de Dimitrie C. Ollănescu-Ascanio) și trei franțuzești, care a suferit studenții la mobilizarea lui Nicolae Iorga. Și aici Liviu Rebreanu condamnă acel gen de reprezentații, invocând neglijarea dramaturgiei naționale: "(...) mișcarea era legitimă și sinceră, când nu era vorba de o minoritate infimă, ci de o majoritate imensă atât ca număr, cât și ca valoare, când într-adevăr era vorba de apărarea limbii și literaturii românești". Un martor ocular al mișcării de protest, ziaristul Constantin Bacalbașa, afirma că vina fundamentală fusese "(...) a tuturor persoanelor din elita aristocratică sau asimilată ei, care disprețuia limba română. Această clasă de sus a disprețuit întotdeauna limba neamului. A vorbit când bulgărește, când grecește, când franțuzește, numai în limba română nu i-a venit bine să vorbească" (Apud Constantin Bacalbașa, Bucureștii de altădată, Vol. III, Edit. Universul, București 1935, pag. 106-110), ceea ce ne amintește de exclamația lui Mihai Eminescu din "Scrisoarea III": "Toată greco-bulgăria e nepoata lui Traian!" De atunci însă pe scena Teatrului Național n-au mai avut loc reprezentații în limbi străine, de unde se deduce că "scandalul" a dat roadele scontate.

Tot Liviu Rebreanu va fi cronicarul viguros de la "Rampa" acum, care va analiza cauzele sucombării "trupeii" la 1 mai 1912, ce pornește la drum cu atâta entuziasm în 12 septembrie 1909, cu "instantaneul într-un act" scris special de I.L.Caragiale, intitulat "Începem", urmat de drama "Stane de piatră" a scriitorului german Hermann Sudermann, în traducerea lui Emil D. Fagure, prilej pentru tânărul actor Ion Manolescu să înscrie prima mare biruință din a sa carieră. Redăm câteva fragmente din cronică, semnificative sub aspectul obiectivității ei. "(...) Agonia companiei Davila începe de la plecarea d-lui Tony Bulandra. Pentru genul de teatru ce trebuia să fie specialitatea trupeii - drame și comedii franțuzești de salon - singurii artiști indispensabili erau d-na Marioara Vioculescu și dl. Bulandra, căci teatrul d-lui Davila avea chemarea să dea publicului nostru (...) ultimele noutăți pariziene. Iar cum succesele pariziene sunt brodate exclusiv pe variantele temei adulterului, cum sufletul acestor succese este amantul și amanta, dl. Bulandra și D-na Vioculescu erau și ei sufletul trupeii. Dezertarea și neînlocuirea unuia din acești doi artiști însemnau moartea întregii companii.

(va urma)

Prof.univ.dr. IRONIM MARȚIAN

TOPONIMIE REBRENIANĂ (2)

În comuna Maieru, se stabilește în anul 1889, familia învățătorului Vasile Rebreanu. Liviu Rebreanu, primul din cei 14 copii, învață între anii 1891-1895 în clasa tatălui său la Maieru. Aici Rebrenii stau până în 1899 când se vor muta la Prislop. Localitatea este menționată în Caiete, p.22, ciclul Amintiri din Maieru. Scriitorul mărturisește că "Prin câte alte sate au vagabondat oărinții mei, n-aș putea spune, până ce-au ajuns în comuna Maieru, pe valea Someșului Mare, lângă Rodna Veche, unde s-au stabilit pentru mulți ani. (Jurnal, vol.1, p.310). De Maieru se leagă toată copilăria scriitorului și toate amintirile lui asupra primului contact cu lumea exterioară. Tot de Maieru se leagă pe urmă primele impresii care au lăsat urme ce nu se pot șterge în toate domeniile percepției și aie conștiinței: "Eram de vreo doi ani și jumătate când ne-am mutat în Maieru. Cea dintâi amintire a existenței mele e chiar de la sosirea noastră aici. Amintirea nu e precis conturată și e de ordin auditiv. Cred că am ajuns noaptea târziu în sat, cu o căruță pe care erau încărcate diferite mobile și bagaje și în care, undeva, mă găseam și eu. Nu în brațele mamei căci mama trebuie să fi fițuit, cu destulă greutate, pe fratele meu al doilea, care sosise pe lume la un an după mine și pe urmele căruia, chiar atunci, era pe drum al treilea. Amintirea aceasta dintâi e ca o deșteptare din somn prin întuneric, când urechea înlocuiește toate celelalte simțuri. Părea că se oprise căruța, încetase zgomotul roților, un zgomot în care intra scârțâitul ușor al osiilor și hârâitul monoton al obezilor, brăzdând adânc trupul pietros al șoselei. Poate că tocmai încetarea bruscă a acestui zgomot adormitor prin insistența lui mi-a deșteptat și mi-a deschis conștiința. După o tăcere de câteva clipe, am auzit deodată un zgomot nou, ciudat, zgomotul pe care îl face, când se sparge, o tablă de sticlă acoperită cu stofă. Imediat apărură glasul tatii, cunoscut: "Na, că s-a spart ceva" și după el glasul mamei mai liniștit pentru mine, deși atunci glasul părea speriat: "Vai de mine, numai să nu se prăpădit oglinda cea mare". Amândurora le-a răspuns nepăsător, mormăind somnoros, un glas necunoscut: "Apoi că prea multe catrafuse. Glasul acesta străin a fost întrerupt și acoperit de un sunet metalic, clar și dulce, de clopoțel, scuturat nervos, calul extenuat, încerca desigur să-și scuture osteneala din oase. Câteva clipe fu iarăși tăcere. Doar cineva umbla pe lângă căruța cu pași moi care parcă se topeau în besnă. Pe urmă, brusc, alt zgomot straniu, niște aripi care se svârcoleau undeva chiar lângă mine, urmate de un "cucurigu" prelung și foarte pătrunzător.

- Tii, trăsni-te-ar că m-ai speriat, cocoș nebul ce ești, făcu glasul mamei, căutând să-și ascundă spaima sub o închipuire de glumă.

- Apoi, el își face datoria cum i-a poruncit Dumnezeu, murmură glasul necunoscut, cu pauze icnitoare ca și când ar fi dezlegat cu greutate ceva în vreme ce vorbeam. Atâtea amintiri am" 1.

Maieru, sat al copilăriei lui Rebreanu, e un sat de munte într-adevăr foarte frumos, cu oameni voinici și foarte înțelepți" (Jurnal, vol.1, p.398). Aici a trăit Rebreanu cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții sale până când să împlinească 10 ani. A trebuit să meargă la Năsăud la liceu. De la Maieru la Năsăud, cale de cinci ore cu trăsura, a plâns amar, parcă instinctul i-ar fi spus că nu va mai avea niciodată bucuria de viață ce a simțit-o în comuna mare, bogată de la poalele Ineului cel cu zăpadă eternă (Amalgam, p.35). Leagăna copilăriei lui Rebreanu este așezat într-o căldură naturală, hotărnică de cele trei măguri înalte, Măgura din Sus, numită și Măgura Caselor, Măgura din Jos și Măgura Porcului, toate alcătuint un triunghi. Vatra satului, partea lui principală este cea din sus numită Purcioaia. În dreptul Someșului se află Valea Caselor, o altă ramură principală a comunei. 2. În Maieru scriitorului i s-a deșteptat în inimă întâia oară, chiar sentimentul iubirii față de "fata pădurarului".

Cele dintâi plăceri ale slovei tipărite și ale științei de carte tot în Maieru au fost cunoscute de Rebreanu, în forma primelor lecturi care l-au pasionat, poveștile ardelenesti ale lui Ion Pop Reteganul: "zmeii și zânele și balaurii și câinii năzdrăvani, și toate amintirile cuprinse în basmele pe care le citeam, căutam să le găsesc în zilele următoare însoțit de numeroși tovarăși voinici ca și mine, pe dealurile și râpele de pe malurile Someșului, pe măgurile înalte, pe tot cuprinsul hotarului comunal. (Amalgam, p.36). De altfel, scriitorul se va lega sufleteste de acest sat pe care îl va numi atât de sugestiv, "Cuibul visurilor". Anii petrecuți aici au lăsat "cele mai adânci și mai durabile amintiri din întreaga sa viață" 3. După cum atestă fiica scriitorului: "Maieru a fost înțeles de Rebreanu nu numai ca un cuib al visurilor de copil ci și ca o matcă de adânci și curate tradiții, cu farmec aparte, cu peisaj natural și moral către care se va întoarce ori de câte ori marea lui trudă creatoare îi va îngădui. 4. În satul Maieru, în prima lui copilărie, Rebreanu a văzut începând cu "jocul" descris a începutul romanului Ion, cu învățarea cu fetele care așteptau să fie pofțite, cu nevestele și bătrânele în grup separat de privitoare, cu bărbații care pâlăvrăgeau cu gravitate, cu lăutarii conduși de țiganul îndemnat mereu.

IACOB NAROȘ

Note:

1. Amalgam, Liviu Rebreanu, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p.34-36

2. Fanny Liviu Rebreanu, Cu soțul meu, p.24

3. Gavril Scridon, Liviu Rebreanu între oameni de pe Someș, Bistrița.

4. Florica Puia Rebreanu, Pământ bătătorit de tatăl meu, ed. Sport-Turims, Buc.1980.

În 1866, Eminescu, pleacă de la Cernăuți la Ipotești. Școlile din Cernăuți se închid din cauza izbucnirii holerei, la începutul lui aprilie.

Pe jos, porni spre Blaj - Meca școalelor Române din Ardeal - ca un pelerin pasionat, mânat parcă de o pioasă datorie, refăcând în sens invers drumul cărturarilor ardeleni refugiați din locurile lor de baștină în nordul Moldovei, de teama autorităților Imperiului Habsburgic, după eșuarea revoluției de la 1848.

Pădurea Ipoteștilor cu "lacul" și "ochiul" din pădure, se întindea până la Vârful Câmpului unde se afla Siretul granița naturală cu Bucovina.

În Vârful Câmpului se încrucișau drumurile care veneau din Botoșani, Ipotești, Dorohoi, Cernăuți (prin Mihăileni), cu drumul de la Suceava.

"Într-o zi frumoasă de vară - zice poetul personificat într-un erou din GENIUL PUSTIU - îmi făcui legătura, o pusei în vârful bățului și o luai la picior pe drumul cel mare împărătesc. Mergeam astfel printre câmpii cu holde: ... Holdele miroseau și se coceau de arșița soarelui... eu îmi pusesem pălăria-n vârful capului, astfel încât fruntea rămânea liberă și goală și flueram alene un cântec monoton și numai lucii și mari picături de sudoare îmi curgeau de pe frunte de-a lungul obrazului".

Din Ipotești, Mihai a pornit pe drumul din pădure până la Vârful Câmpului și mai departe pe Drumul cel mare împărătesc ce ducea la Suceava.

Până la Suceava s-ar fi putut abate pe la Călineștii lui Cuparencu sau pe la Ağafton, la mănăstire, unde era sora mamei călugăriță.

La Suceava îl vizită pe cumnatul său Droglă, ce era revizor școlar pe județele Suceava și Câmpulung.

"Eminescu pare un bun cunoscător al Bucovinei pe care o va călca și în alte împrejurări. Într-o încercare de nuvelă ne descrie, nu-i vorbă într-un fel prea generic și fantastic, Suceava:

"Ciudadă ca o scrisoare în ieroglife stă Ulița Jădovească a Sucevei în lună. Șiruri de case sărace, peticite când uniforme ca legile Pentateuchului, când pestrițe și mestecate cu hainele rupte și lucrurile vechi din desagul unui jidov."

De la Suceava a mers prin Ilieștii, Humor, Voroneț, Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei.

"Pe unde s-a coborât tânărul în Ardeal și câtă vreme a drumețit rămâne încă nelămurit.

Fie că s-a coborât pe la Ipotești, fie că nu, e mai puțin probabil, a trecut prin cheile Bicazului și mai posibil prin Vatra Dornei, pe Valea Bistriței, dar mai ales a Dornei. Cine poate ști prin ce târguri a pășit?" - G.Călinescu.

"Din Boian la Vatra Dornei

Au umplut omida cornii

Și streinul de tot paște

De nu te mai poți cunoaște".

Eminescu- "Doina"

De la Vatra Dornei, Eminescu a poposit pe la un țăran bucovinean din satul Roșu.

Preotul din Dorna Candrenilor se întorcea de la Vatra Dornei într-un chervan tras de doi cai focoși. Îl pofti pe tânăr în trăsură.

A doua zi a fost văzut în chervanul preotului, care l-a însoțit până la Podul Coșnei, unde era punct de trecere între Bucovina și Ardeal.

Localitatea Coșna făcea parte din Districtul autonom al Năsăudului, Plasa Rodna.

Pavel Gălan (1821-1889), Ilva Mare, fost învățător, apoi tehnician silvic ("Fortwart"), de la 1858 supraveghea pădurile de la granița cu Bucovina, dintre Măgura Calului și Diaca, pe unde era vechiul Plai al Moldovei.

În timpul Districtului autonom năsăudean (1862-1867) era purtătorul de cuvânt al năsăudenilor cu bucovinenii și

Pașii lui Eminescu spre inima Ardealului au bătătorit pământ ilvean

"Și când propria ta viață, singur n-o știi pe de rost
O să-și bată alții capul s-o pătrundă cum a fost?"
Eminescu

moldovenii. Știa limba germană de la tatăl său, preotul Grigore Gălan (1793-1860), care a făcut studii la Viena și a scris o cronică a satului Ilva Mare.

Cu îngăduința grănicerilor austrieci, trecerile se făceau pe baza recomandărilor lui Pavel Gălan, prietenul popii din Dorna Candrenilor. El l-a călăuzit pe Eminescu pe pământul Ardealului de la Podul Coșnei până în Poiana Obcina lui Siminic, la casa gospodarului ilvean Iosif Doboș (1814-1892), căsătorit cu Gacea Ion Bozga (1820-1902).

Ardeleanul Doboș Iosif "fost ostaș de elită în Garda Carpaților - Feldstandul - din Ilva Mare unde a slujit 8 ani cu propriul lui cal. El i-a povestit poetului necazurile ardelenilor, care în 1849 au avut mult de suferit în urma ocupării zonei Năsăudului și a răzbunării armatei maghiare, conduse de generalul Bem.

Ilveanul Doboș Iosif era un povestitor hâtru și știa să citească în stele, împreună cu soția sa Gacea făcea "descântec" și "bozgoane" omorându-și propria fiică, neștiind că ea este persoana cu pricina.

Figura ardeleanului ilvean Doboș a zugrăvit-o poetul în mod deosebit - ca un sihastru călugăr - în nuvela "Moș Iosif".

Înțelepciunea țăranului ardelean îndreptătea toată cugetarea generației bătrâne cu credință religioasă, cu geocentrismul, astrologismul și primitivismul ei.

(Bunicul meu, Ieronim Doboș, fratele lui Doboș Pavel și Sora Doboș Tecla îmi povesteau:

Gacea și Iosif Doboș, în ziua de Paști făceau vrăji vânătoarești. El pleca dis de dimineață călare, înconjurând un teren cât reușea într-o zi până la apusul soarelui. Vâna primul animal ce-i ieșea în cale și seara se întorcea la grajdul de lângă pădure. La apusul soarelui Gacea aprindea lumânări împrejurul grajdului și stropea cu sânge de vânat proaspăt ușa de la intrare și ușița mică pe unde arunca gunoiul. În timpul anului, când vroia să vâneze, venea la grajd, deschidea ușița și din pădure apărea animalul dorit și astfel lesne îl împușca.

Cei trei frați îmi povesteau că tatăl lor, Grigore Doboș l-a însoțit pe Eminescu din Obcina lui Siminic până la casa lor din Ilva Mare pe Poderei, din apropierea biseriței de lemn din cimitirul satului).

Din Obcina lui Siminic, Eminescu, însoțit de Grigore Doboș, care avea 10 ani, au coborât prin Poiana lui Pușcă, în Pârâul Bolovanului la Borcut, apoi pe drumul ce trecea prin curțile gospodarilor ilveni. Ca să străbată satul trebuia să deschizi toate porțile și zăvoarele, dar mai ales să stai de vorbă să-ți descarci traista cu povești.

În partea de jos a comunei Ilva Mare, în apropierea vetrei strămoșilor lui Creangă: Tatiana, Ștefan și Toader Creangă, fugiți în Moldova, se afla o bisericuță de lemn construită în anul 1750. Biserița există și azi, a fost donată de ilveni satului Petriș în anul 1900 și este declarată monument istoric.

Acțiunea din Geniul Pustiu se desfășoară în parte într-un sat de munte:

"Trecui prin mijlocul satului - zice un erou - pe lângă mica biserică din lemn și tocmai la capătul satului mă oprii lângă bordeiul cel înfundat și sărac al tatălui meu. Prin ochiul de sticlă se vedea lumină. Trăsei zăvorul de lemn de la ușa uscată și intrai înăuntru."

Casa lui Doboș Iosif se afla nu departe de bisericuța de lemn în apropierea cimitirului vechi din Ilva Mare - pe Poderei.

În Geniul Pustiu sânt foarte multe cuvinte și expresii din zona noastră: ferdelă, fele, am văzt, pănură, cioareci, "Virtus Romana Rediviva" etc.

Același erou spune:

"Ziua era caldă și albă, codrii erau verzi. Atunci mă cuprinse mai mare dor de ducă. Ajuns la fântână, privii mult în fața apei din fundul fântânei, apoi lăsai să cadă oala înăuntru, iar eu apuca spre munți la vale".

De la Ilva Mare a urcat Dealul Durnii și a trecut la Rodna, Maieru, Sângeorz și mai departe la Feldru, satul natal al prietenului său Ioan Neamțu, care sosise cu o lună înaintea lui de la Cernăuți, unde izbucnise holera.

Ioan Neamțu și Eugen Ruști, fiul lui Samuil Ruști C(esaro) R(egescu), maistru de drumuri din Josenii Bârgăului, erau bursieri ai Fondurilor grănicerești, elevi la Czernovitzer-Ober Reaschule din Cernăuți.

De la Feldru a plecat la Bistrița cu căruța pe Strâmba, până în Josenii Bârgăului la Eugen Ruști.

Maistru de drumuri, Samuil Ruști, le-a pus la dispoziție o caleașcă care i-a purtat prin Bistrița unde l-a vizitat pe fratele său Iorgu Eminovici, ce studiasse științele militare în Prusia, uimind Academia Militară cu talentul lui și a fost însărcinat să ducă corespondența specială a regelui, către Bismark.

Tot la Bistrița s-a aflat mai târziu, în anul 1925, al 10-lea frate, Matei Eminescu, care în anul 1929 a murit și este înmormântat în cimitirul din Bistrița.

De la Bistrița, cu caleașca prin Năsăud (unde se născuse Veronica Micle, viitoare lui mare iubire), Beclean, Dej (unde îi scrie lui Iosif Vulcan că se află în drum spre Blaj. Acesta îi răspunde în "Familia" - la Poșta redacției în 15/27 iunie).

De la Dej la Cluj și Târgu Mureș unde s-a întâlnit cu seminaristii Ion Cotta și Teodor Cojocar.

Interesantă este descrierea celor doi:

"În vreme ce ședeam la masă într-o odaie a hotelului la Calul Alb, unde traseră, intră pe ușă un june, tras de soare la față, în haine sărăcuțe și colbăite, cu 2 scurtuce negre unul peste altul, unul mai scurt, de vară, și unul mai lung, de iarnă și recomandându-se "Eminescu", se așezase la masa lor. Le zice, când intrară mai în vorbă, că era mânat de dorul fierbinte de a putea vedea Blajul de unde a răsărit soarele românismului."

Haina groasă de iarnă, căciula de oaie, starea ghetelor, deși era începutul verii, ne arată că Eminescu a pornit de mult timp de acasă.

În trăsură și-a încheiat călătoria. Când a ajuns în vârful colinei, în vârful "Hulii" de lângă Blaj, tânărul a țâșnit de la locul lui cu carnetul într-o mână și căciula în cealaltă, a strigat plin de emoție nestăvilită:

- "Te salut din inimă, Romă Mică! Îți mulțumesc, Dumnezeule, că m-ai ajutat s-o pot vedea!".

Eminescu a pornit la drum ca poet și s-a aflat tot timpul în căutare de material întru hrănirea vocației sale.

Însemnările despre Moș Iosif au fost scrise pe carnetul pe care poetul l-a folosit la Berlin în 1873.

Liviu Rebreanu, în anul 1925, spunea:

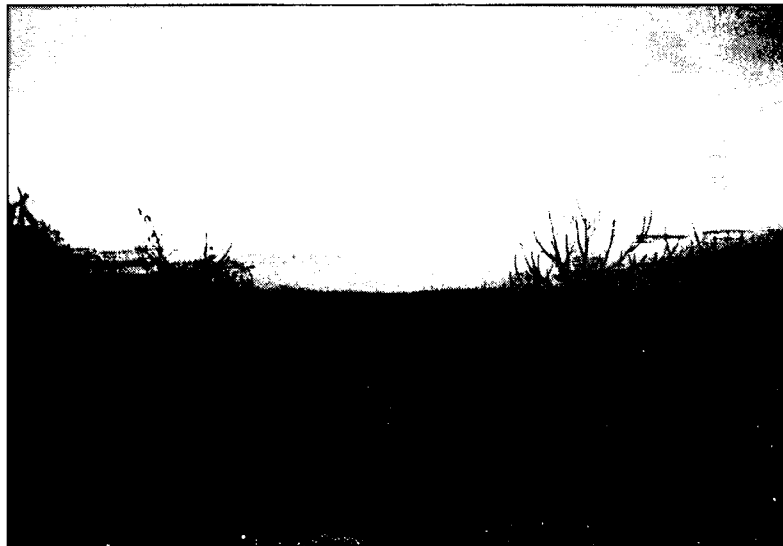
"În sufletul și opera lui s-au concentrat toate aspirațiile nobile ale neamului care i-a dat viață".

Lunca Ilvei și Ilva Mare, pământ binecuvântat de Dumnezeu, colț de Rai din grădina Maicii Domnului, se mândresc cu strămoșii lui Creangă, cu Eminescu, cu Rebreanu, cu Pinteza Viteazul etc.

"În momentul stingerii urmelor Luceafărului pe cer, din spre lacul codrilor din preajmă, a apărut pe neașteptate Zâna ocrotitoare din visul copilăriei, sfătuindu-l:

- Ți-am arătat treptat țara și oamenii pe care te menesc să domnești ca rege al poeziei. Apucă-te și zugrăvește cele simțite și trăite dar mai ales dorurile și visele lor. Să-ți fie domnia soră cu veșnicia!"

IERONIM SOMEȘAN

Ambianță

MAIERU COPILĂRIEI MELE (2)

În toamna anului 1932 m-am înscris la Liceul Grăniceresc "George Coșbuc" din Năsăud. Nu voi uita că era o zi însoțită de Duminica dimineața și măiereni îmbrăcați de sărbătoare se duceau la biserică. Însoțit de mama, într-o căruță încărcată cu de toate cele de trebuință mergeam la Năsăud. Tatăl meu mi-a înmănat o cârtică de rugăciuni pe coperta căreia scria: "Ora el labora" și totodată mi-a dat sfaturile necesare de urmat.

Am înțeles atunci cu mintea mea de copil că trebuie să mă rog și să muncesc învățând. Primii trei ani am stat în internat, unde aveam un program sever cu scularea la ora 6 dimineața, cu ore fixe de pregătire a lecțiilor, fiind mereu supravegheați și însoțiți de un pedagog. Duminica dimineața asistam la liturgia ce se oficia la Capela Liceului de către profesor Gh.Pteancu.

Următorii ani, până în clasa a șaptea, am stat în gazdă și vipt la Măriuța lanului pe Ulița din Dos, împreună cu alți trei colegi și dormeam câte doi într-un pat.

Directorul liceului, Vasile Bichigean, era un eminent profesor de limba latină și greacă și preda la clasele superioare. Următorul director a fost Aurel Șorobetea, profesor de limba și literatura română. Atunci a apărut și jurnalul elevilor, "Roboj năsăudean". Cei care urmau matematica aveau profesor pe Emil Marcuș, despre care generațiile de elevi de atunci și mai târziu povesteau cu haz multe întâmplări.

Tradiția liceului era atunci în general pentru literatura română, precum și limba latină.

Am avut profesori excepționali, la limba franceză pe Aurel Poparâșcu și la limba germană pe Erich Racz. Cu profesorul de științe naturale, Ion Gherman, primăvara ieșeam din clasă în împrejurimile Năsăudului, luând cunoștință directă cu plantele și florile cele mai cunoscute, iar la urmă întocmeam un ierbar ce rămânea la liceu.

Mi-a rămas în memorie profesorul de muzică, Emil Ștefănuț. Corul liceului lua parte la sărbătorile naționale și la aniversarea Gimnaziului din Năsăud, la 4 octombrie 1963. Din repertoriul corului nu lipsea niciodată "Oda liceului". Seara urma un bal tradițional în sala de gimnastică a liceului. Balul se deschidea cu tradiționalul dans "Someșana", iar doamnelor erau îmbrăcate în costume naționale și numai după miezul nopții își schimbau costumele cu rochii.

Maialul era o manifestare câmpenească la sfârșit de an școlar, în curtea liceului, când elevii aveau voie să bea o halbă de bere și să danseze cu elevele Gimnaziului de fete.

Tuturor profesorilor ce i-am avut, le păstrez o vie și pioasă amintire pentru tot ce ne-au învățat și pentru că ne-au imprimat în suflete o morală și un model de comportare în viață. De câte ori trec prin Năsăud îmi face plăcere să mă opresc câteva momente în fața liceului și a bustului lui George Coșbuc, cu gândul în tre-

cut și ca semn de omagiu pentru toți dascălii noștri de atunci și pentru toți cei care au învățat în acest prestigios local de cultură.

În continuare n-a fost totul vis și armonie, fiindcă în anul 1940, când absolveam clasa a șaptea de liceu, la orizont se arătau norii negri ai războiului, iar în septembrie 1940 a urmat ocuparea Transilvaniei de Nord-Vest de către armata horthystă, eveniment care m-a surprins în Maieru. În această situație am urmat pentru mine momente de incertitudine, fiindcă urma să mă înscriu în clasa a opta de liceu. Tot atunci, autoritățile administrative maghiare instalate în Maieru în mod abuziv, i-au întocmit tatălui meu buletin de identitate cu nume maghiarizat, Papp Gyula, document ce-l păstrez. Acest fapt m-a determinat să mă refugiez și să urmez clasa a opta la Liceul din Petroșani, iar bacalaureatul l-am susținut la Deva. Cu toate acestea m-am considerat întotdeauna absolvent al Liceului Grăniceresc George Coșbuc din Năsăud. Din cei 25 de colegi ce i-am avut în clasa a șaptea de liceu la Năsăud și care au fost prezenți la întâlnirile colegiale de zece ani, de la absolvire, s-au realizat astfel: preoți 6, ingineri 5, ofițeri de carieră 3, profesor universitar 1, medici umani 4, medici veterinari 1, economiști 2. La ultima întâlnire la 50 de ani de la absolvire, în anul 1991, au fost prezenți mult mai puțini.

(va urma)

Dr. IULIU POP jr.

Centrul zonal își continuă modernizarea

După cele opt calculatoare PENTIUM III, imprimanta cu laser, copiatorul multifuncțional, aparatul pentru plastifiere și aparatul de îndosariere, la nici două săptămâni de dare în funcțiune, Centrul zonal de informare și documentare din Maieru a primit un nou set de aparatură modernă: o combină muzicală (Philips), un videorecorder (Philips), un televizor (Philips), o cameră video (J.V.C.), un retroproiector, câteva PHILIPCHART-BLOCK-uri, un ecran pentru retroproiector și o tablă magnetică.

Deocamdată, valoarea aparaturii în acest centru se ridică la 25.000 de dolari. După cum ne-a spus dl.director coordonator Larion Cărbune, ceilalți 25.000 de dolari vor fi investiți în comunicații (fax, legare la Internet), dar și în dotarea cu noi calculatoare, imprimante color, scannere, aparatură necesară tipăririi, dischete și CD-ROM-uri. În final, pe lângă acest centru va funcționa și o bibliotecă dotată cu ultimele noutăți de informatică mondială.

Când veți vizita școlile din Maieru, poposiți și la acest centru. Dl.informatician Dumitru Valer, conducătorul acestei instituții vă va demonstra importanța și eficacitatea lucrului pe calculator.

ICU CRĂCIUN

Coșbuciana

COȘBUC și ODISEEA (2)

Atena își numește casa "vatră" cu sensul de locuință. Alteori același cuvânt desemnează noțiunea de "cuptor" pentru copt pâine. Nausica își duce la râu la spălat hainele cu carul. Este creat astfel un tablou rustic, autentic: "Cămăși și ii și pepluri și lăicere/E și mai bine-n car precum țiam spus" (I-pg.59). Odiseu este ospătat de o "găzdoaică", femeie harnică și isteată. "O mândră masă-n faț-apoi le-a pus/Pe care-a-ntins găzdoaia pâni dospite". (I-pg.64). Polifen, ciclopul are multe oi. Stâna cu ustensiile care-i aparțin este decrisă cu exactitate asemenea stânelor văzute de poet pe Valea Someșului: "Și brânză prin găleți și cașul moale/Și-n țărcuri mult închișii iezii și miei./Miori, vături într-alte-ocoale/Și strănși deoparte cei mai mititei./Și putini și găleți ce-avea oierul/Și-n toate-avându-și laptele și zerul./col.I-pg.193).

După un drum lung și greu, Odiseu ajunge în Itaca și doarme prima noapte pe vas: "Iar pentru Odiseu ei aștemură/Un țol de lână și velniți de in" (vol.II-pg.8). Dimineața pleacă spre "purcarul" Eumeu, îmbrăcat rău, semănând mai mult a cerșetor, cu o "traistă" cârpită legată cu un "baier": "A zis, punându-și ruța traistă-n spate,/Cu sfori de tei și zdrențe-atârinate" (vol.II-pg.199). "Mascurii" dorm iar "câinii" la sosirea oaspetelui nepofit fac multă "lătrătură". Porcarul doarme în "Tărlă". Acest cuvânt este un termen regional echivalent cu termenul "stână", întâlnit de mai multe ori în traducere. Aici Ulise primește "un rând de haine" și opinci: "Deci dă-i un rând de haine" și opinci: "Deci dă-i un rând de haine și-i îmbracă/Și-opinci îi dă..." (vol.II-pg.45).

Telemah sosit în Itaca se adresează porcarului cu "bade", termen utilizat mult în vorbirea populară. Porcarul este rugat să meargă la Penelopa. O "slujnică" urma apoi să-l anunțe de ceea ce se întâmplă la palat. Ulise îmbrăcat în haine de "pănură țigaie", sosește în mândrele "palaturi" împodobite cu "lăicere" și cu "țoale". Aici peștorii "petrec". Penelopa vorbește "înțelepțește" cu oaspetele și-l privește bucurată.

Regionalismele sunt folosite în traducere în mod inegal: abundă mai ales în descrierea locuințelor, a inventarului casnic: "belciug", "cerdac", "cergă", "lăcată", "el", "peplu", "zăvor", "țol". În felul acesta coloritul local scoate în evidență originalitatea traducătorului care a adaptat cu sens metaforic acțiunea, meșteșugurile românești.

"Graiului de acasă i se datoresc unele fonetisme care se mențin de foarte multe ori și în redacția definitivă în variantele inițiale ale poeziilor sale" (G.Istrate).

Alături de regionalisme, arhaismele precizează vechimea acțiunii iar autorul apelează la ele pentru a ilustra acele timpuri istorice învăluindu-le într-un aer arhaic demn de numele Troiei: "aiept", "ararul", "bobotaie", "începătură", "hlămidă", "lucoare", "măritare", "orcan", "plean". Ele se încadrează organic în conținutul de idei al operei denumind obiecte,

stări sau acțiuni caracteristice unei perioade îngropate de timp.

Des sunt întrebunțate construcții vechi de tipul: "foarte strâns", "foarte mă grăbesc", "a strânge în pungă". Acestea se îmbină armonios cu regionalismele și arhaismele, realizându-se un tot unitar cu un conținut clar de o înaltă ținută literară și artistică.

Uneori în această operă, Coșbuc traducătorul, se confundă cu poetul, autorul "Baladelor și idilelor". Nu e de mirare că unele cuvinte și expresii folosite de poet în traducere se întâlnesc și în creația originală: "Albe-ntâi și tot mai roșii/Zorile-și întind lucoarea (În zori); "Orcanul însuși sta domol/Și-n gânduri dulci să pierde" (Crăiasa zânelor); "O fată de-mpărat, cerând/Un loc de mas, sârmana"/ (Crăiasa zânelor); Icolocolo vrun zăvor mai sună"/ (Pastel); "Și-am închis ușa la tindă cu zăvorul" (La oglindă); "Albe-ntâi și tot mai roșii/Zorile-și întind lucoarea" (În zori); "Numai dorul mai colindă/Dorul tânăr și pribag" (Noapte de vară); "Și Bardeș cel cu adăpost/Prin munți sălhu"; "Iar când a fost de s-a nuntit/Ajunui zilei de nuntit" (Nunta Zamferei); "Vezi scocul? Văd - și ce-i pe scoc?" (Roata morii).

Unele din aceste cuvinte sunt întâlnite și în traducerea Odiseei: "La nici un pribag să nu mă dați"; "Și-n urmă c-o curea a-tins zăvorul" (I-II); "Să nu mă-mpingă iarăși un orcan" (I-119); "Căci lui i-a pus Atene și-n făptură/Și-n chipu-ntreg lucoarea unui zeu" (I-134); "Și iese-n drum pe scocuri de cișmele" (I-146); "În gropi cu apa ce-o adună scocul" (I-127); "Și-au mas aici, și-i ospăta stăpânul" (I-164); "Dar iată-n văi s-a amurgit lumina" (I-456); "Deci prins-ao grindă și sări pe ea" (I-115).

Un cuvânt la care poetul apelează cu insistență este arhaismul "a răura" care poartă în el o valoare imagistică deosebit de sugestivă. Este folosit mai ales în realizarea portretului: "... tânăr nalt și foarte zvelt era/Și creț cum are floare hiacintul/Pe umeri păru-n piete-i răura" (Odiseea - I, pg.134); "Uite pieptul ce grabnic i se bate/Și pletele-i desprinse îi răura pe spate" (Scontala); "Pe-un nor de aur lunecând/A zânelor crăiasă/Venea cu părul răurând/Rău galben de mătase" (Crăiasa zânelor); "Pe umeri pletele-i curg rău" (Numai una).

Prin modul în care sunt utilizate și prin efectele stilistice obținute, putem afirma că aceste cuvinte sunt caracteristice creației coșbuciene. Ele caracterizează opera unui scriitor care sortit fiind să trăiască departe de locul natal, cuprins de dor și-a adus aminte de oamenii de sub poale de codru, de portul și de obiceiurile lor.

La ceas de aniversare și de aducere aminte ne aplecăm cu venerație în fața memoriei lui George Coșbuc cel care a fost și va rămâne "Suflet în sufletul neamului său".

Prof. OVIDIU PETRI
Nimigea

S-au născut în lunile decembrie și ianuarie

Timiș Oltița, Candale Vasile, Bazga Livia, Varvari Vasilica, Omița Florentina, Boifă Mihai, Andronesi Ionuț, Hădărău R.Alexandru, Ometiță Alina, Ivan Abel, Bizău Vasile, Rîmbulea Viorel, Ureche Alexandra, Avram Marinei, Mihilă Vasile, Ometiță Daniela.

S-au căsătorit în luna ianuarie

Cacioc Alexandru cu Pui Ilișca-Ancuța
Pirlea Dumitru cu Hodoroga Corneluța
Leonte Dorel cu Ruști Lucreția
Ureche Ioan cu Varvari Dorina
Candale Viorel cu Ometiță Maria

Au decedat în lunile decembrie și ianuarie

Boca Vicheria - 74 ani; Singeorzan Leon - 57 ani; Singeorzan Augustina - 59 ani; Rauca Floarea - 62 ani; Boșca Florin-Dorin - 9 luni, Scridonesi Mihai - 76 ani; Buia Ileana 76 ani; Bor Floarea - 75 ani; Mureșan Ioan - 76 ani; Borș Lazăr - 90 ani; Isip Maria - 100 ani și 4 luni; Pui Ioan - 80 ani.

Informații
Învățământ
Cultura
Sport

CUIBUL VISURILOR

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

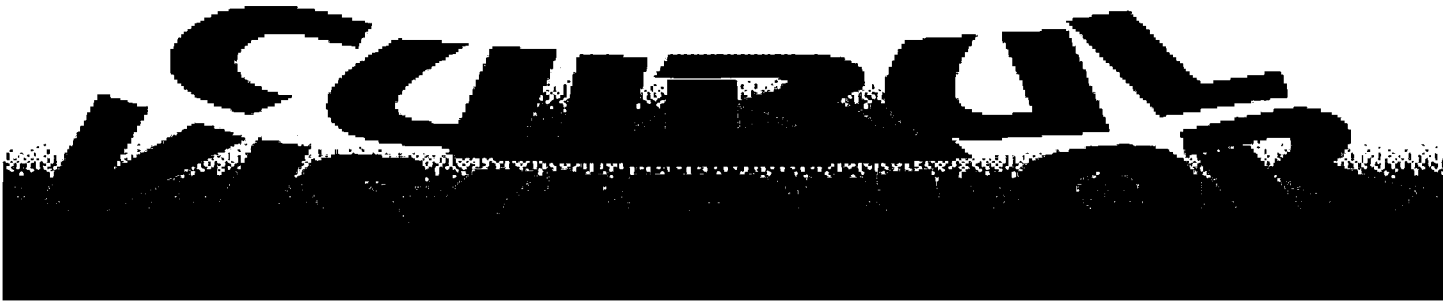
Redactori: Login T.Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES sri Bistrita
str. N.Titulescu, nr. 18, tel.223.201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

L. Sever Ursu

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL V Nr. 3-4 (41-42) *** MARTIE-APRILIE 2000 *** 10 PAGINI *** 2500 LEI

În fața casei sale din Maieru (1938)

Centenar IUSTIN ILIEȘIU (1900-2000)

Timpul se furișează implacabil și, iată, la mijlocul lui martie al acestei primăveri se împlinește un veac de la nașterea strălucitului nostru consătean, poetul și luptătorul IUSTIN ILIEȘIU.

Poetul refugiaților ardeleni din anii însângerați 1940-

1944, cum îndeobște era considerat în epocă, rămâne, pentru generațiile mai tinere, aproape un necunoscut.

S-a născut în comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud, în 18 martie 1900, din părinții, țărani înstăriți, Laurențiu și Irina. Tatăl său a rămas în memoria sătenilor ca un iubitor de poezie, iar mama, o neîntrecută creatoare de versuri populare și cântăreață vestită. Poetul va sublinia mereu mândra sa descendență paternă, ca strănepot al căpitanului grănicer Dănilă Ilieșiu și apoi nepot al dascălului Gregoriu Ilieșiu, poet și el, autorul unui volum de versuri intitulat *Noile proverbi și cântece ale românilor*, tipărit la Piatra, încă din 1833, și al altor volume nepublicate, păstrate în muzeul „Cuibul visurilor” din Maieru. Era considerat un fel de Anton Pann al ținutului năsăudean.

După terminarea școlii primare la Maieru și Anieș (1906-1910), urmează liceul la Bistrița, Năsăud și Blaj (1911-1918). La Năsăud, în cunoscutul liceu grăniceresc, învață sub veghea unor profesori remarcabili: Ion Pecurariu, Valeriu Seni, Cornel Sanjoan, Emil Precup, Nicolae Drăganu, Augustin Bena și alții. L-a avut coleg de clasă pe viitorul mare lingvist Sever Pop, fiul Poienii Ilvei. În muzeu păstrăm chipul de licean cu tricolorul românesc ascuns în căptușeală, purtând semnăturile colegilor de clasă... O întâmplare semnificativă din timpul clasei a VI-a pare a-i fi pecetluit destinul. „Eram în primul război mondial. Când a intrat România în război în 1916, sufletul meu de român m-a împins și am scris pe zidul liceului: Trăiască România Mare! Profesorul Pecurariu, ca director, m-a chemat la el și m-a întrebat: Tu ai scris? Eu, am răspuns. Nu-ți dai seama că ne-or închide unghiul liceului și te vor spânzura? Ei, uite te vom elimina. Pleci acasă și trimiți pe tatăl tău la mine!”

Cu o scrisoare de recomandare către profesorul Gavril Precup din Blaj, prea îndrăznețul adolescent a fost trimis să-și continue liceul în „Mica Româ”. Astfel, ultimele două clase liceale și bacalaureatul le face la Blaj, sub oblăduirea renumitului profesor și scriitor, Alexandru Ciura, care își prețuiește noul elev pentru talentul său, fiindcă acesta devenise deja cunoscut. Talent precoce, în buna tradiție a familiei sale măiere, a început să publice versuri proprii și poezii populare încă de la vârsta de 14 ani în „Foaia poporului român” care apărea la Budapesta. În 1917, în editura aceluiași ziar, îi apare primul volum de versuri: *Munții noștri aur poartă*.

Îndată după absolvirea liceului blăjean, tânărul Iustin Ilieșiu intră cu mult curaj în primele rânduri ale făuritorilor Marii Uniri. În notele sale autobiografice, păstrate în biblioteca muzeului amintit, relatează: „Izbucind revoluția din 1918, tocmai când terminasem și Școala de Ofițeri din Alba Iulia, am plecat spre Maieru și am organizat cu dl. Ioan Barna (fostul său învățător, n.n.) și înv. Constantin Partene, Garda Națională Română, eu fiind ales secretar, apoi am fost chemat de doctorul Carol Șotel la Cluj și numit secretar al Secției Militare Secrete, secție care a făcut minuni de vitejie în legătură cu Uniunea Ardealului cu patria mamă”.

Încă cu două săptămâni înainte de înfăptuirea actului Unirii, în 19 nov.1918, în ziarul budapestan amintit, îi apare această mișcătoare scrisoare: „Stimate domnule Redactor, (Leonard Paukerow, n.n.), vă încunoștințez că în comuna

Maieru, comitatul B.Năsăud, s-a constituit sfatul național român sub prezidiul d-lui Iulian Cioarba, preot, și s-a organizat garda națională sub conducerea d-lui Ioan Barna, sublocotenent în rezervă, depunând poporul întreg, cu cea mai vie însuflețire, jurământ comitetului național român și organelor sale din Ardeal. În susnumita comună, vremurile revoluționare au dispărut; ordinea și liniștea domnesc pretutindeni. Drapelul tricolor, visat de moși-strămoși, falfăie mândru pe școli și cancelarii, vestind dezrobirea nației noastre românești. Tot poporul din comună așteaptă cu sufletul deschis și sentimente sfinte sosirea trupelor române care ne vor mântui pentru totdeauna de jug. Trăiască libertatea națională! Iustin Ilieșiu, secretar”.

La începutul anului 1919, împreună cu Carol Ion Șotel și Valentin Drăgan, a înființat primul ziar din Clujul dezrobite, „Glasul libertății”, căruia îi va consacra cinci ani de muncă asiduă.

Începând din anul 1919 a urmat Facultatea de Litere a universității clujene. Dacă la Maieru, un fost dascăl admira acum vrednicia școlarului de altădată, un mare profesor universitar năsăudean, Nicolae Drăganu, îl va avea ca student de frunte pe același răzvrătit elev care scrisese pe zidul bătrânului liceu năsăudean o propoziție incendiară despre un vis decum deja înfăptuit!

Mai târziu, tot la Cluj, face Facultatea de Drept. În anul 1920 scoate aici revista „Evoluția”, apoi lucrează ca redactor responsabil la cotidianul „Voința” al lui Adrian Maniu.

Vreme de 12 ani, în paralel cu profesoratul, prestează o impresionantă activitate publicistică sub semnul adevărului și curajului civic și al recunoașterii talentului de către mari personalități în compania cărora lucra: Lucian Blaga, Octavian Goga, Cezar Petrescu, Gb. Mihăescu, Ecaterina Pitiș, Vasile Al. George și alții. În volumul său manuscris „Amintiri din Cluj”, 1918-1940, face referiri și la alți străluciți contemporani cu care se găsea în rodnice relații: Ion Agârbiceanu, Emil Isac, Zaharia Bârsan, Septimiu Popa, AL.Hodoș etc.

A funcționat timp de 12 ani ca profesor de limba română, director și inspector general pentru învățământul profesional din Cluj. În această perioadă (1934-1940) se dăruiește și vocației sale de animator cultural cu totul remarcabil, întrunind aprecierile elogioase ale marelui sociolog Dimitrie Gusti.

O asiduă prestație de gazetar, plină de dăruire și talent, o consacră ziarului „Biruința” al lui Octavian Goga, „avându-l ca director pe AL.Hodoș și fiind considerat drept cel mai bun reporter al Clujului. Reportajele mele colorate – continuă poetul – au avut mare efect pe vremuri și au făcut mare vâlvă”. Iustin Ilieșiu a mai fost redactor și la alte reviste și ziare. A colaborat la aproape 20 de alte publicații de pe întreg cuprinsul românesc. Numai lipsa de spațiu ne oprește să dăm numele lor. Clujului i-a dăruit anii cei mai frumoși și mai rodnici.

După mai bine de două decenii de viață și muncă la Cluj, în 1940 este silit să se refugieze la București, unde își va petrece tot restul vieții și unde va continua să se remarce ca dărz luptător cu condeul, fapta și cuvântul împotriva actului samavolnic al Diktatului de la Viena. A scris atunci, în numele durerii celor peste 500.000 de expulzați și refugiați transilvăneni, cel mai bun volum de versuri ai său, purtând semnifica-

SEVER URSA

(continuare în pag. 2)

O carte inedită:

„Sfinte firi vizionare...”
de Iustin Ilieșiu

Poetul citind din creațiile sale (Maieru, 1968)

Nu cunosc în literatura română un poet care să închine atâtea poeme unui număr de 15 autori clasici! Îi numesc aici pe: mitropolitul Dosoftei, Ion Eliade Rădulescu, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, Andrei Mureșanu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, George

Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Duliu Zamfirescu, Șt.O.Iosif, Octavian Goga și Panait Cerna.

Grație d-lor Sever Ursu și Ion Buzași, cititorii au posibilitatea să lectureze o carte inedită, subintitulată „Biografii în versuri”, scrisă de măiereanul Iustin Ilieșiu, probabil în perioada cât a fost profesor de limba și literatura română la unele licee din București. Cei doi editori și prefațatori au descoperit printre cele 24 de volume de versuri, nepublicate de către Iustin Ilieșiu, și aceste ode pe care s-au străduit, cu sacrificii financiare, dar și fizice, să le publice sub un inspirat titlu eminescian „Sfinte firi vizionare” (Editura Gloria, Cluj-Napoca, 2000). Efortul celor doi este lăudabil, întrucât anul acesta, pe 18 martie, s-ar fi împlinit 100 de ani de la nașterea lui Iustin Ilieșiu (poetul a trecut în lumea umbrelor în anul 1976), urmând ca, într-un viitor apropiat, să-i apară o selecție de poezii mult mai stufoasă sub îngrijirea d-lui Sever Ursu.

Cartea este o istorie a literaturii române în versuri și demonstrează faptul că Iustin Ilieșiu a fost un bun cunoscător al vieții și operei autorilor evocați. Ea se adresează în primul rând liceenilor și are menirea de a le trezi interesul pentru un studiu mai aprofundat al creațiilor celor omagiați.

Versificarea vieților celor enumerați mai sus dovedește, de asemenea, prețuirea și entuziasmul onest al unui epigon ilustru care, ia rândul său, nu ar fi trebuit să aibă această soartă ingrată, mai ales că Iustin Ilieșiu a scris 72 (!) de volume de versuri, proză, folclor, traduceri, corespondență și memorialistică (37 de volume au fost publicate în timpul vieții, conform prefeței semnată de editori, pag.6). Ea ar trebui să se afle în toate bibliotecile școlare, la îndemâna elevilor care vor putea, prin acest manual de literatură în... versuri, să se apropie mai mult de clasicii noștri.

Dincolo de vocabularul prozaic, șablonizat sau retoric, răzbate din aceste versuri patriotismul unui poet măierean, care trebuie omagiat, la rândul său, așa cum se cuvine.

ICU CRĂCIUN

Istorie

FUNDAMENTAREA LINGUISTICĂ A MĂIER/MAIER-ului (2)

EPILOG la "Ispita dacică la Maieru - Încercare de întemeiere mitico-lingvistică a toponimului MAIERU"

Membrii familiei lingvistice a măier/maierului pe care îi înregistrează între 1928 și 1948 revista "DACOROMANIA" sunt: măierean (vol. IV, p.133), Maier (vol. VI, p. 657), Măierău (vol. XI, p.229, 230, 232, 235), Măieruș (vol. XI, p.229, 231, 232, 234-236). Deoarece sunt semnalate în "DACOROMANIA" vom mai adăuga, ca aparținând aceleiași familii lingvistice, și: *mai* (adv) (vol. I, 488; IV, 1080, X, 60, 346; XI, 523), *mai* (subst.) (vol. V, 326; IX, 428, 432, 446), istoromânul *mîie* (vol. VII, pag. 109), *maieră* (vol. IX, 411, 417), *mai-marele* (vol. III, p.610), istoromânul *mlio* (vol. X, 10), *maire* (vol. I, 351, 381; III, 466, 468, 469, 471, 476, 481, 497, 506; IV, 44, 1090; VI, 414; VII, 17), *mairi* (vol. I, 381), *măi* (vb.) (vol. XI, 25,26), aromânul *măiană* (vol. VI, 142), *ma(i)re* (vol. II, 827), *măiri* (vol. III, 466, 497), *măi/mii* (vol. VII, 52), *mân* (vb) (vol. II, 183; VII, 52, 99, 100), *mână* (vb) (vol. II, 181, 183), *mâne* (vb) (vol. V, 786), *mâni* (vb) (vol. V, 786; VII, 52). Din enumerarea de mai sus, se poate observa că revista lui Sextil Pușcariu, adunase în cei 28 de ani de existență, setul complet de cuvinte/termeni (lingvistici) de origine străromână cu rădăcină *mai-/măi-*, posibil de ascuns *verbul fundamental* al familiei lingvistice a lui *măier/maier*.

Operând o restrângere, în care vom include și *adverbul mai*, din enumerarea întreagă făcută mai sus rămâne: *mai* (adv.), *mîie* (istoromân), *mlio* (istoromân), *maire*, *mairi*, *măi*, *mă(i)re*, *măiri*, *măiri*, *mii*, *mân/mîn* (vb), *mână/mină*, *mâne* (vb), *mâni* (vb).

4. Adverbul românesc <mai> și funcțiile sale lingvistico-semantice. <Mai> rădăcina verbală pentru măier/maier.

Motivul reținerii *adverbului <mai>* pentru a identifica *verbul din care provine măier/maier*, este unul crucial, dacă avem în vedere rolul lui <mai> ca instrument auxiliar în funcționarea morfologiei și a sintaxei limbii române (și a altor limbi europene), fie și numai ținând cont de funcțiile îndeplinite de *adverbul <mai>* prin modul cum determină exprimarea și semnificația cuvântului și/sau a grupurilor de cuvinte pe care le precede: (1) auxiliar în formarea gradului comparativ și a celui superlativ al adjectivelor; (2) întăritor semantic al sensului unor

cuvinte; (3) atenuator al ideii exprimate de cuvântul determinant într-o propoziție; (4) exprimarea ideii de aproximație; (5) indicator al continuității acțiunii verbului; (6) indicator al repetării acțiunii verbului; (7) exprimarea nedumiririi; (8) indicator al intervenției elementului nou pe lângă cel cunoscut, mai ales în enumerări; (9) ordonator al încetării unei acțiuni; (10) indicator semantic al corelației subtile; (11) intensificator al ideii din frază, în construcții exclamative; (12) purtătorul accentului în frază; (13) *detalierea sensului* cumulativ; (14) impunerea sensului durativ; (15) întărirea înțelesului verbului <a rămâne>; (16) precizarea încetării "unei acțiuni de durată, sau înlocuirea unei stări cunoscute prin opusul ei", în construcțiile negative etc. Cu puterea celor 16 argumente repetate mai sus, din *dicționarele explicative ale limbii române* apărute până acum ["Dicționarul Limbii Române" (DLR), Tom VI, fasc. a 3a, 1995; "Dicționarul limbii poetice a lui Mihai Eminescu" (DLPME), 1968; Dicționarul Explicativ al limbii române" (DEX), 1975, 1996, 1999 (toate apărute la Editura Academiei)], pentru rolul *adverbului <mai>* în cadrul sintaxei și al semanticii limbii române (și nu numai!), se desprinde funcția discretă (*ascunsă*) a lui <mai> de a dirija, a pune în mișcare, a acționa, a conduce, a coordona, a provoca etc. *mecanisme lingvistice și semantice* foarte fine și subtile, apărând, pe mai departe, ca unul dintre instrumentele lingvistice, semantice și gramaticale cele mai productive în funcționarea optimă a limbii române exprimând vorbirea, scrierea și gândirea. De aceea, făcându-i lui <mai> analogia de instrument gramatical cu instrumentul special constituit de grupul *verbelor auxiliare*, îndeosebi, tragem concluzia că *adverbul <mai>* trebuie să aibă un corespondent între verbele limbii române, mai ales pe cel care îl conține în rădăcină pe <mai>, exprimând tocmai acțiunea de <a mânâ, de a conduce, de a dirija mersul, de a coordona, de a supraveghea etc.>, subînțeles în toate cele 16 argumente de lingvistică enumerate esențial, exprimând contribuția <mai> la formularea lingvistică și semantică a cumulativului, a durativului, a

repetitivului, a continuității, a intensivului, a aproximativului, a atenuativului, a comparativului, a superlativului etc.

În plus, rădăcina verbală sanscrită *mai/may*, conform "Dicționarului sanscrit-român" (Ed. Universității București, 1995, p. 182, autor Dănilă Incze), având semnificația <a merge, a se duce, a se mișca>, sugerează că *adverbul <mai>* este legat de o subtilă punere în mișcare, în funcționare. Obișnuita confruntare cu limba albaneză îl pune în evidență pe <më în, încă, mai>, cu corespondentul său <majë vârf, culme, extremitate>, amintind de *măier/maier* ca <mai marele>.

Aceeași semantică subtilă a lui <mai> este exprimată și substantival prin *mai* (maiuri, maie) ca "unealtă... ce servește la bătut, îndeșat etc.", ori la spălat, curățat, netezit, uniformizat rufe înmuiate, respectiv (maiuri, maie) ca "unealtă... ce servește la bătut, îndeșat etc.", ori la spălat, curățat, netezit, uniformizat rufe înmuiate, respectiv prin *mai* (maiuri, maie) desemnând *ficatul* cel intuit cu o mulțime de funcții în cadrul organismului omelesc și animal (medicina actuală vorbește de circa 3000 de funcții (!)), cum la fel *plămânul*, în zona bucovineano-moldoveană desemnat ca *maieră*. Substantivul *mai*, ca desemnând *unealta* este însoțit de acțiunea <a măiești a bate cu maiul>, conform pag. 353 din "Magia la români" [Ed. Minerva, București, 1998 autor Gheorghe Pavelescu]. Nu trebuie uitat că *maya* în sanscrită numește tocmai *talentul* de a *construi forme*, atribuit zeului vedic Varuna - zeul cerului și al oceanelor (după Adrian Bucurescu, "Enigma atlanticilor", Ed. Axa, București, 1998, p.111), oferindu-ne explicația vedică a faptului că *mai* sanscrit pune în evidență o analogie cu funcția construirii unor forme lingvistice în limba română de către *adverbul românesc <mai>*.

Cel mai concis mod de a-l ilustra pe *mai*, ca *adverbu cu funcțiile sale lingvistice* detaliate mai sus, ne-a fost dat în capodopera eminesciană <"Peste vârfuri">: <"Peste vârfuri trece luna/Codru-și bate frunza lin/Dintre ramuri de arin/Melancolic cornul sună//Mai departe, mai departe/Mai încet, tot mai încet/Sufletu-mi nemângâiet/Îndulcind cu dor

de moarte// De ce tace, când fermecată/Inima-mi spre tine-ntorn?/ Mai suna-vei, dulce corn/Pentru mine vreedată?> (DLPME).

5. Surpriza lingvistică furnizată de existența în limba română a familiei lingvistice a măier/maier-ului.

Așteptată sau nu, surpriza răspunsului la întrebarea pusă în paragraful 3 al epilogului de față, vine tot din revista "DACOROMANIA" (1920-1948), fiind conținut în seria restrânsă de membri ai familiei lingvistice: <mai, mli, mlio, maire, mairi, măi, mă(i)re, măiri, măi/mii, mân/mîn, (a)mâni>, redusă la final la: <mai, mli, măi, mă(i)re, măi/mii, mân>, remarcând că *esența de verb* este exprimată prin: <(a) măi/mă(i)re, (a) măi/mii, (a) mân>. Luând în discuție <(a) măi/mă(i)re, este perfect posibil, datorită funcțiilor lingvistico-gramaticale-semantice ale lui <mai>, să avem și <(a) mai/măire>, cum la fel <(a) măi (mii)/măire (miiere)> ori <(a) mână/mînăre>.

De la *infinitivul scurt și lung <(a)măi/mă(i)re>* apare, lingvistic, firesc: <(a) măi/măier/mă(i)re>, cum la fel din <(a) mai/măire>. În acest fel, *căutatul verb lipsind din familia lingvistică a lui măier/maier*, expusă în cele 13 episoade ale "Ispitei dacice la Maieru..." (din revista "Cuibul visurilor"), este <a măi/a mai>, cu foarte importanta formă a infinitivului lung <mă(i)re/măire>, remarcând că revista "DACOROMANIA" [vol. I-XI, 1920-1948] (interzisă în 1948 de reformarea sovietocomunistă a culturii române (!)) îl conținea împreună cu toate formele lingvistice premergătoare și/sau derivate. În plus, aceeași revistă conținea și alți membri ai familiei lingvistice în discuție: <(a) măi/mă(i)re, și deosebit de importante, pentru spațiul lingvistic de geneză a limbii române, istoromâneștile <mli> și <mlio>, respectiv *aromânescul măiană*. Este interesant că românescul *maire* îl are în limba franceză drept corespondent pe (scrisul) *maire*, primarul, utilizat de noi în paragraful 8 al "Ispitei dacice la Maieru..." [episodul (5) din "Cuibul visurilor" nr. 1-2 (16-17), 1998, p.1].

(va urma)

Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Cartea

"Damaschin Pop-Buia și-a luat satul cu sine, ca pe o ofrandă de neprețuit, ca să se învelească cu dânsul după rugăciunea din fiecare seară" (Sever Urșa)

Poeziile pe care aș fi vrut să le scriu

Cronica

rurală a poetului pare uneori un reportaj despre "munci și zile", în funcție de anotimpuri.

Satul își urmează existența milenară sub paza bisericii din deal, a țînțirimului, adunându-se în jurul horei, ca altădată, în cunoscuta scenă cu această temă, a romanului "Ion" de L.Rebreanu.

Civilizația a ascuns însă portul și o parte din tradiții "în cufere". Damaschin Pop-Buia, un Radu Petrescu de Maieru, privește "oceanul întors" în amintiri neuitând că el este cronicarul. Autorul ține un jurnal poetic în care transfigurează faptele zilei, când "s-a lăsat de-a binelea înserarea". Într-o sanie de aramă, poetul se retrage în așteptarea inspirației. Acum are șansa să devină altul: "căci aripile-ți sure și netezite/stau în noptieră/așteptându-te/fălfăind mereu" („nostalgică”).

Poezia lui Damaschin Pop-Buia este și o metaforă a „imposibilei întoarceri”, la vârsta de aur a copilăriei. Reîntoarcerea mai este posibilă doar în vis: „să mă întorc/să iau totul de la început/să mângâi pietrele pe rând/ori să îmi cer iertare/de la dealuri ori ploii odihnitoare” („dalta subțire”).

Dacă revenirea la acel timp al fericirii depline nu mai este posibilă, poetul „și-a luat satul cu sine ca pe o ofrandă de neprețuit, ca să se învelească cu dânsul după rugăciunea din fiecare seară”, afirmă postfațatorul volumului, profesorul Sever Urșa.

Între somn și trezire sosesc la masa de scris a poetului amintirile și nostalgiile: „și-n valiză dealuri și clopote/și duminici și hori și țînțirim” („colivia”).

Pe bună dreptate Sever Urșa consideră acest volum de versuri ca „o replică în poezie la nuvela rebreniană „Cuibul visurilor”. Versiunea în limba franceză a acestei cărți aparține profesorului Florin Avram.

Poezia lui Damaschin Pop-Buia are versul modern, învelit într-o puternică vibrație lirică. Limbajul este simplu, lapidar, neascuns sub „zăvorul oniric” presărat cu încântătoare metafore.

Poezia lui Damaschin Pop-Buia este deja o certitudine care se impune.

ION RADU ZĂGREANU

Centenar IUSTIN ILIEȘIU

(1900-2000)

(urmăre din pag. 1)

titul titlu: *Sângerări ardelenne*, tipărit în 1945, la Editura „Cioflec”.

Continuă să scrie mult chiar între anii 1947-1967, când, ca atâția alții, cunoaște suferința dizgrației și opririi comuniste. Ca membru al cenaclului „Ion Creangă”, iubit de prieteni, dar marginalizat și urmărit, mai reușește să publice 2-3 volume de literatură pentru copii, un important tom de folclor și un singur volum de poezii, redus de cenzură la jumătate, în editura „Litera”.

După cum însuși mărturisește, a tipărit de-a lungul vieții, între anii 1914-1973, un număr de 32 de volume. În Biblioteca Academiei, la Arhivele Statului și la biblioteca muzeului nostru se găsesc în manuscris alte 24 de volume de versuri, 11 volume de proză, folclor, traduceri, corespondență și memorialistică.

Cum s-a mai spus, această prolificitate literară ar fi aproape de necrezut dacă opera poetului nu s-ar afla în zestrea muzeului nostru, alături cu alte peste 500 de mărturii donate de dânsul în ultimul deceniu de viață: cărți, scrisori, colecții de reviste, documente și obiecte de o mare putere mărturisitoare. Aici i s-a rezervat un colț de cinstire, în vecinătatea imediată a salonului „Liviu Rebreanu”. De notat că marele romancier l-a apreciat și sprijinit frățește, iar Iustin Ilieșiu îi purta o stimă sfântă.

Poetul „sângerărilor ardelenne” s-a stins din viață la 30 septembrie 1976, după o suferință grea. O situație materială precară, dar, mai ales o prea crudă marginalizare, așa cum o reflectă și testamentul său, apăsa asupra conștiinței sale de intelectual exilat în propria-i țară... Plâns de buna soție, învățătoarea moldoveancă Virginia Ilieșiu, născută Botoșeneanu, și fiica sa Doina, căsătorită Ivan, medic stomatolog în Germania, alături de un grup de prieteni fideli din capitală, a fost condus pe ultimul drum și înmormântat în cimitirul Șerban Vodă.

(va urma)

SEVER URSA

Istorie

Vom continua și în acest episod să rezumăm unele date privind istoricul bisericii măierene.

După 1762, anul militarizării ținutului, a crescut pop-

ulația comunei. Aceasta s-a extins, în continuare, pe partea stângă a Someșului Mare, pe locul numit Purcioaia, loc despărțit și ferit de ochii unor posibili năvălitori, printr-o fâșie de pădure de-a lungul coastei râului. După anul 1800, sătenii s-au gândit să ridice aici o biserică nouă, căreia i se spune până azi „biserița din deal”, sau „biserica foamei”, purtând hramul Sfintei Paraschiva, deoarece anii 1814-1817 sunt cunoscuți ca fiind ani de foamete și calamități naturale.

Despre „biserica din deal” vom relata într-un episod următor, separat.

De precizat că în acea perioadă servesc biserica un șir de preoți printre care se remarcă veritabili luptători și oameni de cultură: Astfel, datorăm parohului cărturar Teodor (Fteodor) Bob, păstrarea unor importante documente de arhivă. Acesta era rudă apropiată cu cunoscutul episcop Ioan Bob, membru în Dieta Transilvaniei. Cum am mai arătat, preotul Teodor Bob avea o cultură aleasă pentru vremea sa și îl înlocuia adesea pe vicarul Ioan Nemeș de la Năsăud. Era „notarul soborului vicărășesc”. A susținut înființarea școlii triviale din Maieru, asigurând funcționalitatea ei până în anul 1816. Activitatea lui este continuată de Iacob Sotropa, născut în 1785, bunicul cunoscutului academician Virgii Sotropa. Preotul Iacob învățase la Institutul Militar din Năsăud. Vrednicul vicar Ion Marian l-a numit „notar al forului vicarial protopopesc”. În vremea cumplitelor evenimente revoluționare din 1848-1849 a fost singurul cărturar local care a păstrat vechi documente de valoare inestimabilă pentru întregul ținut și le-a apărut de furia insurgenților unguri. Comandantul regimentului grăniceresc din Năsăud l-a desemnat să ducă o scrisoare importantă în portul baltic Danzig. S-a întâlnit cu armatele lui Napoleon care intrau în Rusia... S-a căsătorit cu o tânără din comuna Bozeghin, numită Maria Holobari. „Om glumeț, cum era, i-a arătat acesteia dealurile pline cu spini de coțobore (porumbe): - „Ia te uită, draga mea, tot ce vezi e vie de cea mai bună și ne aparține nouă”... Întâlnind ciurda de vaci a satului, ce venea de la pășune, îi spunea: Iacă, îmi vin și vitele” 1/. Au locuit într-o casă de piatră în vecinătatea imediată a casei învățătorului Demetriu Boșca, păstrată și azi. Preotul Iacob a avut doi copii: pe Alexandru, viitorul părinte al susnumitului savant, devenit funcționar, care a îndurat temniță grea în 1848, la Cluj, în aceeași celulă cu învățatul sas Ludwig Roth, la a cărei execuție a fost martor. A avut apoi o fiică, Suzana, căsătorită mai târziu cu viitorul mare botanist Florian Porcius de la Rodna. Vajnicul preot Iacob Șotropa s-a stins în anul 1850.

Urmează preotul Ion Hangea, născut în Maieru, în 1780.

MAIERU - file de monografie (19)

Învăță la școala trivială de aici, apoi la Institutul Militar din Năsăud. În amintirea bătrânilor este reținut ca fiind om voinic și iscusit vânător, cărturar și gospodar de excepție. A avut un șir de urmași iubitori de carte, în frunte cu vestitul Gregoriu Hangea, căpitan de graniță, filantrop și donator de avere în folosul comunei. Era fratele unionistului Leon Hangea, cu pseudonimul Alexe Fortunat. Preotul Ion Hangea moare în 1868, a treia zi de Crăciun.

Începând cu 23 ianuarie 1868 este numit ca preot tânărul Basiliu Groze, născut în 1837, la Sebeșul de Jos. Absolvă liceul la Blaj și teologia la Gherla. A fost prieten apropiat cu groful Zichi Domonos (Dominic). Rodul acelei prietenii a fost edificarea noii biserici din Maieru. În revista noastră am publicat un amplu expozeu despre viața și opera acestui grof maghiar. Popa Groze devine mai târziu și personajul povestirii lui Rebreanu, „Vrăjmașii”. Noua biserică a fost ridicată după planul inginerului sas, Adelf, din Bistrița și zugrăvită de pictori aduși tocmai din München, Germania. Groful, principalul finanțator, a avut doar o singură pretenție: într-un colț al iconostasului să fie zugrăvit chipul Sfântului Ștefan. Clădirea bisericii s-a finalizat în anul 1873, anul în care a bătuit și prin părțile noastre holera asiatică, în urma căreia au murit numai în Maieru 103 persoane. Altarul bisericii e orientat spre nord, fiindcă nu permitea altfel terenul. Pentru aceasta s-a obținut dispensă specială a episcopiei Gherla. Biserica a fost sfințită în 1873 prin episcopul Mihail Pavel. În 1911 a necesitat reparații și în 29 octombrie a fost binecuvântată de canonicul dr. Octavian Domide.

După Basiliu Groze a urmat pr. Lazăr Avram, născut la Maieru, la 29 martie 1863 și a decedat la 16 iulie 1905. El a fost botezătorul fraților lui Rebreanu, născuți în Maieru și unul dintre membrii fondatori ai cercului ASTRA în comună. A urmat apoi Ieronim Groze, fiul lui Basiliu, născut în 1874, mort în 1915. Moștenise și întregise apoi o bibliotecă familială impresionantă. Continuă tradiția astristă locală.

Preotul Iulian Cioarba, n. în 1883 în Bistrița-Bărgăului și decedat în 1929, a fost prieten apropiat și gazdă primitoare a lui Liviu Rebreanu și a familiei sale. Este consemnat apoi preotul Gavril Bichigean, născut în 1891 în Năsăud. Servește la Maieru între 1918-1920, ca preot cooperant al lui Iulian Cioarba. A fost un pasionat culegător de folclor local. După el a urmat Anchiș Bob, născut în Maieru, în 1899. A decedat în 29 ianuarie 1933.

Preotul de prestigiu, Iuliu Pop, cu cel mai îndelungat stadiu de slujire, s-a născut la Selișca, în fostul județ Someș, la 30 iulie 1890. A funcționat ca paroh în Suplai, din 22 martie 1914 până în 26 mai 1929 când a trecut în Maieru, ca protopop on., până în anul 1960. A murit în anul 1964, lăsând în urma sa valoroase încercări și împliniri în spiritualitatea

comunei. „Inteligentă tăioasă, voință crispată, corectitudine exemplară, blând, bun, înțelept în vorbă și sfat”, iată cum este portretizat de către Emil Boșca Mălin 2/. Am adăuga aici talentul oratoric, setea lui de cultură și realizarea unui manuscris al istoricului parohiei Maieru. Fiul său, dr. Iulian Pop junior i-a alcătuit o cuprinzătoare biografie în paginile periodicului nostru 3/.

Într-un episod viitor vom aminti de slujitorii bisericii măierene care au urmat după anul 1940. Numele unora dintre preoții locali vor fi reluate mai târziu, în capitolul „Oameni de seamă ai Maierului”.

(va urma)

SEVER URSA

Note bibliografice:

1/ Boșca Emil-Mălin, *Spicuri din trecutul unui sat grăniceresc* Ed. Asoc. Scriitorilor și Gazetarilor năsăudeni, București, 1945, pag.50;

2/ Boșca Emil-Mălin, *Maieru, însemnări pe răbojul vremii*, Cluj, 1936, pag.24;

3/ Dr. Iuliu I. Pop, *A fost preot la Maieru, în „Cuibul visurilor”, An. I, nr. 4, sept. 1996, p.3.*

Alexandru Husar - 80

Coborător de pe plai ilvean, cunoscutul estetician, poet, istoric, teoretician literar și magistru de aleasă strălucire, va împlini la 26 aprilie 2000 vârsta de 80 de ani. Ni se pare de-a dreptul neverosimil, fiindcă în mintea noastră de foști învățăcei ai săi, făptura și privirea lui învăpăiată ne apar de o copleșitoare tinerețe...

Ca profesor secundar la Năsăud, apoi ca distins dascăl universitar de elită, doctor în științe filologice, în Cluj și Iași, a descoperit, a oblatuit și a îndrumat nenumărate alte talente. Premiantul de la Năsăud a rămas premiantul nostru și la vârsta senectuții. Om al cărții a acumulat o vastă cultură umanistă, clădind la rândul său numeroase cărți de referință și de profunzime, care i-au consolidat mereu condiția de membru al Uniunii Scriitorilor. Cuvântul său cald, elocința sa netăgăduită, darul oratoric, i-au conferit o popularitate și un prestigiu intelectual sui generis. Fie ca Cerul să-i hărăzească încă mulți ani de forță și înfăptuiri, iar redacția noastră să mai aibă parte de sprijinul, binecuvântarea și înalta colaborare a Domniei sale. Vivant profesore! Par praemium labori...

SEVER URSA

Scrisoarea lui Pontiu Pilat către Tiberius, Împăratul Romei

- Arestarea, judecarea și răstignirea lui Iisus - (IV)

Am publicat în patru episoade acest inestimabil document, în traducerea părintelui Romulus Radu. Cum am mai menționat, această scrisoare a fost publicată de Fundația Elena M. Smith, Ed. *Romanian Historical Studies*, 1996. Alte date aferente găsiți în „Cuibul visurilor”, An. III, 20-21 (35-36), aug.-sept. 1999, pag. 3 S.U.

Permisiunea de a-L înmormânta pe Iisus din Nazaret

„Eu sunt Iosif din Arimatea”, a răspuns el, „și am venit ca să te implor în genunchi pentru permisiunea de a-L înmormânta pe Iisus din Nazaret”.

„Rugăciunea ta este primită”, i-am spus lui, și în același timp am dat ordin lui Manlius să ia câțiva soldați cu el spre a supraveghea înhumarea, ca să nu fie profanată.

La câteva zile după aceea, mormântul a fost aflat gol, discipolii Lui au vestit în toată țara că Iisus a înviat din morți, așa după cum el a prevestit. Aceasta a produs chiar mai multă tulburare decât răstignirea. Dacă aceea este adevărată sau nu, eu nu pot să spun cu siguranță, însă eu am făcut ceva investigație asupra problemei, așa că tu poți să verifici pentru tine însuși și să vezi dacă eu sunt greșit, ori e așa cum descrie Irod.

Iosif a înmormântat pe Iisus în mormântul său propriu. Dacă el a contemplat învierea lui, ori a calculat să-l înlocuiască cu altul, eu nu pot să spun. După ce Iisus a fost înmormântat, a venit unul dintre preoți la Pretorium și a spus că ei sunt siguri că discipolii intenționează să fure trupul lui Iisus, să-l ascundă și după aceea să-i arate că a înviat din morți, așa după cum el a prevestit și despre care ei erau foarte convingși. Eu l-am trimis pe el la căpitanul gărzii regale (Malcus) să-i spună să ia soldații Evrei, de câți ar fi nevoie, să-i plaseze în jurul mormântului; și atunci dacă s-ar întâmpla ceva, ei înșiși pot să fie vinovați, și nu soldații Romani.

Când a apărut marea tulburare că mormântul a fost aflat

gol, eu am simțit o și mai adâncă îngrijorare, mai mult decât altădată. Eu l-am chemat pe Malcus și el mi-a spus că el a plasat pe locotenentul său, Ben Isham, cu o sută de soldați în jurul mormântului. El mi-a spus că Isham și soldații lui au fost foarte alarmați de ceea ce s-a întâmplat în acea dimineață. Eu am trimis după acest om; Isham, care mi-a relatat și eu pot să-mi amintesc împrejurările, următoare: El mi-a spus că la începutul strajei a patra ei au văzut o lumină plăcută și frumoasă deasupra mormântului. La început, el a crezut că au venit femeile ca să îmbălsămeze trupul lui Iisus, după cum era obiceiul lor, însă el nu a putut să vadă cum au putut ele să meargă printre gărzi. În timp ce aceste gânduri au trecut prin mintea lui, deodată întreg locul acela a fost luminat de sus și acolo s-a părut a fi mulțime de morți în veștinte de mort. Toți păreau că strigă plini de încântare, în timp ce împrejur și deasupra era cea mai frumoasă muzică ce el a auzit vreodată și întreg aerul părea să fie plin de voci laudând pe Dumnezeu. În acest timp se părea că mormântul se clatină și înnoată, și el s-a înapoiat așa de bolnav și amețit că abia putea să se țină pe picioare. El a spus că i s-a părut că pământul înnoată sub el și simțurile l-au părăsit, așa că el nu a știut ce s-a întâmplat. Eu l-am întrebat în ce condiție s-a aflat când și-a revenit. El a spus că a fost zăcând pe pământ, cu fața în jos. Eu i-am zis că poate că el să fi fost greșit în ce privește lumina. Nu a fost cumva lumina de zi care vine dinspre Est? El a spus că și el a gândit așa mai întâi, dar la o aruncătură de piatră a fost extrem de întuneric și atunci și-a dat seama că e prea devreme să se facă ziua. Eu l-am întrebat dacă ameteala lui nu a putut să fie din trezirea bruscă și plecarea pe neașteptate, aceea se întâmplă adesea-ori și așa ceva își produce efectul. El a spus că el nu a dormit toată noaptea, fiindcă era pedepsa cu moartea pentru cine doarme în timpul serviciului. El a spus că a îngăduit la câțiva soldați să doarmă un timp stabil. Câțiva dormeau atunci. Eu l-am întrebat, cât de mult a durat scena. El a spus că nu știe, dar crede că aproape o oră. El a spus că lumina aceea avea o strălucire total deosebită de lumina zilei. L-am întrebat dacă el s-a dus la mormânt după

ce și-a venit în fire. El a spus că nu a fost; fiindcă îi era teamă; și chiar îndată ce s-au liniștit, s-au dus toți la cazarmă. L-am întrebat dacă el a spus ceva preoților. El a spus că i-a informat. Ei i-au cerut să spună că a fost un cutremur de pământ și că ei au adormit. I-au oferit bani ca să spună că discipolii au venit și au furat pe Iisus; dar el nu a văzut pe discipoli și nici nu a știut că trupul nu mai era acolo până ce i s-a spus. Eu l-am întrebat care a fost părerea lui privată despre acei preoți cu care a vorbit el. El a spus că o parte din ei au gândit că Iisus nu a fost om; că el nu a fost ființă umană; că el nu a fost fiul Mariei; că el nu a fost același de care s-a spus că a fost născut de Fecioara la Bethleem; că aceeași persoană a fost mai înainte cu Avram și Lot și în mai multe locuri și timpuri.

Mie mi se pare că dacă teoria Evreiască ar fi adevărată, dacă aceste concluzii sunt corecte, pentru că sunt în acord cu viața acestui om, după cum a fost cunoscut și adevărat atât de prieteni, cât și de dușmani, elementele au fost în mâinile sale la fel cum e lutul în mâinile olarului. El a putut să prefacă apa în vin; el a putut să schimbe moartea în viață, boala în sănătate; el a putut să liniștească marea tulburată, el a chemat afară peștele cu moneda de argint în gură. Acuma, eu zic, dacă el a putut face aceste lucruri, precum și altele foarte multe ce au fost dovedite și care i-au atras dușmănia asupra lui, - el nu a fost acuzat de săvârșire de crime și nici nu a fost acuzat de violarea vreunei legi, nici ca un răufăcător în persoana lui ca individ, și toate acestea sunt cunoscute de miile de oameni, tot așa de bine de dușmanii lui, cât și de prietenii lui, - eu sunt aproape gata să spun, așa cum a spus Manlius la cruce: „Într-adevăr, acesta a fost Fiul lui Dumnezeu”.

Acum, nobile Suveran, acestea sunt faptele în cazul în care, cât mi-a fost cu putință să-l cunosc, eu am luat oboseala ca să-ți fac acest raport în întregime, așa că tu vei judeca comportarea mea pe de-a întregul, căci eu am auzit că Antipater a spus multe lucruri nepotrivite despre mine în această problemă. Cu promisiunea de credință și a dorințelor de mai bine către nobilul meu Suveran,

Rămân al tău cel mai supus servitor,

Rebreniana

Teodor Tanco – 75

De-ar fi să fi scris numai cele 7 volume ale cronicii născăde și bistrifene, „Virtus Romana Rediviva”, autorul Teodor Tanco și-ar fi meritat un loc de prestigiu în pleiada scriitorilor plaiurilor grănicerești, darămite că a dăruit cititorilor săi 26 de cărți și peste 450 de studii și articole.

Prozator, dramaturg, istoric literar de renume, universitar și doctor în drept, membru al Uniunii Scriitorilor încă din 1970, sunt titlurile științifice care fac mărturia unei hărnicii și pasiuni mai puțin obișnuite. Între „Oameni în halat vișiniu” și recentul roman „Desdemona” s-au scurs doar puțin peste 30 de ani. Va împlini în curând 75. Condeii săi a binemeritat numeroase premii literare „Dicționarul” său rămâne o operă lexicografică model pentru toate județele țării.

Scriitorul Teodor Tanco își întâmpină vârsta în plin neastâmpăr literar, alăturându-se merituos marilor croniciari ai spiritualității născădene. Redacția noastră se bucură adesea de competența sprijinului său nemijlocit și îi urează ani mulți și rodnici, potrivit dictonului latin preferat de domnia sa: Eripitur persona, manet res! (Opera supraviețuiește întotdeauna creatorului ei).

La mulți ani!

SEVER URSA

Liviu Rebreanu omul

La opera scriitorului comentariile critice sunt fluente și sporite în măsura înfăptuirii ediției complete pe care o citorește de trei decenii Nicolae Gheran, ajunsă la voi. 18. Firește că studii analitice și de sinteză s-au făcut și se vor face indiferent de reeditări parțiale sau seriale. În general, opiniile și concluziile sunt favorabile și foarte favorabile.

Nu astfel se înfățișează aprecierile despre viața lui Liviu Rebreanu. Asta încă de când era ofițer de carieră și clacase. Mult comentat a fost și statutul de familist al autorului numeroaselor cărți. Cele două doamne, soția și fiica acesteia, au adunat informații și au confecționat destule, publicându-le în cărți părtinoare, ia care au replicat cei din familia lui de origine. Așa s-a ajuns ca în baza unor realități minore, fabulația și legendarul să incline balanța adesea nefavorabil omului, altfel scriitor de geniu. Intervine ceva, în toate cazurile, pentru a umbri strălucirea tășnită plutonic; ca politicul în cazul lui Eminescu, în al lui Rebreanu și al altor scriitori.

Ruptura în continuitatea lecturii jurnalelor a fost o cauză la emiterea unor judecăți aproximative asupra omului. Apariția în 1984 a celor două volume, Jurnal 1 și 2, a contribuit la conturarea unei imagini parțial închegate și incomplete. Fiindcă lipsea partea a treia, perioada iunie 1940 – august 1944, cea mai critică din punct de vedere politic pentru țară și relevantă pentru biografia rotundă a omului. Editarea acestei părți a întârziat 14 ani. Abia în 1998 se tipăresc volumele 17 și 18 din Opere, conținând tot ce a fost considerat jurnal Rebreanu, ceea ce nu e exact, forțând nota în favoarea speciei. Dar și așa nu-i integral jurnalul. Numeroasele eliminări, tăieturi și ștersături intervenite pe manuscrisul jurnalelor originale, din partea celor două moștenitoare, au dus la lipsirea unor fragmente esențiale ale textului. Nu numai la relații de familie, de jubire, a sentimentelor de ură, de frică, lipsind informații cheie; dar și în împrejurări politice și suferință, așa cum se poate constata în sporadicile pagini, la răpirea părților în vara anului 1940.

Citirea și recitirea jurnalelor lui Rebreanu după un deceniu de democrație „originală”, surprinzător, se conturează pentru unii altă imagine asupra autorului, chiar pentru cunoscătorii mai vechi ai cărților sale. Din filogermanul de odinioară, Rebreanu avansează în concepția onora spre extremă dreaptă, la ultima limită, fiind văzut astfel: „Carlism pentru aproape un deceniu, legionar de o zi, antonescian până la capăt, filogerman de-o viață, Liviu Rebreanu a trecut cu naivitate de la o speranță la alta, vizionând spectacolul politicii contemporane cu neliniștea profitului pentru sine și cu sentimentul unei drame naționale” („România literară”, 2000, nr. 6, p.13).

Concluziile sunt rezultatul unor lecturi întoarse a jurnalelor pe care semnatarul nu reușește să le pătrunsă și să-l vadă real și viu pe omul Rebreanu. Filogermanismul lui, fluturat mult și de comuniști, nu-l intuiesc nici democrații zilei. La Liviu Rebreanu este de ordin cultural, dedus din literatură și filosofia germană, din muzica și organizarea socială germană. El s-a născut în satul unor tradiții școlare triviale, a continuat procesul instrucției intelectuale în medii și localități de climat româno-germano-maghiar: Născăud, Bistrița, Sopron, Budapesta. În emiterea judecăților nu se ține seama de factorii de influență istorici și spirituali.

A căuta conștiința politică (în locul cele civice) la omul Liviu Rebreanu care are opinii și uneori atitudini vizavi de fapte cotidiene de viață a lui, în notări intime, și a nu sesiza forma superioară care e conștiința națională în momente istorice, relevantă în capodopere literare, înseamnă că nu au domnii analiști de conștiințe, cunoștințe.

TEODOR TANCO

Liviu Rebreanu și Alexandru Davila (3)

Plecarea d-lui Bulandra a fost parcă un semnal de răzvrățiri și de descompunere. Ceilalți artiști crezându-se acuma care mai de care mai indispensabil, au găsit momentul potrivit să pășească cu fel de fel de pretenții. Pretenții de sporiri de leafă, pretenții de roluri. Dl. Davila, însă, îndârjit peste măsură de plecarea d-lui Bulandra, pe care îl regreta cu atât mai mult cu cât d-sa îl lansase, nici n-a mai vrut să stea de vorbă cu rebelii. I-a lăsat să plece. Și au plecat pe rând d-nele Sturdza și Giurgea, d-nii Manolescu, Bulfinski, Moțun și alții mai mărunți.

Dar golurile ce rămăseseră pe urma atâtor dezertori trebuiau umplute. Dl. Davila deci a căutat să înlocuiască pe cei duși. A pus în evidență, repede și cu succes pe d-ra Alice Cocea și pe d-l Sturin, a făcut o achiziție strălucită angajând și lansând pe d-l. Radovici. Și atât.

(...) Trupa începuse să moară văzând cu ochii. S-au ivit încurcături materiale. Din pricina rețetelor slabe, furnizorii și creditorii nu mai puteau fi mulțumiți; artiștii nu-și mai puteau lua lefurile la vreme, erau plătiți cu țărăita. Creditorii și artiștii nesatisfăcuți au început să cârtească. După fiecare spectacol nereușit se șoptea că d-l Davila desface trupa. Îndată ce venea un succes zvonurile încetau, ca însă cu alt prilej să reînceapă și mai stăruitor (...).

Domnul Davila atunci, înțelegând că publicul cere piese românești, s-a gândit să dea piese românești. Dar norocul îl părăsise cu desăvârșire. Povestea de Crăciun a domnului Eftimiu, poetul și autorul dramatic la modă, a căzut cu emfaza cuvenită; Ce știa satul... a domnului V.Al.Jean, cu toate calitățile ei, a trecut nebăgată în seamă; iar Singura cale a domnului M.Konitz, după o idee a domnului Davila, a fost o adevărată înmormântare. Pentru ca în final Liviu Rebreanu să-și exprime sincer compasiunea: „Dar ceea ce regretăm și mai mult este că teatrul românesc e lipsit de munca, stăruința, priceperea și talentul de om de teatru ale domnului Davila. E dureros că omul care a făcut atât de mult pentru arta dramatică românească astăzi să vie la teatru ca simplu spectator” (Liviu Rebreanu, Stagiunea trecută. Compania dramatică Davila, „Rampa”, An I, Nr. 241/10 august 1912, pag. 1).

Întors de la Craiova (1 mai 1912), Liviu Rebreanu va continua, cum am văzut, să scrie cronică dramatică la „Rampa” (16 octombrie 1911-27 august 1914, condusă de N.D. Cocea, din 1913 fiind cooptat în conducere și Alexandru Davila), îngăduindu-și să stăruie asupra calității repertoriului, distribuirii actorilor în piese și interpretării diferitelor roluri, combătând favoritismul în promovarea unor piese și în repartizarea rolurilor. Nu o dată a intrat astfel în conflict cu directorii Teatrului Național. Însă cu Alexandru Davila fusese mai înțelegător la începutul celui de-al doilea directorat al său (18 octombrie 1912-4 ianuarie 1914), repus în funcție de ministrul conservator al Cultelor și Instrucțiunii Publice, Constantin G.Dissescu, neuitând ca la sfârșitul unor cronici să-i evidențieze calitățile, capacitatea de a însuși valorosul colectiv de actori, de a organiza scena întru mari spectacole.

Dar, în articolul Noul director menționat, Liviu Rebreanu va fi descris și atmosfera, deloc favorabilă, pe care Alexandru Davila o găsisse la Teatrul Național: „(...) Din nenorocire l-a găsit tot cam în aceeași stare ca și întâia oară. A găsit iarăși nepăsare și anarhie, a găsit iarăși actori nedisciplinați jucând mediocru piese mediocre, a găsit iarăși talente tinere, vrednice de încurajare și dornice de muncă”. Și conchide: „A revenit fiindcă Teatrul Național are iar nevoie de un director energetic, de un director care să facă teatru adevărat”. Când cronicarul zice „talente tinere, vrednice de încurajare și dornice de muncă”, se referă, evident, la tânăra „speranță” Fanny Rebreanu, ai cărei talent îndoielnic fusese „remarcat” chiar și de Emil Gârleanu la Craiova, „confirmat” de debutul pe scena Teatrului Național din București, la 13 septembrie 1912, în piesa „Înșir-te mărgărite” a lui Victor Eftimiu. El a frânt amiciția dintre al său soț și Alexandru Davila, ceea ce a determinat publicarea de către Liviu Rebreanu a acelei „scrisori deschise” în „Rampa”, An II, Nr. 432/22 martie 1913, pag. 1, urmată apoi de o întregă polemică între cei doi pe parcursul primăverii aceluia an (Vezi Nicolae Gheran, Op.cit., pag. 378-381).

(va urma)

IRONIM MARȚIAN

Noaptea lui Rebreanu (2)

Capodoperele sale sunt, indubitabil, rodul miraculoaselor inspirații izvorâte pe canavaua nesfârșitelor și istovitoarelor nopți de încrâncenare și patimă a condeiiului. Noaptea dărzeniai rebreniene care i-au trecut de-a dreptul în legendă, fiindcă scrisul său e o jertfă continuă.

În diminețile lui august, 1927, măierii îi întâlneau când abia ieșea din clădirea școlii îndepțându-se spre casa de peste drumul țării, la preotul Cioarba, unde era găzduit cu mica lui familie bucureșteană. După ostenele din ceasurile albe, obrazul său părea și mai palid. Nimeni, credem noi, n-a reușit să-l „prindă” mai bine în asemenea clipe și mai convingător decât badea Solovăstru Bacilului: „Înalt, cu părul albit fără vreme, de gândea că-i măgura cu soarele-n cap...” Ori, cum scria prietenul romancierului, marele literat Tudor Vianu: „Când se arăta în lume, Rebreanu părea un om beat de muncă, ieșit parcă atunci din gairiile unei mine sau din dăgoarea marilor furnale” 1/.

Cu austeritatea-i cunoscută, rar frecventa cafeneaua literară în anii mai tineri, mai mult pentru cultivarea prietenilor literare. Boema nu l-a ispitit niciodată: „Îmi place să am casă ca oamenii, să am biblioteca mea”.

Perpessicus, un alt mare prieten al său, într-un interviu despre măiestria literară, evocă acest adevăr: „Când după un taifas cu schwartz la cafenea, o porneam spre căminuri, conducându-ne seniorii, și-n strada Corăbiei, în fața casei lui, ne despărțeam de dânsul, știam că pentru Liviu Rebreanu noaptea de lucru de-abia începea. Era la puțin timp după succesul lui „Ion” și puțin înainte de apariția „Pădurii spânzuraților” 2/.

În diverse împrejurări, marele romancier încerca să-și convingă confrății în legătură cu obiceiul, înrădăcinat în ființa sa, de a aștepta cu înfrigurare văzurile nopții care îi aduceau forța plămuitorului de lumi într-o nouă realitate, fără s-o copieze aidoma pe cea din jurul său. Noaptea îi sugera haosul primar din care Demiurgul a zămislit lumea: „Întotdeauna lucrez noaptea, lumina zilei mă distrage și-mi îngreunează concentrarea. Simt nevoia să mă izolez complet, cu viziunea internă. Noaptea, întunericul care topește lumea reală îmi dă impresia că scrisul meu se materializează, creând o realitate nouă, puternică. Haosul inițial e negru, nu-i așa? După miezul nopții, liniștea e deplină și eroii mei pot vorbi și se mișcă, în tăcere, prin zădărnici. Ziua, orice mă distrează: un fruct ce atâră într-un pom, un pisoi care stă la soare, orice lucru ce-mi amintește necon-

tenit că exist și fac parte din mediul înconjurător 3/.

Același Tudor Vianu în „Jurnalul” său lămurește motivația sobrietății scriitorului, arareori nesociabil și taciturn, avar în comunicativitate, însă pe deplin conștient că jertfa lui nocturnă este, de fapt, un dar de preț făcut semenilor: „... se simțea dispensat de a oferi oamenilor mai mult decât le dăruiseră în nopțile lui de patimă scriitoricească la masa de lucru, alături de bucătăria unde clotea a douăzecea ceașcă de cafea a nopții, lângă robinetul sub care își punea din când în când fruntea înfierbântată”.

Firește, dacă oferea oamenilor fuioare de lumină tășnite din sfortarea lui exemplară, nu se mai simțea îndatorat să fie exuberant în convorbiri, ci doar echilibrat și amabil. Citind și recitind textele care relatează, de pildă, geneza „Răscoalei”, cumulativ cu însemnările jurnaliere din acea perioadă, te edifică pe deplin asupra proverbialei voințe rebreniene. Un alt exeget al său, Lucian Raicu, observa: „La Rebreanu „voința” are un aspect particular, ea se manifestă în primul rând, prin răbdarea cu care scriitorul așteaptă momentul fecund, așezat la masa de lucru și menținându-i creierul „în condiții de producție” – cum ar zice Balzac. Nu este dintre aceia la care „voința” înseamnă să începi oricum, să mergi hotărât și îndârjit înainte. La el întâlnim o forță superioară a voinței creatoare, decurgând din ideea gravă și înaltă ce și-o făcuse despre artă. Să rămână câteva zeci de nopți în fața filei albe, fără să scrie un rând – nu e un lucru obișnuit la autorii semnalați prin crâncena lor „voință”, prin tăria și îndârjirea cu care se aștern la scris 4/.

Fluxul magic al nopții îi atâră închipuirea, îi limpezea viziunile asupra vieții și destinului, iar personajele se mișcau și trăiau în fața sa într-o nouă realitate chemată să lumineze prin această extremă încordare a resorturilor spiritului revărsat prin condei. Mirajul tăcerilor nocturne îi insufla puterea de detașare prin care „vedea” obiectiv comportamentul eroilor săi nemuritori.

Ca și în cazul lui Balzac, își pregătea cu migală programul nopții, știind că nu se așează la lucru doar pentru un ceas sau două, ci cu hotărârea de a rămâne, ca de atâtea ori, până în zori, concentrându-se apoi asupra unui punct până la intrarea într-o totală uitare de sine.

SEVER URSA

(continuare în pag. 7)

OCOLUL SILVIC RODNA

LUNA PĂDURII 2000

LUNA PĂDURII - 15 martie-15 aprilie 2000

LUNA PĂDURII – noțiune, astăzi, cu multe semnificații – a izvorât din necesitatea menținerii integrității fondului forestier al țării, puternic amenințat de exploatarea neratională.

În anul 1901, s-a pus prima dată problema participării tineretului român la plantarea de arbori în suprafețele goale și neregenerate, inapte altor folosințe, situate în apropierea localităților. Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice din acel timp a dat o circulară directorilor de școli pentru a serba Ziua Pomilor, fiecare elev fiind obligat să planteze un arbore.

Pe plan internațional se menționează ca început al unor asemenea manifestări, hotărârea scrisă a primului ministru al agriculturii din Statele Unite ale Americii de a declara în 1872, ziua de 22 aprilie ca Ziua Arborelui. Exemplul său a fost urmat de mai multe țări europene (Anglia, Danemarca, Olanda).

La primul Congres pentru silvicultură de la Paris (6-11 iunie 1901) reprezentantul Franței a propus o motiune în favoarea stabilirii unei sărbători a arborelui, formulată astfel: "Să se creeze în fiecare țară, în a doua duminică a lunii octombrie, o sărbătoare a arborelui, la fel ca cea din Statele Unite și care să fie consacrată de către elevii școlilor de a planta arbori".

La noi în țară, Ziua Pomilor s-a serbat an de an în luna octombrie. În anul 1953 s-a stabilit prin lege ca în perioada martie-aprilie a fiecărui an să se serbeze "LUNA PĂDURII", acțiune cu un pronunțat caracter

educativ, prin care populația, și în primul rând tineretul, să participe la executarea unor lucrări silvice, cum sunt: plantarea arborilor, semănături în pepiniere, lucrări de îngrijire în arboretele tinere, de combatere a dăunărilor vegetației forestiere, acțiuni de curățire și igienizare a pădurilor. Această manifestare are ca scop popularizarea importanței sociale și economice a pădurii, formarea unei opinii în rândul populației, în special a tineretului și copiilor, favorabil conservării și protejării acesteia.

Pădurile României reprezintă o componentă de bază a mediului de viață al societății românești având un rol deosebit de protecție.

Pe lângă acest rol de protecție, pădurea reprezintă o sursă regenerabilă de prin rang asigurând materia primă pentru industria de mobilă, pentru celuloză și hârtie precum și pentru încălzirea a peste 30% din populația țării. De asemenea, din pădure se valorifică anual fructe de pădure, vânat, ciuperci, plante medicinale și alte produse ale pădurii.

Pentru îndeplinirea obiectivelor privind conservarea și protejarea pădurilor, pentru menținerea echilibrului ecologic, silvicultorii fac apel la participarea întregii populații, mai ales generației tinere, care vor prelua destinele pădurii.

ing. JAUCA ALEXANDRU-IOAN
Șef Ocol Silvic Rodna

Tăierile abuzive nu au luat amploare

Spre deosebire de alte zone "fierbinți" din județ și din țară, pa raza Ocolului silvic Rodna retrocedarea pădurilor conform Legii 18/1991 nu a dus la distrugere. Au fost puse în posesie persoane fizice și raza localităților Rodna și Șanț până la 1,0 ha pădure, toți cetățenii care au prezentat acte doveditoare (extras C.F.) în procent de aproape 100%. Astfel, au trecut în proprietatea particulară 259 ha pădure. În general, noii proprietari au înțeles rolul pădurii, nerecurgând la acte reprobabile de defrișare a acesteia, exploatarea făcându-se în regim silvic.

Oamenii din zonă respectă pădurea și datorită faptului că mulți lucrează în acest sector la diferite lucrări silvice sau la exploatarea materialului lemnos, fiind o sursă de venit pentru ei. Acest aspect nu era posibil de realizat fără munca personalului silvic care nu este prea ușoară. Asta, pentru că în mare parte a timpului personalul silvic trăiește rupt de societate și de toate facilitățile pe care le implică aceasta.

Nu de puține ori prin viscol, ger, ploaie, ninsoare, silvicultorul trebuie să fie permanent în teren pentru executarea lucrărilor silvice și pentru paza pădurilor. Referitor la aplicarea Legii 1/2000 de retrocedarea pădurilor, facem apel la populație să aibă răbdare și calm până la punerea terenurilor forestiere în posesie căci numai astfel pădurile pot fi protejate.

Ing.silvic JAUCA DOINA-GABRIELA
Ocolul Silvic Rodna

In memoriam

POP SILIVAN

1936-2000

Pop Silivan

A trecut în veșnicie colegul nostru, prietenul nostru, omul gata oricând să dea un sfat și un ajutor celor din jur.

Dragostea de pădure i-au dat putere să învingă greutățile vremii și după absolvirea Școlii tehnice Silvice Năsăud, funcționează ca și maistrul de exploatare la S.E.L. Rodna, după care lucrează ca brigadier la Ocolul silvic Ilva-Mare, iar din 1984, luna decembrie, după moartea fratelui său, brigadierul Pop Ioan, lucrează în Ocolul Silvic Rodna pe funcția de brigadier silvic și șef de district până în anul 1996, când o boală necruțătoare l-a obligat să se pensioneze prematur. Aici, la Ocolul Silvic Rodna, a făcut o silvicultură la cel mai înalt nivel, continuând tradiția strălucită a silvicultorilor din această zonă.

Domnul Pop Silivan lasă în urmă familia îndurerată la care a ținut foarte mult, lasă în urmă prieteni și colegi triști, dar ceea ce nu trebuie uitat, lasă în urmă o imensă și adevărată operă – pădurile pe care le-a creat și le-a gospodărit cu mult profesionalism și aceasta tot spre binele oamenilor așa cum a dorit el din tot sufletul.

La tragica despărțire, aducem un ultim omagiu al celor care l-au cunoscut, al colegilor și al prietenilor alături de pădurea care varsă o lacrimă de tristețe pentru cel care a îngrijit-o, a iubit-o, specialistul și omul Pop Silivan.

Soției sale, doamna Pop Aurelia și copiilor lor, le transmitem întreaga noastră compasiune și sincere condoleanțe în greaua încercare a vieții prin despărțirea tragică de cel care a fost un soț iubitor și un tată iubitor.

Rugăm pe bunul Dumnezeu să-i ocrotească sufletul și să întărească întreaga familie pentru a depăși irecuperabila pierdere.

ing. JAUCA ALEXANDRU-IOAN
Șef Ocol Silvic Rodna,

Din activitatea districtelor silvice

Ocolul Silvic Rodna are o suprafață de 16.839 ha, fond forestier și este constituit din două districte:

- Districtul I Rodna, cu o suprafață a fondului forestier de 8847 ha din care 4599 ha în zona de deal și 4248 ha în zona de munte. În componența districtului intră 9 cantoane silvice amplasate în cuprinsul a 4 unități de producție. Ca tipuri de pădure predomină amestecul de rășinoase cu foioase iar în proporție mai mică arboretele pure (molidișuri și fâgete). În zona districtului Rodna se află două localități: com. Rodna (incluzând satul Valea Vinului) și com. Șanț (cu satul Valea Mare) fapt care determină un grad mare de dispersare a fondului forestier, trupurile de pădure fiind delimitate de fânațe ale localnicilor. De aceea, centrul de greutate al tuturor activităților profesionale din cadrul districtului îl constituie paza pădurilor. Se urmărește în special prevenirea tăierilor în delict atât din pădurea statului cât și din pădurile proprietate particulară (atât arbori răzleți cât și păduri atribuite conform legii 18/1991) prin sensibilizarea cetățenilor asupra funcțiilor pădurii și formarea unei conștiințe forestiere. Tot în acest sens s-a asigurat aprovizionarea populației cu lemn de lucru rășinos și lemn foc foioase, anual fiecare pădurar având în gestiune cel puțin o partidă pentru nevoi locale.

De la înființarea districtului, în anul 1998 până în prezent s-a împădurit suprafața de 9,7 ha în special goluri produse prin doborâturi de vânt în perioada 1995-1996.

Pe lângă valorificarea masei lemnoase, alte preocupări profesionale sunt reprezentate de: recoltare a vânatului în limita cotelor aprobate, valorificarea altor produse ale pădurii (ciuperci, fructe de pădure etc.), executarea operațiunilor culturale, întreținerea drumurilor forestiere ș.a.

Districtul 2 Valea Mare are în componența sa 3 unități de producție: UP.VII Zmeu-Gagi, situată în partea de nord-est a județului Bistrița-Năsăud. Situat în bazinul superior al râului Someșul Mare, UP.VIII-Măriile, situată în bazinul văilor Măria-Mare și Măria Mică, afluenți de stânga ai râului Someșul Mare și UP.IX Valea Mare, situată în bazinele pâraielor Glodului și Valea Mare, afluenți direcți pe partea stângă a râului Someșul Mare. Districtul cuprinde între limitele sale o suprafață totală de

7992 ha, din care 786 ha deal și 7206 ha munte. Trupurile de pădure ce compun unitățile de producție fac parte din masivul Munților Rodnei, Suhard și Bârgăului.

Se spune că pădurea este cel mai frumos dar pe care natura l-a dăruit omului. Pădurile din districtul Valea Mare confirmă acest lucru. Cine se încumetă să străbată potecile de munte încercând să alungă la Lacul Lala sau pe culmile Suhardului ori să înfrunte Căldările Gagiului își dă seama că districtul Valea Mare este un district bogat. Este bogat pentru că are păduri bogate, dar și silvicultori care țin la pădure pentru că omul sfințește locul. Șapte pădurari și un șef de district sub directa îndrumare a conducerii Ocolului Silvic Rodna se preocupă permanent de buna gospodărire a pădurilor. Una din principalele preocupări o constituie regenerarea pădurii. Prin aplicarea corectă a tratamentelor se asigură în cea mai mare parte regenerarea naturală a pădurii, se creează condiții optime instalării noului arboret. Cu toate acestea mai sunt cazuri în care "natura trebuie ajutată" prin

regenerări artificiale. Metoda folosită în cadrul districtului este cea a plantațiilor în vetre, folosind puietii din pepiniere proprii (1 lunie Someșel). Anul acesta, în raza districtului Valea, se vor executa împăduriri integrale pe o suprafață de 16 ha. Se vor planta puietii de molid, brad, larice și paltin de munte.

Lucrările se vor executa cu oameni din comunele Șanț, Valea Mare, Rodna, acum specializați în astfel de lucrări. Se poate vorbi de existența unei tradiții în probleme de împădurire la nivelul tuturor unităților de producție. Ca o realizare deosebită a districtului o constituie terminarea acțiunii de reimpădurire a tuturor suprafețelor goale, neregenerate din fondul forestier, în felul acesta s-a încheiat o etapă importantă, aceea a redării în circuitul silvoprodusiv a terenurilor despădurite din patrimoniul țării.

Această tradiție ne obligă la realizarea în condiții bune a tuturor lucrărilor silvice la studierea și preluarea experiențe înaintate, la eliminarea eventualelor greșeli manifestate.

Ing. GRAD IOAN
Ing. URSA DAN
Ocolul Silvic Rodna

Personalul Ocolului Silvic Rodna

OCOLUL SILVIC RODNA LUNA PĂDURII 2000

"Sădirea arborelui"...la Rodna

Luna pădurii, considerată acum sărbătoare tradițională, alături de "sărbătoarea sădării arborelui", adevărat praznic național al primăverii, devine din ce în ce mai mult o acțiune de masă având scopuri nobile, de educare a populației atât prin participarea unui număr cât mai mare de cetățeni de toate vârstele, la lucrările de împăduriri cât și prin organizarea de acțiuni propagandistice și festive în scopul educării publicului atât din școli cât și din cadrul altor instituții locale.

Un mare efect educațional în formarea și dezvoltarea conștiinței forestiere îl are deci organizarea în spiritul tradiției a unor activități specifice în scopul educării și sensibilizării populației față de suferințele pădurii și doleanțele slujitorilor ei.

Momentul cel mai potrivit nu putea fi altul decât în cadrul acestei "Luni a pădurii", mai ales acum când Legea 1/2000 urmează a fi pusă în aplicare, când, după executarea tăierilor de regenerare definitive prevăzute în amenajamentele silvice, proprietarii de drept nu ar trebui să rămână indiferenți sau lipsiți de inițiativă în a executa sau solicita împădurirea suprafețelor respective, bineînțeles sub îndrumarea și asistența personalului de specialitate.

Așadar, sădirea arborelui, mai bine zis a arborelui "în miniatură", care abia după cca 100-120 de ani va deveni "util" din punct de vedere economic, timp în care bineînțeles va îndeplini un rol multifuncțional incontestabil pentru comunitate, act care de-a lungul timpului a căpătat un sens festiv, sărbătoresc, în cadrul acestei "luni a pădurii" și a cărei semnificație ar trebui accentuată, adică de conștientizare a cetățeanului, mai ales a celor ce urmează a fi împăduriti prin aplicarea Legii 1/2000, asupra rolului multifuncțional al pădurilor, menținerea continuității în timp a vegetației forestiere și a asigurării regenerării acesteia.

Iată că, la Ocolul Silvic Rodna asemenea acțiuni au dat deja rezultate îmbucurătoare, înregistrându-se la Compartimentul Regenerarea Pădurilor cereri din partea unor persoane fizice pentru a obține puieți forestieri (rășinoase), în vederea plantării.

Pe de altă parte, în cadrul Ocolului Silvic Rodna progra-

mul de împăduriri pentru acest an cuprinde 28,6 ha de împădurit efectiv, iar pentru realizarea la timp a reușitei definitive pentru plantațiile din 1999, s-au produs completări cu puieți forestieri pe o suprafață de 0,8 ha, fiind necesari în total 84.000 puieți de molid, 20.500 puieți de brad, 14.000 puieți de paltin de munte și 5.800 puieți de larice.

Din pepinierele proprii, ca urmare a realizării indicilor de producție propuși, se pot acoperi în acest an 90.000 puieți de molid și 15.000 puieți de paltin de munte, iar necesarul de 20.500 brad și 5.800 larice se va obține prin transfer de la alte ocoale silvice din cadrul Direcției Silvice Bistrița.

Odată cu topirea zăpezilor, când timpul ne va permite, se va trece la finalizarea lucrărilor de curățare a parchetelor și a suprafețelor ce urmează a se împăduri, precum și la executarea lucrărilor de ajutorare a regenerării naturale, propuse în acest an pe o suprafață de 28 hectare. Tot în cadrul campaniei de primăvară s-a propus executarea a 10 ari de molid repicat la pepiniera "Valea Pustie", cu puieți de molid produși în acest scop, în vederea sporirii rezistenței și vigurozității acestora. Valoarea totală a lucrărilor de împăduriri, estimată conform devizului pe anul 2000, este de 114.178.142 lei, în timp ce pentru lucrările de întreținere a culturilor propuse a se executa în anul

2000 revin cca 200 milioane lei, lucrări ce constau în revizuirea plantațiilor și descoperirea speciilor forestiere.

Împădurirea are deci în vedere toate lucrările necesare a se executa până la trecerea unei culturi în fondul forestier productiv, inclusiv cele de întreținere.

Participarea tineretului, participarea locuitorilor satelor din zonă și a localnicilor la lucrările de împăduriri este binecunoscută și apreciată ca atare, și este normal să fie așa, întrucât locuitorii meleagurilor noastre este prieten și cunoscătorul pădurilor, conștient că viața și activitatea lui ar fi de neconceput fără pădure, fără produsele și foloasele acesteia. Iată de ce putem susține existența unei tradiții în probleme de împăduriri, tradiție ce ne obligă la realizarea în condiții din ce în ce mai bune a lucrărilor respectiv, la studierea și preluarea experienței înaintate.

Ing. LUCHI MACEDON
Ocolul Silvic Rodna

Peisaj din Munții Rodnei

Veșnicia s-a născut în pădure

Citind, nu de mult, printre rândurile îngălbenite de povara anilor ce au trecut, într-o "carte de vizită" a activității noastre, intitulată sugestiv "cronică" și făcând, din curiozitate, o socoteală simplă de adunare, am obținut o cifră mai mare puțin de 4200.

Această cifră m-a făcut să "stau și să cuget" la ceea ce se întâmplă în ziua de azi, dar mai mult la ceea ce "va să vină".

N-aș dori să-mi exprim în aceste rânduri numai cuvinte de admirație și laudă la adresa celor ce, de bine de rău, au contribuit la perpetuarea pădurilor pe aceste meleaguri, pentru că, desigur, ca peste tot, oriunde, în orice domenii, în oricare "pădure" și în "pădurea noastră" au existat și există poate și "uscături"...

Dar, de aici și până la a minimaliza și chiar a discredita cu atâta nonșalanță meritul oamenilor ce și-au închinat o viață destinelor pădurii (unii chiar s-au "jertfit" pentru aceasta) este cel puțin o chestie de bun simț.

Concret, despre ce este vorba vis-a-vis de cifra mai sus amintită? Această cifră de peste 4200 se referă la hectarele de împăduriri efective ce au fost executate în cadrul Ocolului Silvic Rodna în ultimii 40 de ani.

Mult, puțin (în jur de 100 ha pe an) las pe alții să judece... trebuie să menționăm aici că la peste 70% din această cifră împăduririle s-au executat după îndepărtarea arboretelor slab productive, degradate, fără nici un viitor silvicultural dar și economic (specii fără valoare industrială).

Și atunci, mă întreb fără a supăra pe nimeni, dacă astăzi când toată lumea fuge numai după câștig imediat

(fără a se mai gândi la urmări și efecte) câți dintre cei ce se pricep la politică și fotbal (mai nou și la pădure), vor lăsa câștigul de-o parte și vor cuge-ta a cheltui niște sume geloc neglijabile pentru veșnicia acestor locuri, pentru sănătate și curățenie, pentru cei ce vor urma nouă.

Spun toate acestea pentru a vă aminti că un arbore este ca și un copil. Așa cum pentru copil grijile părintești cresc odată cu anii, tot așa și pentru un arbore care ajunge la vârsta de tăiere, cheltuielile cresc de la an la an.

Împăduririle făcute de silvicultorii rodneni în ultimii 40 de ani ne-au ferit și de alte necazuri, amintind aici de faptul că în aceste zone nu au existat inundații catastrofale, alunecări de teren nimicitoare (deși dealurile și munții sunt "deasupra" caselor).

Ne-a ferit în primul rând Dumnezeu de aceste catastrofe, dar și pădurile care au "ținut piept", asemeni unui scut în lupta dușmanului numit vicisitudinile pădurii.

În aceste momente, datorită noastră, a tuturor, este aceea de a asigura continuitatea fondului forestier, indiferent cum, prin orice mijloace, în așa fel încât, din această luptă să iasă învingătoare PĂDUREA, cu toate binefacerile ei.

O maximă spune că "omul care știe că are asigurată viața veșnică, nu se mai teme de moarte..."

Veșnicia vieții o vom dobândi și dacă vom încerca să alungăm "moartea" prin asigurarea curățeniei aerului, apelor, solului, prin asigurarea continuității pe aceste meleaguri a pădurilor, lăsând la o parte ambițiile și neînțelegerile.

Tehn. AUREL BĂRTA
Ocolul Silvic Rodna

VÂNATUL ȘI PESCUITUL

VÂNATUL ȘI PESCUITUL constituie o perspectivă pentru dezvoltarea în viitor a turismului în zona munților Rodnei și a Izvoarelor râului Someș.

FONDUL CINEGETIC este organizat în două fonduri de vânatoare, în care clima, relieful și vegetația din zonă, asigură condiții optime de creștere și dezvoltare a vânatului, existând actual efective optime la principalele specii de vânat: cerb carpatin, cărpior, urs, capră neagră și mistreți, ceea ce a permis organizarea de vânători chiar cu străini recoltându-se cu vânători străini: 1 (un) cerb, 3 (trei) urși, 4 (patru) capre negre.

În zonă există de asemenea și alte specii de vânat: cocoși de munte, cocoși de mesteacăn, râs, lup, vulpe etc.

PISCICULTURA, administrativ, este organizată în două fonduri de pescuit, sunt populate cu lipan și păstrăv indigen. Lipanul se regenerează natural, iar păstrăvul anual se populează suplimentar cu aproximativ 35000 puieți.

Se constată cu regret o poluare avansată a apelor din zonă, principalii poluanți fiind:

- Exploatarea Minieră Rodna prin scurgerile mari de reziduuri din galeriile, halele, iazul de decantare și uzina de flotare.

- Depozitățile masive de rumeguș, la întâmplare, și în unele cazuri chiar în albia râului.

Acești factori fac ca efectivele de pește să sufere foarte mult și chiar să fie mult diminuate.

Tehn. DOMIDE LAZĂR
Ocolul Silvic Rodna

Anecdote • Anecdote

Doi miopi ia vânatoare:

- Trage tu în rața aia de pe lac, eu nu o nimeresc, e prea departe!
- Care lac?

- Cum se pot evita discuțiile aprinse cu nevasta la întoarcerea fără pește?

- Pariați la plecarea că veți prinde pește și când vă întoarceți cu tobla goală ea se va bucura că a câștigat parul.

- Se poate lupta un pescar minute în șir cu un pește?
- Se poate, când n-are cu ce deschide cutia de conserve...

- Măi Georgescule, ce fel de nevastă ți-ai luat? Am auzit că se duce singură la pescuit, fără tine...

- Tu vorbești? a ta face și copii singură și văd că nu te deranjează!

Cel mai bătrân vânător

- Acum când ai ajuns la venerabila vârstă de 100 ani, ce v-ați dori?

- Să fiu împușcat cu arma mea de vânatoare!

- Cum așa, de cine?

- De un soț gelos...

Culese de ing. JAUCA ALEXANDRU-IOAN

Aniversări

Odată cu venirea primăverii și a "Lunii pădurii", pe lângă toate activitățile noastre cotidiene și altele specifice acestei luni pe care noi, silvicultorii rodneni, le desfășurăm acum, în acest periodic, aducem tuturor celor care în luna aprilie își serbează un anumit număr de ani și anume: **Bărta Aurel, Măricuț Iacob, Pomohaci Valer și Ometiță Ioan**, urările noastre de sănătate, viață lungă și numai bucurii.

Tuturor un primăvărat și călduros **La mulți ani!**

In memoriam

GRIGORE MOISIL (1906-1973)

Moto:

„Dacă totuși vorbesc despre Haret e numai spre a vă evidenția idealul pe care el l-a urmărit, ideal care trebuie să fie întotdeauna și idealul nostru, al tuturor. Se obișnuiește a se vedea în opera lui Haret trei direcții: una a matematicianului, o alta a profesorului, o a treia a reformatorului școlar. De fapt idealul lui Haret a fost același, continuu același, având drept țintă supremă cultura românească națională. (1)”

Gândul acesta de mare frumusețe aparține lui Grigore Moisil, „matematicianul total”(2) de mai târziu, care pe atunci era elev în cls. A VII-a B, la Liceul „Spiru Haret” din București. Grigore Moisil se naște în orașul Tuicea, la 10 ianuarie 1906, ca fiu al lui Constantin Moisil, profesor de istorie la liceul din localitate și al Elenei, institutoare, fiica învățătorului Hristofor Nicolescu. Constantin Moisil, tatăl, se trăgea dintr-o veche familie de cărturari năsăudeni, el însuși văzând lumina zilei la Năsăud, bunicul său, Grigore Moisil fiind întemeietorul liceului din acest oraș. Acest ideal al culturii românești l-a călăuzit întreaga viață, din el s-a nutrit neîntrerupt mărețea-i operă, operă ce îl așează între întemeietorii culturii noastre moderne.

Începând cu prima jumătate a veacului până în zilele noastre, istoria a înregistrat apariția meteorică a câtorva din oamenii de seamă ai țării purtând numele familiei „Moisil”: primul director al liceului năsăudean – vicarul Grigore Moisil, enciclopedistul Iuliu Moisil, academicianul Constantin C. Moisil și, bineînțeles, Grigore C. Moisil, matematicianul de geniu, de la a cărui naștere s-au împlinit 94 de ani de ani în 10 ianuarie 2000.

Ascensiunea rapidă a familiei Moisililor de la anonimul ocuparea unor posturi de seamă în diferite sectoare de activitate a stârnit un legitim interes în jurul acestor bărbați de seamă și în special asupra originii lor. Din păcate literatura apărută în ultimii ani legată de obârșia familiei Moisililor este uneori contradictorie și fragmentară (3), aportul izvoarelor documentare neputându-i aduce atâtea completări și corective câte s-ar fi dorit.

Ce știm despre originea familiei Moisililor? Documentele cercetate de exegeții familiei, dublate de cele descoperite de noi în arhiva bisericii din Maieru (5, 6, 7, 8) necunoscute până acum de cercetătorii familiei Moisil, Ilie Țabrea, Onisim Filipoiu etc. ar putea face mai multă lumină privind arborele genealogic al acestei familii.

Pentru a înțelege locul pe care l-a ocupat comuna Maieru în descălăcarea (4) familiei Moisil pe meleagurile năsăudene sunt necesare câteva explicații privind istoria acestei străvechi așezări de pe Valea Someșului.

Comuna Maieru a luat naștere din aceeași matcă a străvechii Cetăți Rodna, ca o continuare sub denumirea de „Rusticum praedium”, adică moșie cvasifeudală, iar în tradiția orală a sătenilor „măierște”, adică loc de pășune pentru vitele numeroase ale populației din Rodna (9).

Anul 1440 este data cea mai veche păstrată în documente când se face mențiunea numelui comunei într-un act de donație în limba latină. O copie a acestui act se păstrează în muzeul satului (9). Este vorba de o diplomă prin care Sigismund, rege al Ungariei, prin fiica sa, măritată cu Albert I, donează, după moartea acesteia, lui Mihail Iakeh, Comitele secuilor, cetatea Rodna cu satele aparținătoare pe atunci: Maieru, Năsăud, Telciu, Zagra, Mocod,

Salva și Rebra, care în mare parte sunt goale și despuiate de locuitori după cum se spune (10).

După anul 1440, numele satului apare din ce în ce mai des în documentele vremii îndeosebi în câteva diplome ale lui Matei Corvin (11). După tradiția orală, cele dintâi case ar fi fost în gura pârâului Drogomana, loc bine marcat de pădurea care despărțea cursul râului de poalele dealului de pe malul drept. Aici a existat și o mănăstire „Capella Ligne” pe la 1450 (12) servită de călugări maramureșeni.

În 1538 fug dinaintea turcilor boierii din Moldova: Pătrașcu-comisul, Toma-logofătul, Miron-medelnicerul, Bătațul-ușer și Sturza-postelniciu care se stabilise în Maieru de unde, la 29 septembrie al aceluiași an, scriu birăului bistrițean Tamaș că trimite oameni cu o scrisoare (pr hârtie sunt trei peceti mici neinteligibile) (13). Când o companie a regimentului Kalnoki a fost distribuită în districtul valah la anul 1750, în Maieru s-a așezat căpitanul pentru că era „un sat curat și frumos” (12). În 1733, Maieru avea 1265 locuitori ajungând pe la 1883 la 2258 (11). Comuna Maieru a prezentat importanță pentru ținut și pentru motivul că începând din 1730 unele familii migrează în diferite extreme ale hotarului comunal mult mai întins decât cel actual, întemeind cele trei sate din Valea Ilvei: Poiana Ilvei, Măgura Ilvei și Ilva Mare (14). Începând cu anul 1760 și culminând cu anii de instaurare a regimului grăniceresc numeroase familii s-au bejenărit fie peste munți în Moldova, fie mai aproape în noua comună Șanț găsită în documente pentru prima dată în 1766 cu mențiunea că este formată din locuitori veniți din Rodna Veche și împrejurimile acesteia (15). Această comună era situată chiar în drumul bejenarilor spre Moldova.

(va urma)

TITUS CĂRBUNE

Bibliografie:

- 1) Viorica Moisil/„Un om ca oricare altul”, ed. Albatros, Buc. 1979;
- 2) Gr.C. Moisil/„Știință și umanism, ed. Junimea, Iași, 1979;
- 3) Ilie Țabrea/„Constantin Moisil”, ed. Științifică, Buc., 1970;
- 4) Onisim Filipoiu/„Ascendenta moisilieni”, manuscris, 1980;
- 5) „Conscripția militară a com. Maieru pe 1823” – aflată în arhiva bisericii din Maieru, cu caractere latine;
- 6) „Registru cu contribuția locuitorilor din Maieru pentru parohie între anii 1833-1855/1859-1890/1856-1858/1891-1910;
- 7) Matricula căsătoriilor între anii 1807-1821; matricula morților între anii 1807-1840, matricula botezaților între anii 1809-1829 (cu caractere latine);
- 8) Foaia familiei între anii 1830-1910 din arhiva bisericii, din Maieru;
- 9) Ursa Sever/„Monografia Școlii Generale de 10 ani din comuna Maieru”, manuscris, 1971;
- 10) V. Motogna/Articole și cuvântări din „Arhiva Someșană” nr. 7; *Iuliu*
- 11) Iuliu Pop/„Istoricul parohiei Maieru” manuscris, 1938;
- 12) „Arhiva Someșană”, nr. 17 din 1933, nr. 1 din 1924;
- 13) Nicolae Iorga/„Documentele Bistriței vol. I și II;
- 14) Buzilă Ștefan/„Monografia com. Sânișif (Poiana), B-ța, 1910;
- 15) Grapini Pompiliu, „Monografia com. Rodna Nouă din fostul district al Năsăudului, împreună cu note istorice despre Valea Rodnei, B-ța, 1903.”

Noptile lui Rebreanu (2) - continuare din pag. 4

Nu-și făcea sânge rău când nu reușea mai nimic, ci, cu o răbdare de țaran nordic, aștepta noaptea următoare, care-i va aduce, în sfârșit, filonul inspirației. Într-un interviu cu Camil Baltazar, Rebreanu face această tulburătoare confesiune: „Stau în fața hârtiei albe, o oră, cinci, de multe ori o noapte întreagă, fără ca din condei să sleiască ceva” 5/.

Această fascinantă aritmetică a orelor din nopțile „Răscoalei” este de-a dreptul tulburătoare. O cronologie pe care nu știu s-o mai fi notat vreun alt creator cu atâta acribie și spirit de disciplină: „Miercuri, 12.VIII, de la ora 1 ” noaptea (spre joi) până la cinci dimineața: (scris) o pagină până la (fila) 14 (rândul) 6. Vineri, 4.IX (1931) de la ora 24 (spre sâmbăta) până la 5 nimic. Luni, 29 VIII, de la ora 21 3/4 , până la pag. 297 (rândul) 23 (scris) 3 pagini în 9 ore; urlă câinele. Vineri, 2 septembrie, de la ora 22,30 până la 6,5 (scris) până la pagina 312 (rândul) 5 (în) ” ore; nici o dispoziție. Sâmbătă, 24 septembrie, de la ora 21 până la 8: până la pag. 373 (rândul)1, (scris) 1 pagină în 6 ore (de la orele 24 ” la 5 ”; somn prost, lipsă de inspirație” 6/.

Acest bilanț febril, lapidar, notat pentru sine însuși, după truda din finalul nopților, ne lasă fără replică.

Tot pe Tudor Vianu ni-l asociem în căutarea unei încheieri concludente, consemnate în valorosul său jurnal: „Ferestrele lui Rebreanu, zărite printre copacii curții, rămăneau luminate tot timpul nopții... Rebreanu scria atunci, a cincea, a șasea oară romanul „Ion”. Munca începea odată cu căderea nopții și continua până la revărsatul zorilor, cu mare abuz de cafea, de tutun, din când în când cu răcorirea frunții înfierbântate... Se ivise într-adevăr un scriitor epic de mare amploare și semnificație. Prin Rebreanu, romanul românesc se angaja în circuitul mondial al genului 7/.

Din stelele nopților sale de istov, Dumnezeu i-a dat nimb de universalitate și de nemurire.

SEVER URSA

Note bibliografice:

- 1/ Tudor Vianu, Jurnal, pag. 290;
- 2/ Luceafărul, nr. 17, 1962;
- 3/ Liviu Rebreanu, interviu cu Vaier Dona, în Adevărul literar și artistic, nr. 8, dec. 1935;
- 4/ Lucian Raicu, Liviu Rebreanu, eseu, Ed. pentru literatură, Buc., 1967, p.17;
- 5/ Camil Baltazar, Liviu Rebreanu își povestește viața, în „Vremea”, 1 dec. 1935;
- 6/ Liviu Rebreanu, cf. Mersul scrisului, ms. integrat în Istoria unui jurnal, studiu introductiv la Jurnal I, de Puia Florica Rebreanu și Nicolae Gheran, Ed. Minerva, București, 1984, pag. XXIII;
- 7/ Tudor Vianu, op. cit.

Eminesciana

Bucuria de a fi în preajma lui Eminescu

Oază de latinitate în sud-estul Europei – românii -, despărțiți de vitregia vremurilor și de interesele marilor puteri ce-i înconjurau și-i subjugau, au făcut din cultură o armă de luptă. Trecutul glorios devenea sursă de inspirație. Era subliniată descendența daco-romană, continuitatea și deci vechimea și măreția originii românești. O atenție se acordă limbii ca tezaur inestimabil al latinității noastre. Era astfel evidențiată și cultivată și unitatea ei, ca expresie a continuității și unității românești.

Românii ardeleni, în general, dispuneau de mici posibilități materiale și financiare pentru a-și trimite copiii la studii înalte, de aceea, oamenii de bine și cu dragoste de neam au organizat numeroase fundații cum au fost: Astra din Sibiu, Fundația Gojdu, Capitolul Mitropolitan din Blaj și altele, care acordau stipendiu (burse) școlarelor străluciți la învățătură, ce vor forma mândria intelectualității românești în timpul stăpânirii străine. În rândul acestora s-au înregistrat grănicerii năsăudeni și urmașii acestora fiind subvenționați cu stipendii din „Fondurile grănicerești din Năsăud”. De această susținere financiară se bucurau atât elevii care învățau la școlile năsăudene cât și cei mai buni absolvenți ai acestora, care erau trimiși la studii în Universități cu faimă din Europa și cu deosebire în „satul împăratului” – metropola Imperiului – Viena, cum obișnuiau să-i spună, în glumă, românii ardeleni. (1)

Unul dintre acești „stipenzi” universitari a fost și Emanoil Sidor Flore (1847-1921), născut în comuna Măgura Ilvei, din părinții: Flore și Ana Sidor – mama era din Sângeorz-Băi. A urmat școala primară în satul natal. Rămânând orfan de ambii părinți în anul 1854, l-a crescut bunicul său Costan Sidor, om înstărit care și-a înscris nepotul la liceul cu predare în limba germană din Bistrița. După absolvirea liceului, primind o bursă din fondurile grănicerești, se înscrie la Politehnică din Viena pe care o termină cu calificativul „eminent” în integritate. (2)

Mândria studentului român devenit „vienez” era să se înscrie în Societate Academică Social-Literară „România Jună” un adevărat creuzet de sinteză a graiurilor românești din Ardeal, Banat, Maramureș, Basarabia, Bucovina și România, din dezbaterea și confruntarea cărora a început a se vorbi o limbă românească frumoasă, omogenă, creând o bună înțelegere între membrii societății care aveau ca deviză „Unirea-n în cuget și simțiri”. (3) Aici mulți tineri care au fost siliți de împrejurări să urmeze școli „străine”, au învățat a vorbi, a scrie și a simți curat românește, aici s-au încheiat prietenii pentru o viață.

(va urma)

Profesor VARVARI OFILAT

Bibliografie:

- 1) Moisil Iuliu, Viața studenților români din Viena în a doua jumătate a secolului XIX-a; amintiri, Arhiva Someșană, nr.18, Năsăud 1936, p.370.
- 2) Moisil, Iuliu, Inginerul Emanoil Flore Sidor (1847-1921), în Arhiva Someșană nr.27, Năsăud 1940, p.219.
- 3) Moisil, Iuliu, Viața studenților.... Op.cit., p.372.

<Ne va lumi>

Întâmpinare de 15 ianuarie 2000

Oricâtă trudă se va scurge
Prin ani să-l poată egala,
Doar stele multe se vor stinge
Murind pe îndelete, undeva,
Într-un cortegiu, tainic, pălpând.
Era atunci când nu era,
Și-i astăzi chiar acel fiind.
Lumina-l pură mută bolta-n nesfârșit
A fost,
mai este,
și va fi
cât dorul nenumit.
Rostească-l Lumea Nume-n ESCU!
I-am fost,
De-aceea suntem,
Și-i vom fi de-a pururi purtătorii firii-i.
S-a întâmplat să-i spunem EMINESCU!
Lumească-L Lumea... Luminescu
Având pecetea nemărginirii-i,
ne va lumi în veci,
tot,
EMINESCU.

LERVA CĂLINESI

Insemnări

Noi aspecte din activitatea Comitetului de înfrățire Maieru – Nort-sur-Erdre

În ce privește relațiile cu prietenii noștri din Nort-sur-Erdre, acestea se desfășoară sub semnul celei mai strânse amicitii.

După vizita de 10 zile, efectuată de grupul de măieri, în perioada 23.10.1999-1.11.1999, la „frații noștri” cei buni din localitatea înfrățită s-au ivit mărețe legături de prietenie. Ne mândrim că fiecare contact cu nortezii este făcut în spiritul largirii „familiei celei mari” luând ființă contacte cu noi reprezentanți ai comunității franceze, respectiv ai comunității românești. Mereu se înnoadă prietenii noi între persoane care cunosc această relație din puținele detalii din ziarele locale, sau care sunt direct implicați, dar iau naștere idei de largire a spectrului de colaborare și cunoaștere reciprocă.

În perioada sus menționată s-au deplasat 15 măieri într-un schimb de experiență profesională, din care: 8 cadre didactice, trei cadre sanitare și patru cadre din administrația locală măiereană. Fiecare din aceste trei grupuri a avut program aparte în domeniul lor de activitate specific, urmărind să acumuleze cunoștințe noi profesionale și, în același

timp, idei noi în vederea descoperirii de noi proiecte, cât și realizarea acestora înspre bunăstarea comunității în care trăiesc. Ca de obicei, delegația a avut parte de primirea, cazarea și despărțirea cu care ne-am obișnuit, fiind cazați în familii unde fiecare s-a putut împrieteni cu membrii familiilor respective și au putut vedea cum se muncește în Franța și cum se desfășoară programul unei familii franceze.

În urma celor 19 zile de muncă asiduă, grupurile s-au întrunit, și din bilanțurile încheiate am putut deduce că nici unul dintre noi nu a rămas fără vreo experiență nouă, fără să vină cu noutăți pe care să le poată traduce în viața profesională la întoarcerea acasă.

Nu doresc să mă refer la concluziile ce s-au tras la bilanțul final al fiecărui grup din această delegație – sper să le facă fiecare grup în parte -, în schimb doresc să mă refer la cum am tradus impresiile mele în activitatea Comitetului de înfrățire Maieru-Nort.

Astfel, la prima adunare a membrilor de comitet din

Maieru, pregătită asiduu, am considerat să propun înființarea unor comisii de lucru, la nivelul comitetului, care să inițieze noi proiecte și să ducă spre finalizare cele în curs. Acestea, conlucrând cu șefii de instituții, să găsească cele mai practice modalități de conlucrare cu omologii lor din localitatea înfrățită.

În ședința din 9.02.2000, ne putem mândri că au fost prezenți majoritatea membrilor activi și, în plus, 12 persoane membre care în cursul ședinței și-au exprimat dorința de a deveni membri ai acestui comitet. Aceste comisii sunt constituite în următoarele domenii: școlar, medical, social, tineret și dezvoltare-comunicare. Vor lucra în sensul finalizării proiectelor actuale și care au menirea de a propune altele noi.

Astfel, comisia școlară va lucra până a finaliza:

- un reportaj video despre școlile din Maieru;
- realizarea unor schimburi prin internet, găsirea unor posibilități de introducerea acestuia în Maieru prin donații-subvenții de la Comitetul Nort-sur-Erdre și cu sprijinul școlilor din localitatea franceză;
- pregătirea schimbului profesional didactic prin primirea unui grup francez din acest domeniu la finele anului 2000.

Comisia medicală își dorește procurarea unei ambulanțe, propunere care s-a materializat printr-o cerere venită din partea Consiliului local Maieru, ambulanță care va fi a comunității măiere, la dispoziția ordonanțelor medicale.

Comisia de dezvoltare-comunicare s-a axat pe problemele realizării visului măierilor, care constă în înființarea unui punct de depozitare a deșeurilor menajere, dacă se poate prin triere și conservarea celor nefolosibile.

Comisia socială se va axa pe problemele asistenței familiilor nevoiașe, atât din surse proprii consiliului local, cât și din donații primite de la prietenii noștri francezi.

Având în vedere aceste comisii, ne raliem dictonului muncii în grup, căci „unde-s mulți puterea crește” și activitatea acestui comitet va oglindi mereu nevoile urgente ale comunității noastre.

În final, doresc să mulțumesc tuturor celor care conlucrează în comitetul nostru măierean și care nu pregetă să-și „rosească” cu noi câteva ore consacrate sprijinirii ideilor de bine și de muncă pentru colectivitate.

De asemenea, transmit și prietenilor noștri din Nort-sur-Erdre cele mai calde salutări, cât și mulțumiri pentru munca fructuoasă pe care o duc în vederea realizării proiectelor noastre comune; mă refer aici la membrii Comitetului Nort-Maieru, la membrii Comitetului 44-Loire-Atlantique.

Mulțumim, de asemenea, cetățenilor din localitatea Nort-sur-Erdre care ne-au primit mereu ca frați și care, în continuare, sporesc ca număr.

Aducem mulțumiri redacției „Cuibul visurilor” pentru că a găsit modalitatea de a insera aceste rânduri.

Președinte Comitet Maieru,

CLARA RAȚIU

- Învățământ - Premieră la Maieru 11 III 2000

Pentru prima dată în acest an școlar s-a desfășurat în noul local de școală de la Maieru concursul de limba și literatura română „Mihai Eminescu” – faza pe zonă.

Au participat aproape 50 de elevi din clasele a VII-a și a VIII-a din următoarele școli: Sângeorz-Băi, Maieru, Anieș, Rodna și Șanț. Elevii și profesorii însoțitori și corectori totodată au avut ocazia să vadă îndeaproape modernele săli de clasă, laboratoarele și noua sală de bibliotecă pe cale de a deveni în viitor un mic centru de documentare prin conectarea la Internet cu sprijinul prietenilor francezi din Nort-sur-Erdre. În aceste condiții puțin vitregite din cauza grevei precum și a programării în aceeași zi a altor concursuri (matematică la județ, biologie și istorie la fel) s-a dovedit totuși că încă mai există iubitori de limbă și literatură în zonă. Elevii măiereni au reușit să ocupe peste o treime din primele 8 locuri fruntașe (4 la clasele a VII-a și 4 la clasele a VIII-a).

Urăm succes elevilor calificați pentru faza județeană din 25 III a.c. ce se va desfășura la Bistrița și căutăm pe această cale sponsori în vederea stimulării tinerilor talenți neștiindu-se niciodată de unde sare iepurele, mai ales că tot la Bistrița va avea loc și faza interjudețeană (pentru județele din Transilvania).

Prof. IACOB NAROȘ
Responsabilul Zonei Maieru

Schimb de experiență

Catedra de română de la Școala Generală „Liviu Rebreanu” Maieru a fost invitată să participe la un schimb de experiență între profesorii de Limbă și literatură română din județul Bistrița-Năsăud și cei din Bihor. În faza a II-a a acestei acțiuni aproape 50 de profesori din județul Bistrița-Năsăud s-au deplasat la Oradea unde s-au vizitat 2 licee de elită din municipiu: Liceul Teoretic „Aurel Lazăr” și „Onisifor Ghibu”. Din județul Bihor s-a văzut la Beiuș Colegiul „Samuil Vulcan”. Prin cele văzute, din dialogurile purtate între profesori, s-au împărtășit experiențe fructuoase legate de reformă, tranziție și modernizarea învățământului românesc. Nu au lipsit și alte puncte atractive pe traseu cum ar fi: vizitarea „Peșterii Urșilor”, stațiunea Felix, casa Octavian Goga de la Ciucea, Cluj-Napoca etc.

Catedra mulțumește organizatorilor, respectiv Inspectoratului Școlar, inspectorului de specialitate Elena Săsărman, Consiliului consultativ al profesorilor de română din Bistrița-Năsăud, catedrei de română de la „Liviu Rebreanu” și nu în ultimul rând colegilor de la Bihor pentru călduroasa primire făcută prin inspectorul de română, d-na Luminița Vânturache, și așteaptă alte asemenea acțiuni reușite.

N.I.

Demografie

Populația globului a atins șase miliarde ființe umane la 12 octombrie 1999, dată aleasă arbitrar de Națiunile Unite. Suntem mai mulți de două ori decât în 1960. Dar această dublare a populației s-a produs în timp ce fecunditatea planetară a scăzut regulat. Dacă în anii 60 eram amenințați de o explozie demografică, astăzi ne gândim la stabilizarea populației mondiale după anul 2050 când populația globului va atinge cifra de 9 miliarde.

Noi griji vor apărea. Regiunile cu mare creștere demografică, în primul rând Africa, vor întâmpina probleme acute de dezvoltare, cum este de exemplu foamea. Global, presiunea asupra resurselor ecologice (pământ, păduri, biodiversitate, ape) va crește. Pe de altă parte, regiunile cu stabilitate demografică, vor trebui să rezolve probleme economice inedite: persoanele în vârstă din ce în ce mai multe care vor apăsa greu asupra persoanelor active. Peste tot va apărea problema finanțării pensionarilor precum și a locului acestora în societate. Îmbătrânirea va atinge mai întâi țările dezvoltate, apoi țările din sud. În sfârșit, echilibrele demografice se vor transforma: Asia va număra la mijlocul secolului viitor mai mult de jumătate din populația planetei, în timp ce Africa va număra mai mulți locuitori decât Europa și America de Nord laolaltă.

Demografiile își vor pune numeroase întrebări privitoare la evoluțiile demografice viitoare: speranța de viață va continua să crească? Până unde va putea să descrească indicele de fecunditate? Vor fi întrerupte marile migrații?

Dacă luăm ca indicator indicele de fecunditate (numărul de copii per femeie), se constată că în țările din Nord acesta este foarte sensibil stabil (SUA, 2,1) sau în scădere ușoară în țările Europei de Nord și Franța (1,7) sau foarte

Suntem șase miliarde

scăzut (1,3 pentru Japonia, Germania, Italia, Europa de Est și 1,2 pentru Rusia). În ceea ce privește Sudul, sunt mari diferențe: Asia pare a ajunge la o stabilitate, la fel ca și America Latină, dar populația Africii se va dubla fără îndoială în următorii 50 de ani.

Problema este până unde se poate diminua indicele de fecunditate. Se pare că reducerea acestuia poate duce la echilibru demografic. Dar oare în acest fel nu s-ar diminua prea mult populația tânără? Această situație se întâlnește, de exemplu, în nordul Italiei, unde indicele de natalitate este sub 1. Țările care au o fecunditate relativ scăzută de multă vreme, ca Franța și Scandinavia par a nu mai avea probleme. În privința speranței de viață, se pune de asemenea întrebarea până unde poate merge ea. Creșterea duratei de viață duce la creșterea populației prin reducerea ratei mortalității și prin amortizarea efectului scăderii fecundității. În țările bogate, speranța de viață a crescut continuu de câteva decenii: în Franța, de exemplu, durata de viață crește cu un an tot la patru ani. După unii, s-ar putea ajunge astfel până la vârsta de 120 de ani. Alții însă, demonstrează că limitele practice ale creșterii speranței de viață sunt pe cale de a fi atinse, în țările dezvoltate.

Contrar opiniei comune, marile curente de imigrare spre țările dezvoltate au încetat în ultimele decenii. Aceasta se explică prin eficacitatea măsurilor luate de poliție sau datorită unei mutații structurale. Această ultimă ipostază se

bazează pe observația că mobilitatea crește (mai multe sejururi în țările străine și mai scurte), dar nu conduce la o implantare durabilă. De asemenea, curentele de imigrare ar deveni mai mult Nord-Nord decât Sud-Nord.

Cursa de urmărire între populație și resurse este câștigată? Contrar previziunilor alarmiste ale anilor 60, planeta a reușit să absoarbă cele trei miliarde de noi ființe umane pe care le-a câștigat în cei 39 de ani. Aceasta datorită progreselor agronomiei, dar la un preț ecologic crescut: despăduriri, pesticide în mediul înconjurător, presiune asupra resurselor de apă, diminuarea biodiversității.

Îmbătrânirea populației este o consecință directă a scăderii fecundității planetare. A apărut mai întâi în țările dezvoltate, dar cu timpul va atinge întreaga planetă. Acest peisaj demografic va reduce capacitatea de inovare și dinamismul economic al țărilor mai puternic atinse. Acestea vor putea avea drept consecință directă scăderea nivelului de trai. Venitul pe locuitor ar putea scădea în perioada 1998-2050 cu 10% în SUA, cu 18% în țările Uniunii Europene și cu 23% în Japonia.

Dimensiunile politice ale problemei îmbătrânirii populației sunt evidente: structura corpului electoral se va schimba peste tot în favoarea persoanelor în vârstă. Aceștia vor fi în măsură să obțină o parte mai importantă a transferurilor publice în detrimentul altor investiții, ca de exemplu pentru învățământ, ceea ce ar putea exacerba tensiunile între generații.

IOSIF PANEȘ
(după „Le Monde” – 12.10.1999)

Inaintașii noștri

Revista VATRA, organul Asociației Învățătorilor MARIANA din județul Bistrița-Năsăud

Revista VATRA ne reamintește de o altă revistă cu același nume, scoasă de George Coșbuc, Ioan Slavici și Ion Luca Caragiale, membri fondatori între anii 1894-1896, având drept deviză reîntoarcerea la vatra strămoșească, la obârșia noastră culturală, azi revista Uniunii scriitorilor din România, editată la Tg. Mureș

Revista despre care voi scrie aici, ia ființă în anul 1935 și apare până în 1940, în total 62 de numere în cei 6 ani de existență. Revista apare sub îngrijirea unui comitet de inițiativă format dintr-un grup de tineri entuziaști învățători, printre care amintim pe: Petre Pop, Lazăr Zavaschi, Dumitru Silvan, Gherasim Ludoșan și Dumitru Vranău. Din primul număr s-a anunțat că articolele de demagogie politică nu-și vor avea loc în revista noastră.

Revista nu era subvenționată de nimeni; ea a trăit numai din abonamentele învățătorilor. Un neprețuit sprijin material am primit de la Teodor Zăgrean, învățator pensionar pe atunci la Năsăud.

Comitetul de redacție își avea reședința la școala primară „Vasile Nașcu” din Năsăud, dar se întrunea periodic la școlile de reședință ale membrilor comitetului de redacție, Năsăud, Maieru, Sângeorz-Băi, Nepos și Prislop (azi Liviu Rebreanu). Deplasările se făceau pe cont propriu, când se triau materialele pentru revistă, se recenzau revistele sosite din toată țara de la alte asociații ale învățătorilor, în schimbul revistei noastre, ș.a.

Dintre numeroșii colaboratori amintim numai o parte: Ion Barna, Gavril Bichigean, Emil Boșca-Mălin, Mihai Beniuc, Emanoil Cobzalău, V. Copilu Cheatră, Dumitru Silvan, Traian Dumbravă, Dan Caba (Ion Rațiu-Anieș), Dimitrie Goga, Aurel Groze, Octavian Goga, AL. Husar, Gavril Istrate, Nicolae V. Ilieșiu, Th. I. Ilea, Gherasim Ludoșan, Mihail Lungeanu, Dionisie Maior, Arton Rogneanu, Ion Moldovan, Iuliu Moisil, Tiberiu Morariu, Iosif E. Naghiu, Petre Pop (Dan Feldrișel), Titu Poenaru, Emil Precup, Iuliu Pop, Emil Sângeorzan, Aurel Sorobetea, Al. Tohăneanu, Olimpiu Barna, Dumitru Vranău, Lazăr Zavaschi, Maxim Domide, Pavel Dan, Anton Coșbuc, Emil Elefterescu, Grigore Popa ș.a.

Din cei de mai sus, un număr de 9 sunt din Maieru. S-au publicat articole literare, poezii, folclor, studii monografice, articole de pedagogie, știință, recenzii, medalioane ș.a.

La împlinirea a 5 ani de existență s-a scos un număr festiv cu 9 fotografii în text (Comitetul de inițiativă al revistei, Noul comitet de redacție, Aurel Groze, Dionisie Maior, Petre Pop, Silvan Dumitru, Lazăr Zavaschi, Arton Rogneanu, Dumitru Vranău).

Tot în acest număr apar extrase din diferite reviste din țară cu referire la revista: VATRA, din care spicuim câteva: „Națiunea Română” (9 octombrie 1935). Redactor Emil Boșca-Mălin, Cluj, O tribună românească în granița năsăudeană. Revista învățătoarească „Vatra”.

La Năsăud, vechiul și dărzul centru de vibrație spirituală românească, în acest bastion de îndârjită rezistență națională, apare de câteva luni, din inițiativa unui mănunchi de tineri învățători o revistă modestă, cu suflet curat românesc, adâncit în seva hrănitore a tradiției grănicerești și integrat în ritmul de puternică și impresionantă intensitate îndrumătoare pe care-l găsim în „Vatra” strămoșească.

Revista „Vatra”, acest simbol al unui mare și zguduitor proces de renaștere spirituală, ce se petrece de o vreme încoace în acest colț de țară, se naște dintr-un zbucium cald și patriotic al sufletelor care îndeplinesc cu strădanie apostolică un postulat arzător al vremilor de azi; luminarea neamului prin școală și întărirea acestuia în credință prin biserică.

„Vatra” învățătorilor din județul Năsăud cheamă la luptă toate energiile creatoare ale neamului din aceste părți, într-o vreme când ne sunt descrețite frunțile și inimile noastre

încep să bată într-un ritm tainic și prevestitor de zile mai bune.

„Vatra” se naște din entuziasm și suflet tineresc, cu gândul să înfigă cât mai adânc în sufletul românesc și ideologia națională, în glia sub care zace tezaurul bunurilor morale ale neamului nostru.

La temelie ei stă un suflet cinstit și tineresc, râvnitor în a semăna peste tot cultul dragostei pentru Vatra strămoșească, cultul dragostei pentru un neam mai luminat, mai întărit și mai conștient de menirea și rosturile lui.

„Vatra” este un produs spiritual al elementelor dinamogene care sunt chemate a face și desăvârși educația voinței colective și disciplina roditoare a satului nostru românesc.

Tagma învățătoarească din acest colț de țară, prin munca și strădania care o prestează, se integrează armonice în nota de naționalism curat și de muncă îndârjită a străbunilor noștri. Apariția acestui far de vibrație națională, în bezna întunerului și a curentului de aprigă mercantilizare, ne dă cel mai strălucit motiv de încredere ce trebuie să avem în viitorul acestui neam.

Rădăcinile ei se adâncesc și se hrănesc din substanța originară a tradițiilor străbune, din aluatul creator al vetrei strămoșești.

În cadrul spațial al graniței năsăudene, unde ochii albaștri ai Sasului sunt tulburați de vedeniile din Țara Rinului, sufletul românesc simțindu-și masivitatea prezenței sale, crește organic, pe plaiurile sale, în ritmul legănat al doinei și în crezul sfânt al puterilor lui creatoare, alimentate de permanența spirituală a tradiției strămoșești.

Scrisul tinerilor învățători de la „Vatra” năsăudeană, constituie un bloc masiv de viață autentică românească. Scrisul constituie un clocot năvalnic de viață vulcanică înglobată în formule evolutive ale unui spirit dinamic care poartă pecetea unei frânturi etnice românești ce structurează mai temeinic perspectivele viitorului nostru din acest ținut.

„Vatra” este un izvor de permanentă transformare a sufletului grăniceresc, în forme de simțire, gândire și înfăptuire care vor accelera acel, așa de dorit, proces de osmoză spirituală.

Celor care dau, prin munca lor, viață și suflet acestui modest dar viguros plămân de respirație spirituală, le trimitem încurajarea și sprijinul nostru.

În vastul câmp al spiritualității românești, orice organ care poate contribui cu ceva la mărirea capacității de respirație istorică a acestui neam, este binevenit și salutat cu multă încredere.

Granița năsăudeană, prin apariția acestei reviste, dă semne de un viguros neastâmpăr spiritual.

Ne bucură acest lucru, cu atât mai mult, cu cât această dovadă în loc să pornească de la mănunchiul corpului profesoral, țâșnește din adâncimea și întunerul satelor noastre, unde doar școala și biserica mai poartă făclia luminătoare și îndreptarul sincer al sufletului românesc, - tulburat de avalanșele clocotitoare ale preocupărilor politice care devastează și usucă seva spirituală a acestui neam.

„Vatra” cea tânără și bătrână noastră revistă Arhiva Someșană, fruct prețios al unei rodnice și perseverente munci, depuse de o falangă de vedați profesori ca: Virgil Șotropa, Iuliu Moisil, Gavril Bichigean și Maior Marțian, scot dintr-o energie spirituală o regiune care, prin trecutul ei, este în drept a fi și astăzi un bastion de rezistență națională contra valului străin ce o năpădește.

Aici în ținutul cătanelor negre, un iureș spiritual recrutează elita spiritualității românești de mâine, de zestrea spirituală de care atârână destinul culturii noastre în acest colț rodnic al țării”.

Asemenea aprecieri elogioase la adresa revistei „Vatra” apar și în alte reviste, cum este Căminul Cultural din luna noiembrie 1937, revista Fundațiilor Regale.

„Din granița Năsăudului ne-au venit în ultimii ani numai semne bune, de muncă temeinică și însuflețire nedesmințită. Cam din primul an al muncii echipelor, apare revista învățătorilor din județ, anume „Vatra”, cu colaborări serioase și subiecte alese. Fiecare număr din această excelentă publicație aduce contribuțiuni noi și vești îmbucurătoare din activitatea culturală la sate.

(va urma)

prof. pens. DUMITRU V. VRANĂU

Proiecte

Proiectele C.P.N. ale anului 2000 (Les projets C.P.N. de l'an 2000)

Ianuarie (janvier)

Redactarea „Ghidului naturalist al m-ților Rodnei” – listarea și preluarea materialului
- Fabricarea „Calendarului nat' 2000
(La redaction des „Guide naturaliste de nos montagnes” listes-inventaire des oiseaux, insectes, plantes, smphibiens.
- Fabriquer „Le calendrier nat' de tarins 2000)

Februarie (fevrier)

Atelier pentru construirea cantinelor și cuiburilor artificiale;
Pregătirea dosarelor de finanțare pentru întâlnirea din august;
(Atelier-mangeoires et nichoirs; /Preparation des dossiers pour les recontres naturalistes de l'ete).

Martie (mars)

- Observații ornitologice cu scatii din Maieru și Anieș; observarea unor specii migratoare rare.
- Colaborarea cu S.O.R. și participarea la programele naționale de studiu, observare și protecție a păsărilor.
(Observation et decouvertes ornithologiques avec „les tarins” des Maieru et Anies: les especes migratrices).
- Colaboration avec S.O.R. et participation aux programmes nationales d'etude, observation et protection des oiseaux).

Aprilie (avril)

- Expediție „Urogallus” pe urmele cocoșului de munte (Tetrao urogallus). Studiu asupra probemelor de protecție ale acestei specii.
(Expedition „Urogallus” – sur les traces des grands tetras: etude sur les problemes de protection de cette espece).

Mai (mai)

- Prospectarea zonelor umede (acvatic) ale regiunii noastre: recesământul amfibienilor și batracienilor/inventarul libelulelor din zonă.
(La prospection des nos zones humides: recesement des amphibiens et batraciens/L'inventaire odonatologique).

Iunie (juin)

- Manifestări legate de aniversarea a 10 ani de la înființarea S.O.R. (expoziții, filme, conferințe, simpozion)
(Manifestation liees de l'anniversaire de S.O.R.: expo, symposionum)

Iulie (juillet)

- Pregătiri intense pentru o întâlnire” naturalistă: program, liste, invitații etc.
(Preparations pour une rencontre naturaliste: programmes, invitations etc.)

August (aout)

- Prima întâlnire a cluburilor C.P.N. din România cu participarea extraordinară a prietenilor noștri din Franța și Belgia.
(Premiere RECONTRE des clubs C.P.N. de Roumanie avec la participation extraordinaire des nos amis francais et belges).

Septembrie (septembre)

- MYCAT 2000 – atelier de micologie & gastronomie cu participarea unor invitați-experti în această specialitate.
(MYCAT 2000 – atelier mycologique & gastronomique avec la participation de nos grands experts).

Octombrie (octobre)

„Gazeta Scatiilor” la nr. 30; 3 ani de la apariția acestei foi naturaliste-expoziție și sărbătoare naturalistă.
(„La Gazette des Tarins” au no. 30; 3 ans de la parution de cette feuille naturaliste).

Noiembrie (novembre)

„Arini pentru scatii” – extinderea plantației de arini din zona nisipoasă a iazului și plantări de arbori în parcul din Anieș.
(„Planter des aulnes pour terins” – plantation des arbres sur la zone sablonneuse de l'étang et parc d'Anies).

Decembrie (decembre)

Bilanț și lansarea ghidului naturalist
Ce-am realizat și ce nu? Merită să mergem mai departe?!
(Le bilan des activites et „le lancement” de guide naturaliste. Vaut la peine de marcher plus loin?!).

ILIE HOZA

Amintiri

MAIERU COPILĂRIEI MELE (3)

Vacanțele la Maieru aveau un farmec cu totul deosebit. Nu voi uita niciodată zilele însorite și calde de vară, când împreună cu prietenii mei, Rađu Barna, Sandu Boșca și Horea Partene ne scădam la Moara din Arini și ne întorceam acasă târziu, numai după ce ne răzbea foamea.

Cu aceiași prieteni mergeam la pescuit pe Someș sau pe Valea Anieșului. Uneori, în grup, făceam excursii pe jos la Valea Vinului, Ineu, Lacul Lala și Pietrosu. De pe Pietrosu am cules o floare de colț pe care o păstrez și azi. Var mergeam cu plăcere la munca câmpului, la întorsul brazdelor de iarbă cosită și la adunatul pologului în căpițe și clăi. Mi-a plăcut natura și animalele, în mod deosebit căinele și calul. Credinciosul câine are unele calități ale omului, minus defectele lui. Mergeam uneori și la balurile ce se țineau la Sângeorz-Băi și Rodna. La Sângeorz-Băi, în sezonul de vară, sus la Izvor, cânta Fanfara Militară. Vara, în nopțile cu lună și cerul înstelat, dădeam serenade frumoaselor domnișoare din sat.

Viorel Coruț cânta la vioară cu multă gingășie serenada lui Toselli și Balada lui Ciprian Porumbescu, iar la urmă cântam cu vocea române. Trăiam anii când romantismul mai era la modă.

Tatăl meu vorbea germana, limba maghiară și traducea direct din limba latină. Avea o bibliotecă dotată cu literatură clasică română și universală. Vara citeam afară, la umbra unei sălcii, lângă Someș, și seara la lampa cu petrol.

Maieru nu avea atunci lumină electrică.

Crescând și trăind copilăria în Maieru, într-un mediu natural, cu o alimentație simplă și rațională, am avut șansa să-mi mențin de-a lungul anilor o sănătate și un echilibru psihic și moral buh.

În casa noastră, la Maieru, se mânca zilnic mămăligă cu brânză și lapte acru de oi. Țin minte și acum la Maieru, seara, vara, când oamenii se întorceau de la munca câmpului și își pregăteau cina, toată ulița satului era cuprinsă de o aromă îmbietoare de mămăligă.

În anul 1942 m-am înscris la Facultatea de Medicină în Sibiu, unde Universitatea din Cluj era în refugiu și am urmat trei ani, iar următorii trei ani i-am urmat la Cluj după retrocedarea Transilvaniei de Nord-vest.

Menționez că pe toată perioada refugiului toți elevii și studenții refugiați, fără părinți, au beneficiat de școlarizare și întreținere total gratuite și aceasta prin grija deosebită a Marelui Patriot Român Mareșalul Ion Antonescu. Student la Sibiu, am prestat serviciul militar pe lângă Centrul de pregătire militară a Facultății de Medicină. În primii doi ani ca student medicinist mi-am făcut stagiul la un Spital din Turda, unde erau internați militari răniți și mutilați aduși de pe front.

Mai târziu, pentru această activitate pe timp de război și fiind activ în perioada 23.08-31.08.1944 am fost declarat veteran de război cu gradul de colonel (r) și mi s-a acordat

medalia „Crucea comemorativă a celui de-al doilea război mondial 1941-1945”.

La Facultatea de Medicină am avut șansa de a avea o strălucită pleiadă de profesori măiestri amintindu-i doar pe academicianul Prof. Iuliu Hațeganu și Prof. Ion Goia care au întemeiat în Cluj o valoroasă și recunoscută școală de medicină internă.

În toamna anului 1948 s-a produs un eveniment de neînțeles când tatăl meu a fost arestat și ținut închis șase săptămâni la Siguranța din Bistrița pentru unicul motiv că era preot mărturisitor al credinței greco-catolice, credința care a avut-o și bunicul meu, tot preot și străbunicii mei ce se trăgeau din Maramureș.

În 1948 absolveam medicina, o generație care a cunoscut războiul, confuzia postbelică și instaurarea comunismului. Tinerețea noastră nu înțelegea atunci unele lucruri și parcă nu le înțelegem nici azi. Eram crescuți într-o ambianță de sinceritate, credință, onestitate și prețuirea unei ierarhii de valori reale.

După o jumătate de secol, în 1998, câți am mai rămas din promoție ne-am întâlnit la Cluj, în Cetatea Universitară a Daciei Superioare „Alma Mater”, cu dragostea și nostalgia tinereții noastre de atunci.

Cu zestrea de cunoștințe medicale și spirituale câștigate de la prestigioșii noștri dascăli clujeni, oropsiți și ei în acea vreme, am pășit în viață cu opreliști de tot felul.

După absolvirea Facultății de Medicină au urmat etapele realizării profesionale ca medic în specialitatea urologie la Spitalul Județean din Oradea, parcurgând toate etapele ierarhice de la medic secundar, specialist, primar și ultima medic șef de secție, după care, în anul 1992, m-am pensionat.

Reflectând asupra îndelungatei mele existențe și a unei îndelungate activități medicale ce au însemnat nu numai știință, dar mai ales multă conștiință, în final ceea ce rămâne ca valoare permanentă este adevărul care ne face liberi, toate acestea fiind un simbol al curajului și a speranței prin credință.

Spovedania mea, scrisă din memorie este un „Curriculum vitae” și doresc să fie un document sufletesc și totodată un îndemn adresat tinerilor din Maieru, pentru a păstra vie memoria și cinstea înaintașilor noștri, trăitori pe aceste meleaguri. Să ne dovedim nouă înșine că știm rânduiala creștină și românească, pe care o împlinim din convingere și demnitate.

La Maieru mă voi duce totdeauna mânat de aceleași sentimente, de amintirea copilăriei trăite acolo, ca un fiu credincios al satului și chemat de mormintele părinților mei ce se odihnesc în veșnicie la umbra bisericii. Când nu voi putea merge, voi rămâne împăcat cu gândul și cu sentimentul firesc al resemnării.

Dr. IULIU POP

In memoriam

Gavrilă Foșlui (1940-2000)

Orice preot, indiferent de parohie, devine conducătorul spiritual principal al comunității în care trăiește. Necazurile și supărările, dar și bucuriile, se transferă preoților, care au, poate, cel mai mare consum psihic dintre toate profesiile de pe această planetă. În sufletul lor se adună, de-a lungul anilor, trăiri și experiențe de viață care ar putea să ne copleșească pe noi, ceilalți. Dar ei trebuie să-și refuleze sentimentele, să fie, deseori, imuni la suferințe, să se autoîntărească, să fie pregătiți în orice clipă a mângăia și alina durerile celor pe care îi păstorește. Când trupul îți este bolnav te duci la medic. Când sufletul îți este bolnav te duci la preot, i te confesezi, îi mărturisești păcatele, îi spui necazurile, iar acesta, datorită harului primit de la Dumnezeu, ți-l reîncarcă, benefic, și viața poate merge mai departe.

Preoții sunt persoane publice, ei sunt modele pentru ceilalți, influența lor asupra comunității poate fi covârșitoare.

Toate aceste lucruri le-a cunoscut și le-a aplicat foarte bine și regretatul părinte Gavrilă Foșlui. Despărțirea de el a produs în sufletele măierenilor o durere sfâșietoare. În cei 24 de ani de păstorie în comuna noastră a botezat, a cununat sau a condus pe ultimul drum măiereni care l-au iubit, l-au stimat și au învățat multe lucruri despre viață de la el.

S-a născut în 1.04.1940 în satul Piatra, județul Bistrița-Năsăud, A urmat școala generală în satul natal și în Chiuza, iar Seminarul Teologic în Cluj. În anul 1963 s-a căsătorit cu distinsa educatoare Lucreția, pentru ca, în același an, să fie hirotonit preot în satul Hășmaș din județul Sălaj. În anul 1967 a obținut licența în teologie. Între anii 1968-1970 a funcționat ca preot în satul Șirioara din județul nostru. În anul 1976 s-a transferat la Maieru, unde a slujit cu devotament până când inima sa a încetat să mai bată. Trebuie amintit faptul că între anii 1992-1996 s-a implicat și în viața politică, fiind consilier județean din partea Partidului Național Liberal. De asemenea, a colaborat cu articole pe teme religioase atât la revista noastră, cât și la cotidianul județean „Răsunetul”.

Din 10 martie 2000, Maieru a intrat într-un doliu etern. Nimeni nu va putea umple golul lăsat în urma sa. Redacția noastră, cadrele didactice și elevii din Maieru și Anieș îi vor păstra o pioasă amintire, iar soției îi transmit condoleanțe pentru ca Dumnezeu să o ajute să treacă peste această încercare.

DUMNEZEU SĂ-L ODIHNEASCĂ!

ICU CRĂCIUN

Un băiețel de trei ani, din Maieru, a devenit pasionat de computere

Marius-Cristian Croitor, în vârstă de numai trei ani, din comuna Maieru, jud. Bistrița-Năsăud, știe să intre în programele computerelor, fie ele din generația 486, fie Pentium II sau III.

Părinții săi, profesorul Mircea Croitor și Ana Croitor, tehnician, au rămas surprinși când fiul lor, Marius-Croitor, a deschis calculatorul și, folosind mouse-ul, le-a demonstrat că știe să lucreze cu el. Mai mult, pasiunea sa pentru jocurile de pe calculator: „Printul Persiei”, „Mario”, „Preistorie”, „Raliuri pe motociclete sau mașini” etc., îl ține ore întregi legat de ecranul computerului. Pentru frații săi mai în vârstă a devenit un concurent de temut. Lumea calculatoarelor fascinează și atrage copii.

ICU CRĂCIUN

REDACȚIA UREAZĂ TUTUROR CITITORILOR ȘI SPRIJINITORILOR REVISTEI NOASTRE CĂLDUROASA URARE

SĂRBĂTORI FERICITE! CRISTOS A ÎNVIAT!

Numai prin SC R.A.C. SRL TELEVIZIUNEA PRIN CABLU puteți avea în casele d-voastră cele mai bune programe și emisiuni de televiziune care să vă satisfacă toate dorințele!

INVITAȚIE

Rugăm doritorii reînființării Societății Culturale „Liviu Rebreanu” din Maieru și a revitalizării vieții culturale măierene să dea un semn de viață (cerere de înscriere în asociație) din țară sau străinătate, măiereni sau nemăiereni.

Comitetul de inițiativă

N.R. În numerele următoare ale revistei noastre vom publica Statutul Asociației.

S-au născut în luna martie

Ometiță Florica
Balotă Cifor
Hădărău Iuliana

S-au căsătorit în luna martie

Vertic Lazăr și Boșca Maria
Crețiu Petru și Balotă Monica-Maria
Mureșan Grigore și Pui Lucica
Boș Ioan și Crișan Alexandrina-Crina.

Au decedat în lunile ianuarie, februarie și martie

Plug Filip – 69 ani, Broască Iuliana – 88 ani, Flămând Iftimia – 87 ani, Rus Florea – 71 ani, Crețiu Filon – 71 ani, Bărta Ana – 78 ani, Hoza Viorica – 61 ani, Floșui Gavrilă – 60 ani, Hoza Ioana – 88 ani
Ofițer de stare civilă: ELENA CĂRBUNE

Informații

Invățământ

CUIBUL VISURILOR

Cultura

Sport

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița

str. N. Titulescu, nr. 18, tel. 223.201 ISSN 1224 - 643

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Ocolului Silvic Rodna

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Leu Rebranu

MAIERUL

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL V Nr. 5 (43) *** MAI 2000 *** 10 PAGINI *** 2500 LEI

FUNDAMENTAREA LINGVISTICĂ A MĂIER/MAIER-ULUI (3)

6. *Mair-ul* din § 8 al „Ispitei dacice la Maieru...” confirmat prin dovezi lingvistice

() Foarte importantă consecință a identificării, mai sus, a verbului aparținător familiei lingvistice a cercetătorului măier maier, este corelarea necesară a lui maire/mairi semnalate de „DACOROMANIA” lui Sextil Pușcariu, ca și de „*Histoire de la langue roumaine*” (1897.1901) a lui Ovid Densusianu (1873-1938) (Ed. „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1997, p.423, 442 și 470), cu al nostru *mair* construit lingvistic artificial în § 5 al „Ispitei dacice la Maieru...” [episodul (5).(6) rev. „Cuibul visurilor” nr. 1-2 (1998), p.1 și nr. 3-4 (1998), p.1] și obținut prin intersecții lingvistico-semantice între termeni aproximându-l pe același <mai marele unei comunități/primarul> în limbile: latină, franceză, spaniolă, engleză, română, germană, rusă și maghiară, alte limbi neputând fi luate în calcul datorită formei lingvistice incompatibilă cu semantica cercetată.

7. Surpriza sumeriano-egipteană pentru *mair-ul* familiei lingvistice a măier/maier-ului. <Mai marele...> conducând lingvistico-semantic spre Zamolxis/Zalmoxis

La *mair-ul* din § „Ispitei dacice la Maieru...”, și implicat la *măier/maier*, ar trebui adăugate încă trei documente sensuri ale lui <mai marele...>: (1) *albanezul* <majë> / <vârf, culme, extremitate>, după Adrian Bucurescu din „Enigma atlantiilor” [Ed. Axa, București, 1998, p.164]; (2) *sumerianul* <maher> / <mare-le/ preot>, furnizat de Constantin Daniel prin „Civilizația sumeriană” (Ed. Sport-Turism, București, 1983, p.77) și ulterior, (3) *egipteanul* <maâkheru> / <mare(le) inițiat> în religia egipteană a cultului lui Osiris (transplantul cult al lui Orfeu din spațiul geto-dacic) [conf. „Papyrusului T32 (Leyda)” (sec. I î.Chr.-I d.Chr.), care, după Patrick Drouot din „Vieți trecute, vieți viitoare” (Ed. Lucman, București, 1999, p.202,204, traducere din limba franceză cu originalul în 1998), mai înseamnă și „cel care revine din morți”, sens ce ne deplasează pe <mai marele...> spre... Zalmoxis! Pomenita, mai sus, corelare ne susține construcția lingvistică *mair* (din § 8 al „Ispitei dacice la Maieru”), *măier/maier-ul* nostru primind întări lingvistice majore, care îi confirmă străvechime, *mai marele obște*, posibil să fi fost și *mare(le) preot, mare(le) inițiat, ori „cel care revine din morți”*. Faptul că odată cu coborârea în timp are loc o amplificare semantică a sensului, ne conduce, tulburător, spre... Zalmoxis, cu atât mai mult cu cât avem informații în izvoare scrise despre Zalmoxis și Egipt, despre dispariția și reapariția lui Zalmoxis, dar și, la fel, de important, cu atât mai mult cu cât, din spațiul nostru încărcat de semnificațiile măier/maier-ului, tablitele celei europene carpato-danubiano-balcano-pontică, cu circa 1500 de ani înaintea scrierii sumeriene (o spun și specialiștii ruși și americani)! Că drumul lui <mai mare(le)...>-<măier/maier>-ul nostru, este unul neapărat prin dăra de foc zalmoxiană, n-ar trebui să ne mire de vreme ce a parcurs și segmentul lingvistico-mitic al « Mioriței » - colind, ea, dăra de foc zalmoxiană sugerându-ne că extraordinara rută Carpați-Sumer-India-Egipt cere o specială altă cercetare, traseul fiind presărat cu multe alte surprize, între care MEERUT, botezând și astăzi un oraș din India (cea vedică cândva!), ne umple cu fiorul <de ce?>-ului aparenței și posibilei apropieri fonetico-lingvistice de MAIERUL nostru, apropierea lingvistică fiind-ne sugerată în „România o mare enigmă” (Ed. Karat, București, 1996, p.37) a Dr. Lucian Iosif Cuesdean.

8. Problema dovezilor scrise pentru confirmarea existenței în limba română a verbului <a măi/a mai> - generator lingvistic al lui măier/maier

Cum întreaga familie lingvistică a măier/maier-ului poate fi derivată din verbul <a măi-măire> cu sinonimul său <a mâna-mânare> / a dirija mersul... a pune în mișcare..., a conduce..., a coordona... a supraveghea..., a acționa spre...

etc., conjugarea lui <a măi>, (eu măiesc, tu măiești, el/ea măiește, noi măim, voi măiți, ei/ele măiesc), devine necesară pentru căutarea și evidențierea unor posibile documente scrise, care protejează existența acestui verb vechil/străvechi al limbii române, noi, obligați fiind de faptul că dicționarele explicative ale Academiei Române, editate până în prezent în România, nu-l conțin explicit la locul cuvenit între cuvintele ce-l preced, respectiv îl urmează, în stricta logică ordonare alfabetică după litere, verbul fiind doar amintit ca sinonim al lui <a mână>, când <a mână> / <a măi/a mai> primește înțelesurile din Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), (editura Academiei, București, 1975, 1996, 1999). <2. A dirija mersul unui animal sau al unui vehicul, a îmboldi, a stimula, a îndemna la mers; 2. (pop.) a lua (cu sine), a duce (cu sine, a țări (cu sine); 3. (pop.) a trimite pe cineva să se ducă undeva sau să facă ceva; 4. (pop.) a pune în mișcare, a acționa>”.

Dacă dicționarele explicative (român-român) nu-l conțin la locul cuvenit și cu explicațiile de rigoare pe a măi/a mai, conțin, totuși, pe un alt <a măi>, explicat, de exemplu în „Dicționarul limbii române (DLR) (tomul VI, fascicula a 3-a MASCAT-MĂMĂIȚĂ, Ed. Academiei RSR, București 1996, p.224) ca: <“(Regional). A spune cuiva „măi”, cu prez.ind. „măiesc”>, după ce MĂI este explicat ca „interj. (popular și familiar, adesea precedând un vocativ)” și precizat cu leneșă, parafă desemnând <etimologie necunoscută>. Ne vom permite a afirma că interjecția apelativă MĂI(!) este perfect explicată de detaliu din același dicționar care consemnează: <MĂI adv. v.mai>, trimitându-ne să reluăm considerațiile de până aici despre extraordinarul cuvânt <mai (adv.) din limba română.

Căștigul lingvistic informațional obținut asupra lui <MĂI(!)> ni-l confirmă tot subtitlul <a măi> cu <<a spune cuiva <“măi”>> (DLR, ibidem), deoarece a apela pe cineva, a te adresa cuiva, a atrage atenția cuiva, a ironiza pe cineva, adică a-i aplica cuiva un vocativ precedat de un MĂI(!), implică, fie și numai foarte ascuns psihologic, acțiunea de a măi, a mână, a dirija, a pune (în mișcare)... pe cineva într-una numit raport de comunicare sugerat de precizarea din DLR (ibid.): „prez.ind. măiesc”. Așa, credem că l-am aflat înregistrat în DLR (p.224) pe <(eu) măiesc> din conjugarea la prezent a lui a măi măire (măier), introdusă la începutul paragrafului de față.

Nu vom pierde din vedere faptul că farmecele, în „Magia la români” (Ed. Minerva, 1998, p.353) amintită mai sus, sunt numite popular măieturi, evident de la a măi/măi, având astfel o altă confirmare a semnificativității subtile privitoare la „a dirija mersul...”, „a pune în mișcare...”, „a acționa asupra...”, regăsitele și-n sinonimia lui <a mână> cu <a măi> și „revărsate” în sfera semantică a lui a măi/a mai.

În scrierile lui Petru Maior „Procanon” (1783), „Propovedanii” (1809), „Didahii” (1809), „Istoria pentru începutul românilor din Dachia” (1812) (editate în volumele I și II, Ed. Minerva, București, 1976)], apar (a) mănea pentru <“rămâne peste noapte”>, respectiv <(a) mână> cu sensul de „a continua”.

* / Acum 45 de ani, prin valea Urzii a Maierului, se mai putea auzi: <“Ai, măăă, loanee, măăăăăăă!!!”>, strigare d’osu’ dosu’ Ficu-lui făcută de o fată, vara, întorcân’ pologu’, acesteia răspunzându-i-se, în acompaniament de cute ascuțan’ coasa, <“Ai, măăă, Marieeee, măăăăăăă!!!”>, câteodată strigările fiind multiplicat de ecouri dinspre Măgura Mare. A măi (!), în sensul dat de DLR, ne-a fost dat să-l avem obiect viu pe și între dealurile Maierului.

(va urma)

Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

Un fel de scrisori (2)

Mai întâi se cade să mulțumesc D-nei Clementina Timuș pentru încurajarea vis-a-vis de „Un fel de scrisori”, inserată în nr. 1-2 (39-40) al revistei noastre.

Cum întrebări ori propuneri legate de o temă sau de alta nu mi-au fost adresate, o să încerc să scriu despre aspecte ale vieții mele de aici (Germania), pe care voi încerca să le pun într-o oarecare relație cu cele de acasă. Veți spune că, plecat de câțiva ani buni din România, percepția mea asupra evenimentelor de acasă este una cel puțin neactuală, astfel încât o punere în cumpănă a celor două lumi este una cât se poate de subiectivă și lasă de dorit sub raportul exactității celor relatate. Această subiectivitate mi-o asum însă pe deplin.

În scrisoarea trecută scriam despre o anumită notă de fals care se strecoară când este vorba despre o cunoaștere ocazională și parțială (de multe ori prima impresie) a vieții din Apus. Aceasta se modifică în sens pozitiv – dacă ne referim la o percepție potrivită cu realitatea de aici – pe măsură ce aceste contacte se repetă, printr-o prezență nemijlocită a românilor în mediul occidental. Spre bucuria noastră relațiile de prietenie dintre România și Franța, de exemplu, atrag după sine sejururi ale românilor în Franța și invers, ceea ce are un efect pozitiv asupra ambelor părți: pentru partea română se creează astfel ocazia de a cunoaște șpurci (și, implicit, oameni și mentalități) la care, sub dictatură, abia dacă îndrăznim să ne gândim; pentru francezii posibilitatea de a-și pregăti, din timp, relații inclusiv economice cu țara noastră – în perspectiva intrării României în U.E. Dar dincolo de aceasta trebuie subliniat caracterul de prietenie care stă la baza acestor relații.

Germania, din câte îmi este mie cunoscut, cultivă, pe scară mai restrânsă, astfel de legături. Când totuși face sunt vizate în special localități din Transilvania („Siebenbürgen”), populate cândva de sași, localități aflate astăzi, datorită fenomenului emigrării în masă, într-o stare destul de janlnică – ne referim aici la mediul rural. Intenția este aceea de a asigura etnicilor germani, puțini câți au mai rămas, un sprijin întru înlesnirea condițiilor de trai. Pe de altă parte, se asigură astfel o protecție a limbii germane (ori a dialectului săsesc) prezentă aici, în biserică și în școală, de sute de ani.

Într-un reportaj, difuzat de programul de televiziune regional „Bayern 3”, am făcut cunoștință cu un aspect, pentru mine (și nu numai), frapant: într-un sat din județul Sibiu, loc abandonat de sași începând cu anul 1990, s-au instalat romii – până aici nimic nou; de ce nu, la urma urmei? Dar de aici până la a lua în stăpânire biserica evanghelică, - așa-zisa lor slujbă de duminică terminându-se în incinta curții bisericesti (!) cu „ceteră, gordună” și joc – e un drum care ignoră limitele bunului simț. Știu, este un subiect delicat, dar de strictă actualitate... Dar eu mă întreb: este el oare reprezentativ pentru România? O întrebare care, probabil, doar în timp va afla răspuns.

Pe un alt post de televiziune, tot regional și acesta, „Südwest 3”, am trăit, de această dată, bucuria de a viziona un reportaj având ca tematică viața din Maramureș în preajma Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului. Foarte reușit, trasând cu acuratețe preocupări ale oamenilor și îndeletnicirile lor în preajma Paștelor, punând un accent deosebit pe ceea ce ține de folclor și tradiție, emisiunea mi-a plăcut fără rezerve. Reuși-vom oare să oprim pierderea legăturii cu tradiția, cu folclorul autentic?... Sau cel puțin avem altceva de pus în loc.

Știați că în Elveția există localități, rurale, unde oamenii îmbracă zilnic costumele lor populare, iar turiștii, pentru a accede acolo, trebuie să plătească o taxă?

Korrespondent

Cartea

FĂURITORII DE DESTINE

Noul roman „DESDEMONA” al scriitorului și editorului TEODOR TANCO de la Cluj putea purta și acest titlu „Făuritorii de destine”. Aceasta din cauza eroinei romanului Ștefania Stroiu – „FANA”, care singură, cu mîgală de rafinat tăietor de bardă a unei porți țărănești și a sculptat destinul, neacceptându-l pe cel ce i-l oferă regimul comunist, care o exmatriculează din anul II al Institutului de Teatru, pretinzându-se că ar fi fost exclusă din UTC, cândva. Crezând în existența unei dreptăți pe undeva, face memorii peste tot, doar, doar își va recăpăta statutul de studentă. Nu se umilește, nu cerșește, nu face concesii. „Cadristul” institutului, care nu are la șold naganul activistului asiatic, o terorizează și o menține exmatriculată, urmărind asiduă să fie scoasă și din căminul studentesc. Acasă, la Melinda Stroiu, mama ei, ingineră la fabrică, nu se poate întoarce și din cauza unor neînțelegeri mai vechi, dar mai ales pentru că ea nu-și vedea rațiunea existenței decât ca vestală la altarul Thalei, jucând-o pe „Desdemona”. Intrarea efectivă în roluri importante, știam din alte romane că se face în situații limită de îmbolnăvire a unui titular. Și Fana beneficiază de o asemenea „îmbolnăvire” dar numai pentru înlocuirea suferului pe perioada unui turneu. Ca să rămână în teatru acceptă chiar munca de „mașinist” cărând panouri și decoruri grele, făcând o muncă sisifică convinsă că trebuie să îndure orice pentru a se realiza ca actriță.

Privațiunile se țin lanț, ajunge fără locuință, doarme prin Gara de Nord, prin subsolul teatrului, adevărate piedici întâlnite și în basmele în care pocitanii răului urmăresc eroul povestirii.

Profesorul ei și marele actor Ion Manole, care știa pasiunea ei și țelul suprem ce și-l propusese, pregătea rolul lui Othelo pentru stagiunea viitoare. Pe Desdemona o juca o artistă din trupă. Acasă, fiind împreună cu Fana, replicile Desdemonei i le dădea ea. Ea știa toată piesa pe de rost. Regizorul observă necorelarea lui Othelo cu a Desdemonei la repetițiile ce au început. Titulara făcând și un șoc, pentru acest succes, e înlocuită cu Fana, care joacă magistral. În scena finală, Desdemona dă o tentă replicilor sale mai aproape de viață, piesa terminându-se într-o tensiune de opere mari izbutite, într-o interpretare unicat. Fana, în acest final, își dă seama că rămânând în viață cu Manole, ucide artistul; cu Șerban (primul iubit)

ucide în el bărbatul. Și atunci se decide: „Fără nici unul!” Romanul se impune și prin celelalte personaje: Melinda Stroiu, inginer priceput, mama Fanei, îndepărtată din fabrică din cauza unei boli necruțătoare, își calculează, impune și organizează întregul ritual al morții; bătrânul, fostul director al întreprinderii, inginer de excepție, ajunge președinte la cooperativa „Igienă” a frizerilor, e înlocuit de un activist, care n-ar fi exclus să fie „frizer”, după câtă inginerie și subtilități manageriale cunoaște. Portretul Bătrânului, deși în puține pagini, pare un gigant sufletesc, aidoma coloșilor din Insula Paștelui. Un munte de acțiune și tăcere. Stirpa „Damienilor”: țărani, popi, dascăl, ingineri omblicați, ca și „Șoimăreștii” și „Jderii” sadovenieni de istoria patriei și mai ales a mereu îndoliatului Ardeal. Ei s-au afirmat fie ca eroi în armata lui Horea, fie a Măriei Sale Iancu, fie ca participanți la Adunarea de la Blaj din 1848, când toți delegații românilor au strigat într-un glas: „Vrem să ne unim cu Țara!” Romanul are pagini zguduitoare legate de viețile acestor „Damieni”, momente tragice din viața Transilvaniei, mai demult, ca și mai de aproape, masacrul de la Ip și Trăsnea, acel program bestial din Sept. 1940 al hortiștilor în Ardealul vremelnice ocupat. Damienii sintetizează sugestiv în roman întregul patriotism ardelean: Suntem neam care n-am stat cu mâinile subțioară, așteptând venirea vremilor noi. Am pus mâna care pe ce am putut: pe secure, pe cruce, pe abecedar și am fost printre luptătorii de frunte până azi.

Un personajiu pitoresc îndrăgostit până la patimă de teatru e și Vlad, generos, răzbătător, cu replici spirituale, pe fază, având o viziune optimistă asupra celui mai negru cadru pesimist al diurnului. Își face ucenicia foamei, pentru că știe că și chiar ca actor celebru nu se va desfăta la vreo masă a belșugului. Este în roman un adevărat animator și sufletist, egalându-l pe eroul din filmul recent regizat „Titanic”, pe acel suav și copilăros Leo Di Caprio. În firida figurilor dizgrațioase, între celelalte exemplare ale faunei ideologice, cu genunchi și coate de cămilă, ahtiate după parvenire, după ierarhii este și Gigei, care sub patrafrul unei ideologii a urii de rasă vrea să pară principal, în fond arătându-și întreg sufletul putred, descompus.

Romanul „Desdemona” surprinde și prin alte subtilități de acțiune, pe care credem că e nimerit să lăsăm să le descopere cititorii.

Romanul se termină cu o constatare apoteotică: „Viața-i teatru și noi actorii ei!”

Prin virtuțile ei, cartea își va câștiga un loc de cinste în orice bibliotecă selectivă.

AUREL CLEJA

Profil

EMIL BĂLAI

Născut la 27 martie 1945, la Rodna. Studii primare și gimnaziale la Rodna, între anii 1951-1958. Studii liceale la Liceul „George Coșbuc” din Năsăud, în perioada 1958-1962. În anul școlar 1962-1963 a fost învățător la Școala Generală din Maieru. Între anii 1963-1968 a urmat cursurile Facultății de Filologie a Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca. De la absolvire este profesor de limba și literatura română la Școala Generală din Rodna, în perioada 1970-1976 și în prezent fiind director coordonator al acesteia.

A publicat studii de specialitate în reviste precum: „Tribuna învățământului”, „Revista de pedagogie”, „Didactica Nova”, creație literară (poezie, critică, eseuri) în publicații din județ: „Minerva”, „Tribuna ideilor”, „Cuibul visurilor”, „Plaiuri năsădene”, „Răsunetul” și din țară: „Tribuna” (Cluj-Napoca), „Heliopolis” și „Viața monahală” (Timiș), „Jurnalul de Târgoviște” și „Târgoviște” (Dâmbovița), „Curierul Gintei Latine” (Iași) ș.a. și au apărut referințe critice la creația sa în publicațiile menționate, precum și în revistele „Steaua” (Cluj) și „Zburătorul” (Bacău). Teodor Tanco îl prezintă în cunoscutul său „Dicționar literar 1939-1997 al județului Bistrița-Năsăud”, Ed. Virtus Romana Rediviva, Cluj-Napoca, 1998, p.66.

Volume: Emil Bălai, Îngerul curgerii, versuri, ed. Răsunetul, Bistrița, 1993; Emil Bălai, Rodica Bălai, Mircea Mureșianu, Silvestru Leontin Mureșianu, Rodna – Pagini de monografie. Ipostaze istorice, geografice, lingvistice și culturale, ed. Ando-Tours, Timișoara, 1996.

Reproducem câteva dintre poemele ulterioare volumului Îngerul curgerii, din 1993. (I.C.)

CROCHIU CU FETIȚĂ

Finuței mele, DEEA BUZEA, la cei trei anișori ai ei

Atât erai de-nsingurată
Și dusă-n cer atâta de,
Că îți murea sub pleoapa dreaptă
Fântâna din Ada-Kaleh
Și-nmugurea pe de sub umeri
Un dor de măguri și un ce
Nedeslușit ca o mirare
Atâta de..., atâta de!...

Approape că ți-aș fi pus aripi
Să îți repezi secunda-n timp,
Că-l bănuiam cu îndurare
Ochiul destinului zăbind.

EMIL BĂLAI

CUVÂNTUL NESPUS

Întârzie noiembrie peste păduri
Spuză vâpăii din oase bătrâne.
Prinși în capcana cu alesături
Veciei din seve captivi i-om rămâne.

Ne doarme în sânge cuvântul nespus –
Să-l risipim în culorile toate
Cum din cunună peste măguri Iisus
Prelinge prin spini bunătațe...

Și să ne dăm împăcați lui mereu
Cu dulce înțelepciune,
Paznici ai liniștii de sub Ineu,
Fără trecut, fără nume.

EMIL BĂLAI

ÎNVIERE

Și aș veni de oriunde
SĂ văd cireșii înflorind
Din albul lor întins pe zare
Lumină Nouă să-mi aprind...

Pură, Lumina Învierii
S-o port în ochi din deal în deal –
Ninsoare de petale albe,
Iisus plutind peste Ardeal.

Și m-oi întoarce și din moarte
Cireșii-n alb să-i înveșmânt,
Cât dulce-adiie peste măguri
Lumina Sfântului Mormânt.

EMIL BĂLAI

Semnal

Al 10-lea Forum al asociațiilor de prietenie franco-române

În perioada 20-26 martie a.c. au avut loc la Besançon o serie de manifestări culturale desfășurate sub semnul prieteniei dintre localitățile Bistrița și Parva, pe de o parte, și Besançon, pe de altă parte.

Inițiativa, căreia bistrițenii i-au dat curs, a fost făcută de regiunea Franche-Comté (cu sediul la Besançon), ea constituind doar o parte a unei acțiuni mai largi ce a cuprins și alți invitați români din județul Cluj, Arad, Argeș etc. Acțiunile s-au desfășurat sub semnul cooperării dintre România și Uniunea Europeană, s-a discutat în timpul seminarelor despre „democrație și cetățenie”, s-au vizat obiective economice etc.

O expoziție, realizată cu mult simț profesional, a oferit posibilitatea cunoașterii prin intermediul fotografiei, dar și direct prin exponate, atât a folclorului cât și a realităților imediate din România, în general, și din Bistrița și Parva, în particular. Nu au lipsit nici pictura și sculptura reprezentate „live” de autorii lor... Pe de altă parte a fost din nou o ocazie pentru ambele părți de a se cunoaște mai bine, de a lega noi prietenii...

Încheierea manifestărilor a avut loc sâmbătă 25 martie în „Salle de la Malcombe” din Besançon, unde s-a oferit un foarte reușit „repas roumain”. În octombrie a acestui an se pregătește o acțiune similară în Bistrița. Le ținem, organizatorilor, de pe acum, pumnii!

DĂMASCHIN POP-BUIA

O nouă revistă

A apărut la Târgoviște o nouă revistă de cultură: „Litere”. Revista are două sedii: la Târgoviște și Găești.

Reținem grupajul de versuri semnat de Ioana Dana Nicolae, eseul „Un eșec pilduitor”, semnat de scriitorul Tudor Cristea, sufletul revistei.

Viață îndelungată revistei „Litere”!
(I.M.V.)

Lansare de carte

Vineri, 24 martie 2000, ora 16.00, în sala festivă a Școlii Generale „Liviu Rebreanu” din Maieru a avut loc lansarea volumului „Sfinte firi vizionare” de Iustin Ilieșiu, volum editat și prefăcut de d-nii Sever Ursa și Ion Buzași.

În prezența unui numeros public, au luat cuvântul d-nii: Sever Ursa, Icu Crăciun, Liviu Păiuș, Emil Bălai, Larion Cărbune, Ioan Cărbune, Ilie Hoza și Alexandru Barna. Într-o înaltă ținută intelectuală s-a evocat personalitatea lui Iustin Ilieșiu și s-a vorbit despre opera poetului.

În încheiere, dl. Sever Ursa a oferit autografe celor prezenți (I.C.)

Istorie

După o incursiune în istoricul bisericii locale, prezentată în câteva episoade anterioare, vom relua firul evenimentelor de acolo de unde l-am întrerupt. (Vezi episodul 16 al acestor însemnări).

Un capitol distinct din viața acestui ținut, încărcat de istorie și de semnificații adânci, rămâne, indiscutabil, epoca grănicerească dintre anii 1762-1851. Nu ne putem extinde prea mult, destul să precizăm că există numeroase studii și cărți, ale unor cercetători competenți, care au analizat această secvență de istorie transilvană.

Viena imperială era convinsă că populația autohtonă românească reprezenta și pe Valea Someșului Mare o pondere demografică hotărâtoare. Această populație trebuia atrasă în sfera de interese ale împărăției, fiindcă însemna și un rezervor de întărire militară prin recrutare de ostași valoroși. Așa că, în anul 1762, împărăteasa Maria Tereza prezintă autorităților imperiale un plan de militarizare a satelor din ținutul năsăudean. Deși regimul militar impus someșenilor era preferabil stării de iobăgie în care ajunseseră românii sub presiunile sașilor bistrițeni, procesul militarizării a fost impus cu mari dificultăți, ajungându-se pe alocurea la izbucniri violente și vărsare de sânge.

În condițiile unei legitime rezistențe populare, noul regim s-a statornicit în cele din urmă, aducând, cu timpul, unele înnoiri favorabile pentru familiile de grăniceri.

Spiritul de revoltă, menținut încă din perioada premilitarizării, cum am mai arătat, este reținut în documente sub denumirea de „Tumulus 23 Pagorum Districtus Valahicci Bistriensis” (Revolta celor 23 de sate din Districtul Valah al Bistriței), care a durat 8 ani (1755-1762) culminând cu tragica frângere cu roata a bătrânului Tânase Tudoran din Bichigiu, căpetenia răzvrătiților, pe platoul Mocirla din Salva (10 mai 1763). Haiducia, cunoscută încă cu mult înainte și pe aceste plaiuri, se extinde acum, justificat, ca urmare firească a măsurilor din partea aceluiași sași bistrițeni care urmăreau iobagizarea cu orice preț a someșenilor. Reforma religioasă era un motiv în plus pentru ca unii nesupuși să ia calea codrului.

La scurtă vreme după înființarea regimului de graniță, românii din ținut au avut parte de tot felul de angarale și obligații: corvezi, confecționarea îmbrăcăminții militare pe cont propriu, gărzi, regim cazon, participarea la războaie etc. sub porunca unor ofițeri străini de neam, limbă și lege, dis-

MAIERU - file de monografie (20)

prețuitori ai ființei noastre naționale, ai tradițiilor, credinței și obiceiurilor din străbuni 2/. Cu toate acestea perioada grănicerească a însemnat un factor de progres și de ușurare relativă a vieții față de vremurile dinainte, în sensul că sătenii aveau mai multe libertăți decât sub administrația bistrițeană. Firește, s-au înmulțit obligațiile de ordin militar: apărarea granițelor dinspre est ale imperiului, oprirea trecerilor frauduloase și de contrabandă, menținerea ordinii, deplasarea companiilor la sediul regimentului, în Năsăud.

Structura organizării militare, care avea în subordine comunele, primăriile, instituțiile, sfaturile de bătrâni, preoții și dascălii, era concepută în următoarea ierarhie: stațiune, centurie, companie, batalion, regiment și Camera Aulică de la Viena. Astfel, cele 21 de sate militarizate (ajungându-se apoi la numărul de 44), alcătuiau în această zonă o adevărată „țară de soldați”.

Întorcându-ne la primii ani ai demersurilor imperiale pentru militarizare, trebuie să știm că, începând cu anul 1760 și culminând cu primii ani ai noului regim, bejenăritul în Moldova constituia forma cea mai acută a nesupunerii și revoltei. De remarcat că dintre toate satele năsăudene, Maierul a înregistrat cele mai multe familii care s-au bejenărit peste munți, „luându-și” lumea-n cap”, cum atât de plastic sună o vorbă din popor.

Astfel, două documente cercetate, reiese că dintre măiereni au luat calea pibegiei aproape o sută de familii! De obicei, plecau în grupuri compacte. Aveau lor chiar ciocniri sângeroase cu oamenii puși de strajă la o graniță vremelnică. Fugarii prinși erau adesea pedepsiți cu spânzurătoarea. În toponimia locurilor se menține și azi denumirea unui asemenea plai de trecere; aproape de pasul Rotunda: Poiana Acăstauălor (Poiana Spânzurătorilor), mărturie a acelor crâncene vremuri de băjenie.

Ordinele de represiune venite de la guvernul de la Sibiu erau foarte drastice, cerând întoarcerea cu orice preț a fugărilor. Cu toate acestea, cei mai mulți dintre cei ce-și părăseau vetrele străbune, reușeau să-și găsească un al „cuib” pentru tot restul vieții. Cum se știe, unele sate din Moldova au fost chiar întemeiate de bejenarii noștri. Este vorba, de pildă, de satul Botoșana din județul Suceava, s-a fondat din familiile Boca, Strugar, Buta, Tofan, Burcă (Bărta?), Stărciu, ș.a., plecate din Maieru. Alte familii s-au așezat definitiv în satele:

Zaharești, Balancea, Moldovița, Vicovul de Jos și orașul Botoșani. De precizat că numele de Zaharești, Scridonesi, Larionese etc. reprezintă oameni care s-au întors în Maieru după mulți ani, înscrisi sub noul omonim, după procedeu uzitat în Moldova, din componentele: Ion al Androneșei (soția lui Andron), Vasile al Scridonesei (soția lui Scridon) etc.

Într-un raport întocmit de un căpitan de plăieși, în anul 1762, se menționează că într-un grup mai mare de fugari era și Tofan Zbreche din Maieru care „a strigat plăieșilor să se îngrijească de sine și să nu încerce a le face vreun rău, că nu se știe ceasul când va pleca întreg Maierul, de care va avea apoi să ia seama” 3/.

Monograful Emil Boșca-Mălin, în lucrarea amintită, dă, în extenso, o listă cu peste 40 de familii totalizând 185 de membri, toate din Maieru, conform unui raport general întocmit în anul 1778. Sunt menționate numărul membrilor fiecărei familii, averea etc. Unele nume au dispărut din comună odată cu plecările în masă: Gherasie, Săcel, Dudean, Stărciu, Icanu, Iova, Urghiș, Buță, Iacoboi, Stirbu, Pintilie, Ungoci ș.a.

În muzeul local „Cuibul visurilor” păstrăm documente care înfățișează multe aspecte din perioada graniței. Printre altele, Statutul Grăniceresc care stipulează drepturile și obligațiile grănicerului. Grănicerii nu erau obligați să rămână tot timpul sub arme într-o garnizoană. Erau chemați periodic pentru instrucție, exerciții și manevre, alcătuirea de gărzi, patrulare. Între timp își vedeau de familia și gospodăria. Erau obligați să învețe și să respecte un adevărat cod de comportament, persistând sub unele aspecte până astăzi. Echipamentul și-l confecționau în familie, armele rămăneau la ei. În caz de război erau încorporați în marile trupe imperiale austriece 4/.

(va urma)

SEVER URSA

Note bibliografice

1/ Ursa, Sever, Monografia școlii din Maieru, lucrare în manuscris, 1971, p. 17

2/ Virgil, Șotropa, Înființarea graniței militare năsăudene, în A.S., 1938, nr. 24, pp. 1-129. Vezi și Emil Bălăi, și...: „Rodna – pagini de monografie, ed. Ando Tours, Timișoara, 1996

3/ Boșca, Emil-Mălin, Spicouri din trecutul unui sat grăniceresc, București, 1945, pp. 38-39

4/ Bichigean Vasile, Statutul grăniceresc, în A.S., 1928, nr. 8, pp. 76-92

Proză

VIATAN DORIA – director adjunct al școlii, mereu se agită; își scormonește gândurile, își frământă imaginația să găsească ceva nou, să-l lanseze, să mai cunoască un succes, succes care să placă șefilor de la inspectorat. Ce vrei, își zice, în viață două lucruri importante îți trebuie: cineva să te propună, altul să te susțină. Mai știi? Poate... ajung și eu mai sus. Talent de conducător am, arătoasă... sunt, ce mai vrei?

Într-o după amiază, în ultimele zile ale trimestrului al II-lea, intră în școală Teo Proțap – inspector școlar, în control. Lui îi place să constate „pe viu” activitatea din școală: dacă nu sunt hârtii prin curte, dacă expoziția școlară are materiale interesante, chiar dacă sunt la doi metri înălțime. Să fie! Dacă toți profesorii au semnat registrul de prezență, dacă spațiul verde al școlii este bine întreținut... etc. Sunase de recreație. Zarvă mare; copiii din clasele I-IV se desfășează prin ninsoarea de avioane de hârtie în curtea de jos.

Văzându-l că se apropie spre ușa de intrare, pentru profesori, (că de obicei vine pe ușa din dos, pentru a afla mai ușor lipsurile), Vanitan Doria se repezi să-l întâmpine și să-l conducă unde crede ea, nu unde dorește dumnealui să meargă.

Suplă, cu ochii negri sfredelitori, de vultur, îmbrăcată într-un costum bleumarin strâns pe talie, cu potop de vorbe îl întâmpină afectuos (fără a-i spune bună ziua):

- Vaai, domnule inspector, ce bine c-ați venit ia noi! Tocmai voiam să vă invităm. Avem o expoziție... grozavă! Fiți bun și vedeți-o!

Forțat de insistență, șeful se deplasează la „Expoșcolară” de șase metri pătrați, un fel de mozaic. Și-i plăcu.

Îmbătat de avalanșa explicațiilor, inspectorul ceru planul vacanței de primăvară și se informă dacă a fost prezentat elevilor.

- Cum să nu, domnule profesor. Vă rog să veniți să-l vedeți! Și-l trage repede de mână în cancelaria profe-

Educație

sorilor, unde sub geamul de pe masa profesorilor figurează un plan vast în chenare frumos colorate, cu o puzderie de activități, cu responsabilitățile de rigoare.

Proțap, citi la repezeală câteva din ele.

- Știi ceva? zise el apăsător. Vreau să știu dacă elevii cunosc...

- Da, domnule, toți cunosc!

- Să mergem la... clasa a VII-a A, de exemplu.

Și ieșind împreună intrară la clasa a VII-a A, într-o oră de educație cetățenească.

- Bună ziua, copii.

- Bună ziua! răspuseră elevii ridicându-se în picioare. Inspectorul ceru voie profesoarei care se afla la lecție, să-i acorde cinci minute. Încuviințat de profesoară, el începu:

- Ei, copii, se apropie vacanța de primăvară. Ce anume v-ați propus să faceți voi? Aș vrea să-mi spună un elev. Bunăoară, tu, și arată cu degetul spre un elev negricios din banca a treia.

Elevul Alexa cu ochii albaștri, mari și melancolici; stingherit de întrebare răspunse incurcat:

- Nu știu ce voi face, cred că voi merge la bunici. Doamna dirigintă nu ne-a spus încă...

Adjuncta, cuprinsă de fiorii emoției, a fricii, de urmărire neplăcută etc., cu o prezență de spirit pe care n-a încercat-o vreodată interveni brusc, făcând o înclinație de 30 grade cu mâna orizontală spre o elevă care se poate „orienta” mai bine.

- Nu știe el, domnule inspector, dar poate știe altcineva!

- Atunci spune tu, interveni inspectorul adresându-se elevei indicate.

- Păii, să vedeți: vom face excursii, vom merge la spectacole de teatru, filme, jocuri, concursuri și altele... vorbi eleva rapid, clar și sigur de parcă ceea ce a spus ar fi învățat ca pe o poezie.

Elevul, rămase în picioare uluit și-l podidură lacrimile, în timp ce directoarea adjunctă, mulțumită, însoțea pe inspectorul școlar la ieșirea din clasă.

Profesoara reluându-și lecția de educație cetățenească întreruptă, completă:

- Barem dacă ai fi fost și tu „mai inspirat”...

SIMION CHIȘ - București

Cartea

Iustin Ilieșiu: Sfinte firi vizionare - Biografii în versuri - (*)

Centenarul nașterii poetului și profesorului Iustin Ilieșiu este salutat prin aducerea pe piața de carte a unui volum, **Sfinte firi vizionare - Biografii în versuri**, carte ce datorează lumina tiparului d-lor Sever Ursa (Maieru) și Ion Buzași (Blaj). Prin acest act se face din nou (dacă mai era nevoie) dovada preocupării constante a d-lui Ursa față de tot ceea ce ține de culturalul măierean - și nu numai - de data aceasta cu atât mai mult cu cât poetul omagiat, prin impresionanta lui activitate (poet, profesor, traducător, publicist și animator cultural) a ridicat cotele termenului de „măierean” cel puțin la cele de „transilvan”.

Volumul înmănușează, cronologic, un număr de cincisprezece biografii în versuri, **toate inedite**, evocări literare ce traversează literatura română, prin reprezentanța marilor ei piscuri, începând cu Mitropolitul Dosoftei și terminând cu Panait Cerna. Popasurile cele mai importante se numesc I.E. Rădulescu, Vasile Alecsandri, Andrei Mureșanu, Mihai Eminescu, Octavian Goga etc. Titlul cărții este de sorginte eminesciană, împrumutat în mod inspirat de către îngrijitorii volumului: „Biografii în versuri”, titlul original, ar fi anunțat o temă cu caracter prea general.

Nu ne propunem să încercăm, aici și acum, aprecierea valorii estetice a versului lui Iustin Iliescu; cititorul va avea prilejul să găsească un astfel de excurs, de o competență indiscutabilă, în prefața cărții. Am dori însă să ne aliniem ideii lansată de Sever Ursa, că: „Numai o lectură integrală atentă a operei sale, (Iustin Ilieșiu n.n.), făcută nepărtinitor și fără prejudecăți pătimase, numai cu timpul, cu implacabila lui cernere - vor da măsura limpede a mesajului din scrisul și înfăptuirile sale culturale” - apreciere ce se găsește și pe coperta a IV-a volumului.

De o prolificitate uimitoare - în total 37 de volume - marginalizat, sau cel puțin nedorit, de către regimul totalitarist, măiereanul, iar mai apoi clujanul, și, din 1940 până la sfârșitul vieții (1976), bucureșteanul Iustin Ilieșiu nu s-a bucurat, din păcate, de atenția și recunoștința care i s-ar fi convenit în timpul vieții. Această carte, pentru care d-nii Ion Buzași și Sever Ursa merită din plin mulțumirile noastre, se vrea și o deschidere într-o virtuală serie de punerea în valoare a operei **integrale** a celui care, la 18 martie 1900, vedea lumina zilei între mângurii ivene: Iustin Ilieșiu.

* Iustin Ilieșiu: **Sfinte firi vizionare - Biografii în versuri**

Ed. Gloria, Cluj-Napoca 2000 (Ediție și prefață de Sever Ursa și Ion Buzași)

DAMASCHIN POP-BUIA

Proză

N-am plâns niciodată. Am preferat să ard în mine, în tăcere și cu ochii departe, într-un dincolo încărcat cu răspunsuri de moment. Am căutat să fac un pact cu durerea, s-o fac părtaşă ființei mele, să învăț din suferința primilor creștini. Numai că durerea e la fel ca timpul: te doboară lent, strcurându-se în sânge și-n gând.

Bunica era bolnavă. Aflasem asta, dar speram (și credeam chiar) că e o răbufnire a vârstei, ce macină osul. Așteptarea mi-a fost spulberată când am intrat pe poarta copilăriei. Era, în cel mai crud sens al cuvântului, un pat al suferinței. Mă simțeam ca un exilat din universul cald și protector al junimii. Între pernele mari, țărănești, un trup stors de boală; numai privirea era vie și blândă, ca atunci când, mic fiind, mă alinta cu tandrețea unei mame bune. Zâmbea și avea tăria să înfrunte totul cu spiritul mucal al țaranului simplu. Aveam o vârstă care, în ierarhia satului, mă încadra la "tomnatici", așa că prima (și cred singura) întrebare pe care, cu greu, a murmurat-o a fost: "Când te însori?" N-am știut că vor fi ultimele noastre cuvinte, așa că am plusat, dorind să-i arunc un colac de salvare: "Peste 5 ani!" Un timp s-a așternut tăcerea. Ea deja destul de târziu, încât fața începea să se cufunde într-un

con de umbră. Am simțit, golul pe care i-l provocasem. Pentru ea, actul marital era certitudinea perpetuării, era, într-un fel, o palmă dată morții care o încolțea. De mult aștepta să mă vadă "așezat" la casa mea, să poate să-și lepede ușurată, trupul și se-nalțe cu sufletul la cer.

Noaptea cufundă până și gândurile în beznă. La căpătâiul ei, veghea fiul, să echilibreze balanța datoriei pentru nopțile nedormite ale mamei. "Rămâi aici, m-a rugat tata, să vezi lupta dintre viață și moarte". Nu neapărat pentru așa ceva am rămas. Era un fel de obligație morală a conștiinței. M-am întins în patul mirosind a fân și-am încercat să dorm. În casa aceea, ca-n toate ale țaranului, mă simțeam mai aproape de natură: de cea înconjurătoare, prin miresmele nealterate, iar de cea interioară prin icoanele ce protejau lăcașul.

Himerele au început să bântuie. Bunica nu mai avea puterea să doarmă. Când închidea ochii o urmărea mereu un copil negru, prin curtea plină de gunoaie. Căuta în disperare un cal alb să fugă de acolo și să ducă toate mizeriile ce o sufocau. Am văzut asta ca pe un semn. Moartea îi cerea trupul întinat, prin condiția umană, de păcate. Sufletul însă, acel înaripat cal alb din basmele copilăriei, care ne poate duce pe celălalt tărâm, era menit s-o salveze.

Simțea fobia întinerului, așa că un bec șters rămăsese aprins la marginea patului. Deodată, târziu în noapte, am fost trezit de un glas monoton, ca un zumzet de albină. Am devenit atent. Prindeam doar frânturi, ecouri stine: "ajută-mă", "Doamne", "Marie fecioară", "iartă-mă, Dumnezeuul meu", "trup păcătos", "primește-mă în împărăția ta", "dă-mi Doamne sănătate, dacă mai am", "alungă de la mine boala grea", "curăță"... Și-așa, vreme de mai bine de trei ceasuri, a tors într-una rugăciuni, picesne, psalmi și cântece religioase de laudă. M-am simțit ca-ntr-o capelă imensă (în basme bordeiul devine palat, nu?!), iar palida lumină devenise parcă steaua vestitoare, călăuzitoare. Am înțeles că sufletul avea nevoie de odihnă în al loc decât în trup. Se voia departe, înapoi la matcă, și pentru asta avea nevoie de lumină. De ultima lumină...

A doua zi datoria de om, obligat prin păcatul originar să-și asigure supraviețuirea trupului, m-a trimis departe de casa sufletului meu. Fiecare își poartă, în spinarea inimii, un

TITIANA URECHE, cea care timp de 16 ani a fost gestiona la Coop. din Polana. Cătuțul Tunel a servit cu multe mărfuri pe mările și pietrari care lucrau în cariera; este soția lui Anchidim Ureche care, de asemenea, a fost șef de echipă la cariera. S-a stins din viață la 4 martie 2000.

Ultima lumină

loc al obârșiei. Ne-a fost dată libertatea de-a ne alege căile vieții, spre a ne împodobi crucea cu trandafirii dragostei, hrana ființei noastre divine. Drumul mi-a fost presărat cu străfulgerări din trecut. Tot iubirea e cea care ne dă dreptul la amintiri. Nu puteam să ocolesc jocurile nevinovate ale prunciei, mirosul păcintelor proaspete, muștrările refuzului odihnei de după-masa, întâlnirile familiale la sărbătorile sacre de Crăciun și Paște și câte altele... Se zbătea sub tâmplă gândurile gata să apuce timpul de piept și să-i strige: "Ești nedrept!"

Ultimul dar primit de la bunica a fost o pereche de pantofi, jumătate din pensia ei. Atunci n-am apreciat gestul la necesara lui valoare. Acum însă vedeam totul ca pe un semn: darul a însemnat pregătirea de drum, de un drum lung și negru. Stresul citadin cotidian i-am adăugat acum un altul: țărâitul telefonului ce avea să anunțe o veste tristă. O săptămână am tresărit la fiecare sunet de apel. Și-ntr-o zi, inevitabilul s-a produs...

Era o dimineață de sfârșit de iarnă, cu un soare timid, ieșit să-și dezmoștească razele, după atâta zăpadă bogată. Poate la tinerete îți vine mai ușor să vorbești despre moarte, pe care, în efervescența vârstei, ești gata s-o înfrunți. O privești oarecum detașat, luându-ți aliat timpul.

Atmosfera, în jurul tăcerii și-a golului, era sumbră. Și, ca orice prezentă inedită, toți cei apropiați au început să piângă și să-i aducă în discuție memoria. Se vorbea despre ultimele clipe de viață, despre acele surde bătălii cu boala. Era chiar și un caiet cu însemnările ultimelor cuvinte, frânturi de mulțumiri, rămas bun și binecuvântat pentru toți cei apropiați. Un a mi-a rămas încă trează, ca un clopot de alarmă, ca un strigăt pentru viață: "Doamne, greu e să trăiești, dar mult mai greu este să mori". Vorbele acestea îmi răsună încă în gând și-mi amintesc de lupta lui Iacob cu îngerul. E glasul unui muribund, aflat la granița dintre hotare, ca un lanus cu două fețe, una întoarsă spre trecut, cealaltă, luminoasă, spre viitor. E o părere de rău după experiența acumulată, după zâmbeete, după copii, după nepoți...

A murit noaptea, ca-ntr-un fel de somn eliberator. Fiul, care a vegheat-o ne-necat săptămâni, a coborât în curte, la fântână. A fost clipa în care poarta s-a deschis și sufletul și-a luat zborul... Fiica, alături și ea în ceasul fatal, a concis: "N-a putut muri de mila ta!" Stelele apuseseră și noaptea devenea neagră. Numai o lumină a rămas, toată noaptea, nestinsă. Ultima lumină a unui om bun care, de atunci, de după perdeaua de nori, are grijă de noi.

Ajungi în viață ia clipe în care mintea devine un vulcan de zbateri nedeslușite, o neliniște neorânduită. Te uiți și parcă nu vezi; ascuți atent și parcă ești surd... Un trunchi de copac cioplit aștepta trupul gol... Flori și coroane la sărbătoare înălțării sufletului... O mare de oameni, veniți să amintească faptele bune, să mulțumească la despățire, să reflecte o clipă asupra vieții și morții.

Trei preoți, îmbrăcați în veșmintele lor îndoliate, au săvârșit slujba la despățirea spiritului de carnea menită putreziciunii. În jurul sicriului eram noi, ai ei: soț, copii, nepoți. La căpătâi bunicul, cu mâna tremurândă, cu ochiul lăcrimând, privea chipul încremenit, cu un zâmbet rece. Se citea în gesturile lui o dezbinare... Pentru mine a fost o lecție sacră, de iubire: "Prețuiește, ajută și iubește-ți aproapele când încă Viața îi mai lasă lângă tine. Nu se știe dacă moartea vă va mai da întâlnire!" Mâng'ia, din când în când, fruntea rece și ofta dureros...

Apoi fiecare preot a vorbit despre faptele bune ale omului și despre durerea despărțirii de viață. N-o să uit pilda unuia dintre cuvintele funebre: un om, care n-a făcut rău

nimănui, murind, a ajuns în fața porții raiului și mare i-a fost mirarea s-o găsească închisă. Atunci l-a întreat pe Sf. Petru: "Sfinte, de ce? Doar am

măinile curate!" "Da, i-a răspuns Sf. Petru, sunt într-adevăr curate, dar sunt goale!!! Umpieți-vă mâinile de lucruri plăcute în fața lui Dumnezeu, strângeți comori pentru cer, nu pentru pământ, suna ecoul, pilduitor. Pentru că bogăția pământeană dumnezeiască, cum o altă învățătură bisericască avea să mă pună pe gânduri. Un preot voia să arate copiilor, ce periculoasă poate fi, pentru suflet, înavuțirea. Drept urmare a luat o bucată de sticlă și a dat-o unuia dintre copii: "Uită-te la prietenii tăi! Ce vezi?" "Îi văd pe ei, cum se bucură". Apoi a așternut pe sticlă un strat subțire de argint. Privind din nou, copilul spuse: "Acum mă văd numai pe mine". Oamenii noștri trebuie să ne fie oglinda sufletului...

Vorbele bune au darul de a încălzi sufletul, înghețat în clipele grele. Spre groapă s-a mers încet, răgaz de-a regândi totul. Sicriul se lăsa jos, alaiul se oprea, iar preoții cuvântau. Numai bunicul îngenunchea în rugăciune pentru sufletul geamăn. Tot drumul am mers cu fața în pământ, căutând să înțeleg misterul. N-am reușit, cum n-o va face nimeni, dar ne rămâne încrederea și iubirea, stâlpi ai biruinței în credință.

Între popasuri, bocitoarele mi-au smuls lacrimi de suflet:

"Nici o moarte nu-i ușoară
Ca moartea de primăvară
C-atunci codrul înverzeste
Inima se domolește"

Titiană bun-ai fost
Făceai rugă și țineai post
Harnică ca o albină

"Anchidime, uite-n prag
Nu mai îi ce-ți era drag
Titiana nu mai îi
Că tu-i stai la căpătâi"

"Eu vă cer la toți iertare
Azi, la marea depărtare
Vă iubiți voi, ce-ați rămas
Până-n cel din urmă ceas"

"Copilașii mei iubiți
Să trăiți toți, fericiți,
V-am purtat la sânul meu
Cu credință-n Dumnezeu"

"Nepoțelii mei frumoși
Creșteți mari și sănătoși
C-ați fost niște floricele
În grădina casei mele"

Parc-auzeam, dintr-un loc nevăzut, cum sufletul mă strigă și-mi spune despre minunea eliberării. Știam că pentru dansa e acum mai ușor, dar n-am putut să nu scap o lacrimă. A fost prima lacrimă sărată pe care trupul mi-o dăruia ca răsplată durerii... Câte-o vor urma?

Sufletul bunicii se întorcea acasă. Apoi s-a așternut liniștea.

Urma să urc într-o mașină și să plec; Dumnezeu știa pentru câtă vreme. Lucrurile lumești sunt prea riguros organizate ca să-ți mai permită să ieși din tipare. L-am văzut pe bunicul ieșind de la masa de adio. L-am îmbrățișat. Mi-a luat capul în mâinile lui aspre, m-a sărutat pe creștet de trei ori, apoi m-a strâns puternic la piept. L-am întebat unde merge. "Să-i spun noapte bună la bună-tai!" Se lăsa înserarea. În oglinda retrovizoare, depărtându-mă, l-am văzut pe bunicul grăbindu-se. Nu voia să întârzie. Sufletele își dădeau întâlnire.

DINU VIRGIL URECHE

Un matematician și scriitor român în exil

Profesorul Florentin Smarandache, de la Universitatea New Mexico din SUA, a împlinit 45 de ani în decembrie 1999!

A publicat 38 de cărți în matematică (teoria numerelor, geometrie neeuclideană, logică), filozofie și literatură (poeme, proză scurtă, roman, teatru, eseuri, traduceri) în română, franceză și engleză.

În matematică există câteva noțiuni numite Funcții, Secvențe, Constante și Paradoxuri Smarandache incluse în enciclopedii americane. A generalizat logicile fuzzy, intuitiva, paraconsistentă, mult-valentă, dialetheristă la <logica neutrosifică> (numită „logica Smarandache” în Dictionary of Computing, de Denis Howe, Anglia), și în mod similar a generalizat mulțimea fuzzy la <mulțime neutrosifică>.

De asemenea, a propus generalizarea probabilității clasice, precum și a probabilității imprecise, la <probabilitate neutrosifică>, definind-o ca un vector tridimensional ale cărui componente sunt mulțimi reale.

În filozofie a introdus <neutrosafia>, o generalizare a dialecticii lui Hegel, care stă la baza cercetărilor sale în matematică, precum <logica neutrosifică>, <probabilitate neutrosifică>, <statistică neutrosifică>.

În literatură a întemeiat curentul de avangardă numit **paradoxims** prin anii 1980, care are mulți adepți prin lume. Este bazat pe folosirea excesivă în artă și literatură a procedeelelor antagonice, antinomice, contradictorii, oximorone, paradoxale – făcând o interesantă legătură între matematică, filozofie și literatură. A introdus poemele cu formă fixă: <distihul paradoxist>, <distihul tautologic> și <distihul dual>, inspirate din logica matematică.

Experimentele literare a realizat și-n piesele de teatru „Patria de Animale”, unde nu există nici un dialog, iar în „O lume întoarsă pe Dos” uzează de permutarea scenelor.

A colaborat la peste 50 de reviste științifice și circa 100 de reviste literare de pe mapamond.

M.I.VLAD

ELECTORALE * ELECTORALE

CANDIDAȚII LA PRIMĂRIA MAIERU

Nr. crt.	Numele și prenumele	Apart. politică	Profesie	Ocupație	Nr. crt.	Numele și prenumele	Apart. politică	Profesie	Ocupație
1.	URECHE IOAN	APR	frigotehn.	muncitor	7.	HANGEA DAN	PNL	sing.	sing.
2.	NEGRUȘER VIRGIL	PSDR	sing.	sing.	8.	FLĂMÂND ALEXANDRU	PNR	tehn.	pensionar
3.	ANDRONESI IOAN	ECOLOG.	sing.	sing.	9.	SIDOR DOREL	PRM	tehn.	pădurar
4.	DUMITRU VALER	PNTCD	inginer	inginer	10.	BALOTĂ VALER	PUNR	sing.	ag.fisc.
5.	CĂRBUNE IOAN	PD	sort.	primar	11.	AVRAM VIOREL	INDEP.	tehn.	șomer
6.	ANDRONESI ALEXANDRU	PDSR	ing.	ing.					

CANDIDAȚII LA CONSILIUL LOCAL MAIERU

Nr. crt.	Numele și prenumele	Profesie	Ocupație	Nr. crt.	Numele și prenumele	Profesie	Ocupație
ALIANȚA PENTRU ROMÂNIA				ALIANȚA ELECTORALĂ ECOLOGIȘTII			
1.	URECHE IOAN	muncitor	frigotehnist	1.	ANDRONESI S. IOAN	viceprimar	sing.minier
2.	ISTRATE BENIAMIN	ing.agronom	ing. agronom	2.	NEGRUȘER C.IOAN	intr.partic.	silvicultor
3.	CANDALE NICOLAE	învățător	învățător	3.	TRIPA I.IOAN	profesor	profesor
4.	ANDRONESI SIMION	profesor	profesor	4.	URECHE SORIN	pădurar	silvicultor
5.	CIMUCA LIVIU	patron	mecanic	5.	MĂGUREAN A. LIVIU	paznic	frigotehnist
6.	HĂDĂRĂU DAN	maistru	maistru	6.	DOMIDE V.VASILE	mecanic	mecanic
7.	SCRIDONESI CONSTANTIN	asist.vet.	asist.vet.	7.	BÎRTA S.AUGUSTIN	pensionar	artificier
8.	COBZALĂU AUREL	gardian	muncitor	8.	BARNA G.CIFOR	agricultor	agricultor
9.	HOZA ILIE	învățător	învățător	9.	BOLFĂ PAVEL	tâmplar	tâmplar
10.	ANDRESI EMIL	mecanic	mecanic	10.	CÂRCEIE N.ALEXANDRU	intr.partic.	strungar
11.	SIDOR ALEXANDRU	pădurar	pădurar	11.	STRÎMBU C.TOADER	muncitor	silvicultor
12.	HOZA LAZĂR	muncitor	electrician	12.	SZEKELY I. IOAN	paznic	șofer
13.	SIDOR CLEMENT	dulgher	dulgher	13.	HODOROGA DOREL	tâmplar	tâmplar
14.	REBRIȘOREAN CIFOR	brutar	brutar	14.	CAPĂTĂ SILVESTRU	pensionar	strungar
15.	SIDOR ALEXANDRU	pensionar	frigotehnist	15.	BOLFĂ P.PAVEL	tâmplar	tâmplar
16.	ANDRONESI LAZĂR	pensionar	inginer	16.	BUIA A.ALEXANDRU	student	student
17.	BARNA AUREL	muncitor	muncitor	17.	BERENDE FILIMON	croitor	croitor
18.	HĂDĂRĂU PETRU	pensionar	cond.auto	18.	BORS ALEXANDRU	muncitor	pensionar
19.	SCRIDONESI EMIL	macaragiu	electrician				
20.	CANDALE MIHAI	electrician	electrician	CONVENȚIA DEMOCRATĂ ROMÂNĂ			
PARTIDUL SOCIAL DEMOCRAT ROMÂN				1.	DUMITRU VALER	inginer	inginer
1.	NEGRUȘERI VIRGIL	șef schimb	sing.	2.	BONTAȘ VALER	profesor	profesor
2.	REBRIȘOREAN DUMITRU	muncitor	muncitor	3.	PÂRLEA DOREL	patron	brutar
3.	BIRTA VIOREL	muncitor	muncitor	4.	SIDOR IOAN	profesor	profesor
4.	VĂRĂREAN ADRIAN	muncitor	patron	5.	URECHE DAMASCHIN	ing.silvic	inginer
5.	VRANĂU CRISTIAN	șofer	șofer	6.	CROITOR DAN	curelar	curelar
6.	NEGRUȘER DORINA	laborant	laborant	7.	SÂDOR ELENA	dir. econ.	economist
7.	CĂRBUNE IOAN	șofer	șofer	8.	HĂDĂRĂU VASILE	ing. silvic	inginer
8.	NECHITI GHEORGHE	normator	șomer	9.	BERENDE LAZĂR	tâmplar	silvicultor
9.	CREȚU ALEXANDRU	patron	muncitor	10.	URECHE MIHAI	tehn.medical	tehn.medical
10.	LEONTE AUREL	șomer	bucătar	11.	HOZA AUGUSTINA	asist.medical	asist. medical
11.	MUREȘAN IACOB	as. veter.	as. veter.	12.	BOLFĂ DAMASCHIN	mecanic	mecanic
12.	BARNA PETRU	pădurar	pădurar	13.	MOTOFELEA VALER	cojocar	cojocar
13.	CHISĂLIȚĂ GAVRILĂ	mecanic	mecanic	14.	HOZA GABRIEL	tâmplar	veterinar
14.	REBRIȘOREAN LUCREȚIA	ag.asig.	ag.asig.	15.	BOȘCA DUMITRU	poștaş	poștaş
15.	NEGRUȘERI LUCREȚIA	contabil	contabil	16.	BARNA IOAN	agricultor	agricultor
16.	BIRTA MARIA	vânzător	vânzător	17.	HOZA CĂLIN-SIMION	silvicultor	silvicultor
17.	VĂRĂREAN DORINA	administr.	administr.	PARTIDUL DEMOCRAT			
18.	VRANĂU MĂRIUȚA	muncitor	muncitor	1.	CĂRBUNE IOAN	primar	sort. ind.lemn.
19.	TERSANCHI FELICIA	casnică	casnică	2.	HĂDĂRĂU AUGUSTIN	inginer	inginer
20.	NEGRUȘERI FILIP	muncitor	muncitor	3.	BERENDE TOADER	profesor	inginer
				4.	BOȘCA CONSTANTIN	med.veter.	med.veter.

(continuare în pag. 6)

ELECTORALE * ELECTORALE

Nr. crt.	Numele și prenumele	Profesie	Ocupație	Nr. crt.	Numele și prenumele	Profesie	Ocupație
5.	RAȚIU VASILE	șef serviciu	merceolog	13.	HĂDĂRĂU A.AUGUSTIN	instalator	instalator
6.	SÎNGEORZAN VASILE	muncitor	muncitor	14.	VERTIC IOAN	mecanic	mecanic
7.	CROITOR LUȚU	întrepr. part.	întrepr. part.	15.	FLĂMÂND DAMASCHIN	agricultor	sticlar
8.	BUMBU VASILE	muncitor	muncitor	16.	LORINȚIU IULIANA	agricultoare	agricultoare
9.	URECHE ANCHIDIM	șofer	șofer	PARTIDUL UNITĂȚII NAȚIONALE ROMÂNE			
10.	LORINȚIU PETRU	muncitor	muncitor	1.	BALOTĂ VALER	ref.fiscal	subinginer
11.	CĂRBUNE VASILE	asist.med.	asist.med.	2.	RAȚIU CIRILĂ	profesor	profesor
12.	BERENDE CĂTĂLIN	tehn.veter.	tehn.veter.	3.	MĂȚI DOREL	profesor	profesor
13.	CROITOR VASILE	inginer	inginer	4.	BOȘCA MAXIM	maistru	maistru
14.	PÎRLEA SOLOVĂSTRU	agricultor	agricultor	5.	CĂRBUNE MALICA	educatoare	educatoare
15.	MUREȘAN DORUȚ	muncitor	muncitor	6.	BAZGA MIHAI	casier	silvicultor
16.	MOISIL LAZĂR	gestionar	gestionar	7.	BONTAȘ LAZOR	maistru	maistru
17.	BORȘ IOAN	agricultor	agricultor	8.	TĂMAȘ IOAN	șofer	șofer prof.
PARTIDUL DEMOCRAȚIEI SOCIALE DIN ROMÂNIA				9.	NEGRUȘER ALEXANDRU	întrepr.part.	lăcătuș
1.	ROMAN MIHAI	profesor	profesor	10.	RUS TRAIAN	revizor CFR	CFR-ist
2.	RAȚIU IOAN	profesor	profesor	11.	REBRIȘOREAN ONIȘOR	impiegat mișc.	CFR-ist
3.	CREȚIU VASILE	pensionar	șef tură CFR	12.	BERENDE DĂNUȚ	operator cablu	electrician
4.	FLĂMÂND LAZĂR	pensionar	tehn.silvic	ALIANȚA NAȚIONALĂ CREȘTIN DEMOCRATĂ			
5.	HĂDĂRĂU EUSEBIU	patron	gestionar	1.	AVRAM GR. VIOREL	G.star	el.ech.digit.
6.	NEGRUȘIER ALEXANDRU	electrician	electrician	2.	BORȘ VASILE	bis.	cântăreț bis.
7.	BERENDEA CONSTANTIN	învățător	învățător	3.	SIDOR VICTOR	bis.	cântăreț bis.
8.	CROITOR MIRCEA	profesor	subinginer	4.	BERENDE VASILE	bis.	cântăreț bis.
9.	ANDRONESI ALEXANDRU	șef foraj	inginer	PARTIDUL SOCIALIST AL MUNCII			
10.	SIDOR GHEORGHE	electromec.	electromec.	1.	FRUNZĂ LEONIDA	pensionar	subinginer
11.	CÎRCEIE ALEXANDRU	pensionar	gestionar	2.	ZĂGREAN OCTAVIAN	inginer	inginer
12.	COBZASIU ADRIAN	gestionar	electrotehn.	3.	PURLEA MARIN	brutar	brutar
13.	POP DOREL	pensionar	polițist	PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL			
14.	SIDOR AUREL	curelar	curelar	1.	HANGEA ANTONIU DAN	șef adjunct	sing.
15.	OLAR AUREL	jonctor	eletromec.	2.	CANDALE IOAN	gestionar	gestionar
16.	DEAC IOAN	agricultor	agricultor	3.	URECHE AUGUSTIN	tehnician	tehnician
PARTIDUL NAȚIONAL ROMÂN				4.	MOTOFELEA FILON	electrician	electrician
1.	FLĂMÂND ALEXANDRU	pensionar	tehn.veter.	5.	TIRON LUCREȚIA	întrepr.part.	întrepr.part.
2.	VERTIC ALEXANDRU	șomer	tractorist mec.	6.	HODOROGA VASILE	șef CTC	inginer
3.	SÎNGEORZAN MARCU	pensionar	ofițer MAN	7.	NICULAI EMIL	electrician	electrician
4.	BOȘCA AUREL	pensionar		8.	NAȘCU VIOREL	întrepr.part.	întrepr.part.
5.	MORAVETZ ALEXANDRU	pensionar	pensionar	9.	BOLFĂ ELENA	asist.med.	asist.med.
6.	SÎNGEORZAN VALENTIN	pensionar		10.	HANGEA VASILE	maistru sanit.	maistru sanit.
7.	CĂRBUNE IOAN	pensionar		11.	BORȘ LAZĂR	pensionar	munc. forest.
8.	STRUGAR DUMITRU	constr.bobin.	constr.bobin.	12.	BOȘCA VILUȚ	muncitor	muncitor
9.	BERENDE VALER	pensionar	agricultor	13.	PERTENE VICTOR	silvicultor	silvicultor
10.	MIHĂILĂ VICTOR	agricultor	agricultor	14.	HODOROGA LAZĂR	maistru tâmpl.	maistru tâmpi.
11.	POP IOANA	agricultor	agricultor	15.	DUMITRU VIOREL	maistru	maistru
12.	POP PETRU	agricultor	agricultor	16.	DASCĂL RADU	mecanic	mecanic
13.	ILIEȘ NICULAE	agricultor	agricultor	CONSILIERI INDEPENDENȚI			
14.	MOTOFELEA VASILE	agricultor	agricultor	1.	HANGEA PETRU	tehn.	pensionar
15.	CĂRBUNE MIHĂILĂ	pensionar	agricultor	2.	URECHE VASILE	patron	patron
PARTIDUL ROMÂNIA MARE				3.	AVRAM VIOREL	tehn.	șomer
1.	SIDOR DOREL VASILE	tehn.silvic	tehn.silvic	4.	BERINDE T.LOGIN	medic vet.	medic vet.
2.	MANU FLORENTIN	medic	medic	5.	VARVARI ALEXANDRU	ag. fisc.	ag. fisc.
3.	BORA IERONIM	jurist	jurist	6.	BIRTA IOAN	pădurar	pădurar
4.	BERENDE AUREL	pensionar	electromec.	7.	HOZA DORU	muncitor	muncitor
5.	URECHE CORNELIA	agricultor	agricultor	8.	VARVARI IACOB	pădurar	pădurar
6.	IGNAT SILVIU	mecanic	mecanic	9.	CIMUCA CIFOR VASILE	muncitor	muncitor
7.	TĂMAȘ GHEORGHE	instalator	instalator	10.	HĂDĂRĂU DORUȚ	tehn.	maist.șc.
8.	DUMITRU LAZOR	cond.auto	cond.auto	11.	CROITOR IOAN	agric.	pensionar
9.	CROITOR LUCREȚIA	laborant	laborant	12.	BAZGA VASILE	zugrav	zugrav
10.	VANĂU GRIGORE	pensionar	cond.auto	13.	DOMIDE TOADER	inginer	patron
11.	SÂNGEORZAN BONIFAPT	agricultor	agricultor				
12.	SÂNGEORZAN IERONIM	pensionar	ferar				

In memoriam

GRIGORE MOISIL (1906-1973) (2)

Am făcut această scurtă incursiune în istoria comunei Maieru în ideea susținerii ipotezei că familia Moasililor își are locurile de baștină pe meleagurile comunei Maieru de unde o ramură a acestora s-a stabilit în comuna Șanț la 14 km distanță spre N-E de Maieru. Monograful Ilie Țabrea în lucrarea (3) susține că cea mai verosimilă explicație privind genealogia familiei Moasil ar fi următoarea: „un țăran pe nume Moise – prenume destul de frecvent la românii transilvăneni – ar fi avut urmași cărora locuitorii i-au spus Moșila sau „Moșilă”... un vlăstar al acestuia fiind și acel Doroftei Moșille pe care îl găsim în 1758 în comuna Maieru într-un extras eliberat la 15 mai pe baza unui proces verbal încheiat de tribunalul Bistrița cu privire la o judecată din numita comună. (3) Același autor afirmă însă: „... ulterior în com. Maieru nu s-au mai aflat locuitori cu numele Moșil”. Nu se știe când și de ce au dispărut de acolo, dar se știe că o grădină din acea comună a fost stăpânită până în anul 1868 de descendenții familiei Moșil din com. Șanț. Aceasta rezultă dintr-o scrisoare (18 mai 1868) a lui Iosif Gheorghită, fost director al școlii din Sângeorz în care se arată că Grigore Moșil (bunicul academicianului de mai târziu) posedă la acea dată în comuna Maieru o grădină pe care un oarecare „Bitia” (probabil Bița) voia să o cumpere cu prețul de 100 de florini austrieci (3)!

În legătură cu ultimele afirmații avem de făcut câteva obiecții. Nu numai că în Maieru n-a rămas nici o familie cu numele Moșil așa cum afirma autorul citat, ci dimpotrivă, documentele pe care le vom înfățișa dovedesc continuitatea absolută și chiar sporirea demografică a acestei familii pe raza comunei Maieru. În „Conscripția militară” a Maierului din 1823 la poziția 24 este trecut familia Emanuel Moșil cu soția Palagia și copiii: Thanasa, Avacum și Vichente. Emanoil Moșil se naște în 1780 și are 2 soții. Cu prima soție are pe Thănase (născut în 1800) pe Avacum (n. în 1802) și pe Vichente în 1798. În 1816 se recăsătorește cu Palagia Barna cu care are un copil, Vicente Moșil, născut în 1816. Acest Vicente Moșil a fost înmormântat în hotarul comunei Șanț unde avea moșie, piatra de mormânt fiind găsită de către Iosif Moșil care locuiește actualmente în acest sat. În (5) găsim un Ion al lui Tnase născut în 1826, care moare imediat după naștere. În 1830 se naște Miron Moșil, care are de asemenea 2 soții. Cu prima soție conform documentelor (8) are ca urmași pe Ioan (1865-1895), pe Paramont (1869-1881), pe Silvestru (1877-1881) și fiica Ana (1879-1881). Cu a doua soție are ca urmași pe fiica Ioana (n. în 1882), fiica Ileana în 1884 și Luciana în 1887. Miron Moșil moare în 1889; după moartea acestuia a doua lui soție fiind încă tânără (n. în 1852) are 2 fiice nelegitime: Palagea născută în 1894 și Floarea născută în 1898 care vor purta numele de Moșil. Palagea înainte de căsătorie, în 1916 a avut un copil nelegitim cu viitorul ei soț, dar copilul va purta numele mamei înainte de căsătorie! Lazăr Moșil, fiul Palagiei se naște în 1916 având ca urmași pe Moșil Lazăr născut în 1946, Moșil Vasile n. în 1951 și Moșil Paraschiva n. în 1961. Floarea Moșil înainte de căsătorie în 1924 a avut un copil nelegitim cu viitorul său soț, care și acesta însă va purta numele mamei dinainte de căsătorie. Ioan Moșil, fiul Floarei se căsătorește cu Ioana Bors, care a născut 14 copii din care trăiesc 11 după cum urmează: Vaier n. 1945, Lenuța n. 1948, Dumitru n. 1951, Lazăr n. 1954, Ioan n. 1957, Floarea n. 1959, Onița n. 1961, Viorel n. 1960, doi gemeni Maria și Onișor născuți în 1965 și Aurel în 1969. Ioana Moșil este una dintre cele peste 400 de mame eroine din comuna Maieru. Vaier Moșil căsătorit cu Rus Silvia are până în prezent 5 copii: Viorel, Ion, Valer, Silvia, Maria. De asemenea și Dumitru, Lazăr și Ion Moșil și-au întemeiat familii având câte un urmaș.

Deci afirmațiile lui Țabrea că după 1800 familia Moșil nu mai apare în localitatea Maieru este falsă și neîntemeiată. În legătură cu afirmația aceluiași Țabrea că ipoteza lui Pompiliu Grapini (15) că familia Moșil era originară din comuna Moșei din Maramureș este falsă pentru simplul motiv că șanțanul nu face nici o aluzie la descendența lui din familia Moys sau Moș din Maramureș (16) și pe aceasta o pune la îndoială. Înclinăm să credem că strămoșii lui Vasile Moșil (1) născut în Maieru în 1761 au fost preoți veniți din Maramureș de la străvechea mănăstire din Moșei.

La aceeași ipoteză ne duce și explicația onomastică din (17). „Moise” în etimologia ebraică înseamnă „scos din ape” conform legendei biblice; prin etimologia populară: „mo” = apă și „useh” = a salva. În greacă este redat prin formele: Moses, Mosei, Moisi, iar în ucrainiană: Moisei... deci chiar numele satului este numele lui Moise în varianta ucrainiană, ceea ce este foarte interesant. Variantele grecești apar în forma cultă ca: Moisi, Moiseiu, Moişă, Moisa, Moisiu chiar Moșil, în franceză, Moise, în germană Moses, ca și în italiană, în maghiară Mozes, în rusă Moisei.

În Maieru există multe nume de persoane, mai ales masculine, puse sub influența numelor biblice. S-ar putea ca familia de români Moșil să fi venit aici deodată cu alte familii din Maramureș (Mureșan, Tiniș) cam pe la începutul sec. al XVIII-lea de la biserica veche din Moșei, ei servind în Maieru ca preoți. Există și acum tradiția onomastică a unor nume biblice-ebraice: Avram, care a devenit chiar nume de familie, Lazăr (Lazor), Ezechiel, Emanuel, Solomon etc. Există chiar nume de botez „Moise” (Motofelea Moise, Cimuca Moise).

Reluând ideea etimologiei populare s-ar putea admite ipoteza următoare a analogiei onomastice:

Samuel... românesc Samoilă,
Emanuel... Manoil/Mânăilă
Gabriel... Gavrilă

... din ebraică/idis Moșala derivând din românesc „Moșila” sau „Moșilă”, iar prin eliziunea lui „a” final cu ocazia înregistrării numelui în conscripțiile austriece, acesta devenind „Moșil”.

Pentru a ne susține ipoteza vom da câteva date legate de preoții care au servit la biserica din Maieru începând cu 1773. Într-o conscripție din 1733 (Anuarul Institutului de Istorie Națională din Cluj) se spune că în Maieru erau 5 preoți printre care și protopopul Tănase care și aduna micul soboraș și protestează către sfatul din Bistrița că „sătenii ne despart de fiii noștri” (3). Ceilalți 4 preoți se numeau: Gavrilă, Iacob, Ioan și Grigore. Statistica din 1750 (11) amintește în Maieru 9 preoți (în perioada 1760-62) Maieru se afla imediat după Rodna cu 8 preoți și 420 de familii) După 1876 în Maieru rămâne doar popa Alexa (14). În 1762 e naș la fiul popii Grigoraș din Poiana, popa Cosma din Marmația (servește de când?! până în 1766 când e numit învățător la Școala Trivială din Maieru (11)... Știm că de regulă preoții se numeau din familii de preoți, iar ajutoarele preoților (dieci, contabili etc.) se recrutau dintre feciorii preoților și ca și azi într-o bună tradiție onomastică urmașii lor purtau numele strămoșilor sau al părinților.

Ceea ce este interesant este faptul că un fiu al lui Emmanuel Moșil, găsit în con-

scripția din 1823 poartă numele de Tănase (vezi protopopul Tănase 1733). În același document și în (7) Emmanuel Moșil se semna făt contabil. Acel popă Cosma care lucra ca învățător între anii 1766-1769 ar putea foarte bine fi o rudă comună pentru Emmanuel Moșil din Maieru și Vasile Moșil din Șanț.

De fapt cercetările noastre au condus la următoarea ramură a Moșililor din comuna Maieru neconsemnată nicăieri datorită necercetării documentelor aflate în arhiva parohiei din Maieru (vezi **schita genealogiei familiei Moșil** din comuna Maieru). Ceea ce ne-a rămas în arhiva parohiei din Maieru se datorează preoților Toader Bob care era până la 1816 notăraș al soborului vicaresc din Valea Rodnei și preotului Iacob Șotrope care a fost numit de către vicarul Ion Marian notar al fondurilor vicariale după moartea preotului Bob. El a fost singurul care în anii de grea cumpănă, 1848-1849, a păstrat documentele vechi de o neprețuită valoare pentru ținut, ascunzându-le de furia ungarilor (11).

Invităm pe cei care doresc să facă lumină în stabilirea originii familiei Moșil să cerceteze documentele păstrate în arhiva parohiei Maieru, să le arătăm locurile unde trăiesc și azi urmași ai Moșililor.

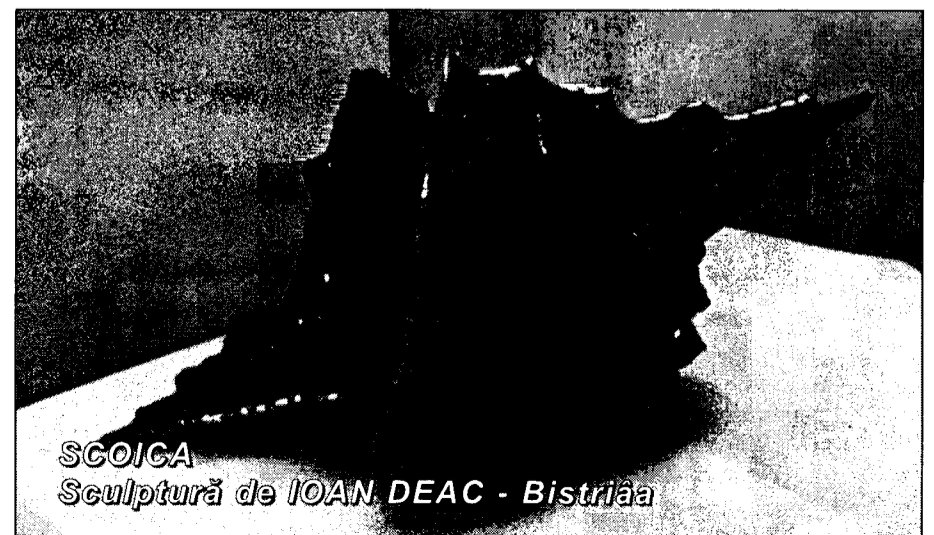
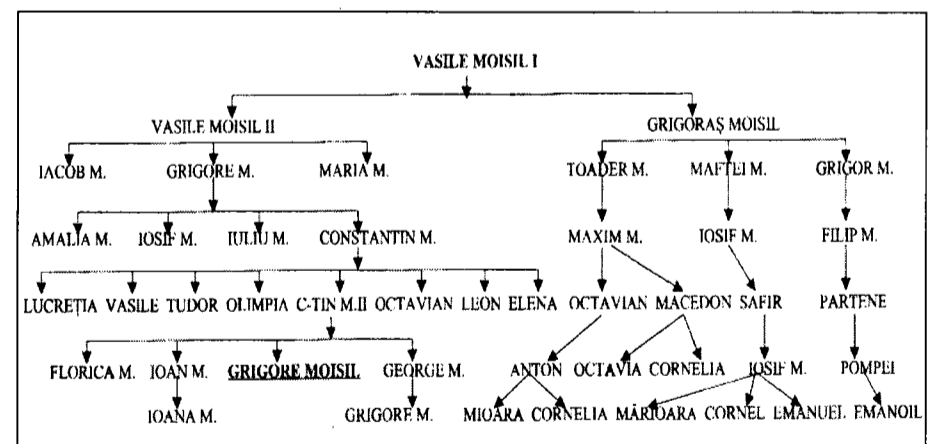
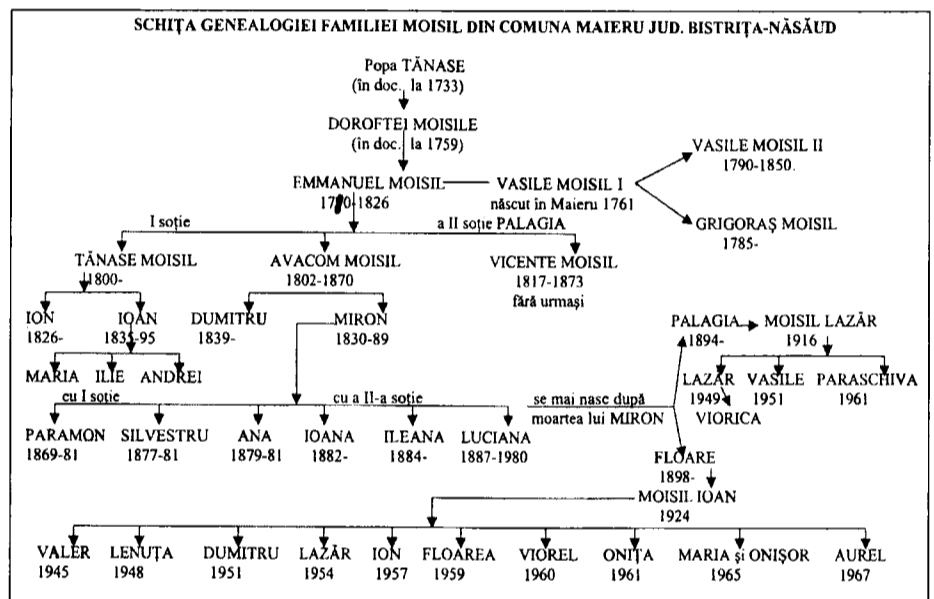
TITUS CĂRBUNE

N.B. Prezentul articol face parte din lucrarea „Utilizarea teoriei grafurilor în studiul arborelui genealogic al familiei „Moșil”

În sprijinul acestei lucrări există fotocopii după „Conscripția militară a com. Maieru - 1823

Bibliografie:

- (16) I. Pușcariu, „Date istorice privitoare la familiile nobile române, voi. I, Sibiu, 1985;
(17) Cristian Ionescu, „Mica enciclopedie onomastică”, ed. Enciclopedică română, București, 1975;
(18) E. Hurmuzachi, „Documente, vol. 15, București, 1911.

SCOICA
Sculptură de IOAN DEAC - Bistrița

Aniversări

Centenar IUSTIN ILIEȘIU (2)
(1900-2000)

După al doilea război mondial și chiar în ultimele decenii s-a scris puțin și cu timiditate, aproape pe furis, am spune, despre densa activitate a poetului și cărturarului luptător Justin Ilieșiu. Cu ceva mai mult curaj au făcut-o Vasile Netea,

Victo Eftimiu, Ion Secoșan, Aurel Cosma, Teodor Tanco, I. Bătrâna Voivodeni, Emil Boșca-Mălin, Nicolae V. Ilieșiu, Dumitru Popișan și, uneori, semnatarul acestor rânduri. Generațiile de cititori și ascultători din acei ani îndurerați ai ultimei bejenii ardelenne îl așteptau și-l ascultau la scenă deschisă, după cum mărturisese și mai tânărul său confrate, poetul Lucian Lavea. Am cunoscut bătrâni care, ca și tatăl meu, îi știau poeme întregi pe dinafară. Cu versurile sale înaripate își oțelau nădejdiile de dezrobire și revenire pe plaiuri vremelnice cotropite.

Critica literară dintre anii 1939-1947 îl plasa în pleiada lui Vasile Al. Georgie, Teodor Murășanu, continuată apoi prin Copilu-Cheatră, Ion Th. Ilea, Lucian Valea și alții, în matricea tăiată adânc de Coșbuc și Goga. Poetul-academician Victor Eftimiu sublinia: „De tânăr s-a remarcat prin poezia sa tradițională specifică inspirațiilor poetice ale Transilvaniei, strofe scrise cu deosebit talent pe linia de afirmare trasată de marii poeți înaintași ardeleni” (Postfață la volumul *Trepte de aur*, de I. Ilieșiu, Editura „Litera”, București, 1973).

Istoria și critica literară din ultimele decenii au fost și sunt nedrepte cu Justin Ilieșiu. Abia dacă i se menționează numele; foarte rar este învrednicit cu câte o frază-două. Pe de o parte, frustetea și virulența unor versuri ale sale înflăcărâte de marea bucurie a Unirii, ori de încercătura durerii atâtor bobâne și bejenii transilvane, constituie pentru unii condeieri motive de a-l eticheta drept un naționalist local, sau chiar un extremist. Pe de altă parte, poezia sa a fost privită de alții cu suspiciune și cu un anumit snobism pernicios. Poetul era considerat cel mult ca un versificator exaltat, cu totul tributari marilor modele oferite prin Coșbuc ori Goga.

Oricum, un Justin Ilieșiu, poetul și gazetarul căzuș din răstimpul blestematului refugiu ardelean, continuă să rămână țintuit într-o prea lungă și nemeritată claustrare și uitare.

Unor elitiști mai bătaioși le repugnă, probabil, aromele tari de cetină și rășină, de cremene ori clocotul pâraielor de munte care exultă din poemele sale. Simplitatea clasică izvodită din vechile noastre balade, scrâșnirile din dinți rostite pe șleau, ca în „zicăliile” oierilor, ori ritmurile de tip

baladesc, izul de blestem când este bântuit de vedeniile frângerilor cu roata „stăpânilor luați din drum”, toate acestea pot deranja subțirimea unor gusturi salonarde. Limbajul frust, adesea bolovănos și neîmpănăt cu artificii căutate, cadențele limpezi ale unui optimism robust străluminat de un năvalnic și nesfârșit „dor de acasă”, iată principalele coordonate pe care se înscrie „poezia nădejdiilor” lui Justin Ilieșiu. Un mod particular de a împleti duișia cu revolta, peisajul cu omenia noastră din veac, rostite răspicat, fără metaforizări excesive, asigură o trimitere directă a mesajului la inima celui mai „simplu” cititor.

Pentru cei ce i-au reproșat tenta naționalistă, facem, deocamdată, doar precizarea că poetul, fidel spiritului democratic al făuritorilor Unirii, între care s-a numărat cu teamei, a făcut și publicat numeroase traduceri din poeți și prozatori maghiari din diferite epoci literare, lucrări elogios apreciate la vremea lor. Pentru poetul Ady Endre, de pildă, a purtat mereu un respect major.

Verticalitatea sa morală în anii postbelici, când a trăit mai mult în izolare pândită, reiese limpede, atât din paginile publicate printre ghearele cenzurii, cât și din mărturisirile prietenilor, ori din nenumărate scrisori către Maieru natal. Unii dintre intelectualii acestui sat-matrice, dar și din alte părți, am fost de la început mărturisitorii poeziei și ai apostolatului autentic al lui Justin Ilieșiu, chiar într-un regim când asta însemna risc, ori, cel puțin, neșansă. Dovadă, colțul de cinstire pe care „satul său din munții Rodnei” i l-a consacrat în muzeul „Cuibul visurilor”, încă din anul 1963. În plus, în anul 1995, cu prilejul festivităților „Zilele Măierene”, i s-a conferit, post-mortem, titlul de Cetățean de onoare al comunei, iar Școlii Generale din Anieș i s-a dat numele său. În prezent, se află în curs de apariție un volum de poeme inedite ale lui Justin Ilieșiu, închinat unui număr de 15 mari poeți înaintași, ediție îngrijită și prefațată de distinsul profesor blăjean, dr. Ioan Buzăși, și de către semnatarul acestor rânduri. De asemenea, prin prestația subsemnatului, este aproape gata de tipar un volum antologic din opera sa poetică, firește, inegală ca valoare, precum și din celelalte compartimente ale trudei sale: gazetăria, profesoratul, folcloristul, traducătorul, luptătorul și animatorul cultural de excepție.

În fine, credem că o lectură integrală, atentă și o cunoaștere profundă a evantaiului de manifestări cărturărești ale acestui strălucit fiu și cântăreț al plaiurilor nășăudene vor putea da răsplătitoare măsură a posterității, măcar acum, la împlinirea unui secol de la nașterea sa.

SEVER URSA

Eminesciana

MIHAI EMINESCU
150 de ani de la
naștere

La 15 ianuarie 2000 s-au împlinit 150 de ani de la nașterea „Lucefărului” poeziei noastre, a marelui și unicul Mihai Eminescu. Toți cei ce se închină cu respect în fața înaintașilor glorioși, a figurilor reprezentative ale neamului, privesc cu venerație, nu numai în această zi de aniversări, statuia de lumină a poetului neamului așezată pe Capitoliul spiritualității noastre.

Invidiile unor confrăți autoprocamați oameni de litere, urmând exemplul celor ce l-au măhnit în viață, așa cum a întuit-o singur, prin alți ilustrații necunoscuți ai prezentului, îl urmăresc și după moarte. Se aud și azi voci stridente defăimătoare, care cer, dacă nu radierea sa din literatură atunci măcar trecerea lui sub un asterisc în josul unei pagini sărăcite de conținut. Aceștia sunt din tagma celor despre care Mihai Eminescu spunea: „Toți pe buze având virtute, iar în ei monedă calpă/quintesență de mizerii de la creștet până-n talpă”. Sunt casapii înveninați și plini de ură, pentru că nu pot trece ștacheta verbului românesc ridicată atât de sus de Mihai Eminescu. Neavând altă armă la îndemână, îl împoașcă cu invective, îi mânjesc statuia de lumină cu vorbe de ocară mahalagistă, singurul vocabular ce li-e familiar, la care au putut ajunge. Tot felul de autodeclarații și preinși moderniști ai stilului, cei ce-și merită epitetul caustic eminescian „e ușor a scrie versuri, ce din coadă au să sune”, bâiguind agramat și pervers, încearcă să-l coboare pe Mihai Eminescu, de pe soclul pe care, cu respectul convenit unui bard legendar, care a săpat cuvântul românesc în piatra nemuririi, ni l-am ridicat și-l ținem ca pe o cupă de competiții și gloriei deasupra capului nostru, drept aură națională. Ghicindu-le micimea, Eminescu se miră: „Cum se pot purta urmașii/cei ajunși la fel ca lașii!” Și ești într-adevăr laș când ataci pe cel ce nu mai poate să-ți răspundă!

Cei ce aflați la grea cumpănă, nu numai materială dar și spirituală din cauza vicisitudinilor și a celor ce nu mai știu să se oprească din îmbogățirea pe spatele nostru, îi deschidem cărțile și înfierăm odată cu versurile lui de foc, nimicnicia, micimea, neomenia, minciuna și ne redresăm inimile căpătând vitale impulsuri și curaj să învingem vremile.

Mihai Eminescu a ghicit ce-i rezervă o parte din viitorime, când spunea: „Ba să vezi prosperitatea este însă și mai dreaptă/neputând să te ajungă, crezi c-ar vrea să te admire/și vor aplauda desigur biografia subțire/care s-ancerca s-arate că n-ai fost un lucru mare/c-ai fost om cum sunt și dâșii...” Altfel încăput pe mâna/oricărui te vor drege/rele-or zice că sunt toate câte nu vor înțelege/ Dar afară de aceasta vor căta vieții tale/să-i găsească pete multe, răutăți și mici scandale/... Nu lumina ce în lume ai revărsat-o, ci păcatele și vina...”

Mihai Eminescu, în toată modestia lui simțea că față de acea pleavă iresponsabilă ce vântură vorbe fără acoperire este o everesciană Chomolungma, a mai dat o lovitură bine meritată acestor flecări, atunci când i-a asigurat... „port cu ușurință și cu zâmbet a lor ură/laudele lor desigur m-ar măhni peste măsură”!

La 150 de ani de la nașterea sa să ne plecăm cu venerație în fața statuii sale, așezată în fruntea marilor noștri înaintași din firida vredniciei neamului.

În inimile noastre în veci el va rămăen/heliniștilor domn/Călcăm numai pe vârfuri/să nu-l trezim din somn/Ni-l îngropăm în șoapte, cu lacrimi de pelin/ca-n stele,-n noi și-n codri,/să-i fie somnul lin”!

AUREL CLEJA

Lirică

Popas lângă troiță

La crucea care se înalță
Strălucitoare pe Feleac,
Pe fruntea Cristului în cuie
Zâmbește proaspăt liliac.

Sosit din lungă pribegie,
Străin și singur și trudit,
Îngenunchiez la crucea albă
Privind în zări de asfințit.

Văd Clujul drag de altădată,
Prin raze, umbre și lumini,
Și primăvara cum coboară
Pe străzi, pe case și grădini.

Au înflorit în parcuri tei...
Dar Someșul, din mal în mal,
Azi cântă cântecul durerii
Înlăcrimatului Ardeal.

S-adună-n jurul meu zefirii
Și-aduc parfum ce m-a-mbătat,
De mult, când rătăceam prin parcuri,
De i-am iubit și i-am cântat.

Ei trec peste păduri de suliți,
Peste zăgazuri și porunci,
Și-alină fruntea mea fierbinte,
Precum o alinau atunci...

Rănit, cu dor aprins în suflet,
Cum stau pe piatra de hotar,
Vin amintirile de aur
Spre-al inimii cernit altar.

La crucea albă-mpodobită
Cu flori de proaspăt liliac,
Eu poposesc străin și singur
Privind în vale, pe Feleac.

Văd Clujul drag de altădată:
Ce-a fost atunci și ce-a rămas...
În turlă-și face cuib pustiul,
Căci clopotele-s fără glas.

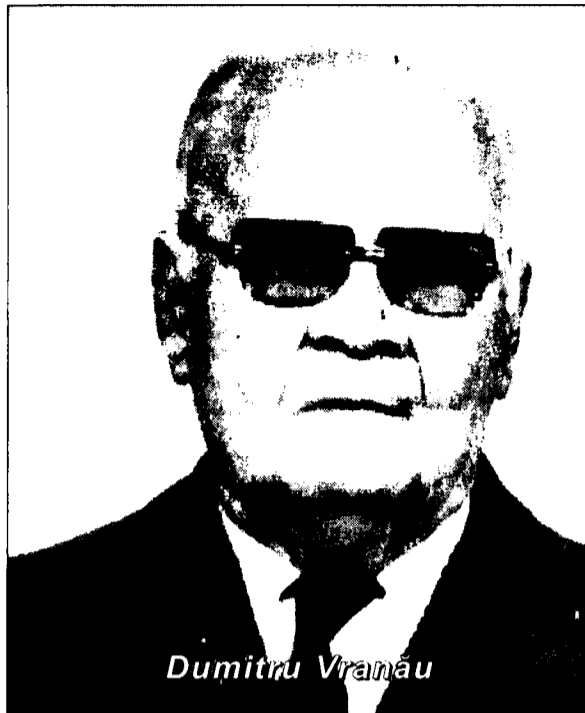
Și stând așa cuprins de jale,
Dinspre Apus zăresc mereu:
Cum crește din Ardeal o cruce,
Pe care plânge Dumnezeu...

(1943)

Înaintașii noștri

Rebreniana

Revista VATRA, organul Asociației Învățătorilor MARIANA din județul Bistrița-Năsăud

Dumitru Vranău

„Vatra” așa cum apare acum, este expresia unei bune orânduiri în graniță. Condușă – ni se pare – de un grup de tineri și pricepuți învățători, ea este merită să ne aducă vești bune din ținutul graniței năsăudene, unde strădanii Fundației au fost primite cu entuziasm și au dat roade bune”.

Încheiem aici cu extrasele și aprecierile altor reviste despre revista „Vatra” năsăudeană.

La redacția revistei noastre au sosit numeroase cărți și reviste. Enumerăm câteva dintre ele.

Cărți. B.Jordan, Normaliștii; V.Dănău și C.N. Dărvănescu, Cum cercetăm individualitatea elevului de curs primar; Nicolae Berdieff, Omul și mașina; M.Știopu (Emil Boșca-Mălin), Un strop de voie bună; D.I.Goga, Pedagogul Vasile Borgovanu; N.Apostolescu, Tehnica studiului individualității în școala primară; I.V.Goran, Studiul individualității pe bază de experiență; I.Gh.Biber, Teste pentru examenul de inteligență și determinarea aptitudinilor; V. Harea, Datoriile învățătorului; N.C.Enescu, Îndrumări la lectura profesională a învățătorului; Paul Doumer, Cartea copiilor mei; Radu Boureanu, Viața spătarului Milescu; B.Jordan, Revizori și inspectori; Mihail Sadoveanu, Cazul Eugeniei Costea; Gh. Brăescu, Conași; Tiberiu Moraru, Viața pastorală în Munții Rodnei; T.Matei, Gheorghe Lazăr; Tiberiu Morariu, Obiceiuri, credințe și superstiții legate de „Focul sfânt”; G.G.Antonescu, Antologia pedagogică etc.

Reviste. Sociologie românească (București); Ogorul școlii (Turda); Plaiuri hunedorene (Petroșani); Orientări (Moinești-Bacău); Jiul (Tg-Jiu); Căminul școlii (Galați); Școala vremii (Arad); Viața școlară (Satu Mare); Revista școlii (Botoșani); Școala Someșană (Gherla), Freamătul școlii (Cluj); Școala Basarabeană (Chișinău); Foaia învățătorului (Brăila); Scinteia (Gherla); Frontul (București); Flori de crin (Șimleul Silvaniei); Pedagogia experimentală (Bacău); Sănătatea (București); Poporul (Runcu Salvei); Suceava (Suceava); Voința școlii (Cernăuți); Înfrățirea (București); Femeia satelor (Deva); Școala Țăranului (București); Clipa (Tg. Mureș); Progres și cultură (Mureș) etc.

Comitetul de redacție era format din 4 elevi ai lui Sandu Manoliu care s-a stins din viață într-un spital din Cluj în anul 1930. Ca semn de recunoștință ne-am propus să scoatem, după 6 ani de la moarte, un număr omagial al revistei „Vatra” în memoria marelui dispărut.

În acest scop, în revista „Vatra” nr. 2, anul 2, am făcut un apel la toți foștii lui colegi, elevi, colaboratori sau prieteni, să trimitem materiale legate de viața și opera lui Sandu Manoliu. Neprimind materialele la timp, numărul nu a mai apărut.

Cu ani mai târziu ne-am propus să scoatem un volum omagial închinat marelui pedagog Sandu Manoliu. Am reușit să adunăm vreo 20 de materiale, semnate de foștii colegi, elevi sau prieteni ai moldoveanului ce și-a găsit oază în orașelul Năsăud. Materialele au fost triate și cenzurate de o comisie

compusă din profesorii Grigore Găzdac, Octavian Ruleanu, Septimiu Pop ș.a.

Pentru acoperirea a o parte din cheltuielile de tipar, redacția revistei a pus în vânzare 60 ex. din „Icoana unei școli dintr-un colț de țară românească” a 200 lei bucata. Vremurile vitrege ale comunismului și nenorocul s-au opus și de data aceasta și materialele au fost depuse la Muzeul Năsăudean, de unde după ani de zile, prin bunăvoința d-lui I.Nistor le-am salvat.

În nr. 7 din oct. 1935, colegul, prietenul și consăteanul Lazăr Zavaschi publică în rev. „Vatra” un impresionant articol intitulat „Cinci ani” în care invocă personalitatea marelui dispărut de la moartea căruia se împlineau atunci 5 ani. Citez: „Aceleași reci și mohorâte seri de octombrie; aceleași frunze moarte smulse și azvârlite-n praf de pe drum, mi-aduc în gând amintirea unei alte frunze ce s-a desprins încet de pe o crenguță a vieții, tot în taina unei seri de toamnă, Sandu Manoliu. Iarna va veni a cincea oară să-și risipească imaculați-i fulgi peste mormântul celui ce a dus o nouă valoare în „Comoara Năsăudului”. Știe poate de acolo că mai aveam încă nevoie de el, că nu și-a putut realiza vrerile toate, aici în această țară de nelegiuiri pe care a servit-o cu dragostea, dezinteresul și munca – duse până la sacrificiu – și pentru care țara i-a conferit răsplata cuvenită: „Destituit din post pentru incapacitate și incorectitudine.”

Acel ce-a creat – apăs pe acest termen – școala din Năsăud, iată-l și „incapabil” și acel ce-a vărsat din salariul său în fondul comitetului școlar în mod regulat sume pentru îmbunătățirea traiului elevilor – murind dator și fără nici o avere – e calificat „incorect”. A fost lovitură care l-a răpus!

Totul ar fi putut suporta acest om pe care l-a persecutat hain natura însăși – dându-i un corp fragil și expus – afară de lovitură morală ce i s-a dat!

Era prea mult. Nici nu s-a apărut; era josnică acuza! S-a justificat însă în fața morții.

Prin geamul larg deschis al unei camere de spital, pătrunse atunci o falfăire stranie. De pe albul de ivoriu al unei camere de spital, al unui pat, se desprindea paloarea dureroasă a unei suferințe ce se stinge încet. Trăind încă prin miraculoasa rațiune a unei voințe ce-și descifra cele din urmă vveri, o mână crispată desnădăjduit pe un condei, alerga înfrigurată în lungul imaculat al unei foi albe; „Las școlii acesteia, pentru care în fața morții și a lui Dumnezeu pot mărturisă împăcat că i-am dat toată puterea mea de muncă și pricepere, tot ce am avut mai bun și mai curat în mine... etc.

... și i-a lăsat gândurile toate, sacrificiul și ceea ce îl mai lega material de această existență tragică; biblioteca în valoare de 300.000 lei. Și a mai lăsat ceva: dorința hotărâtă să nu-i vorbească nimeni la mormânt.

A rămas, totuși, în urma sa – mai puternică decât răceala și indiferența unei minorități ce l-a sabotat – o mărturie dreaptă de ce a fost, vrut și realizat acest om. O dovadă care vorbește singură: „Icoana unei școli dintr-un colț de țară românească.”

E icoana celui care a scris-o; e oglinda personalității celui ce a alcătuit-o; sinteza muncii celui ce a scos-o: Sandu Manoliu. Ne-a rămas această evanghelie a muncii din paginile căreia se desprinde viața de mucenic a unui om ce a vroit să creeze o școală în accepția strictă a cuvântului.

Se țese printre rândurile acestor pagini, figura celui mai înalt exemplu de muncă, cinste și abnegație pe care l-am cunoscut; figura plâpândului pedagog ce-mi amintește de marii conducători de la Yverdon, Neuuhof, Iasnaia Poliana...

El a scris o singură carte ce poate ar fi greu de plasat în vreunul din cele câteva genuri literare la poarta cărora se opresc atâtea. O carte ca aceasta însă, puținor muritori le e dat să semneze.

Cu pasul obosit, m-am furișat condus de o umbră. Pe aceleași căi, aceleași cruci și aceleași vise încrămenite în noaptea unei taine... Sinistrul scârțâit al porții ce mis -a închis în urmă, mi-a întors privirea către frontispiciul palis luminat de ochiul nopții: „Lasiate ogni spezanza, voi che-trate!”

(va urma)

Prof. pens. DUMITRU VRANĂU

Liviu Reboreanu și Alexandru Davila (4)

Sigur că într-o polemică nu lipsesc acuzele reciproce și nici cuvintele dure din partea competitorilor. I se neagă totul celuilalt; în cazul lui Alexandru Davila chiar și proiectul de modificare a legii teatrelor, care prevedea concentrarea excesivă a puterii în mâinile directorului și alte măsuri restrictive: desființarea comitetelor teatrale, prin care scriitorii și „societarii” participau la conducerea instituției, sporirea drepturilor de autoadministrare și autofinanțare a Societății Dramatice, căci prin ea Teatrul Național era ocrotit și subvenționat de stat, anularea premiilor ce se atribuiau autorilor dramatici și actorilor etc., și care a stârnit un val de proteste din partea celor vizați, conducând la „căderea” proiectului. Atitudinea ostilă a lui Alexandru Davila față de scriitori se poate explica prin faptul că, la 25 noiembrie 1912, nu a fost ales președinte al Societății Scriitorilor Români, funcție pe care o gira în locul lui Emil Gârleanu, numit director al Teatrului Național din Craiova (secretar literar Liviu Reboreanu), dar a reușit să ocupe funcția Mihail Dragomirescu, ceea ce a determinat demisia definitivă a lui Alexandru Davila din societate. Și totuși, parcă, în acest caz polemica avusese un specific aparte, anume acela că Liviu Reboreanu nu s-a lăsat antrenat în campania de denigrare a dramaturgului, acuzat fiind de plagiat, ba chiar de furt al dramei Vlaicu-Vodă de la Al.I.Odobescu.

Acuzația infamantă de plagiat a fost declanșată de data aceasta de Hortensia Keminger, fostă elevă de la Azilul „Elena Doamna” din București, unde Alexandru Davila predase ocazional franceza, care-i devenise soție (1885-1889), iar după divorț (din lipsa mijloacelor de întreținere a familiei) cauza sinuciderii lui Al.I. Odobescu (1834-1895). Fosta soție i-ar fi înmănat un manuscris al acestuia conținând o piesă în versuri, cu același subiect, „Vlaicu-Vodă”, dar intitulată „Doamna Clara”. Atât a așteptat „Flacăra”, revistă liberală avându-l ca director pe Constantin Banu, pentru a ataca un conservator ca dramaturg, prin pana unui publicist obscur precum Al.Șerban sau prin însuși Petre Locușteanu, redactorul și cronicarul dramatic al publicației. Lor li se vor ralia N.Rădulescu-Niger și George Ranetti, autorul farsei „Romeo și Julieta la Mizil” (1907) și traducătorul dramei „Modelul” de Henry Bataille, fără reținere criticat de Liviu Reboreanu pentru „banalitățile neiertate de limbă și stil”. Când apele se vor mai liniști și cel calomniat va fi mulțumit că măcar așa poate sta alături de I.L.Caragiale, acuzat și el de plagiat cu „Năpasta”, va mărturisă: „Fie, dar nu voi comite greșeala iubitelui meu Caragiale; nu voi cheltui 15000 de lei ca să târăsc de zgardă la bara justiției acești cerberi cu multe guri. Bara opiniei publice mi-ajunge și la această bară lătratul lor este disprețuit” (Apud Marin M.Bădescu, Op.cit., pag. 178). Să mai adăugăm în acest loc și că Zaharia Bârsan fusese acuzat de a fi luat subiectul poemului dramatic „Trandafirii roșii” din ciclul de povestiri „Prințul fericit” al scriitorului englez Oscar Wilde, că piesa „Omul cu mățoaga” a lui George Ciprian ar fi a lui Urmuz (D.Demetrescu-Buzău), apoi că un „caion” numit Grigori N.Lazu a avut și George Coșbuc pentru ale sale „Balade și idile”...

Liviu Reboreanu însă va avea numai cuvinte de laudă nu la adresa omului, căci el era de caracter dificil - impulsiv și orgolios, flegmatic și cabotin, cum îl caracteriza Tudor Arghezi, trăsături manifestate și ca director al teatrului -, ci la adresa dramaturgului, a autorului „dramei în cinci acte, în versuri” Vlaicu-Vodă. Premiera din 12 februarie 1902, beneficiind de o distribuție remarcabilă (Clara Doamna-Agata Bărsescu, Vlaicu-Vodă – Constantin I.Nottara, apoi Tony Bulandra, Marioara Voiculescu, Aristide N.Demetriade, Petre Sturdza, Ion I.Livescu, Zaharia Bârsan, Velimir Maximilian etc., colectiv condus de directorul Patan Sihleanu), a coincis împlinirii vârstei de 40 de ani a autorului, născut fiind la Golești (Argeș) în 12 februarie 1862, din părinții Carol Davila – cunoscutul general medic și Anica, n. Racovița-Golescu, descendentă, prin tatăl său, din domnitorul Mihai Racovița, iar mama sa era cea mai mică dintre cei cinci copii ai lui Dinicu Golescu, și, de asemenea, sărbătoririi în acel an a semicentenarului Teatrului Național din București. La lași piesa va avea un deosebit succes cu premiera din 22 ianuarie 1903, la Cluj în anul 1922, sub direcția lui Zaharia Bârsan a Teatrului Național, care a și interpretat rolul lui Vlaicu-Vodă, iar la Cernăuți în 1929, sub direcția de scenă a lui George M.Zamfirescu.

Reluarea reprezentării ei la București abia la 4 octombrie 1913 îl nemulțumește totuși pe Liviu Reboreanu, deoarece această „podoabă a literaturii noastre dramatice (...) se cuvine să figureze în repertoriul și afișele Teatrului Național chiar și atunci când nu este d. Davila director”, consideră tânărul cronicar dramaturg, și îi va și consacra 4 articole cu acest prilej, în ultimul fiind „criticați denigratorii lui Davila, care au încercat să-i conteste paternitatea asupra piesei” (Cf. Niculare Gheran, Op.cit., pag. 383).

Proiecte

**STATUTUL ASOCIAȚIEI CULTURALE "LIVIU REBREANU" MAIERU
(Proiect)**

În Maieru există tradiția unei merituose Societăți Culturale „Liviu Rebreanu”. O primă etapă a ființării ei se cuprinde între anii 1927-1935, când a fost transformată în Căminul Cultural „Gregoriu Hangea”. O a doua etapă – între anii 1972-1987, când autoritățile comuniste au determinat – până la urmă – încetarea activității într-o asemenea formulă locală.

Un grup de inițiatori încearcă pentru a 3-a oară reînființarea acestei instituții locale, la alți parametri, sub formă de Asociația Culturală „Liviu Rebreanu”. Publicăm mai jos Statutul „A.C.L.R.” și așteptăm aderarea de noi membri. S.U.

Capitolul I GENERALITĂȚI

DENUMIRE

Art. 1. Asociația va purta numele de Asociația Culturală „Liviu Rebreanu”-Maieru.

FORMA JURIDICĂ

Art. 2. Asociația Culturală „Liviu Rebreanu”-Maieru este o persoană juridică constituită în condițiile Legii nr. 21 din 6 februarie 1924.

Asociația Culturală „Liviu Rebreanu”-Maieru este o asociație apolitică, neguvernamentală și non-profit.

Asociația poate avea filiale în țară și străinătate.

SEDIUL

Art. 3. Sediul Asociației este în România, localitatea Maieru, în localul muzeului „Cuibul visurilor”.

DURATA

Art. 4. Asociația se constituie pe o perioadă nedeterminată. Ea își începe activitatea la data înscrierii în registrul special al persoanelor juridice de la grefa instanței.

Capitolul II SCOPUL ȘI OBIECTUL DE ACTIVITATE

SCOP

Art. 5. Asociația urmărește crearea și dezvoltarea spiritului civic, a vieții culturale din comună, educarea tineretului în spirit tolerant, moral și religios.

OBIECTUL DE ACTIVITATE

Art. 6. Pentru realizarea scopului, asociația își propune realizarea următoarelor obiective principale:

- a) Răspândirea culturii în popor;
- b) Întărirea spiritului de respect, prietenie și toleranță în rândurile populației locale;
- c) Identificarea și punerea în valoare a tuturor resurselor locale din domeniul cultural, folcloric, turistic, peisagistic și sportiv;
- d) Păstrarea nealterată a frumuseților naturii și a mediului înconjurător, adică crearea spiritului ecologist;
- e) Propagarea acțiunilor și activităților inițiate de Școală, Biserică, Muzeu etc., precum și alte instituții similare din țară și străinătate;

g) Acordarea de premii pentru elevii merituoși și a unei burse anuale pentru cel mai bun student măierean;

h) Acordarea unui așa-zis premiu de excelență, în valută, o dată la 2 sau 3 ani, măiereanului cu o realizare națională, înfăptuită în perioada de mai sus;

1) Oferirea de prestări de servicii către populație, în vederea susținerii activității asociației;

j) Sprijinirea tinerilor scriitori, artiști și oameni de știință, organizarea de expoziții, lansarea de carte, casete audio și video;

k) Inițierea și susținerea de programe de educație informală și civică a populației;

l) Promovarea și susținerea de campanii lobby pentru promovarea valorilor locale, pentru desființarea stereotipurilor și a discriminărilor la toate nivelurile, vizând toate aspectele vieții sociale;

m) Sensibilizarea factorilor de decizie pentru dezvoltarea politicilor locale;

n) Prestarea de activități economice în vederea susținerii activității asociației;

o) Sponsorizarea revistei locale „Cuibul visurilor”;

p) Înființarea unei edituri;
MIJLOACE DE REALIZARE A OBIECTIVULUI

Art. 7. Asociația va organiza periodic întruniri comemorative sau de lucru cu „fiii Maierului”.

Asociația va organiza și derula perma-

nent programe destinate populației locale, independent sau în colaborare cu organisme din țară sau străinătate, guvernamentale sau neguvernamentale.

Organizarea și realizarea de acțiuni culturale-artistice și sportive, expoziții de artă, excursii în țară și străinătate. Plus alte acțiuni similare.

Capitolul III MEMBRII ASOCIAȚIEI

Art. 8. Din Asociația Culturală „Liviu Rebreanu”-Maieru poartă face parte, orice persoană din țară sau străinătate care a cerut și i s-a aprobat înscrierea pe baza adeziunii la statutul și regulamentul de finanțare ale asociației.

Art. 9. Membrii asociației sunt onorifici, activi și fondatori;

a) Membrii fondatori sunt toate persoanele din țară sau străinătate care au aderat la asociație, plătind cotizația până la data înscrierii Asociației Culturale-Maieru în registrul special al persoanelor juridice de la grefa instanței;

b) Membrii activi sunt toate persoanele care s-au înscris în asociație după data constituirii sale și activează ca atare.

c) Ca membrii onorifici se proclamă acele persoane care au făcut un serviciu însemnat asociației, întărind prestigiul moral, cultural sau financiar al Asociației Culturale „Liviu Rebreanu”-Maieru.

Tot ca membru de onoare al asociației se consideră, cu asentimentul scris al acestora, oamenii de știință, artă, sport, personalități de prestigiu din țară și străinătate.

Se va ține și păstra un registru special al membrilor de onoare ai asociației.

Anexa nr. 1, care face parte integrantă din prezentul statut, va cuprinde lista nominală a membrilor fondatori.

Capitolul IV. DREPTURI ȘI OBLIGAȚII DREPTURI

Art. 10. Membrii asociației au următoarele drepturi:

- a) Să participe la adunările generale ale asociației;
- b) Să aleagă și să fie aleși în organele de conducere ale acesteia;

c) Să participe cu vot deliberativ la hotărârile asociației, însă numai cei care sunt cu cotizația la zi;

d) Fiecare membru are dreptul la un vot. Votul se poate exercita și prin procură;

e) Dreptul la facilități acordate de asociație, cu ocazia unor activități, programe sau acțiuni;

f) Pot pune în discuție și pot dezbate activitatea asociației sau a unui membru al acesteia;

g) Au acces liber la informație;

h) Să utilizeze patrimoniul asociației dar numai în scopul urmărit de asociație și în condițiile reglementate prin Regulamentul de funcționare;

i) Pentru activitatea depusă, membrii asociației pot fi remunerați.

Votul poate fi deschis sau secret. În problemele majore ale asociației întotdeauna se operează prin vot secret.

OBLIGAȚII

Art. 11. Obligațiile membrilor asociației:

a) Să respecte prevederile statutului și ale regulamentului;

b) Să-și plătească cotizația;

c) Să participe activ la realizarea obiectivelor asociației, potrivit hotărârilor luate;

d) Prin conduita lor să nu lezeze imaginea și interesele asociației.

SANCTIUNI

Art. 12. Pentru încălcarea prevederilor statutului sau ale regulamentului de funcționare, membrii asociației vor suporta următoarele sancțiuni:

- a) avertisment;
- b) suspendare temporară;
- c) excludere.

Art. 13. Sancționarea membrilor se face de Consiliul de Administrație, la propunerea Colegiului Director al asociației sau a unei treimi din numărul membrilor asociației.

Excluderea unui membru trebuie să fie validată de Adunarea generală a asociației, prin majoritatea simplă de voturi.

Art. 14. Contestațiile privind sancțiunile aplicate intră în competența Adunării generale și sunt rezolvate prin majoritatea simplă de voturi.

(va urma)

Absolvenții Școlii Generale „Liviu Rebreanu” din comuna Maieru, admiși în licee în anul școlar 1988-1999

CLASA a VIII-a A

Prof. PANES VARVARA – LIMBA ROMÂNĂ
Prof. ANDRONESI SIMION – MATEMATICĂ

1. Borș Simion-Ovidiu – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
2. Bolfă Lăcrămioara-Loredana – Liceul de cooperatie Bistrița
3. Buzilă Aura – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
4. Buzilă Dumitru – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
5. Cut Iosif – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
6. Deac Elena – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
7. Hoza Vasile-Mihai – Liceul nr. 3 Bistrița
8. Lorinț Lucreția – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
9. Moldovan Rodica-Ioana – Liceul Vatra-Dornei
10. Mureșan Cosmina-Maria – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
11. Rebrîșorean Elena-Maria – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
12. Vărzari Ana-Maria – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
13. Vârtic Viorica – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi

II CLASA a VIII-a B

Prof. PANES VARVARA – LIMBA ROMÂNĂ
Prof. TRIPA IOAN – MATEMATICĂ

1. Andronesi Cristian-Marius – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi

2. Balotă Florin-Valer – Liceul nr. 2 Bistrița
3. Berende Florica – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
4. Candale Ana-Nicoleta – Liceul „George Coșbuc” Năsăud
5. Dumitru Florin-Silviu – Liceul nr. 2 Bistrița
6. Hoza Lucreția – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
6. Isip Sanda-Onița – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
8. Moisil Vasilica-Simona – Liceul „Andrei Mureșanu” Bistrița
9. Mureșan Floarea – Liceul „Liviu Rebreanu” Bistrița
10. Negrușer Dorel-Simion – Liceul „Andrei Mureșanu” Bistrița
11. Rațiu Horia-Răzvan – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
12. Vasilca Daniel-Ioan – Liceul nr. 2 Bistrița
13. Vranău Adrian-Grigore – Liceul nr. 1 Bistrița

III. CLASA a VIII-a C

Prof. NIȚĂ MARIA – LIMBA ROMÂNĂ
Prof. ROMAN OVIDIU – MATEMATICĂ

1. Avram Maria – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
2. Omeliță Iacob – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi
3. Șpaimoc Iulia-Maria – Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi

Listă pusă la dispoziția redacției de d-na prof. VARVARA PANES

Informații

Invățământ

CUIBUL VISURILOR

Cultură

Sport

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

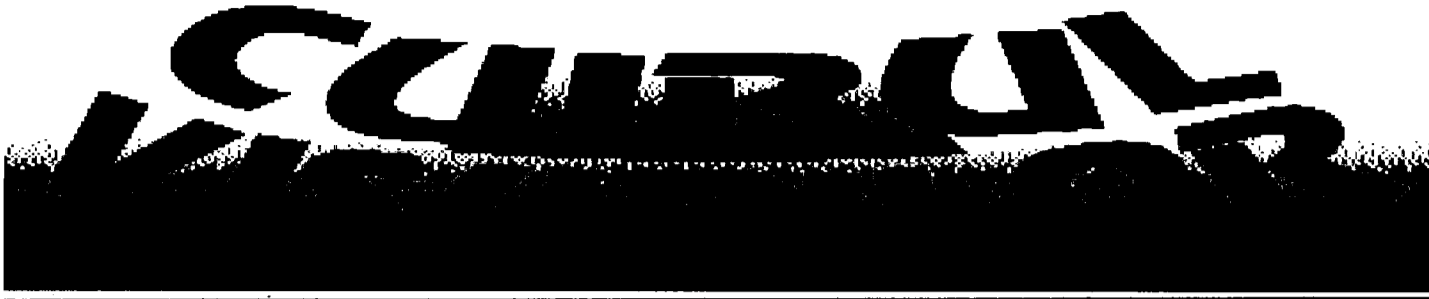
Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița

str. N. Titulescu, nr. 18, tel. 223.201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu

Director: SEVER URSA

PERIODIC DE INFORMARE ȘI CULTURĂ AL CONSILIULUI LOCAL MAIERU

ANUL V Nr. 6-7 (43-44) *** Iunie-Iulie-August 2000 *** 8 PAGINI *** 3000 LEI

FUNDAMENTAREA LINGUISTICĂ A MĂIER/MAIER-ului (4)

9. Manuscrisul eminescian nr. 2284 (fila 59v) (1872-1873) Viena-Berlin) – document fundamental înregistrând în scris verbul <a mări/a mări> generatorul lui măier/maier

Descoperirea manuscrisului eminescian documentându-l pe <a mări/a mări>, pentru noi măiereni, face parte dintr-o serie de surprize eminesciene, începută cu scrierea în 1869 a numelui propriu MAIERU în manuscrisul nr. 2257 (fila 104r) [despre care am glosat în revista „Cuibul visurilor”, an I, nr. 6-7 (1996), p. 1-2], continuată după 1892 cu numele de căsătorie Maieru-Eminescu al Silviei Maieru, cea de a doua soție a lui Matei, fratele lui Mihai Eminescu, serie, iată, neterminată privitoare la Maieru (**), de vreme ce MAIERU este generat lingvistic prin intermediul unui verb <a mări/măire(măier)>, a cărui înregistrare scrisă de mâna Poetului apare, cum îi șade mai bine întemeierii mitico-lingvistice a numelui unui sat, în cadrul poetic popular al unei iubiri împărtășite dar interzise: <„Și vină tu măne sară/ Că pe Toma-l mări la moară/.../Și mi-i patul în cămară/De i poți l'oiu scoate afară/.../Numai bădișor frumosu/Nu veni pe la fan-tână/Ca se vede urma'n tină/Nici mări p'angă obloc/Ca se vede zarea'n focu/Ci vină p'angă fereastă/C'oiu gândi ca'i măța'n casă/Scobârlesce pintre vasă”>. Textul cântecului a fost transcris direct, cu grafia lui Eminescu, de pe fila 59v (format 22cm x 13,5cm) a manuscrisului nr. 2284 din colecția eminesciană de <Manuscrite al Academiei Române>, manuscrisul fiind datat de Perpessicius „cca 1872-1873, Viena-Berlin”, înaintea de a-l include în M. Eminescu „Opere VI. Literatura populară (Introducere – Poeme originale de inspirație folclorică – Lirică populară – Balade – Dramatice – Basmă în proză – Irmoase – Paremiologie – Note și variante – Anexe – Exerciții and moloz – Caietul anonim – Bibliografie – Indices)”, Editura Academiei RSR, București, 1963. Textul citat mai sus este un fragment dintr-o creație populară introdusă de editor în pag. 176-179 sub nr. 119, între pagini având copia fotografiată a filei 59v de pe care am transcris textul cu <“Nici mări p'angă obloc”>. Pentru creația populară nr. 119 a ciclului botezat de Perpessicius „F.Familiale – Căsătorie”, alcătuit din 55 de piese (numerotate 116-170), editorul precizează, la pagina 576 a volumului VI, titlul și proveniența: <“HOI SĂRACĂ PRIMA NEAGRĂ – în 2284, 59-59v, cca. 1872-1873, Viena-Berlin, drept piesa XXII a ciclului”>, titlul fiind de fapt, întâiul vers al creației. Piesa folclorică 119, în transcriere întreagă are 35 de versuri, număr hotărât de Perpessicius, deoarece manuscrisul continuă cu încă 14 versuri în cadrul creației folclorice, numerotată de culegătorul Eminescu cu cifra romană XXII, rest de versuri pe care editorul le include dintr-o creație populară distinctă, numerotată cu 120. Dintre cele 35 de versuri, noi, am transcris 11, tocmai acelea care ne schițează narațiunea implicând verbele <a mări> („Că pe Toma-l mări la moară”), respectiv <a mări> („Nici mări p'angă obloc”), textul de limbă românească populară cules și transcris de Eminescu fiind cel mai complet document literar scris, necesar nouă, pentru susținerea documentată și documentară a întemeierii lingvistice, a lui măier/maier, cu ajutorul verbului <a mări/măire> (a mări/maire). În plus, avându-l la îndemână

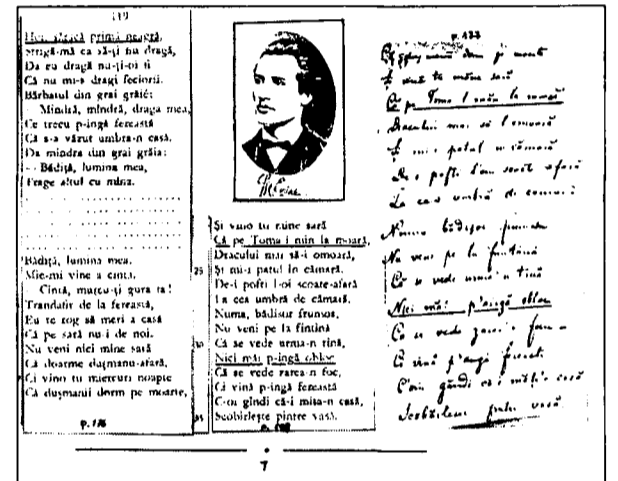
direct prin scrisul eminescian al perioadei vienez-berlineze (1872-1873), deducem, astfel, și cu ce se mai ocupa studentul Eminescu la vârsta marilor chemări literare, umplându-ne, totodată, de profundă mahnire când ne amintim de existența în Italia a unei comori de circa 3200 de pagini cu creație literară populară românească, culeasă de extraordinara hărnicie a minții și a mâinii Omului Eminescu, atunci când era vorba de limba românească culeasă direct de la sursă. Existența, undeva în Italia, a acelui corpus de manuscrite eminesciene, încărcate de greaua povară a unei limbi românești populare de dinaintea de 1883 (cel mai probabil), nu este străină de Rosa Del Conte și șederea ei în România anilor în care a predat la Cluj și la București, și ne obligă la un set de întrebări (chiar și măierene) la care am putea răspunde, numai, dacă recuperarea întregitoare a volumului VI „Opere” („Literatura Populară”) n-ar fi împiedicată de cele 100.000.000 dolari ceruți de „moștenitorii” italieni ai comorii eminesciene, la sfârșit de an 1999, fabuloasa sumă 1800.000.000.000 lei!

Implicarea simultană, în același text de limbă română populară a celor două verbe a mâna și a mări valorează cât toate dicționarele consultate, deoarece textul face ca sferile semantice ale celor două verbe să interfereze și să se lumineze reciproc, limba română a celor două vechi verbe înregistrate direct de la sursă, acum peste 125 de ani, de mâna lui Eminescu primind clarificarea lexicală, din partea competentului editor, în pag. 733 a volumului „Opere VI (Literatura populară)”. În pagina 733, versul <„Nici mări p'angă obloc”> este precedat de <“mări(a) = a mâna, a merge”>, în INDICELE LEXICAL al volumului VI (p.723-742), unde „s-au înregistrat în primul rând, cuvintele mai puțin uzitate”. Vom îndrăzni a-l completa pe Perpessicius din pagina 733, prin: <“a merge” la îndemn, la chemare, la rugămintă, la ordin, la dirijare, la acțiunea cuiva, sub conducerea cuiva etc.>, deoarece invocare „Nici mări p'angă obloc” și tot ceea ce precede acest vers-documentar este o adresare cu dirijare pe un posibil itinerar de „mări sară”, care să ocolească fântâna și să nu măiească „p'angă obloc”.

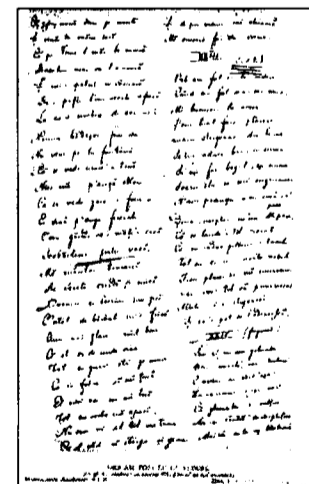
O atât de completă binecuvântare documentară eminesciană, pentru reperarea completă a verbului <“a mări/măire” generator de măier/maier și întemeietor lingvistic de MĂIER/MĂIERU/MAIERU, nu și-ar fi putut imagina măiereni, nici în visele acelea cu ciudate întrebări, posibil, generate de întâia provocare bucureșteano-măiereană din <“Eminescu și Maieru – Un foarte fin detaliu de eminescologie” [rev. „Cuibul visurilor”, an I, nr. 6-7 (1996), p.-2]>. De aceea, fila 59v a manuscrisului eminescian nr. 2284 din colecția <Manuscritele Academiei Române> o vom considera certificatul de naștere lingvistică a toponimului MAIERU, propunând, astfel, <Muzeul măierean „Cuibul visurilor”> să găzduiască o copie a filei 59v din manuscrisul nr. 2284, alături de copia documentului de atestare istorică a Maierului în 1440, fila 59v ms. 2284 fiind unul dintre documentele lingvistice de mare preț pentru cultura românească a măierenilor, mai întâi.

Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN

(**) Măierenilor, le mai suntem datori cu clarificarea persoanei în carne și oase purtând numele MAIERU, însemnata de mâna studentului Eminescu în manuscrisul nr. 2257, care l-a împrumutat cu 2 florini în anul 1869 vienez.

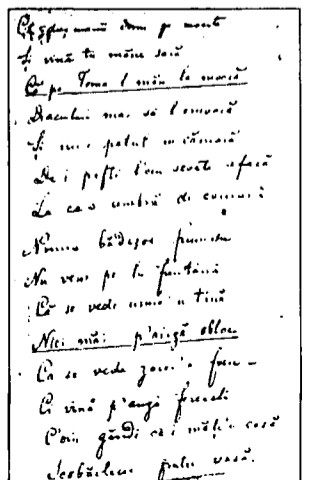

Paginile 176-177-178 din M.Eminescu „Opere VI. (Literatura populară)”, Editura Academiei RSR, 1963: „Hoi, săcară primă neagră” (versurile 1-35) nr. 119, ciclul <“F.Familiale – Căsătorie”>, ms. nr. 2284, fila 59-59v.

Pagina 177 din M.Eminescu „Opere VI. <Literatura populară>”, Editura Academiei RSR, București, 1963, cu fila 59v din manuscrisul 2284.

Manuscrisul 2284, fila 59v, colecția manuscriselor lui Mihai Eminescu de la Academia Română.

Cartea

MIRCEA VLĂDICĂ:
"Oameni de seamă ilveni"

Pe Valea Ilvelor sau pe Valea Someșului Mare au existat și vor exista oameni împătimiti de istoria locală (și nu numai!). Contribuția lor la cunoașterea trecutului istoric al satelor din aceste ținuturi constituie izvorul lucrărilor istoricilor care se încumetă să sintetizeze fapte și fenomene culturale sau sociale caracteristice românilor ce au viețuit și pe aceste meleaguri. Numele unui P.Grapini și E.Grapini din comuna Șanț, Liviu Păiuș, Silvestru Mureșan, Mircea Mureșan, Emil Bălai din Rodna, Pavel Ciupe și Titus Cărbune din Anieș, Emil Boșca-Mălin, dr. Lazăz Ureche, Sever Ursa din Maieru, Artemiu Publiu Alexi, Maxim Pop și George Uza din Sângeorz-Băi, Gavril Scridon, Ioan Nechiti și V.Neamțu din Feldru, Ștefan Buzilă, Varvari Ofilat și Leonida Bumbu din Poiana Ilvei, Pavel Galan, Pompei Boca, Ieronim Slăvoacă, Ieronim Ureche și Ieronim Someșan din Ilva Mare sunt și vor fi citate în tratatele celor care vor scrie despre Țara Năsăudului. La acestea se adaugă, mai

nou, numele d-lui Mircea Vlădică din Ilva Mare. Cartea domniei sale „Oameni de seamă ilveni – oameni care au fost, oameni care sunt” (ed. Napoca Star, Cluj, 2000) însumează 532 (!) de pagini și cuprinde, așa cum arată și titlul, o istorie utilă localității Ilva Mare din jud. Bistrița-Năsăud. Capitolele sunt concludente: „Credința și biserica”, „Școala și cultura” (aici aflăm date despre: Școala obștească și națională din Ilva Mare, Școala primară din Lunca Ilvei, Școala corporală comunală Valea Leșului, Școala primară din Ivăneasa, Școala primară din Recele, Școala de patru ani din Poiana Cătunenilor, Școala din Iliuța și Școala generală Ursoaia), „Așezarea în istorie” a Ilvei Mari (cu documente începând din 1719 până în perioada comunistă – 1989), „Oameni de seamă ilveni”, „generația Marii Uniri”, „generația dintre cele două războaie mondiale”, „generația de după cel de-al doilea război mondial”, „generația anului 2000”, încheindu-se cu „panteonul martirajului ilvenilor”, în care sunt prezentați: Octavian Sucilă – un tânăr asasinat, Pricope Bugnar – primar între anii 1937-1940, ucis în lagărele hortyste, Onisim O.Feștilă – un deportat ilvean, Pavel Oul – primar între anii 1934-1936 și 1946-1948, închis de comuniști pentru că a avut „coloană vertebrală”, dr. Aurel Jucan – avocat, ucis de comuniști în pușcărie pentru vina de a fi membru marcant al P.N.Ț., Augustin Ursa, luptător în rezistența anticomunistă, tatăl profesorilor Sever Ursa și Victor Ursa, Constantin Slăvoacă, Vaier Slăvoacă, Terente Tomi, George C. Slăvoacă, Ștefan Sasu, Nicolai Feștilă și Dănilă Galan – aceștia șapte din urmă, la fel, luptători ai rezistenței anticomuniste). În partea finală, autorul scrie despre întemeierea comunei Lunca Ilvei și generația anului 2000.

Această carte, unică în Țara Năsăudului, cuprinde biografiile a 334 de persoane, ceea ce presupune o muncă uriașă. Chiar dacă unii nu au fost născuți în Ilva Mare, dar au muncit și muncesc în această localitate, cu toții se regăsesc aici, ca semn al cinstitii ilvenilor și, bineînțeles, al d-lui Mircea Vlădică.

Prefața este semnată de conf. univ. dr. Iustin Ceuca, iar întreg volumul beneficiază de rezumate finale în limbile franceză și engleză.

Scrisă cu mare dragoste de oameni, lucrarea aceasta va rămâne un document important pentru cei interesați de locurile și oamenii unei comune românești care a dat țării personalități ce au dovedit și dovedesc o înaltă ținută morală, dar și un exemplu pentru urmașii acestora.

ICU CRĂCIUN

CORNEL COTUȚIU:
"Am fost pe lumea cealaltă"

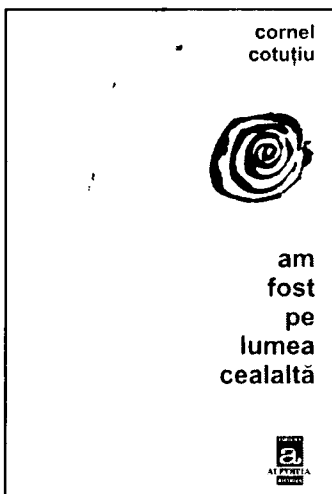
Noua carte a scriitorului Cornel Cotuțiu, conjuđeteanul nostru, „Am fost pe lumea cealaltă” (Bistrița, ed. Aletheia, 2000), cu subtitlul „eșantioane dintr-o lume interioară”, este o carte a reproșurilor, o revoltă împotriva destinului românului căruia timp de 50 de ani de comunism pervers i s-a interzis să iasă din granițele României. Faptul că, după 1989, a reușit să vadă o mică parte din valorile culturale ale Franței și, pasager, ale Germaniei, Italiei, Sloveniei, Ungariei și Danemarcei, nu l-au satisfăcut întru totul, ba mai mult, ficțiunea devenită realitate i-a mărit sentimentul frustrării; la altă vârstă ar fi trebuit să se bucure de aceste privilegii!

leșit dintr-o țară cenușie, plină de balcanisme tâfnoase, Cornel Cotuțiu și-a însemnat impresiile asemenea unui Dinicu Golescu, uitând pentru câteva zile mediul social în care ranchiuna și invidia sunt virtuți, nu vicii. Doar lucrul bine făcut al occidentalilor l-au tentat să facă aluzii la România. „Intrarea în normalitate a românilor presupune, în primul rând, schimbarea mentalității noastre” notează autorul la pagina 19. Nici o clipă nu a dorit informații despre locurile văzute, ci contemplarea lor „pentru proiecții în imaginar”.

Cornel Cotuțiu este sedus de frumusețea castelelor Franței (Chambord, Azay-le-Rideau, Blois), este uimit de futuroscop, considerat un adevărat „parc european al imaginii”, este surprins de lejeritatea programelor școlare franțuzești, de condițiile în care se lucrează în școlile limbii lui Victor Hugo, dar și de salariile profesorilor francezi de gimnaziu (peste 10.000 de franci!), toate acestea îndemnând, cum este și firesc, la o autocunoaștere continuă, „spre tine însuși”.

Cartea lui Cornel Cotuțiu provoacă și seduce prin eleganța limbajului chiar și atunci când vorbește despre lucruri pur domestice. Intelectualul Cornel Cotuțiu nu se dezmente nici de data aceasta.

ICU CRĂCIUN

Semnal

Festivalul internațional de poezie
NICHITA STĂNESCU

În zilele de 20-31 martie a.c. s-a desfășurat la Ploiești cea de-a XII-a ediție a Festivalului internațional de poezie „Nichita Stănescu” cu participarea unor poeți din România, Serbia și Ucraina.

Cu acest prilej au avut loc o suită de manifestări din care reținem: dezvelirea plăcii comemorative „Nichita Stănescu” în strada Romană nr. 57, premiarea elevilor participanți la concursul de poezie „Nichita Stănescu”, vernisarea expoziției artistului Octavian Onea, de grafică: „Scriitori și pictori contemporani cu Nichita”, spectacolul de muzică și poezie „La multă vreme după potop” de Nichita Stănescu, în interpretarea actorilor Teatrului „Equinox” Ploiești, lansarea volumelor „Nichita Stănescu în Evul Astral” de Adrian Bucurescu (Editura Macarie, Târgoviște), „Dor de Eminescu” de Nichita Stănescu (Editura „Libertas”, Ploiești), recital Nichita Stănescu în interpretarea elevilor Școlii generale nr. 5, Mangalia. Juriul, prezidat de acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, a acordat marele premiu poetului RADOMIR ANDRIĆ (Serbia), iar premiile „Nichita Stănescu” poezilor Ioan Flora și Traian T. Coșovei.

MIHAIL I. VLAD

ȘTIRI

În zilele de 8-10 septembrie 2000, în orașul Făgăraș s-a desfășurat cea de-a 96-a Adunare Generală a ASTREI cu participanți din: SUA, Germania, Moldova, Ucraina, Ungaria, Bulgaria și România. Din România au participat delegații din toate Despărțăminte. Din partea Despărțământului Năsăud au participat: Ioan Seni, Ioan Dâmbu, Sever Ursa, Ani Dionisie, Mihai Moroșan, Dumitru Tomi, Vica Istrate, Virgil Ureche, Ligia Dănilă, Constantin Catalano, Ana Filip, Luminița Macrai, Romulus Berceni, Gavrilă Rus, Gheorghe Pleș, Leon Cărdan, Traian Dascăl și Radu Baeș.

Lucrările pe secțiuni au avut următoarele teme: 1. Activitatea ASTREI în prag de mileniu III. 2. Politica și ASTRA. 3. Mihai Eminescu. 4. Biserica și școala. 5. Asociațiunea ASTRA – probleme generale.

S-au vizionat expozițiile: „Icoane pe sticlă – Școala făgărașană” (autor Sorin Suci) și „Rezistența anticomunistă în Țara Făgărașului” precum și „Foto-document Țara Făgărașului” (organizator Fundația Culturală Negru-Vodă).

S-au lansat cărțile: „Spre adevăratul Eminescu” de Ovidiu Vuia, „Cu ASTRA prin regiunea Odesei” de Constantin Mălinaș, „Flăcări peste Zărand” (vol. 2) de Florin Bârnetiu și „Eminescu și Țara Făgărașului” de Ioan Funariu.

S-au vizitat: Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus și Muzeul Țării Făgărașului.

Reprezentantul nostru, dl.prof. Sever Ursa, a prezentat lucrarea „Impactul ASTREI cu mileniul III”.

ICU CRĂCIUN

Lirica

Hrană și alint pentru spirit

Vino, lumină, curând! Vino, lumină, în gând!
Vino, lumină, divină! Vino te rog mai aproape!
Și-nfășoară-mi sufletul
Hrănește-mi-l și-alintă-mi-l o eternitate
Fiecare avânt, fiecare elan
Bindecuvânteză-mi-l cu onestitate!
Nu îngădui te rog să fie în van.
Pătrunde-mi și inundu-mi mintea!
Străpunge-mi curată-mi de împământenire, inima
Ostioește-mi strop cu strop setea și foamea
Inevitabila, omeneasca și totuși fireasca
De minimalizare și prăbușire în abis.
Povățuiește-mă cum să mă purific
Dă-mi dor de înălțare
Desprins s-ajung de magnetul teluric
Cu puterea-i macabră și înrobitoare
Izvor de iluzii pelinice cu tentă de magnific
Nu ne uita lumină!
Că negreșit dar divin tu ești,
COLOANA-INFINITĂ CĂLĂUZA
Spre cuiburi de viere nepământeste
Îndrăzni-voi atunci privirea din adâncuri să-mi ridic
Iar rugile-mi de mulțumire
De laudă și preamărire a Creatorului
Lumino vie, prin unda ta laserigenă
La ceruri să-mi trimit.

FELICIA DAMIAN

Istorie

Bucuria de a fi în preajma lui Eminescu (2)

Emanoil Flore Sidor ca student în Viena între anii 1871-1875 (4), a devenit membru al Societății Academice „România Jună”, a fost ales în comitet „pe vremea când era și Dr. Victor Babeș (1854-1926), student acolo” (1872-1877), o figură celebră a medicinei românești și mondiale, „luând parte la toate ședințele și manifestațiunile culturale ale studenților români”, cum notează Moșil Iuliu în amintirile sale. (A.S. nr.27, p.219). Un moment inedit din perioada de început a studenției și activității la „România Jună” a lui Sidor l-a reprezentat faptul că a avut mară șansă de a cunoaște alături de viitorul mare savant medicinist, pe creatorul „realismului popular” Ioan Slavici (1848-1925) (5), și, mai ales, pe simbolul emblematic al neamului românesc, poetul nepereche, Mihai Eminescu (1850-1889), în scurta sa perioadă de studii la Viena (1869-1872).

Tatăl lui Eminescu îi promite o subvenție regulată spre a urma cursuri la Viena unde se aflau mai toți colegii lui de la Cernăuți. La 2 octombrie 1869 se înscrie la Facultatea de filozofie ca student extraordinar. Aici face cunoștință cu Ioan Slavici, student la Viena (1870-1874) și alți studenți români din Transilvania și din Bucovina. Reia legăturile cu vechii colegi de la Cernăuți și Blaj. Se înscrie în cele două societăți studențești existente care apoi se contopesc într-una singură „România Jună” la 8 aprilie 1871, când este ales primul său comitet cu Ioan Slavici, președinte, și Mihai Eminescu, bibliotecar (6).

Din coroborarea datelor prezentate suntem îndreptățiți să considerăm că în osmoza activităților societății studențești care ținea ședințe lunare, a dezbaterilor literar-artistice, comemorarea unor zile memorabile din istoria națională, revelioane, baluri etc. participanții studenți au fost mereu în preajma lui Eminescu. În funcție de posibilitățile financiare și aranjamentelor pentru „stipendii”, vârsta la care au ajuns studenții români varia de la 18 ani Victor Babeș, 23 ani Slavici și 21 ani Eminescu. Sidor avea, când s-a înscris la facultate, 24 de ani dovedind maturitate în gândire și acțiunile sale, s-a făcut repede remarcat și ales în conducerea societății „România Jună”, contribuind activ la menținerea spiritului acesteia.

La încheierea studiilor, lui Emanoil Flore Sidor i s-au oferit diverse servicii în Viena, însă preferă să se întoarcă pe meleagurile românești pentru a-și pune știința și profesionalismul în slujba României (vechiul Regat). A fost numit controlor al guvernului român pe lângă Compania Strousberg ce avea în concesiune căile ferate și construcția magistrelor feroviare București-Virceoroava și București-Iași, concesiune care a fost răscumpărată de statul român. După mai mulți ani a trecut la serviciul de mișcare C.F.R. ca șef de secție la Brăila. Apoi abandonează căile ferate intrând în serviciul tehnic ca inginer șef pentru județele Olt, Argeș și Buzău dovedind multă cinste și corectitudine. Spre vârsta pensionării revine la vechea dragoste, C.F.R., la serviciul de întreținere, pe o funcție prea mărunțică pentru pregătirea sa, dar el n-a cerut pentru sine niciodată nimic, s-a mulțumit cu puțin.

Din cauza intransigenței față de neregulile ce le observa a avut multe neplăceri. Nu se împăca cu parvenitii și lingușitorii, a fost, cum zice românul, un om dintr-o bucată și așa a murit. Această cinste desăvârșită dovedea un om de caracter, o personalitate superioară, de o mare forță sufletească, formată în preajma unor mari personalități care compuneau „România Jună”. Nu întâmplător Iuliu Maniu scria despre inginerul Emanoil Flore Sidor „iată un grănițer de o dărzenie, hărnicie și o corectitudine exemplară”. (7)

Profesor VARVARI OFILAT

Bibliografie:

- (1) Moșil Iuliu, *Viața studenților români din Viena în a doua jumătate a secolului XIX-a; amintiri*, Arhiva Someșană, nr.18, Năsăud 1936, p.370.
- (2) Moșil Iuliu, *Inginerul Emanoil Flore Sidor* (1847-1921), în Arhiva Someșană nr.27, Năsăud 1940, p.219.
- (3) Moșil Iuliu, *Viața studenților...* Op.cit., p.372.
- (4) Ibidem, p.397.
- (5) Mic dicționar Enciclopedic, Editura enciclopedică română, Buc. 1972, p.1606.
- (6) Eminescu, Mihai, *Literatura populară*, Ed. Minerva, 1979, p. XXII-XXV.
- (7) Moșil Iuliu, *Inginerul Emanoil Flore Sidor*, Op.cit., p.220.

Semnal

Politicieni, respectați intelectualii țării!

În numărul pe septembrie al anului 1931, în „Gândirea”, Nichifor Crainic lansa un „apel către elita creatoare a României”. Autorul cerea acestui segment al societății să se organizeze într-o „ligă a artelor” pentru ca „gloria politică” să trateze cum se cuvine făuritorii de valori artistice, întrucât acestea au ajuns materiale de propagandă în campaniile electorale. „Apelul” a avut ecou în epocă, dovadă și articolul lui N.Crețu „Stat și cultură”, publicat în „Tinerimea română” (anul XLIX, nr. 2, 1931), care se alătură criticilor propuse de Crainic. Singurul reproș al lui Crețu era faptul că Nichifor Crainic neglija producătorii de valori științifice precum și pe ceilalți intelectuali care, „prin activitatea lor, liberă sau profesională, sunt agenții de promovare a culturii naționale”.

Nici pentru noi nu este o noutate faptul că oamenii politici de astăzi sunt incapabili de a avea preocupări de cultură, în plus, aceștia, spre nelauda lor, nici nu stimulează creația, fie ea artistică, fie științifică, dimpotrivă preocuparea lor s-a dovedit a fi mai mult populistă, contribuind la risipirea banilor pe ineptii sau mofturi (ultimul caz „Frumoasa și eterna Românie”). Perioada 1945-1999 nu numai că a fost jalnică pentru români, dar a fost și ridiculă: în anii '50, în Academia Română ajunseser un activist de partid care publicase o singură broșură și aceea despre „înmulțirea vițelilor în gostaturile românești”! Lichelele și secăturile comuniste, ajunse la putere, au anulat spiritul aristocratic al intelectualului român. Producătorii de valori artistice și științifice fie s-au adaptat, fie au fost lichidați.

După 1989, intelectualii noștri în loc să-și spună cuvântul, s-au izolat meditativ lăsând România pe mâna neocomuniștilor deveniți peste noapte „revoluționari”. „Apelul către lichele” al lui Gabriel Liiceanu i-a înverșunat și mai mult. Aceeași neimplicare în treburile cetății au arătat intelectualii noștri și după 1996. Foarte puțini s-au amestecat în destinele țării; în România, structurile securisto-comuniste sunt greu de dărâmat. Creatorii, magistrații, profesorii, medicii, economiștii și inginerii, neimplicați politic ar fi trebuit să se fi unit măcar moral la vecherea trebuințelor țării. Este adevărat că inițierea și îndrumarea noilor oameni politici, inițial, a fost respinsă. După '89 toată lumea se pricepea la politică, iar sloganuri de tipul „moarte intelectualilor” și „nu ne vindem țara” au arătat că mințile multor români au fost deformate după atâția ani de comunism imbecil.

Falimentul nostru cultural a mers mână în mână cu cel economic. Evident că au fost și excepții. Nu cred că satisfacțiile elitelor implicate politic au fost pe măsura sacrificiilor făcute. Mai rău a fost cu cei care au devenit unelte ale politicienilor puși pe căpătuială. În fața blidului cu bunătați au abdicat la demnitate, înjosindu-se peste măsură.

Atâta timp cât intelectualii țării aflați în slujba statului român sunt plătiți astăzi cu niște salarii de mizerie, simbolice, apelul lui N.Crainic mi se pare inoportun și prea romantic. Lehamea va fi noua boală a intelectualului român!

ICU CRĂCIUN

Vecinii noștri

Un om pentru eternitate - Eroul GEORGE SCRIDON

Maiorul în rezervă, George Scridon s-a născut în anul 1904 în satul Mocod, vechi ținut grăniceresc, pe Valea Someșului Mare în apropierea orașului Năsăud, fiind fiul cel mai mic într-o familie ce cuprindea cinci frați.

Părinții, Leon și Firoana erau oameni simpli, ocupați cu munca pământului. În familie, micul George este educat în spiritul iubirii de neam și de țară, căci aude povestea luptelor duse de poporul român pentru libertate și tot aici se obișnuiește cu munca pe care o va îndrăgi tot restul vieții.

Intră la școala primară din satul Mocod unde urmează cinci clase avându-l învățător pe Romulus Densușianu (fratele prof. Ovid Densușianu). Deoarece George se dovedește un copil harnic și dornic de carte, părinții îl înscriu la Liceul Grăniceresc din Năsăud. Vremurile erau tulburi, începuse primul război mondial. La liceul năsăudean pulsa o intensă viață patriotică la care aderă și tânărul mocodean. Asemenea manifestări nu făceau plăcere autorităților austro-ungare, iar George și o parte din colegii lui vor plăti sump pentru crezul lor.

Schingiurile nu-l umilesc, ci-l îndârjesc, astfel că, la absolvirea liceului, în anul 1924, se hotărăște să îmbrățișeze cariera armelor. Numai așa se gândea că ar putea răzbuna suferințele lui și ale semenilor săi.

Se înscrie la Școala Militară de infanterie nr. 1 București și este repartizat la Sibiu la Școala militară de infanterie nr. 2. În anul 1926 absolvă școala cu gradul de sublocotenent și este repartizat în cadrul Regimentului 14 dorobanți - Roman. Este trimis la Cluj, iar începutul celui de-al doilea război mondial îl găsește pe căpitanul George Scridon în cadrul Regimentului 1 grăniceresc Bistrița, pe meleagurile natale atât de dragi. Anul 1940 - anul odiosului Dictat de la Viena - îl află pe George Scridon la Ploiești și apoi la Caransebeș ca și comandant de batalion în lunga sa odisee militară.

În acele zile grele, inimosul căpitan, cu inima cernită se întoarce pentru câteva zile la Mocod, în mijlocul familiei. În semn de doliu pentru partea de țară smulsă pe nedrept, căpitanul Scridon își va lăsa barbă (pentru care va avea necazuri cu superiorii) cu legământul ferm că nu o va tăia numai atunci când țara va fi întreagă și eliberată.

Familia și satul îl inconjoară cu dragoste, se așteaptă vești, se fac planuri. Permisia se termină, iar părinții îl conduc pe George al lor cu lacrimi în ochi. La întrebarea tatălui: când o să vă întoarceți să ne eliberați? căpitanul Scridon răspunde hotărât: „Ne vom întoarce curând. O să vă dăm veste prin graiul tunurilor”. De pe țămul Someșului ce-și tremura undele învolburate, de lângă legendarul plop, și-a luat ca amintire o pietricică (un talisman fermecat) pe care a purtat-o cu el tot timpul războiului. Un simbol al locurilor natale ce i-a dat puteri să lupte până dincolo de hotarele țării și să se întoarcă acasă.

Deși somat de trei ori, căpitanul George Scridon a refuzat să lupte pe frontul antisovietic împotriva hitleriştilor. Pentru crezul său a fost pedepsit, dar nimic și nimeni nu i-a putut schimba hotărârea.

Ziua de 23 August 1944 l-a aflat pe căpitanul Scridon în concediu pe Valea Teleajenului. La vestea că armata română a întors armele împotriva Germaniei naziste a plecat în grabă spre reședința centrului de instrucție Banat - la Tiroi. Ardea de nerăbdare, simțea că visul său se va izbândi, că țara va fi eliberată. A cerut să fie trimis pe front și a fost repartizat la Armata a IV-a, Divizia a 18-a, regimentul 92 de infanterie.

A participat la luptele de lângă Cluj, apoi, în ajunul zilei de 25 oct. batalionul său a ajuns la Carei. Ultima localitate, ultima brazdă de pământ românesc eliberată de pe teritoriul țării noastre a fost satul Urziceni.

Căpitanul Scridon și-a respectat legământul.

Dar luptele au continuat cu înverșunare pe teritoriul Ungariei. Prin ordinul de zi 101 din 10 dec. 1944 căpitanul George Scridon este felicitat pentru vitejia de care a dat dovadă. Felicitări a primit și din partea ofițerilor sovietici, frați de arme. Înceșterea era crâncenă. Dușmanul se ținea cu ghearele și cu dinții de fiecare clădire, de fiecare palmă de pământ.

Soldații români, cot la cot cu ostașii sovietici, au eliberat Ungaria și au început luptele pe teritoriul Cehoslovaciei.

Comandant de batalion dar uneori conducând și o companie sau o grupă de ostași, trăgător de mitralieră sau luptând corp la corp, căpitanul George Scridon a fost un exemplu per-

sonal pentru colegi și subordonați.

Însuflețind cu vorba și fapta, exigent, dar plin de omenie, comandantul de batalion a fost rănit de mai multe ori fără a se opri din luptă.

La 13 ian. 1945, pe teritoriul Cehoslovaciei, în apropierea orașului Roznova, la cota 555, după o luptă aprigă cu 8 contraatacuri, un proiectil inamic l-a rănit pe bravul comandant. În zilele următoare un reporter de pe front consemna că George Scridon, căpitan viteaz, comandant al batalionului 1 din regimentul 2 infanterie, la cota 555 de pe platoul Silika Pianina din Cehoslovacia, moare în țară. Un document din 27 ianuarie 1945, semnat de generalul Mihai Corbuleanu, fost comandant al diviziei 18 infanterie, arată că George Scridon a fost un ofițer viteaz, de mare clasă, „Admirabil luptător și comandant, a murit la datorie sfârșit de obuze”.

Dar acesta să fie adevărul? Eroare! Căpitanul George Scridon n-a murit. Prin puterea și voința-i cunoscută a sfidat și moartea. A fost internat la spitalul din Mișkelc și apoi la București. Avea 55 de răni.

Pensionat și trecut în rezervă, George Scridon, invalid de război, a fost înaintat la gradul de maior. Modest, cu conștiința datoriei împlinite, s-a retras în orașul Bârlad, unde a locuit pe B-dul Republicii nr. 124.

Faptele sale de vitejie au fost consemnate în filele jurnalelor de război și în alte documente. Despre căpitanul Scridon s-au scris cărți și s-au transmis emisiuni radiofonice.

În ultimii ani de viață își cultiva cu pasiune grădina din Bârlad. Se întâlnea cu tineri, cu oameni ai muncii cărora le istorisea povestea vieții sale, povestea unei vieți de erou.

Uneori poposea și la Mocod pe meleagurile lui dragi. Privea încântat hotarul, asculta murmurul Someșului și foșnetele plopului secular.

La 24 februarie 1981 se stinge din viață la Bârlad și, după propria-i dorință, este adus și înmormântat în satul său natal.

Florile proaspete de pe mormântul eroului sunt florile recunoștinței noastre veșnice.

Prof. OVIDIU PETRI

Rebreniana

Titlul acesta hazardat este rodul unei discuții ce am avut-o recent cu un confrate, care, ca și mine se considera „fan” fanatic al marelui romancier. Preopinientul meu excludea orice lirism din opera marelui scriitor, surclasându-l într-un cadru exclusiv epic.

Ansamblul motivelor epice – obiectul epicului fiind faptul exterior, eposul, fără doar și poate primează într-adevăr în opera romancierului, consoindându-se în monumental chiar. Liviu Rebreanu exprimă prin intermediul narațiunii ideile, sentimentele, acțiunile eroilor, ce aparțin exteriorului său, fiind îndreptățit prin asta să-l categorisim între epici. Liricul exprimă sentimentele intime ale scriitorului, se mișcă în interiorul său, izvorul adevărat al liricului fiind subiectivitatea interioară. Prima complicație ce apare constă în faptul că interiorul personajului face parte pentru scriitor din enturajul lumii sale exterioare, ce dă epicul. În afară de aceasta „filmările exterioare” ale epicului pot fi determinate chiar de stările interioare ale scriitorului, de convingerile și sentimentele lui interioare. Așa se face că liricul e greu de-l separat de epic și nu lipsește nici din teatru și nici din proză.

Acest adevăr la Liviu Rebreanu mai are un suport. Mai mulți critici literari, competenți subliniază că romancierul participă direct ca „liant” în acest univers galactic ce-l creează, cum s-ar spune e un „modelator”, ca să folosim un termen impus în ultima vreme.

Într-o primă exemplificare a susținerilor mele i-am citat confratelui una din obsesiile de aur ale lui Liviu Rebreanu – schița nostalgiei după Maieru, intitulată „Cuibul visurilor”. I-am punctat câteva din exemplele cel mai grăitoare, care mi s-au părut scăldate benefic în cel mai pur lirism. În primul rând scriitorul se plasează într-un cadru extern de-a dreptul fericec – pe Valea Someșului:

- „Valea se strâmăta mereu. Dealurile se apropiu, creșteau, își îndreptau șalele înverzite de păduri, clătănându-se agale, ca niște uriași bătrâni. Someșul fugea printre picioarele lor, rostogolindu-se peste bolovanii din cale, mugind, parcă l-ar fi alungat o arătare spăimântătoare.”

- „Trenul sufla din ce în ce mai greu, pârâia din toate încheieturile, trecea mereu de pe un țârm pe celălalt, încercând să-și ușureze sușul”.

După acest preambul exterior romancierul ne introduce în Sfânta Sfintelor sale, muștrându-se:

- „După treizeci de ani de sbuciumări deșarte mă întorceam acolo de unde pornisem în lume. Căutasem fericirea prin toate colțurile pământului și nicăieri n-o găsisem”.

- „Din când în când câte o remușcare mă muștra c-am întârziat atât de amar de vreme”.

- „Un ceas să retrăiesc farmecul de odinioară, o singură clipă”.

Transferul ce-l face din nou scriitorul în afară nu se poate desprinde totalmente de interior:

- „Râpile, stâncile, copacii, chiar soarele care-mi dogorea cumplit obrazii mi se păreau mai frumoase ca aiurea.”

- „Dincolo de apă, doar să ieși din sat și îndată pășești în împărăția smeilor.”

Și această „împărăție a smeilor” le dă și lor, copiilor din sat, în a cărei ceață era înglodat și el, puteri smeiești, trăind un eroism liric de cea mai pură clasă.

Eposul „liric” la Civiu Rebreanu

- „Măgura, pe care noi plănuiam s-o radem când vom fi mari, ca să răsără mai de vreme soarele, cu vârful pleșuv, cu burta umflată și împădurită mă privește îngândurată, dojenitoare”.

- „Din toate visurile trecutului rămâne numai cimitirul”.

Poți să dezbraci de lirism epicul din nuvela „Catastrofa” când în nararea atât de palpitantă găsești acea nostalgie după hotarele Năsăudului, pe care o simțim toți cei ce benevol, sau forțați suntem îndepărtați de meleagurile natale:

- David – alterego-ul lui Liviu Rebreanu – mutat pe frontul din Ardeal ajuns în comuna Porumbacu. „David nu se mai sătura privind locurile acestea. Poate numai hotarele Năsăudului, cu pământurile lui, cu porumbiștii, livezile și zăvoii l-ar fi bucurat într-atâta. Toate păreau ca-n povești și-i erau atât de dragi încât îi venea să le îmbrățișeze.” Aș spune chiar că în aceste împrejurări, în care „frate trage ia frate”, epicul capătă dimensiuni icarice tocmai prin lirismul ce-l incumbă interiorizarea sentimentelor.

- „La marginea satului, în vale descoperi deodată o linie lungă de puncte mișcătoare. – Români! bălăi dansul și inima-i bătea să-i spargă pieptul... Dar buzele lui roșiră mașinal ca și altă dată în momentele de primejdie: Langsam!”

- „...”zări în fața lui ofițerul bărbos... Bine că s-a sfârșit, se gândi David... Căzu pe țeava fierbinte a mitralierei, îmbrățișându-o ca pe o ibovnică. Din gât însă îi izbucni un geamăt surd... Frate român... Plutonierul îl auzi vorbind și se întoarse sălbatec... Ne omorâși cinci ceasuri cu mitraliera și acum mai zici că ne ești frate? Grijană și anafora ta de câine! Cu patul puștii, cu amândouă mâinile, îl trăsni peste cap. Osul pârâi, țeasta se turti, iar creierii amestecați cu sânge se scurseră pe țeava mașinii.” (Liviu Rebreanu – „Catastrofa”)

Nu mă pot abține ca să subliniez, în afara discuției, ce minunate exemple găsim și aici, de concentrare a textului după acei principii „Non multa sed multum”!

Cine ar putea să excludă o identitate de idei și sentimente proprii atribuite de scriitor eroului său din opera „Crăișorul”, a aceluși „Iisus al moșilor” – Horea – zguduitor cuprinsă în pasajul de mai jos, care poate fi considerat o confesiune proprie a romancierului:

- „Cloșcuț, frate de cruce, îți mărturisesc din suflet că aș îndura bucurios orice moarte, oricât de crâncenă fără geamăt și fără o lacrimă numai de aș găsi oameni care să îndrăznească a încerca să sfarme nedreptatea și rușinea.” ... „Oamenii se aprind iute, dar și mai iute se lasă. Obida de veacuri a mușcăit sufletele și a tocit îndrăznelile.”

Poți să excludi oare din nararea tragediei ardelenne prinsa în „Pădurea Spânzuraților” sentimente proprii ale autorului, care narează drama propriului său frate, a cărui mormânt și azi stă mărturie acelor tragedii în localitatea Palanca?

- „Nu înțeleg, spuse generalul Krag, de ce n-ai merge cu noi în Ardeal... A, d-ta ești român? Mă miră rugămintea d-

tale foarte mult... Mi se pare că d-ta faci deosebire între dușmanii patriei! Cum îndrăznești?... Fiecare cuvânt al d-tale ar merita un glonte. Gândurile ce se ascund în dosul vorbelor d-tale sunt

criminale”.

Putem elimina din romanul luptei individuale pentru pământ (din „Ion”) ca și din cel al luptei colective pentru pământ (din „Răscoala”) sentimentul propriu al autorului care coincide cu al personajilor create când se constată că „fără rezolvarea problemei pământului nu poate exista libertate”. Conflictul dintre alinierea socială și aspirațiile pentru libertate contopesc, sudează la Liviu Rebreanu într-un tot epicul cu liricul. De fapt se mai și inversează uneori rolurile în dialectica epicului și a liricului. Profundeze sentimente ale eroului, fenomen iiric prin excelență, devine epic pentru scriitorul ce-l consemnează. Și invers! Căci sufletele au contingență vastă mai ales între demiurgul autor și „Adamul” său!

- „După nuntă, Ion ieșea adesea ori în hotar să-și desfete sufletul în priveliștea pământurilor lui. I se umflau nările sorbind aburii primăverii și privea brazdele lucitoare cu dragoste pătimașă, mormăind mândru de mulțumire: - Acum avem și noi pământ, numai sănătos să fiu, să-l muncesc!”

Nu putem înțelege multe episoade tragice din „Răscoala” dacă izolăm de sentimentele și convingerile autorului, dacă „interioarele sale” nu le presupunem ca fiind existente în „exterioarele” care-l preocupă și le trăiește alături de eroi.

- „Nu ne trebuie boierii! Ați venit să ne omorâți? Noi nu ne temem de soldați... Să nu trageți fraților... Pe când trâmbița suna... două sute de țevi de pușcă se îndreptară cu același gest spasmodic asupra țărănilor... Multe trupuri se prăbușiră scormonind pământul, care cu unghile, care cu dinții, toate zdrobite de chinuri ca niște râme zdrobite... Acum s-a isprăvit... Care nu va fi ucis de gloanțe, va fi omorât în bătai și închisori... Maiorul Tănăsescu raportă... Domnule prefect, am onoare a vă raporta că în Amara s-a restabilit liniștea și ordinea.”

În confesiunea sa „Cred”, în 1924 L.Rebreanu spunea: Pentru mine arta (literatura) „înseamnă creație de oameni și viață”. Și să crezi oameni și viață nu se poate fără să înmormântezi la temelie ctitoriei tale, pe Ana Meșterului Manole – propriile sentimente, convingerile interioare ale tale, care în afara narării, a epicului, a lumii din exterior, circulă în sevele, gândurile, frământările eroilor creați.

Bucuria creației estetice este o bucurie psihologică în primul rând. Emoția estetică pornește din epic, din faptele narate sentimentalizând eroii în măsura emotivității autorului, neputând ocoli liricul.

Nu numai la Liviu Rebreanu, chiar la orice scriitor nu poți despărți mecanic, artificial epicul de liric. La el se poate să fie mai dificil de argumentat simbioza lor în alte opere, cum este și acea disecție în degenerescența socială, în „Ciuleandra”, în condiția umană și întreaga sa gamă de coșmare.

AUREL CLEJA

Vom prezenta, în continuare, cronică din „Rampa”, An II, Nr.

Civiu Rebreanu și Alexandru Davila (5)

532/8 octombrie 1913, pag. 2, purtând titlul „Vlaicu-Vodă”. Dramă istorică în cinci acte, în versuri, de d. Al. Davila. Reluare, unde sunt remarcate calitățile excepționale ale ei, „gustate pe viu”, după reprezentarea căreia, „entuziasmat (...), avea lacrimi în ochi”: „Și într-adevăr, Vlaicu-Vodă întrunește toate cerințele unei drame menite să rămână, calități literare și calități dramatice. Autorul acestei drame e un adevărat poet care prin imagini noi și bogate, prin cuvinte expresive știe să zugrăvească oameni, fapte, locuri, timpuri. Limba lui e o comoară pe care doar la Odobescu o mai întâlnim. Împerecherea neologismelor cu arhaismele dă o culoare delicată și, în același timp, dă putere de expresivitate frazei. Împerecherile acestea, desigur, le găsim și în Odobescu, dar d-l Davila a știut să le înmulțească și să le rafineze. Un patetism sincer, firesc, înaltă parcă și valoarea cuvintelor, și a frazelor. Tiradele, chiar cele mai lungi, sunt clădite cu o artă de compoziție deplină, cu o putere de convingere rară, așa că efectul lor e puternic, înălțător. Emoția artistică cuprinde pe spectator și-i ține toată vremea cât aude vorbele înțelepte, românești ale figurilor de pe scenă. Și pe urmă sentimentele cuminți, neașe, care sunt presărate aproape în fiecare replică.

Versul de șaisprezece silabe întrebuițat de d-l Davila însă mi se pare cam obsivator atât pentru actor, cât și pentru spectator, deși acest vers are avantajul de-a putea exprima mai precis patetismul unei tirade, de pildă. În schimbul acestui avantaj, însă, rămâne cam colțuris, lipsit de mlădiere și neputând sublinia variația de sentimente ce se cuprind într-o dramă.

Dar și ca teatru, Vlaicu-Vodă are calități excepționale. Autorul este un om de teatru care știe să construiască drama, care știe să mânuiască efectele. Fiecare act, fiecare scenă în sine e un tot întreg. Poate chiar că ocupându-se prea mult de detalii a neglijat totalitatea dramei. După actul de expunere, care este un adevărat cap de operă,

eroul principal, Vlaicu, nu pre are caracteristica unui erou. Vlaicu e bun, e nobil, iubitor de țară, de neam, de credință strămoșească. Singurul lui cusur este doamna Clara, adică slăbiciunea. Un astfel de domn nu prea e erou, fiindcă emanciparea lui de sub stăpânirea mumei sale nu e o faptă eroică. Vlaicu este poate cusurul de

- continuare în pag. 6 -

Absolvenții școlii de 7 ani din Maieru. (1959-1960)

In memoriam

PATRICIU GROZE

Printre oamenii de seamă care au împodobit comuna Maieru (Cuibul visurilor) la loc de cinste strălucește și Patriciu Groze, fost profesor de fizico-chimie la Mănăstirea Dealu, unde l-a avut elev pe M.S. Regele Mihai I.

Fiul preotului Ieronim Groze și nepotul preotului Vasile (Baziliu) Groze, prieten intim cu contele Dominic Zichy de Vson Keo, fost episcop romano-catolic de Vespem (Ungaria), refugiat politic din Ungaria, urmărit de unguri pentru simpatia către dinastia habsburgică, care pe cheltuiala sa a edificat noua biserică din Maieru (1873) și din Ilva Mică, mare filantrop și filoromân. Împreună cu contele Zichy, preotul Vasile Groze a făcut călătorii în străinătate (Turcia, Ierusalim, Nordul Africii, Italia-Roma etc.).

Patriciu Groze cunoștea mai multe limbi europene (maghiară, germană, franceză, engleză). Singura sa avere era o vastă bibliotecă cu cărți de specialitate și beletristică. Începuse să dea lecții de limbă engleză la sora lui, Alexandrina Groze, elevă de liceu și colegii sale Silvia Coruțiu, elevă la Școala Normală de Fete din Cluj.

Preotul Ieronim Groze a avut patru copii: Patriciu, născut în 1899, Felicia, șefa Oficiului Poștal din Maieru, înființat în 1929, Alexandrina (Lucica), născută în 1914 și Eugen (Luțu), profesor de chimie la Ploiești.

Când venea acasă în concediu, Patriciu Groze studia tot timpul în bibliotecă. Numai noaptea târziu ieșea din casă să studieze cerul înstelat, plimbându-se între casă și școală, avându-l ca însoțitor pe autorul acestor rânduri care locuia în vecini, la școală, în calitate de director.

L-am vizitat pe patul de suferință, iar după ce a trecut Styxul, l-am însoțit la locul de veci din cimitirul bisericii din Maieru, unde am rostit următoarea alocuțiune în decembrie 1946:

Iubite Domnule Profesor, cât de neînțeles sunt unorii legile destinului omenesc și cât de nepătrunse sunt tainele vieții acesteia și mai ales a modului cum sfârșește! Aripa neagră a morții s-a abătut și asupra corpului tău vlăguit de boală la o vârstă când erai încă tânăr, ducând în mormânt neprețuite comori sufletești, adunate cu sânguință de albină în decursul celor 47 de ani de viață!

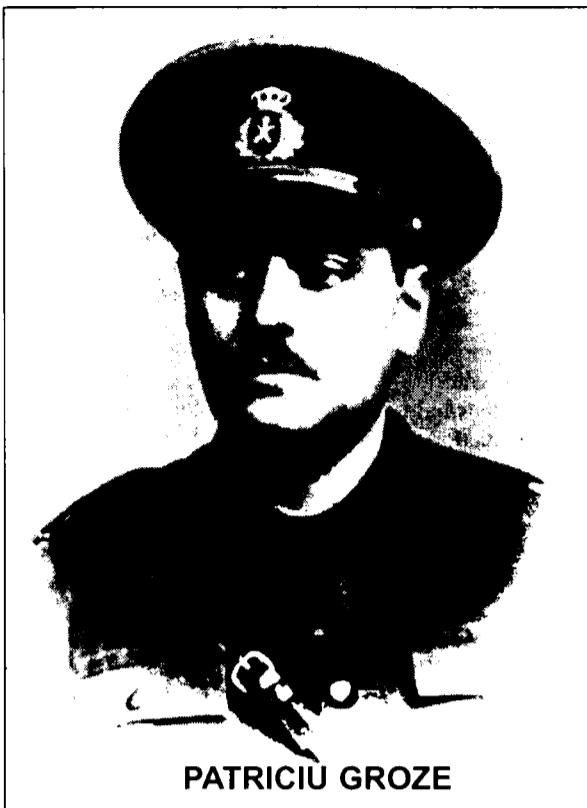
Și, acum, când pleci pentru totdeauna din mijlocul nostru, în numele școlii pe care ai slujit-o ca nimeni altul, timp de 20 de ani, încerc să rostesc cuvântul de bun rămas. Desigur că e o încercare prea îndrăzneată, deoarece personalitatea ta uriașă nu se poate contura în cuvinte omenești. Noi, muritorii de rând nu putem desprinde rostul și sensul vieții tale, trăită numai pentru știință și școală.

Născut dintr-o familie onorabilă de preoți, în anul 1899, Patriciu Groze își începe școala primară în satul său natal, Maieru, avându-l ca învățător pe distinsul dascăl Ion Barna. Începe apoi liceul și nu ajunge bine în clasa a VIII-a, când primul război mondial îl prinde și pe dânsul în hora morții. În această tristă împrejurare cutreieră multe țări printre care și Albania, unde se îmbolnăvește de malarie tropicală care lasă urme adânci și nefaste în organismul său și din care cauză are de suferit tot restul vieții.

Ca profesor a servit la cele mai alese licee din țară și mai mult în București unde îl are ca elev pe M.S. Regele Mihai I. De felul cum a știut acest om să-și facă datoria, pot afirma fără nici un risc că nu a avut egal în C.D. secundar. Toată viața ș-a închinat-o numai școlii. Din modestul lui salariu a cumpărat numai cărți, cărți multe scrise în toate limbile culte europene pe care le-a cunoscut la perfecție. A citit mult, prea mult și a scris tot așa de mult.

Viața lui a fost un cult închinat muncii, muncă neștiută de mulți, făcută în liniște și tăcere; muncă de apostol al culturii și slovei. Profesorul Groze nu a avut timp pentru alte ocupații ușoare. El nu a cunoscut niciodată ce înseamnă petrecerile, luxul, viața ușoară. Fugea de oamenii rai și inculți. În vacanțele de vară, când venea acasă pentru odihnă și recreație, nu-l vedea nimeni, motiv pentru care foarte puțini din cei prezenți l-au cunoscut. Stătea zi și noapte în camera sa de studiu, căutând să pătrundă misterele de nepătruns ale Marelui Necunoscut!

Doar noaptea târziu, după răsăritul lunii, când dormea totul, îl întâlneam pe Tițu Groze, savantul pro-

PATRICIU GROZE

esor, plimbându-se între școală și casa lui (școală edificată de directorul Ion Barna al cărui nume ar fi meritat să fie încrustat pe frontispiciul ei; școală model pe țară în mediul rural pe vremea aceea), citind pe cerul înstelat, slove ce numai el le cunoștea, slove scrise din aștri și sori îndepărtați, căutând să pătrundă în rosturile altor lumi mai bune, mai drepte și mai fericite!

Urmează apoi tristele evenimente din 1940, când pierdem Ardealul de Nord, iar Tițu Groze timp de 6 ani nu-și mai vede mama îndurețată, pe sora lui dragă, Felicia și casa pe care o purta mereu în sufletul său.

Reîntors acasă, bolnav și ruinat de o boală ce nu l-a cruțat până la moarte, Patriciu Groze mai trăiește 5 zile în care a îndurat cele mai grele chinuri, iar luni, în 9 decembrie 1946, orele 8 dimineața închide ochii pentru totdeauna, lăsând în urma sa patul suferinței nemângăitate; o mamă bătrână și nenorocită de pierderea celui mai mare copil al ei, două surori sfâșiate de durere și un frate mai mic care i-a fost așa de drag, Eugen (Luțu) departe acum de noi.

Iubite Domnule profesor, mai deunăzi când te-am cercetat acasă, pe patul de suferință, mi-ai spus că Dumnezeu are două mâini ca și omul și că, cu una te-a palmuit, iar cu cealaltă ți-a dat numeroase dovezi de iubire. Ai spus un adevăr pe care îl verificăm fiecare din noi în fiecare zi, în fiecare ceas. Da, așa este, dar să știi că Dumnezeu încearcă numai pe aleșii lui. Tu ai fost unul dintre aceștia. Cu cât a trebuit să suferi prea mult aici, cu atât vei fi răsplătit dincolo! Acolo nu vei mai striga „Vai mamă, vai mamă”, ci vei trăi veșnic în sânurile Tatălui Ceresc pe care să-L rogi să ne facă și nouă parte de fericirea veșnică!

Întristată adunare, prin moartea profesorului Patriciu Groze, Țara Românească pierde pe cel mai bun profesor, familia pe cel mai scump copil, iar comuna pe cel mai ales fiu al ei. Dar cu moartea lui fizică nu moare și geniul lui, sufletul lui. El va continua să trăiască în continuare prin opera sa, prin elevii lui care l-au iubit ca pe nimeni altul.

În această lumină, iubite domnule profesor Tițu, noi nu disperăm, fiindcă pe toți același sfârșit ne așteaptă, cum glăsuiește George Coșbuc, rudenie apropiată a familiei tale.

„Că tot ce ești și tot ce poți,
Părere-i tot dacă socoți –
De mori târziu ori mori curând,
De mori sătul ori mori flămând,
Tot una e! Și rând pe rând
Ne ducem toți!”

Azi-măine veni-vom toți acolo, unde tu ai plecat înainte de vreme. Și așa cum pe pământ viața ta a fost ca o candelă care s-a consumat pe sine pentru a lumina pe alții, tot așa și acolo în lumea cealaltă, roagă-L pe Dumnezeu să ne facă și nouă parte de fericirea veșnică pe care tu ai meritat-o cu prisosință!

Fie-ți țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

DUMITRU VRANĂU

Sociale

COMPONENȚA CONSILIULUI LOCAL MAIERU

1. Primar: CĂRBUNE IOAN (P.D.)
2. Viceprimar: ANDRONESI IOAN (Ecologiști)
3. Secretar: RAȚIU CLARA

I. COMISIA ECONOMICĂ

1. Hădărău Augustin (P.D.) – președinte
2. Hangea Antoniu-Dan (P.N.L.) – secretar
3. Rațiu Ioan (P.D.S.R.) – membru
4. Roman Mihai (P.D.S.R.) – membru
5. Rațiu Vasile (P.D.) – membru

II. COMISIA JURIDICĂ

1. Tripa Ioan (Ecologiști) – președinte
2. Negrușer Virgil (P.S.D.R.) – secretar
3. Berende Toader (P.D.) – membru

III. COMISIA CULTURALĂ

1. Bontaș Valer (C.D.R.) – președinte
2. Candale Ioan (P.N.L.) – secretar
3. Boșca Constantin (P.D.) – membru

IV. COMISIA DE URBANISM ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI

1. Ureche Augustin (P.N.L.) – președinte
2. Negrușeri Ioan (Ecologiști) – secretar
3. Rebrîșorean Dumitru (P.S.D.R.) – membru

V. COMISIA RELAȚII CU CETĂȚENII

1. Andronesi Ioan (Ecologiști) – președinte
2. Dumitru Valer (C.D.R.) – secretar
3. Bârta Viorel (P.S.D.R.) – membru

Listă pusă la dispoziția Redacției de
di. viceprimar ANDRONESI IOAN

Fabula

Cocoșul amorezat

Un cocoș anume ce nu umblă prin ploaie,
Admirat de puice și găini, o droaie,
Azi în depărtare tot îi duce dorul;
Stă și meditează „ce este amorul”
„Lung prilej de vis, de chin și de durere,
Multe lacrimi, jertfe ți-apar fără de vrere”
Nu știi ce-i cu mine, rotesc ochii mei
Traiul meu de-acuma nu are temeii.
Suspîn ziua-ntreagă, nu-s cu mintea trează
Draga mea ogradă nu mă mai tentează.
Și, sunând trompeta blândeii dimineții,
Sar pe vârf de garduri... stau lângă pereți...
Văd acea găină, albă, lucitoare!
Cât de elegantă stă pe baltă-n zare.
O, scumpa mea găină, dă-mi zile senine
Răscolești adâncu-mi; sunt doar pentru tine!
Eu, cocoș cu faimă, cânt a mea iubire
Și prin cântec stihuri, te trec în nemurire
Găinile din veacuri de poezi cântate
Strălucesc și astăzi în eternitate,
Îți dărui fantezia, întreaga mea simțire
Dă-mi liniștea, amorul, îndură-te de mine!”
Și cocoșul nostru poet sentimental
Sta pe țărâna apei strunind un madrigal...
Și-n moment de vară,
Vrând o nouă viață,
Dor nemărginit,
În ardoarea lui nebulă,
El crezând că totu-i strună,
Să-noate spre iubita-i glonț
În lac s-a aruncat.
Morala:
De ce vrei fericirea aiurea a căta
Când o ai în ograda ta?

SIMION CHIȘ

Rebreniana

Liviu Rebreanu si Alexandru Davila (5)

- continuare din pag. 4 -

căpetenie al dramei d-lui Davila, precum efectele sunt iarăși calitățile ei teatrale de căpetenie.

Cu toate observațiile, mai mult sau mai puțin însemnate, Vlaicu-Vodă rămâne o podoabă a literaturii noastre dramatice prin patetismul cald și comunicativ, prin frumusețea limbii și a versurilor, prin puterea de evocare a unei epoci frământate, prin măiestria de amănunt cu care e construită, prin efectele dramatice și prin patriotismul cald și cuminte ce transpiră dintr-însa.

Ca atare, Vlaicu-Vodă nu numai merită, dar trebuie să figureze totdeauna în repertoriul Teatrului Național alături de dramele lui Alecsandri, Caragiale, Hașdeu și ale d-lui Delavrancea.

Se numără aceasta printre primele cronici realiste, nepărtinitoare, despre Vlaicu-Vodă și e de admirat curajul cu care un tânăr gazetar, începător chiar, și-a propus să scrie despre o capodoperă a dramaturgiei românești moderne, piscul cel mai înalt al creației lui Alexandru Davila pe care încă o dată nu l-a mai urcat. Nu sunt puține celelalte producții ale sale, de diverse tematici, dar prea modeste pentru a fi incluse într-un volum de istorie a literaturii române: prima încercare dramatică "Le cotillon" (jocul cu același nume sau, în traducere, "Fusta" - 1900), poemul în versuri "Balada strămosilor" (1902), pantonima-balet "Basmul cu domnița din vis" (1904), "Povestea neamului" (1906), "Trisilabice dactile", "Basmul fără rost" și poemul epic "Ileana Cosânzeana" (1907), primul act din drama istorică neterminată "Sutașul Troian" (1911; 1917), "Duda și Mura" (horă-1917), "Balada dactilelor", "Colindă de primăvară" și "Vorbe de clacă" (1918), cele două volume "Din torsul zilelor" (din care interesante sunt "Scrisori către actorul X" - 1917 și "Alfabetul românesc" - a925), tălmăcirea în românește a comediei scriitorului german Heinrich von Kleist "Ulcica spartă", adăugându-se și colaborările la revistele "Scena" (București 1917-1918, sub conducerea lui A.de Herz) și "Cultura poporului" (Cluj 1921-1931, director N. Petla), chiar un "Jurnal intim", tradus din franceză în anul 1972. Să ne reamintim însă că la 18 aprilie 1915 fusese victima unei înscenări de asasinat, până la moartea survenită în 19 octombrie 1929 trăind

anii unei claustrări silite (infirm definitiv, salvat de celebrul chirurg Toma Ionescu, fratele lui Take Ionescu), sub îngrijirea soriei sale mai mici, Elena Perticari-Davila, doamnă de onoare la curtea regilor Carol I și Ferdinand I. Lovitura destinului făcuse ca și mama sa să moară, la 1874, victimă fiind și ea a unui "accident nenorocit".

Pentru Liviu Rebreanu nu vârsta era hotărâtoare în stabilirea ierarhiei valorilor literare, ci talentul pe care-l aprecia la Alexandru Davila, "chemarea" sa de a răspunde unei necesități într-un moment favorabil evocărilor istorice în dramaturgie, pe linia tradiției Hașdeu-Alecsandri, continuată apoi de Delavrancea-Sorbul-Eftimiu. Așadar, el nu s-a raliat detractorilor dramaturgului, care nu de puține ori făceau aluzii la originea învăluită de mister a lui Davila-tatăl, despre care se presupunea că era fiul natural al contesei Marie d'Agoult, scriitoare franceză cunoscută sub pseudonimul Daniel Stern (pe care o cunoscuse și Vasile Alecsandri), autoarea celebrei "Istorie a Revoluției de la 1848", din adulterul cu compozitorul și pianistul maghiar Franz Liszt (1811-1886), nefiind certe nici data (8 aprilie 1828) și nici locul nașterii (Parma-Italia sau Avila-Spania). Chiar Davila-fiul, "singurul părtaș aș tainei doctorului Davila" (m.1884), era îndemnat de a sa mamă, Anica, la sugestia tatălui, că "trebuie să fie mândru de a deveni fiul propriilor sale opere", așa cum devenise el în fapt: organizator al serviciului sanitar militar și al ocrotirii sănătății publice, unul dintre clienții învățământului medical românesc (1857, Școala națională de medicină și farmacie din București) și animator al unor societăți (1876, Societatea națională de Cruce Roșie a României) și reviste științifice medicale (a se vedea detalii la G.Brătescu, Tinerețea lui Carol Davila, Edit. Albatros, București 1979). După aceea, temerarul cronicar dramatic nu s-a hazardat în judecări de genul celor care vor domina cronicile viitoare ale altor confrăți (Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Corneliu Moldovanu, mai apropiați zilelor noastre Aurel Martin, Dumitru Micu etc.), precum: Vlaicu-Vodă (1364-1377) este exponentul luptei pentru apărarea ortodoxismului și, implicit, pentru menținerea neatârării politice, împotriva catolicismului unguresc

întruchipat de mai tână decât el mamă vitregă, Doamna Clara, a doua soție a tatălui său Nicolae Alexandru (1352-1364), fiul lui Basarab I, întemeietorul statului feudal Țara Românească. Ori, bine se știe că ortodoxia slavo-bulgaro-bizantină nu este specific românească, după cum catolicismul unguresc nu trebuie confundat cu catolicismul "universal", mărturie stând în acest sens trădarea prin Reforma calvină din secolul XVI. Dar nu știm ce soartă ar fi avut "ortodoxia românească" dacă împăratul bizantin Ioan V.Paleologul (1341-1376; 1379-1390) nu ar fi renunțat la Unirea cu Roma în anul 1369 "în favoarea" vasalității față de Imperiul Otoman (Cf. Stelia Brezianu, O istorie a Imperiului Bizantin, Edit. Albatros, București 1981, pag. 196-200). Au fost și voci în cronici la Vlaicu-Vodă, ca aceea a lui Corneliu Moldovanu, care sunau cam așa: "Conflictul începe pe tema religiei care este cea mai gravă pricină de răzvrătire a boierilor și a poporului. Înstrăinarea credinței e poate cea mai aprigă nenorocire care a amenințat vredată orizontul istoriei noastre, mai aprigă și mai nelegiuită decât înstrăinarea limbii" (Corneliu Moldovanu, Autori și acotir, Edit. Casa Școalelor, București 1944, pag. 121-125). Afirmatia este pertinentă, dar ambiguă, căci "fatalismul" poporului român tocmai în aceasta a constatat, anume că trecerea forțată de la credința noastră daco-romană la cea ortodoxă a însemnat inclusiv adoptarea slavonismului în biserică și stat. Nu sistemele de alianțe matrimoniale ale domnitorilor români au înlesnit aceasta? Desigur, și în Vlaicu-Vodă exemplul tipic este cel al căsătoriei Ancăi, sora în realitate a domnitorului și fiica Doamnei Clara, cu Simon Stareț, în fapt țarul sârb Ștefan Uroș (la 1360), fiul țarului Ștefan Dușan, în timp ce precuviosul Nicodim nu este altul decât călugărul sârbo-grec omonim, "întemeietorul" mănăstirilor Vodița și Tismana, iar Rumân Grue simbolizează poporul pe care se sprijină domnitorul, un personaj cu desăvârșire mut, ce trebuie sacrificat. Totul rezumă astfel destinul istoric al poporului român!

Prof.univ.dr. IRONIM MARȚIAN

Insemnări

La invitația familiei Sever Ursa am ajuns în 13, a.c. într-un loc unic de pe Valea Ilvelor, la 10 km de centrul comunei Ilva Mare și 1200 m altitudine - POIANA CĂTUNENILOR.

Școala din Poiana Cătunenilor: 40 de ani

Școala din Poiana Cătunenilor

Se sărbătoreau acolo, sus pe munte, 40 de ani de școală românească a celor 41 de familii trăitoare pe acele pământuri denumite după numele numeroaselor familii CĂTUNA.

Citiseam multe lucruri despre oamenii și locurile pe care urma să le văd în cartea d-lui Mircea Vlădica, „Oameni de seamă ilveni”. Așa i-am putut cunoaște live pe cei 8 frați Cătuna, dintre care, cel mai mic, Ștefan, „puștiul”, cum îi ziceau ceilalți, are 83 de ani! Urmează: Dănilă - 85 de ani, Dumitru - 86 ani, Augustin - 88 ani, Victoria - 90 de ani (mama profesorilor Sever Ursa și Victor Ursa), Doniză - 91 de ani, Augustin - 96 de ani și Traian

Augustina și Victoria Cătuna

-98 de ani. Acesta din urmă ne-a explicat cu luciditate și de unde își trage numele această Poiană: un român din părțile Banatului, numit Cătuna, a refuzat să meargă la oaste (era pe vremea Imperiului Austriac, când se făceau 8 ani de cătănie) și s-a stabilit în acel loc, s-a căsătorit și, la rândul său, a avut 4 feciori, astfel că familia lui s-a înmulțit; pământ au avut și l-au lucrat cu dragoste din generație în generație.

Oameni harnici și înțelepți, ilvenii au știut să-și sărbătorească și această școală, aflată departe de tumultul civilizației, Directorul școlilor

Ștefan, mezinul familiei Cătuna

din Ilva Mare, dl. prof. Ștefan Sas, un intelectual adevărat, a condus întreaga manifestare. Au vorbit cu nostalgie primii dascăli de la această școală, acum pensionari, dar și cei care s-au simțit și se simt legați sufletește de aceste locuri: prof.

Cătuna Viorica

Beethoven și Weber. Datorită ei și a colegilor domniei sale, dar și a cătunenilor, s-a putut organiza această sublimă întâlnire. Au cântat la vioară sau orgă, ori au recitat elevii: Cătuna Cornel, Cătuna Adrian, Cătuna Zenovica, Găian Marioara, iar în final, foste eleve ale acestei școli ne-au încântat cu două cântece religioase.

Surpriza, pentru mine, a fost faptul că aici l-am întâlnit pe cunoscutul sculptor Ioan Deac - Bistrița (venit să-și petreacă concediul între cătunenii săi) și pe fratele domniei sale, Radu Deac, un prosper om de afaceri, care mi-a mărturisit că tatăl lor a fost măierean, căsătorit, evident, cu o cătuneancă și s-a stabilit în Poiana Cătunenilor. Dl. Radu Deac chiar a spus în cuvântul său că jumătate din inimă îi bate pentru Maieru, iar jumătate pentru Poiana Cătunenilor. Pentru că a copilărit între cătuneni, acest om s-a zbatut atât încât și aceștia au, la ora actuală, curent electric. Sunt convins că eforturile domniei sale au un loc aparte în inimile cătunenilor.

M-am despărțit de toți acei oameni aleși cu sufletul încărcat de admirație și mi-am promis că voi reveni între ei.

ICU CRĂCIUN

C.F.N.

Sport

ARINUL NEGRU

Un arbore foarte original acest "Alnus glutinosa". Deși în tinerețe ar fi dat tot aurul din lume ca să devină brad (cu care se aseamănă la port), mai apoi, ca toți copacii înțelepți care multe văd și aud, s-a resemnat să rămână și să fie ce este: un umil și modest arin. Dumnezeu l-a înzestrat însă cu alte însușiri ce fac din el un campion ai originalității.

Modest la înălțime și vârstă – 30 de metri și 100 de ani – ei se bucură, în schimb, de popularitate europeană, ținându-s scai de toate panglicile de apă de la fierbinte Sierra Morena spaniolă până spre torențele reci ale Finlandei unde temperaturile "cad" sub 49 grade Celsius.

Ei, și acum, dragii moșului, iată câteva ciudățenii și curiozități din viața nu întotdeauna ușoară a unui ARIN!

În timp ce alți congeneri (adică rude de aceeași spiță) se pun pe somn și odihnă, bine mersi... arinul n-are astâmpăr și-și pregătește încă din toamna... florile! Cele bărbătești de forma unor mățori pendente și logodnicele lor mai mici, de forma unor mugurași solzoși stau pe aceeași rămurică. În ciuda gerului hibernal acești cerceluși rezistă, ba mai mult, spre sfârșitul iernii, taman în februarie, când alți frați se sevă n-au deschis nici un ochi de mugure, Domnia-Sa își scutură ciucurii lungi, roșii-portocalii stârnind în vânt (nu uitați că insectele sunt inexistente în această perioadă) mici furtuni de polen. Cât despre frunze, ele săracele apar abia după o lună și au o curioasă formă rotundă, fiind acoperite cu un strat de... lipici. Bine l-a botezat, cine l-a botezat... glutinosa vine de la latinescu "gluten, inis" care înseamnă clei! Pe o față sunt verde închis ca mătasea, iar pe cealaltă verde-gălbui, toamna, înainte de cădere, înnegriindu-se de... supărare.

Fruitele arinului - bizar lucru – sunt niște conuele (rinze sau strebili) verzi la început, apoi cafenii-negrice, câte 3-5 într-un ciorchine, iar semințele mici ca niște gămălii de mac (2 miimi de gram) sunt echipate fiecare cu două aripioare diafane. Aceste dirijabile microscopice sunt hrana de neînlocuit a prietenilor noștri scatii, ce coboară la sfârșitul fiecărei toamne din coroană în coroană și din crenguță în crenguță spre a se regala cu aceste delicatese, reîntorcându-se la începutul primăverii spre zonele reci unde

cuibăresc urmărind cu credincioșie cununile de arini ce se-mpletesc pe malurile firelor de apă.

Semne de mirare vom găsi nu numai printre crengile acestui... Frunză-Verde, ci și în partea lui subpământeană. Dacă ramurile sunt împodobite cu cercei și ciucuri, rădăcinile tinere se împodobesc cu ciorchini de mărgelă portocalii. Nu vă speriați, nu este cancer! Sunt doar niște bacterii fixatoare de azot care trăiesc în bune relații de simbioză cu planta gazdă. Amicul nostru cu lemn portocaliu este într-adevăr gazdă bună pentru o droaie de ciucerci și insecte. Cu unele din ele arinul a semnat un pact de asistență mutuală; un mic acord comercial prin care cele două părți își unesc mâinile – pardon, rădăcinile! Într-o aceeași bună viețuire. Altele însă îl invadează când trunchiul-i în agonie ori mort-putred.

Rădăcinile lui sunt în același timp uriașe ancore ce fixează malurile și stabilizează terenurile alunecătoare și lungi conducte verticale ce formează o uriașă pompă submersibilă ce drenează solul și mențin un nivel scăzut al apelor. Acest copac cu sânge portocaliu – numit în părțile occidentale arin sau arin roșu – are lemnul moale, ascultător și foarte durabil în apă, aceasta fiind pricina pentru care era folosit la roțile de moară, la scocuri și stăvilare. Coaja conține tanin iar cornulețele sunt un bun remediu în stările diareice.

Buni frați mai mici îi are pe arinul alb (Alnus incana) și arinul verde poreclit și liliac de munte dinpricina staturii sale, zis Alnus viridis. Are arinul și alți prieteni ce zburdă prin frunziș: pițigoi și ciocăntorile ori ce se fofilează prin labirintul rădăcinilor subacvatice: mierla de apă, păstrăvul... dar are și vreo 78 de dușmani din care vreo 77 sunt insecte, iar unui este omul du drijba ori securea ce, tăindu-l, deschide drum inundațiilor!

N.B.: Câteva considerații semantice, sentimentalingvistice asupra acestui cuvânt veți afla mai târziu. Ați auzit poate de locuri ca Anieș (Arinis, aninis, anies) moara de arini, Arinete ș.a. care poartă întrânsele semința acestui mirific arbore.

ILIE HOZA

TELEGRAME NATURALISTE

Ianuarie (stop) – Se lansează „Calendar 2000”, calendarul naturalist al scatiilor (stop) – tiraj modest, 30 de exemplare (stop).

Februarie (stop) – Apare „Alcedo” no.13 revista S.O.R. (stop) – 2 articole (stop) 1 articol prezintă acțiunile filialei Anieș a S.O.R. (stop).

Martie (stop) – interviu la „RADIO TRANSILVANIA” – Bistrița (stop) – mulțumiri gazdei, d-na Doina Monda (stop).

Aprilie (stop) – ziua păsărilor (stop) campanie de cunoaștere și protecție a păsărilor prin afișe (stop).

16-19 aprilie (stop) – Valea Țibleșului (stop) cabana „Iulia” (stop), întâlnire cu o echipă de belgieni văzut ursu’ (stop), mulțumiri gazdelor: d-na Buia Iulia și d-lui Buia Ștefan și prietenului Philippe Coupe (stop).

23 aprilie (stop) – cariera Poiana-Ilvei (stop) – observarea speciei cu nr. 145: mierla de piatră (Manticola saxatilis) (stop).

11-14 mai (stop) – un scatiu în Delta!!! magnific!!! (stop) – 64 de specii într-o singură zi! (stop).

19 mai (stop) voiaj la Zoo Tg. Mureș și Salina Praid (stop) mulțumiri organizatorilor: Bărta Ștefania, Ureche Victorița și Toader Vîrtic.

3-11 iulie (stop) – A treia tabără naturalistă cu „Licuricii” din București (stop), cartiere generale cabana Teo (Domide) și „Ana” (Negrușer) mulțumiri gazdelor și organizatorilor (stop).

13-21 august (stop) – 12 scatii (stop) activități naturaliste (stop) igienizare, inventariul avifaunei, vizite, distracție, prietenie (stop), locul: Parcul Forestier Vânători-Neamț (stop), mulțumiri Direcției Silvice Piatra-Neamț (stop).

N.B. Vom reveni cu detalii despre aceste acțiuni în articolele ce vor urma.

ILIE HOZA

Fotbal total

S-a încheiat turneul final al campionatului european de fotbal 2000 din Belgia și Olanda. Se impun, desigur, câteva concluzii. În primul rând a câștigat o favorită, încă înainte de începerea turneului, Franța campioana mondială „en titre”, care a avut adversară în finală o echipă a Italiei pe care puțini (printre care mă număr și eu) ar fi crezut că va juca în ultimul act al competiției, unul dintre cele două locuri ale finalei fiindu-i atribuit uneia din țările organizatoare, Olanda. De altfel, Olanda-Italia a fost de un dramatism rar întâlnit la un meci de fotbal, echipa Italiei condusă de pe bancă de fostul campion european Dino Zoff, având realmente norocul de partea lor, noroc care le-a surâs și în meciul din sferturi, când bara s-a opus egalării la șutul lobat al lui Hagi.

Cu această bară, de altfel trecem la echipa noastră națională și la comportarea ei la acest turneu final european; a fost un turneu reușit sau un „fiasco”? Sunt sigur că există două opinii în privința aceasta. Unii care vor spune că am jucat lent, previzibil cu aceeași jucători bătrâni, uzați și care nu au reușit să treacă de Italia, pentru a accede în semifinale; iar a doua categorie, printre care mă înscriu și eu, care se declară mulțumiți și vreau să argumentez de ce.

În primul rând pentru că am reușit o performanță: calificarea în premieră pentru fotbalul românesc în sferturile de finală ale unui campionat european de fotbal; să ne aducem aminte că înainte de acest turneu final nu aveam nici o victorie la vreun alt turneu, și aveam doar trei jucători care au marcat vreodată la europene (Bölöni, Coraș și Răduciu), nereușind niciodată să trecem de faza grupelor. Să nu uităm că, anul acesta, suntem devansați doar de Franța, Italia, Olanda, Portugalia și Spania, fiind înaintea unor echipe cu pretenții precum Anglia, Germania, Cehia, Danemarca, Belgia ori Suedia. Așadar, pe un loș șase în Europa destul de onorant zic eu. Evident că toți am fost triști după sfertul de finală contra Italiei și am fi vrut mai mult, dar nu cred că după jocul pe care l-am practicat meritam să fim în primele patru.

Deci, una peste alta, consider că a fost un turneu final reușit, cu unele câștiguri certe pentru echipa națională: un Chivu, un Mutu, un Contra, un Florentin Petre, arătând că se poate conta pe ei în viitor, și alături de colegii lor mai consacrați pot duce mai departe stindardul național destul de ridicat al echipei naționale.

Referitor la căpitanul echipei naționale, Gheorghe Hagi, nu a avut un turneu final foarte reușit, dar nu i se poate imputa lui faptul că naționala noastră nu a putut trece în semifinale. A contat mult în jocul cu Italia faptul că nu am putut folosi mulți titulari. Îmi place să cred că am fi trecut de italieni cu formula Lobonț-portar, Contra, Chivu, Gică Popescu, Ciobotariu – fundași; Dan Petrescu, Mutu, Dorinel Munteanu – mijlocași; Ganea și Adrian Ilie – atacanți. Probabil, cu o astfel de formulă, aveam șanse reale de a bate Italia. Dar, poate, cu această echipă ne vom revanșa în preliminariile campionatului mondial, când vom da față din nou cu norocoasa Italia. Trecând de la echipa noastră nu pot să nu amintesc de câteva decepții printre care: Germania, Cehia, Danemarca, Suedia, Belgia și Norvegia. Anglia nu se numără printre decepții pentru că, să nu uităm, în meciul cu Portugalia a condus cu 2-0, a învins Germania, iar în meciul cu noi, înainte de cinci minute de final erau calificați în sferturile de finală și aveau șanse reale de a juca în semifinală sau chiar în finală. Numai faptul inutil al lui Phill Neville din minutul 88 al meciului cu noi i-a privat pe englezi de a avansa în fazele superioare ale competiției. Deocamdată atât despre turneul final, ar fi multe de spus eventual despre cele mai frumoase goluri, mie personal cel mai mult mi-a plăcut cel al lui Figo în meciul cu Anglia.

Eventual despre jucători, o echipă ideală ar fi, după părerea mea: Toldo, Maldini, Desailly, Nesta, Thuram, Figo, Zidane, Dorinel Munteanu, Vieira, Kluyvert, Henry, cu prime rezerve F.de Boer, Davids, Nuno Gomes și Fiore.

Dar, evident, sunt multe păreri în privința aceasta; de asemenea, pentru postul de selecționar l-aș numi pe Dino Zoff. Aș mai aminti scorul dintre Olanda, favorita multora dintre specialiști și Iugoslavia (6-1), ascensiunea Turciei, care a intrat și ea în primele 8 echipe ale Europei, confirmarea valorii echipei Portugaliei care a intrat în careul de ași, și, nu în ultimul rând, soliditatea echipei Franței, care, iată, reușește eventul, campioană mondială în anul 1998, campioană europeană în anul 2000.

Cu jucători deopotrivă valoroși și bine clădiți fizic, precum Bartez, Thuram, Desailly, Blanc, Lizarazu, Dechamps, Vieira, Petit, Zidane, Henry, Anelka, Wiltord și Trezeguet, echipa Franței era greu de crezut că va pierde titlul european.

TUȚU PAGU

STATUTUL ASOCIAȚIEI CULTURALE „LIVIU REBREANU” MAIERU (Proiect) (2)

Capitolul V. PATRIMONIUL ASOCIAȚIEI

Art. 15 – Patrimoniul asociației va fi constituit din subvenții, donații, sponsorizări, cotizații, profituri ale acțiunilor, programele și serviciile desfășurate de membrii asociației, exploatarea unor mijloace fixe prezente sau viitoare, vânzarea unor mijloace publicitare și a publicațiilor, taxe de intrare la spectacole, expoziții și altele.

Art. 16. – Pentru început, sursa de bază a patrimoniului asociației o constituie cotația membrilor fondatori.

Cotizația de înscriere, egală cu cotizația anuală, se stabilește la nivelul salariului minim pe economie.

Cotizația anuală este egală cu salariul minim pe economie din data de 1 ianuarie a fiecărui an calendaristic. Ea se plătește anual, semestrial sau trimestrial, până cel mai târziu 31 decembrie a anului respectiv.

Membrii asociației fără cotizația la zi nu au dreptul la vot.

Art. 17. – Bilanțul și contul de venituri și cheltuieli se întocmesc conform legilor în vigoare.

Art. 18. – Orice cheltuielă mai mare de 3 salarii minime pe economie va fi validată de adunarea generală a asociației.

Art. 19. – Banii asociației se păstrează în conturi bancare sau alte fonduri producătoare de dobânzi.

Anexa nr. 2, care face parte integrantă din prezentul statut, cuprinde lista cu cenzorii asociației.

Capitolul VI. CHELTUIELILE ASOCIAȚIEI

Art. 20. – În vederea desfășurării activității sale, asociația poate încheia orice convenție, poate închiria și folosi spațiile necesare, poate întreprinde orice activități, conform legii, care se dovedesc utile scopului propus.

Art. 21. – Asociația, prin consiliul de administrație, poate angaja personal din asociație sau din afara ei, pentru bunul mers al activității sale.

Tot astfel, pentru o perioadă determinată de timp, în scopul efectuării unor lucrări sau în cadrul unor proiecte, asociația poate angaja pe baza unui contract de colaborare, persoane din asociație sau din afara ei.

Art. 22. – Activitatea asociației se desfășoară și este susținută de un buget de venituri și cheltuieli aprobat de Adunarea generală, buget defalcat pe secții.

Art. 23. – Fiecare secție în parte își gestionează independent bugetul alocat, iar prin activități sau programe își pot suplimenta bugetul propriu.

Capitolul VII. ORGANELE DE CONDUCERE ALE ASOCIAȚIEI. CONDUCEREA ACTIVITĂȚII ASOCIAȚIEI

Art. 24. – Organele de conducere ale asociației sunt:

- a) Adunarea generală;
- b) Consiliul de administrație;
- c) Colegiul managerial.

Art. 25. – Organele de conducere în plenum lor și fiecare dintre membrii acestora răspund pentru activitatea lor în fața Adunării generale.

Art. 26. – Asociația este structurată pe secții, care urmăresc autonom obiectivele asociației, conform specificului activității lor și potrivit regulamentului de funcționare.

Art. 27. – Fiecare secție este condusă de către un manager numit de către Consiliul de administrație. Numărul secțiilor și specificul acestora sunt stabilite prin organigrama aprobată prin Adunarea generală.

Art. 28. – Managerul de secție răspunde pentru activitatea sa în fața Consiliului de administrație.

ADUNAREA GENERALĂ

Art. 29. – Adunarea generală este organul suprem de conducere al asociației, constituit din totalitatea membrilor

săi. Ea se întrunește o dată pe an și ori de câte ori este cazul.

Art. 30. – Convocarea adunării generale se face de către președintele asociației cu cel puțin o lună înaintea întâlnirii și va cuprinde: data, locul, ora, tema și eventual explicații în ceea ce privește tema și ordinea de zi.

Art. 31. – Ședințele societății sunt publice, ca regulă, sunt secrete.

- Ședințele asociației se conduc de președinte; în lipsa acestuia, asociația va putea propune prin aclamare ca președinte ad-hoc pe unul din membrii săi.

- În aceeași chestiune nu va putea vorbi nimeni mai mult de două ori.

- Membrul care cere cuvântul în chestiuni de statut sau regulament are prioritate față de orice problemă.

- Când, într-o anumită problemă, trei dintre membrii asociației cer închiderea discuțiilor, președintele va supune aceasta aprobării plenului asociației.

Art. 32. – Adunarea generală este legal constituită dacă va fi răspuns convocării jumătate plus unul din numărul membrilor.

Dacă nu se va răspunde primei convocări, se va fixa o nouă convocare în următoarele 15 zile, când se va putea lucra legal cu majoritatea celor care au răspuns personal celei de a doua convocări.

Art. 33. – Componența adunării generale:

a) aprobă și modifică statutul și regulamentul de funcționare ale societății;

b) aprobă înființarea de filiale ale asociației;

c) hotărăște asupra unirii sau cooptării cu asociații de profil din țară sau străinătate, cu votul a 2/3 din numărul total al membrilor asociației;

d) hotărăște dizolvarea sau fuziunea asociației cu votul a 2/3 din numărul total al membrilor asociației;

e) alege Consiliul de administrație și Colegiul managerial ale asociației;

f) decide asupra cotizațiilor la care vor fi obligați membrii asociației;

g) decide asupra admiterii sau excluderii membrilor asociației;

h) stabilește componența Consiliului de administrație, a Colegiului managerial și a comisiei de control;

i) aprobă bugetul de venituri și cheltuieli, precum și defalcarea lui pe secții;

j) validează organigrama, remunerațiile mai mari de 3 salarii minime pe economie, precum și investițiile ce depășesc 6 salarii minime pe economie.

k) revocă individual sau colectiv mandatele Consiliului de administrație, ale Colegiului managerial și ale Comisiei de control, care prin culpa și actele lor au prejudiciat asociația.

Art. 34. – Fiecare membru are dreptul la un singur vot și la cel mult trei procure.

Art. 35. – În chestiunile curente se votează pe față (vot deschis), iar în celelalte probleme votul este secret.

Art. 36. – Dezbatere din adunarea generală vor fi semnate în registrul de procese-verbale de către un secretar ales prin vot de membrii asociației.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Art. 37. – Consiliul de administrație este organul executiv de conducere al asociației, format din șapte membri aleși prin vot secret de către Adunarea generală a asociației în prezența majorității membrilor săi.

Consiliul de administrație este alcătuit din:

- președinte;
- 2 vicepreședinți;
- un contabil-șef;
- 3 membri.

Art. 38. – Consiliul de administrație este organul executiv al asociației, format din șapte membri aleși prin vot secret de către Adunarea generală a asociației în

prezența majorității membrilor săi.

Consiliul de administrație este alcătuit din:

- președinte;
- 2 vicepreședinți;
- un contabil șef;
- 3 membri.

Art. 38. – Consiliul de administrație trebuie ales pe o perioadă de 4 ani.

Membrii Consiliului de administrație, la expirarea mandatului, pot fi realeși.

Membrii Consiliului de administrație vor fi cetățeni români cu domiciliul în Maieru.

Art. 39. – Membrii Consiliului de administrație reprezintă asociația în toate actele vieții sale juridice, conformându-se prevederilor statutului și deciziilor Adunării generale.

După expirarea mandatului, Consiliul girează acțiunile asociației până la alegerea noului consiliu.

Pentru activitatea defectuoasă, fiecărui membru al consiliului poate să i se angajeze răspunderea juridică, după caz.

Art. 40. – Persoana care reprezintă asociația este președintele.

În lipsa temporară a președintelui, asociația va fi reprezentată de oricare dintre vicepreședinți, începând cu cel mai în vârstă.

Art. 41. – Consiliul de administrație se poate întruni ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin o dată la 3 luni.

Art. 42. – Pentru valabilitatea deciziilor Consiliului de administrație este necesară prezența personală a cel puțin cinci membri.

Deciziile se iau cu majoritatea voturilor. La număr de voturi egale, precumpănește rolul președintelui.

Art. 43. – Atribuțiile Consiliului de administrație sunt, în principal, următoarele:

a) Asigură conducerea operativă a activității asociației între adunările generale și realizează actele administrative privind activitatea acesteia;

b) Se pronunță asupra primirii sau excluderii de membri în/din asociație;

c) Întocmește darea de seamă anuală;

d) Asigură întocmirea bilanțului și bugetului de venituri și cheltuieli pe care le supune aprobării adunării generale;

e) Numește managerul de secție, conform organigramei aprobate de adunarea generală;

f) Întreține relații cu alte societăți, asociații, fundații culturale, organizații guvernamentale sau neguvernamentale din țară sau din străinătate;

g) Aprobă nivelul remunerațiilor pentru anumiți colaboratori, nivel până la cel mult trei salarii minime pe economie;

h) Elaborează regulamentul de funcționare al asociației;

i) Alte atribuții și sarcini stabilite de Adunarea generală.

Art. 44. – Membrii Consiliului de administrație vor lucra ca voluntari sau cu convenție civilă.

Atunci când activitatea asociației va lua amploare, fondurile ei crescând, se va lua în considerare și problema angajării de salariați cu carte de muncă.

Art. 45. – Mandatul unui membru al Consiliului de administrație se încheie în următoarele cazuri:

- a) la expirarea mandatului;
- b) revocare;
- c) pierderea calității de membru al asociației;
- d) demisie;
- e) deces.

(va urma)

Notă: Redacția mulțumește d-lui procuror Macavei Al. Macavei și d-lui judecător Macavei Săndel-Lucian pentru întocmirea acestui proiect de statut.

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Login T. Berende, Ilie Hoza, Liviu Ursa, Macavei Al. Macavei

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Ieronim Andronesi (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul **Cuibul visurilor** Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD

Machetare: Icu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita

str. N. Titulescu, nr. 18, tel. 223.201 ISSN 1224 - 643